

**MUHASEBE EĞİTİMİNDE MESLEKİ YETKİNLİKLERİN
KADEMELER İTİBARIYLA ARAŞTIRILMASI**

Abdurrahim ŞİMŞEK

Doktora Tezi

İşletme Ana Bilim Dalı

Prof. Dr. Reşat KARCIOĞLU

2024

Her Hakkı Saklıdır

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI**

Abdurrahim ŞİMŞEK

**MUHASEBE EĞİTİMİNDE MESLEKİ YETKİNLİKLERİN
KADEMELER İTİBARI İLE ARAŞTIRILMASI**

DOKTORA TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Reşat KARCIOĞLU**

ERZURUM – 2024

TEZ BEYAN FORMU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum “MUHASEBE EĞİTİMİNDE MESLEKİ YETKİNLİKLERİN KADEMELER İTİBARIYLA ARAŞTIRILMASI” adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Gereğini bilgilerinize arz ederim *.

- ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

04/03/2024

Abdurrahim ŞİMŞEK

Aslı ıslak imzalıdır

*** LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi **MADDE 6– (1)** Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Graduate School of Social Sciences

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Reşat KARCIOĞLU danışmanlığında, Abdurrahim ŞİMŞEK tarafından hazırlanan bu çalışma 04 / 03 / 2024 tarihinde savunulmuş ve İşletme Anabilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Fatih Coşkun ERTAŞ

İmza: Aslı ıslak imzalıdır

Danışman : Prof. Dr. Reşat KARCIOĞLU

İmza: Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Yusuf AKAN

İmza: Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Seyhan ÖZTÜRK

İmza: Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ersin KORKMAZ

İmza: Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. Sait UYLAŞ

Enstitü Müdürü

Aslı ıslak imzalıdır

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	VI
ABSTRACT	VII
KISALTMALAR DİZİNİ	VIII
TABLolar DİZİNİ	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ	XVI
ÖNSÖZ.....	XIX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM MESLEKİ EĞİTİM

1.1. MESLEKİ EĞİTİM KAVRAMI.....	3
1.1.1. Mesleki Eğitimin Önemi ve Amacı.....	4
1.1.2. Mesleki Eğitimin Öncelikleri	5
1.1.3. Mesleki Eğitimin Nitelikleri.....	6
1.2. DÜNYA’DA MESLEKİ EĞİTİM	6
1.2.1. Almanya’da Mesleki Eğitim	8
1.2.2. Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) Mesleki Eğitim	8
1.2.3. Çin Halk Cumhuriyeti’nde Mesleki Eğitim	9
1.2.4. Finlandiya’da Mesleki Eğitim	10
1.2.5. Avusturya’ da Mesleki Eğitim	10
1.2.6. Avustralya’ da Mesleki Eğitim	11
1.2.7. Japonya’ da Mesleki Eğitim.....	11
1.2.8. Malezya’ da Mesleki Eğitim	12
1.2.9. Fransa’da Mesleki Eğitim	12
1.2.10. İngiltere’ de Mesleki Eğitim.....	13
1.3. TÜRKİYE’DE MESLEKİ EĞİTİM	14
1.3.1. Ortaöğretim Kurumlarında Mesleki Eğitim	14
1.3.2. Önlisans Düzeyinde Mesleki Eğitim.....	15
1.3.3. Lisans Düzeyinde Mesleki Eğitim	15

1.3.4. Lisansüstü Düzeyde Mesleki Eğitimi.....	16
1.4. MESLEKİ EĞİTİM MODELLERİ.....	17
1.4.1. Okul Temelli Mesleki Eğitim Modeli	17
1.4.2. İşyeri Temelli Mesleki Eğitim Modeli	17
1.4.3. İkili Sistem Mesleki Eğitim Modeli	17
1.4.4. Modüler Sistem Mesleki Eğitim Modeli	18

İKİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE YETKİNLİKLERİ

2.1. İŞ PİYASASININ TALEP ETTİĞİ YETKİNLİKLER.....	19
2.1.1. Ortaöğretim Kademelerinden Beklentiler	19
2.1.2. Önlisans Kademelerinden Beklentiler.....	20
2.1.3. Lisans Kademelerinden Beklentiler	21
2.2. MUHASEBEYE YÖN VEREN KURULUŞLAR VE BELİRLEDİĞİ YETKİNLİKLER	22
2.2.1. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC).....	22
2.2.2. Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC)	24
2.2.3. Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü (IOSCO).....	25
2.2.4. Avrupa Muhasebeciler Federasyonu (FEE)	26
2.2.5. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB)	27
2.2.6. Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu (IAESB).....	28
2.2.7. Amerika Muhasebeciler Enstitüsü (AICPA).....	29
2.2.8. Amerika Muhasebeciler Birliği (AAA).....	30
2.2.9. Kanada Muhasebeciler Birliği (CPA Canada)	30
2.2.10. Avustralya Muhasebeciler Birliği (CPA Australia)	31
2.2.11. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB).....	33
2.2.12. Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK)	35
2.3. ULUSLARARASI MUHASEBE EĞİTİM STANDARTLARI.....	38
2.3.1. IES 1: Muhasebe Meslek Eğitimine Giriş Gerekliklikleri	40
2.3.2. IES 2: İlk Mesleki Gelişim - Teknik Yetkinlikler.....	40

2.3.3. IES 3: İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Beceriler	43
2.3.4. IES 4: İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Değerler, Etik ve Tutumlar	44
2.3.5. IES 5: İlk Mesleki Gelişim - Uygulama Deneyimi (Staj)	46
2.3.6. IES 6: İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Yetkinliğin Değerlendirilmesi.....	47
2.3.7. IES 7: Sürekli Mesleki Eğitim	48
2.3.8. IES 8: Finansal Tabloların Denetiminden Sorumlu Katılım Ortakları İçin Mesleki Yetkinlikler.....	49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUHASEBE YETKİNLİKLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

3.1. LİTERATÜR TARAMASI	50
3.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	59
3.2.1. Araştırmanın Amacı	59
3.2.2. Araştırmanın Kapsamı.....	60
3.2.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	61
3.2.4. Araştırmanın Hipotezleri.....	62
3.2.5. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	63
3.2.5.1. Kişisel Bilgi Formu	63
3.2.5.2. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği (AÖYÖ).....	63
3.2.5.3. Akademik İçsel Motivasyon Ölçeği (AMÖ)	64
3.2.5.4. Muhasebe Dersine İlgi Ölçeği (MİÖ).....	64
3.2.5.5. Muhasebe Yetkinlikleri Ölçeği (MYÖ).....	66
3.2.6. Ölçeklerin Güvenilirlik Analizleri ve Normallik Testleri	67
3.2.7. Araştırmanın Modeli	68
3.2.8. Verilerin Toplanması.....	69
3.2.9. Verilerin Analizi.....	70
3.3. BULGULAR.....	70
3.3.1. Betimsel İstatistikler.....	70
3.3.2. Değişkenlere Ait İstatistikler.....	71
3.3.3. Mesleki Yetkinlik Kazanım Düzeyi İstatistikleri.....	74

3.3.4. Varyans Analizi Sonuçları	81
3.3.5. Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	85
3.3.5.1. Ortaöğretim Muhasebe Öğrencileri Regresyon Analizi Sonuçları.....	86
3.3.5.1.1. Teknik Yetkinliklere İlişkin Bulgular.....	89
3.3.5.1.2. Mesleki Becerilere İlişkin Bulgular.....	92
3.3.5.1.3. Mesleki Değerler, Etik ve Tutuma İlişkin Bulgular	95
3.3.5.2. Önlisans Muhasebe Öğrencileri Regresyon Analizi Sonuçları	98
3.3.5.2.1. Teknik Yetkinliklere İlişkin Bulgular.....	101
3.3.5.2.2. Mesleki Becerilere İlişkin Bulgular.....	104
3.3.5.2.3. Mesleki Değerler, Etik ve Tutuma İlişkin Bulgular.....	106
3.3.5.3. Lisans Muhasebe Öğrencileri Regresyon Analizi Sonuçları.....	109
3.3.5.3.1. Teknik Yetkinliklere İlişkin Bulgular.....	113
3.3.5.3.2. Mesleki Becerilere İlişkin Bulgular.....	115
3.3.5.3.3. Mesleki Değerler, Etik ve Tutuma İlişkin Bulgular	118
3.3.5.4. Lisansüstü Muhasebe Öğrencileri Regresyon Analizi Sonuçları	121
3.3.5.4.1. Teknik Yetkinliklere İlişkin Bulgular.....	124
3.3.5.4.2. Mesleki Becerilere İlişkin Bulgular.....	127
3.3.5.4.3. Mesleki Değerler, Etik ve Tutuma İlişkin Bulgular	130
3.3.5.5. Tüm Eğitim Kademeleri Muhasebe Öğrencileri Regresyon Analizi Sonuçları.....	132
3.3.5.5.1. Teknik Yetkinliklere İlişkin Bulgular.....	136
3.3.5.5.2. Mesleki Becerilere İlişkin Bulgular.....	139
3.3.5.5.3. Mesleki Değerler, Etik ve Tutuma İlişkin Bulgular	141
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	145
KAYNAKLAR	155
EKLER.....	181
EK-1. Kişisel Bilgi Formu	181
EK-2. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği	181
EK-3. Muhasebe Dersine İlgi Ölçeği	182
EK-4. Akademik İçsel Motivasyon Ölçeği	182

EK-5. Yükseköğretim Öğrencileri İçin Muhasebe Yetkinlikleri Ölçeği (MYÖ).....	184
EK-6. Ortaöğretim Öğrencileri İçin Muhasebe Yetkinlikleri Ölçeği (MYÖ).....	186
EK-7. Etik Kurul Onay Belgesi.....	188
ÖZGEÇMİŞ.....	189

ÖZET**DOKTORA TEZİ****MUHASEBE EĞİTİMİNDE MESLEKİ YETKİNLİKLERİN KADEMELER
İTİBARI İLE ARAŞTIRILMASI****Abdurrahim ŞİMŞEK****Tez Danışmanı: Prof. Dr. Reşat KARCIOĞLU****2024, 189 sayfa****Jüri: Prof. Dr. Reşat KARCIOĞLU****Prof. Dr. Fatih Coşkun ERTAŞ****Prof. Dr. Yusuf AKAN****Doç. Dr. Seyhan ÖZTÜRK****Doç. Dr. Ersin KORKMAZ**

Günümüz bilgi teknolojilerindeki gelişmeler ve artan küreselleşme her alanda olduğu gibi muhasebe alanında da değişimler oluşturmuş, bu değişimler muhasebe meslek elemanından beklenen yetkinlikleri de değiştirmiştir. Meslek elemanlarından beklenen yetkinliklerin elde edilmesi, geleceğin meslek elemanı adayı öğrencilerin de en önemli amaçlarından biri olmuştur. Diğer taraftan meslek adayı olan öğrencilerin motivasyonları, akademik öz yeterlilikleri, derse karşı tutumları da yetkinlikleri elde etmelerinde etkili olmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, uluslararası muhasebe eğitim standartları kapsamında ortaöğretim, önlisans, lisans ve lisansüstü tüm muhasebe eğitim kademelerinde eğitim gören öğrencilerinin kazanmaları gereken mesleki yetkinlikleri ne düzeyde elde ettiklerinin ve öğrencilerin akademik öz yeterliliklerinin, akademik içsel motivasyonlarının ve muhasebe dersine ilgilerinin mesleki yetkinliklerini elde etmelerini etkileyip etkilemediklerinin araştırılmasıdır.

Bu amaçla bir model oluşturulmuş ve modelin testi için 2022-2023 eğitim öğretim yılında Erzurum ilinde muhasebe eğitimi alan tüm eğitim kademelerinin son sınıf öğrencilerine 391 adet anket uygulanmış ve elde edilen veriler SPSS programı ile analize tabi tutulmuştur.

Yapılan araştırmada muhasebe yetkinliklerinin elde edilmesinde eğitim kademelerine göre farklılık olup olmadığının tespiti için tek yönlü varyans analizi, akademik içsel motivasyon, akademik öz yeterlilik ve muhasebe dersine ilgi değişkenlerinin muhasebe yetkinliklerinin elde edilme düzeylerini etkileyip etkilemediğini belirlemek için ise çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Analizler sonucunda lisansüstü eğitim kademelerindeki muhasebe öğrencilerinin diğer eğitim kademelerine göre yetkinlik elde etme düzeylerinin en yüksek seviyede olduğu, ortaöğretim eğitim kademesindeki muhasebe öğrencilerinin beklenen yetkinlikleri elde etme düzeylerinin en düşük seviyede olduğu, önlisans öğrencilerinin lisans öğrencilerine göre yetkinlikleri elde etme düzeylerinin ise daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin eğitim kademeleri ile akademik öz yeterlilik, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi değişkenleri arasında anlamlı farklılıkların olduğu, ilgili değişkenlerin muhasebe yetkinliğini anlamlı olarak etkilediği ve aralarında pozitif doğrusal ilişki bulunduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Eğitimi, Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları, Muhasebe Mesleki Yetkinlikleri

ABSTRACT**Ph. D. DISSERTATION****RESEARCH OF PROFESSIONAL COMPETENCIES IN ACCOUNTING EDUCATION
BY LEVELS****Abdurrahim ŞİMŞEK****Advisor: Prof. Dr. Reşat KARCIOĞLU****2024, 189 Pages****Jury: Prof. Dr. Reşat KARCIOĞLU****Prof. Dr. Fatih Coşkun ERTAŞ****Prof. Dr. Yusuf AKAN****Assoc. Prof. Dr. Seyhan ÖZTÜRK****Assoc. Prof. Dr. Ersin KORKMAZ**

Developments in today's information technologies and increasing globalization have created changes in the field of accounting, as in every field. These changes have also changed the competencies expected from professional accountants. Obtaining the competencies expected from professional staff has become one of the most important goals of future professional candidate students. In addition, students' motivation, academic self-efficacy and attitudes are also effective in achieving competencies.

The aim of this study is to investigate to what extent all accounting students have achieved the professional competencies they need to obtain within the scope of international accounting education standards and the relationship levels between students' academic self-efficacy, academic intrinsic motivation, interest in accounting course and the achievement of competencies.

For this purpose, a model was created and for the test of the model, 391 surveys were applied to senior students of all educational levels studying accounting in Erzurum in the 2022-2023 academic year and the obtained data were analyzed with the SPSS program.

In the research, one-way anova analysis was conducted to determine whether there are differences in the acquisition of accounting competencies according to education levels, and multiple linear regression analyzes was conducted to determine whether the variables of academic intrinsic motivation, academic self-efficacy and interest in accounting course affected the acquisition levels of accounting competencies.

As a result of the analysis, it was determined that the proficiency level of accounting students at postgraduate education levels was at the highest level compared to other education levels, that the level of accounting students in secondary education attaining the expected competencies is at the lowest level, that associate degree accounting students had higher competency levels than undergraduate accounting students. Also it was determined that there were significant differences between the education levels of the students and the variables of academic self-efficacy, academic intrinsic motivation and interest in the accounting course. In addition It was determined that the relevant variables significantly affected accounting competence and there was a positive linear relationship between them.

Key Words: Accounting Education, International Accounting Education Standards, Accounting Professional Competencies

KISALTMALAR DİZİNİ

AAA	Amerikan Muhasebe Birliği
AICPA	Amerika Muhasebeciler Enstitüsü
COSO	Sponsor Örgütleri Komitesi
CPA	Sertifikalı Kamu Muhasebecisi
FEE	Avrupa Muhasebeciler Federasyonu
IAASB	Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu
IAESB	Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu
IASB	Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
IASC	Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi
IESBA	Muhasebeciler İçin Uluslararası Etik Standartları Kurulu
IFAC	Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu
IMA	Yönetim Muhasebecileri Enstitüsü
İSG	İş Sağlığı ve Güvenliği
IOSCO	Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü
MSUGT	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
MYK	Mesleki Yeterlilik Kurumu
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SMMM	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
TESMER	Temel Eğitim ve Staj Merkezi
TFRS	Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMUD	Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TÜRMÖB	Türkiye SMMM ve YMM Odaları Birliği
UFRS	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
IES	Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
YMM	Yeminli Mali Müşavir
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
COSO	Sponsor Örgütleri Komitesi

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Okul Türlerine Göre Öğrenci Sayıları	15
Tablo 2. Ön Muhasebe Meslek Elemanının Yapacağı Görevler ve İşlemler	35
Tablo 3. Yardımcı Muhasebe Elemanının Yapacağı Görevler ve İşlemler.....	36
Tablo 4. Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları (IES).....	39
Tablo 5. Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları IES Yürürlüğe Giriş Tarihleri	39
Tablo 6. IES 2 Teknik Yetkinlik Alanları ve Öğrenme Çıktıları (Orta Seviye).....	40
Tablo 7. IES 3 Mesleki Beceriler ve Öğrenme Çıktıları (Orta Seviye)	43
Tablo 8. IES 4 Mesleki Değerler, Etik ve Tutumlar ve Öğrenme Çıktıları (Orta Seviye).....	45
Tablo 9. Erzurum İlinde Muhasebe Eğitimi Veren Meslek Liseleri	60
Tablo 10. Erzurum İlinde Muhasebe Eğitimi Veren Meslek Yüksek Okulları	61
Tablo 11. Erzurum İlinde İşletme Bölümleri İçeren Fakülteler	61
Tablo 12. Faktör Analizi Sonucu Maddelerin Faktör Yüğü Dağılımları	65
Tablo 13. Muhasebe Dersine İlgili Ölçeği Modele İlişkin Uyum İyiliği İndeksleri*	66
Tablo 14. Değişkenlere Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	68
Tablo 15. Muhasebe Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Ait Betimsel İstatistikler	70
Tablo 16. Eğitim Kademelerine Göre Akademik Öz Yeterlilik Bağımsız Değişkenine Ait Ortalamalar.....	71
Tablo 17. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Dersine İlgili Bağımsız Değişkenine Ait Ortalamalar.....	72
Tablo 18. Eğitim Kademelerine Göre Akademik İçsel Motivasyon Bağımsız Değişkenine Ait Ortalamalar.....	73
Tablo 19. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Değişkeninin Ortalamaları.....	74
Tablo 20. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Değişkeninin Alt Boyutlarından Teknik Yetkinlik Değişkeninin Ortalamaları	75
Tablo 21. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Değişkeninin Alt Boyutlarından Mesleki Beceriler Değişkeninin Ortalamaları	76

Tablo 22. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Değişkeninin Alt Boyutlarından Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Değişkeninin Ortalamaları.....	77
Tablo 23. Ortaöğretim Muhasebe Öğrencilerinin Teknik Yetkinlik Ortalamaları.....	78
Tablo 24. Ortaöğretim Muhasebe Öğrencilerinin Mesleki Beceri Yetkinliklerinin Ortalamaları.....	79
Tablo 25. Ortaöğretim Muhasebe Öğrencilerinin Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliklerinin Ortalamaları	80
Tablo 26. Yükseköğretim Muhasebe Öğrencilerinin Muhasebe Yetkinliklerinin Alt Boyutları Olan Teknik Yetkinlikler, Mesleki Beceriler, Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Ayrıntılı Ortalamaları.....	80
Tablo 27. Araştırmaya Katılan Öğrencilerinin Eğitim Kademelerine Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	81
Tablo 28. Akademik Öz Yeterlilik Değişkeni Games-Howell Çoklu Karşılaştırma Testi Tablosu	82
Tablo 29. Akademik İçsel Motivasyon Değişkeni Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi Tablosu	83
Tablo 30. Muhasebe Dersine Karşı İlgi Değişkeni Games-Howell Çoklu Karşılaştırma Testi Tablosu	84
Tablo 31. Muhasebe Yetkinlik Değişkeni Games-Howell Çoklu Karşılaştırma Testi Tablosu	85
Tablo 32. Muhasebe Yetkinlikleri İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	86
Tablo 33. Bağımsız Değişkenler Çoklu Bağlantı Tablosu	87
Tablo 34. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları.....	87
Tablo 35. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	88
Tablo 36. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	88

Tablo 37. Teknik Yetkinlikler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	90
Tablo 38. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları	90
Tablo 39. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	91
Tablo 40. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	91
Tablo 41. Mesleki Beceriler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	92
Tablo 42. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları	93
Tablo 43. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	93
Tablo 44. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	94
Tablo 45. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	95
Tablo 46. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları	96
Tablo 47. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	96
Tablo 48. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	96
Tablo 49. Muhasebe Yetkinlikleri İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	98
Tablo 50. Bağımsız Değişkenler Çoklu Bağlantı Tablosu	99
Tablo 51. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları.....	99
Tablo 52. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	99
Tablo 53. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	100

Tablo 54. Teknik Yetkinlikler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	101
Tablo 55. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları.....	102
Tablo 56. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	102
Tablo 57. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	102
Tablo 58. Mesleki Beceriler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	104
Tablo 59. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları	104
Tablo 60. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	105
Tablo 61. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	105
Tablo 62. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	106
Tablo 63. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları	107
Tablo 64. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	107
Tablo 65. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	108
Tablo 66. Muhasebe Yetkinlikleri İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	110
Tablo 67. Bağımsız Değişkenler Çoklu Bağlantı Tablosu	110
Tablo 68. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları.....	111
Tablo 69. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	111
Tablo 70. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	111

Tablo 71. Teknik Yetkinlikler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	113
Tablo 72. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları.....	113
Tablo 73. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	114
Tablo 74. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	114
Tablo 75. Mesleki Beceriler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	115
Tablo 76. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları	116
Tablo 77. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	116
Tablo 78. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	117
Tablo 79. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	118
Tablo 80. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları	119
Tablo 81. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	119
Tablo 82. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	119
Tablo 83. Muhasebe Yetkinlikleri İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	121
Tablo 84. Bağımsız Değişkenler Çoklu Bağlantı Tablosu	122
Tablo 85. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları.....	122
Tablo 86. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	123
Tablo 87. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	123

Tablo 88. Teknik Yetkinlikler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	124
Tablo 89. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları.....	125
Tablo 90. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	125
Tablo 91. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	126
Tablo 92. Mesleki Beceriler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	127
Tablo 93. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları	128
Tablo 94. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	128
Tablo 95. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	128
Tablo 96. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	130
Tablo 97. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları	130
Tablo 98. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	131
Tablo 99. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	131
Tablo 100. Muhasebe Yetkinlikleri İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	133
Tablo 101. Bağımsız Değişkenler Çoklu Bağlantı Tablosu	133
Tablo 102. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları.....	134
Tablo 103. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	134
Tablo 104. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	134

Tablo 105. Teknik Yetkinlikler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	136
Tablo 106. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları.....	137
Tablo 107. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti ...	137
Tablo 108. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	137
Tablo 109. Mesleki Beceriler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	139
Tablo 110. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları	139
Tablo 111. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	140
Tablo 112. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	140
Tablo 113. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu	142
Tablo 114. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları	142
Tablo 115. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti	143
Tablo 116. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	143

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Lawson vd, Yetkinlik Çerçevesi.....	30
Şekil 2. Staja Giriş Konuları ve Soru Sayıları	34
Şekil 3. Muhasebe Dersine İlgili Ölçeği DFA Analizi Sonuçları	65
Şekil 4. Regresyon Modeli.....	69
Şekil 5. Eğitim Kademelerine Göre Akademik Öz Yeterlilik Bağımsız Değişkenine Ait Ortalamalar.	71
Şekil 6. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Dersine İlgili Bağımsız Değişkenine Ait Ortalamalar.	72
Şekil 7. Eğitim Kademelerine Göre Akademik İçsel Motivasyon Bağımsız Değişkenine Ait Ortalamalar.	73
Şekil 8. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Değişkeninin Ortalamaları	74
Şekil 9. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Değişkeninin Alt Boyutlarından Teknik Yetkinlik Değişkeninin Ortalamaları.....	75
Şekil 10. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Değişkeninin Alt Boyutlarından Mesleki Beceriler Değişkeninin Ortalamaları.....	76
Şekil 11. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Değişkeninin Alt Boyutlarından Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Değişkeninin Ortalamaları	77
Şekil 12. Ortaöğretim Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri	89
Şekil 13. Ortaöğretim Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Teknik Yetkinlikler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri	92
Şekil 14. Ortaöğretim Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Beceriler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri	95

Şekil 15. Ortaöğretim Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri	97
Şekil 16. Önlisans Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0,05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri	101
Şekil 17. Önlisans Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Teknik Yetkinlikler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri	103
Şekil 18. Önlisans Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Beceriler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri	106
Şekil 19. Önlisans Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri	109
Şekil 20. Lisans Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0,05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri	112
Şekil 21. Lisans Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Teknik Yetkinlikler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri	115
Şekil 22. Lisans Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Beceriler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri	118
Şekil 23. Lisans Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri	121
Şekil 24. Lisansüstü Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0,05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri	124

Şekil 25. Lisansüstü Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Teknik Yetkinlikler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri	127
Şekil 26. Lisansüstü Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Beceriler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri	129
Şekil 27. Lisansüstü Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri	132
Şekil 28. Tüm Eğitim Kademelerindeki Muhasebe Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0,05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri.....	136
Şekil 29. Tüm Eğitim Kademeleri Muhasebe Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Teknik Yetkinlikler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri.....	138
Şekil 30. Tüm Eğitim Kademeleri Muhasebe Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Beceriler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri.....	141
Şekil 31. Tüm Eğitim Kademeleri Muhasebe Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri.....	144

ÖNSÖZ

Mesleki yetkinliğe sahip meslek elemanları iş piyasasının verimliliğine direkt katkı sunmaktadır. Meslek elemanının kalitesi işin kalitesini doğrudan etkilemektedir. Gerekli mesleki yetkinliklerin elde edilmesi meslek adaylarının en önemli amaçlarını oluşturmaktadır. Geleceğin meslek elemanı adayları olan öğrencilerin gerekli yetkinlikleri elde etmeleri istihdam durumlarını ve yapacakları mesleklerin kalitesini pozitif yönde etkileyecektir. Ayrıca öğrencilerin motivasyonları, öz yeterlilikleri, mesleğe ilgileri de yetkinlikleri elde etmelerinde etkili olmaktadır.

Bu çalışmada, uluslararası muhasebe eğitim standartları kapsamında, tüm eğitim kademelerindeki muhasebe öğrencilerinin elde etmeleri gereken mesleki yetkinliklerin öğrenciler tarafından ne düzeyde elde edildiği ve bu yetkinliklerin elde edilmesini öğrencilerin akademik öz yeterliliklerinin, muhasebe dersine ilgilerinin ve akademik içsel motivasyonlarının etkileyip etkilemediği incelenmiştir.

Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı kapsamında hazırlanmış olan bu çalışma Erzurum ili genelinde eğitim gören ortaöğretim, önlisans, lisans ve lisansüstü son sınıf muhasebe öğrencilerini kapsamaktadır.

Çalışmanın hazırlanması sırasında her türlü konuda bana yardımcı olan ve çalışmalarına büyük katkısı olan değerli danışman hocam Prof. Dr. Reşat KARCIOĞLU'na, tez izleme komitesinde yer alan değerli hocalarım Prof. Dr. Fatih Coşkun ERTAŞ ve Prof. Dr. Yusuf AKAN'a, değerli jüri üyeleri Doç. Dr. Seyhan ÖZTÜRK ve Doç Dr. Ersin KORKMAZ'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca çalışmamda istatistikî anlamda benden yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Mehmet Suphi ÖZÇOMAK'a ve çalışmam boyunca her zaman yanımda olan ve desteğini benden esirgemeyen değerli aileme minnettarlığımı sunarım.

Erzurum – 2024

Abdurrahim ŞİMŞEK

GİRİŞ

Ülkelerin kalkınmışlıkları ile eğitilmiş bireyleri arasında ayrılmaz bir ilişki bulunmaktadır. Eğitime ağırlık veren ülkeler çağının gelişmiş ve güçlü devletleri olmakta iken, bu yarışta geri kalan ülkeler gelişmemiş statüsüne düşmektedir. Meslekî ve teknik eğitim, teknik eğitim, meslekî eğitim, kariyer ve teknik eğitim gibi dünyanın farklı ülkelerinde farklı adlarla isimlendirilen mesleki eğitim ise bunun en önemli ayaklarından birisidir. Mesleki eğitim ortaöğretim aşamasından başlamakta ve yükseköğretim düzeyine kadar devam etmektedir. Her eğitim kademesindeki öğrencilerin kazanması gereken mesleki yetkinlikler farklıdır ve her eğitim kademesi, öğrencilerden beklenen yetkinlikleri öğrencilerine kazandırmakla mükelleftir. Öğrencileri geleceğe hazırlamak, iş yaşamlarında ihtiyaç duyacakları yetkinliklerle donatmak için öğrencilerin elde etmesi gereken yetkinliklerin iyi bilinmesi ve belirlenmesi gerekmektedir. Bu yetkinlikleri belirleyen ulusal ve uluslararası kurumlar vardır. Uluslararası kurumların en önemlilerinden biri (IFAC) Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu'dur. Federasyonun bünyesindeki Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu (IAESB) 2003 yılından bu yana uluslararası eğitim standartlarını yayımlamaktadır. Kurulun amacı, muhasebe eğitiminde yüksek kalite standartları oluşturmak, oluşturulan standartları benimsetmek ve bu standartlar için eğitim ölçütleri geliştirmektir.

Ayrıca motivasyon, akademik öz yeterlilik ve derse yönelik tutum gibi etmenler öğrencilerin başarısı üzerinde etkili olmaktadır (Sarier 2016:8).

Öz yeterlik: Bireyin kendi beceri ve yeteneğinin karşılaştığı zorlukların üstesinden gelebileceği inancıdır (Schwarzer ve Hallum, 2008; Skaalvik ve Skaalvik, 2010). Bireylerin öz yeterlilikleri, analitik düşünme becerilerini, amaçlarına ulaşma gayretlerini güdülenme seviyelerini, kararlılıklarını etkilemektedir. Araştırmalar başarı ile öz yeterlilik algısı arasında pozitif ilişkinin olduğunu göstermektedir (Klomegah, 2007; Liu ve Koirala, 2009).

Motivasyon: Organizmayı harekete geçiren iç ve dış etmenler ve bunların işleyişini sağlayan mekanizmalardır (Aydın, 2014). Araştırmalar, yüksek motivasyon düzeyi ile güçlü akademik benlik saygısı, yaratıcı davranma ve yüksek akademik başarı arasında pozitif ilişkinin olduğunu göstermektedir (Boyd, 2002; Gottfried, 2001).

Derse karşı tutum: Tutum, bireylerin herhangi bir şeye karşı duygu, düşünce ve davranışlarını ifade eder. Bireyin tutumu öğrenmenin gerçekleşmesini etkilemektedir. Bireylerin öğrenmeye ve derse yönelik pozitif tutumları akademik başarıyı olumlu etkilemektedir (Yenilmez ve Özabacı, 2003).

Çalışmanın amacı, muhasebe eğitimi verilen ortaöğretim, önlisans, lisans ve lisansüstü eğitim kademelerindeki öğrencilerin uluslararası muhasebe eğitim standartları kapsamında (IES 2, IES 3, IES 4) elde etmeleri gereken mesleki yetkinlikleri hangi düzeyde elde ettikleri ve yetkinliklerin elde edilmesini, öğrencilerin akademik öz yeterliliklerinin, muhasebe dersine karşı ilgilerinin, akademik içsel motivasyonlarının etkileyip etkilemediğinin belirlenmesidir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, mesleki eğitim kavramından, Türkiye’de ve dünyada mesleki eğitimden bahsedilmiş ve mesleki eğitim modelleri açıklanmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde iş piyasasının muhasebe meslek elemanlarından beklentileri her eğitim kademesi için ayrıntılı olarak belirlenmiş, muhasebeye yön veren ulusal ve uluslararası kuruluşların belirlediği mesleki yetkinlikler açıklanmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümü ise uygulama bölümüdür. Bu bölümde her eğitim kademesindeki muhasebe öğrencilerinin uluslararası mesleki yetkinlikler kapsamında kazanmaları gereken muhasebe yetkinliklerini (teknik yetkinlikler, mesleki beceriler ve mesleki değerler, etik ve tutum alt boyutları ile) elde etme düzeylerini ve öğrencilerin akademik içsel motivasyonlarının, akademik öz yeterliliklerinin ve derse karşı ilgilerinin bu yetkinlikleri elde etmelerinde etkili olup olmadığını belirlemek amacıyla 391 kişiye anket uygulanmış, araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmış, katılımcılar ile ilgili betimsel istatistikler elde edilmiştir. Ayrıca eğitim kademelerine göre değişkenlerin farklılaşp farklılaşmadığının tespiti için tek yönlü varyans analizi (ANOVA), bağımsız değişkenlerin (akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine ilgi, akademik içsel motivasyon) bağımlı değişkenin (muhasebe yetkinlikleri) kazanılmasında etkili olup olmadığının tespiti için çoklu regresyon analizi yapılmış ve elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

MESLEKİ EĞİTİM

1.1. MESLEKİ EĞİTİM KAVRAMI

Mesleki eğitim iktisadi hayatın en önemli parçasını oluşturmakta ve gelecekteki çalışanların yetiştirilmesini amaçlamaktadır. İş ve mesleki eğitim birbirinin ayrılmaz parçalarıdır. Önceleri usta ve çırak ilişkisi ile sürdürülen mesleki eğitim modern dünyada bu işi amaç edinmiş pratik ve teorik bilgileri bünyesinde bulunduran eğitim kurumları tarafından verilmektedir. Mesleki eğitim bireyi hayata hazırlamakta ve gerekli becerileri bireylere sağlamaktadır. Literatürde mesleki eğitimin çeşitli tanımları mevcuttur. Bunlardan bazıları şöyledir:

Kişilerin iş yaşamındaki belli bir iş sahasında değişik konumlarda yer alabilmesi için gerekli olacak azami yetkinliği ve genel meslek kültürünü almasını sağlayan eğitime mesleki eğitim denmektedir (Yazgan, 1994: 68).

Toplumsal ve bireysel hayatın gerektirdiği herhangi bir meslekte gerekli olan bilgiyi, beceriyi ve pratik uygulamayı kazandıran, bireyi zihinsel, duygusal, sosyal ve ekonomik yönleriyle geliştiren süreç mesleki eğitim olarak ifade edilir (Orhaner ve Hussein, 2007:199).

Mesleki eğitim, kişinin çeşitli sektörlerde istihdam edilmesi için, kişiyi geliştirmeyi hedefleyen teknolojileri ve bu bilimlerin uygulama becerilerinin elde edilmesini sağlayan eğitim süreçlerini ifade eder. Bireylere iş becerileri, bireysel beceriler ve aile yaşam becerileri öğretmek kaliteli bir yaşam kaynağı sunabilir ve iş dünyasının ihtiyaç duyduğu yetkinlikte meslek elemanının yetişmesini sağlar. Mesleki eğitim okul, dış çevre ve iş dünyasının karşılıklı etkileşimi ile devam ettirilmektedir (Yazıcı ve diğerleri, 2015:1632).

Mesleki eğitim, ülkelerin ekonomik yapısını ve beşeri sermayesini güçlendiren, istihdam oluşturarak üretimi arttıran bir eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır (Norton, 1985: 9).

Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere, mesleki eğitimi genel eğitimden ayıran şey, genel eğitim üzerine uzmanlık eğitimlerinin verilmesi ve pratik eğitimi de kapsamasıdır.

Yalnızca iş yaşamı değil, akademik çevrelerin de önemli bir çalışma alanı olan mesleki eğitim iktisadi faaliyete yön veren bir başlangıçtır (İbadov, 2018:13)

1.1.1. Mesleki Eğitimin Önemi ve Amacı

Mesleki eğitimin faydaları bireyden başlayarak içinde bulunduğu topluma ve hatta dolaylı olarak tüm dünyaya etki etmektedir. Çünkü kaliteli meslek elemanı kaliteli iş ve hizmet demektir.

Mesleki eğitim öncelikle bireyleri meslek sahibi yapmakta ve bireye toplumda bir statü kazandırmaktadır. Birey bu meslek ve statü ile kazanç sağlayarak ekonomik güvence elde etmektedir (Mays, 1957: 7).

Gerekli mesleki eğitimle donatılmış bireyler daha demokratik davranışlar sergilemekte ve insan haklarına daha duyarlı olmaktadır. Ayrıca, toplumun benimsediği çağın gerektirdiği değerlerin yerleşmesinde de topluma rol model olmaktadır (TÜSİAD, 2006: 25).

İş çevresinin beklentilerini karşılayacak biçimde tasarlanmış ve etkili şekilde uygulanmış mesleki eğitim, kalkınmayı hızlandırmada, istihdan oluşturarak işsizliği azaltmada etkili olmaktadır. Çünkü yeterli yetkinliklerle donatılmış meslek elemanı, kaliteli ürünler ve hizmetler üretecek ve ülke ekonomisine pozitif katkı sağlayacaktır.

Ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişiminde önemli rol oynayan meslekî eğitimde, bireylere ilgi ve yeteneklerine göre mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumu kazandırmak son derece stratejiktir.

Meslekî eğitim gerekli meslekî yetkinliğe, meslek ahlâkına ve meslekî değerlere sahip, yenilikçi, üretken, ekonomiye değer katan meslek elemanları yetiştirmeyi amaçlamaktadır (<https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/> Erişim Tarihi:06.02.2023).

Mesleki eğitimin amacı, bireylere mesleki beceriler kazandırmak ya da becerilerini geliştirmektir. Mesleki eğitim sürecinde iş bir eğitim aracı olarak kullanılarak, bireylerin yeteneklerinin çok yönlü geliştirilmesi hedeflenmektedir. Eğitim sürecinin her aşamasında bireyler yeteneklerine uygun eğitim alarak, nitelikli iş gücü sınıfına dâhil olurlar (Yazgeç, 2008).

Mesleki eğitimin birey açısından önemi, okul ve işyerleri arasında köprü kurarak bireyin teorik ve pratik eğitimi beraber almasını sağlaması, bireyi işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda donatması, istihdam olanaklarını arttırması ve çalışma hayatına hazırlamasıdır. Ayrıca mesleki eğitim, bireyi, çalışma hayatının ötesinde bireyin gelişimine, sosyal hayat becerileri kazanmasına katkı sağlamaktadır.

Mesleki eğitimin işletmeler açısından önemi, nitelikli insan gücü ile işletmeleri destekleyerek, işletmelerin verimliliğini, rekabetçiliğini, performansını, inovasyon, araştırma ve iş kapasinesini, çalışanların motivasyonunu artırması ve güçlendirmesidir.

Mesleki eğitimin toplum açısından önemi ise, toplumun ekonomik gelişimine, refahına, sosyal uyumun arttırılmasına, toplumsal düzenin oluşmasına, yaşam kalitesinin arttırılmasına, fakirliğin önlenmesine olumlu katkılar sunmasıdır. Ayrıca mesleki eğitim, istihdam ve sosyal politikaların merkezinde yer alması ve yaşam boyu öğrenme stratejilerinin anahtar unsuru olması açısından da son derece önemlidir (Kenar, 2009).

1.1.2. Mesleki Eğitimin Öncelikleri

Mesleki eğitimin öncelikleri şöyledir (<https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 06.02.2023):

- İhtiyaç duyulan nitelikli iş gücünü yetiştirmek,
- Meslekî eğitimi tüm paydaşlarla beraber, katılımcı bir anlayışla yönetmek,
- Mezun olan meslek elemanlarının üretime katılacak donanımlara sahip olarak yetiştirmelerini sağlamak,
- Meslekî eğitimin gelişimini sürekli hale getirmek,
- Mesleki eğitimin kalitesini yükseltmek,
- İş piyasasının ihtiyaçlarına göre mesleki eğitimi tasarımılamak,
- Ekonomide verimlilik ve rekabet gücünün artırılması amacıyla mesleki eğitimin sosyal ve sektörel entegrasyonunu sağlamak,
- Bireylere mesleğin gerektirdiği yetkinliklerin yanı sıra değişime açık olma ve uyum sağlaması yetkinliklerini de kazandırmak,
- Bireylere temel bilgi ve iletişim teknolojileri yetkinliklerinin yanında üst düzey teknolojik becerileri de kazandırmak,

- Bireyleri ahilik anlayışına özgü iş ahlakı değerleriyle yetiştirmek,
- Meslekî eğitim ile insan odaklı kalkınmanın sağlanmasında etkin yer almak,
- Bireylere dijitalleşme paralelinde yeni iş alanları oluşturmak,
- Bireylere girişimcilik, ekip çalışması, karar verme ve sorun çözebilme yetkinliklerini kazandırmak, değişen şartlara uyum sağlayabilme dinamikliği kazandırmak,
- Meslekî eğitimi, ihtiyaç duyan herkese ulaştırmak,
- Çağın şartlarına uygun olarak mesleğin gerektirdiği yetkinlikleri meslek adaylarına kazandırmaktır.

1.1.3. Mesleki Eğitimin Nitelikleri

İş dünyasındaki değişim, otomasyon ve elektronikleşme, basitçe yürütülen el kabiliyetinin yerini alması, iş gücü davranışlarında değişimler meydana getirmiştir. Bu değişimler çabuk kavrama, karar verme gibi yeteneklere sahip teknik personel ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Dolayısı ile teknoloji ile uyumlu, yeterli yetkinliklerle donanımlı bireylerin yetiştirilmesi mesleki eğitimin amacı haline gelmiştir.

Modern anlamda mesleki eğitim sürecinde olması gereken temel nitelikler, ekonomiklik, sürekli gelişim içinde olma, geniş mesleki becerileri kapsama, gerçek bir mesleki yaşam ortamı sağlama, toplumun ihtiyaçlarını karşılama, sonuç ve hedef odaklı olma, bireyi mesleki hayata hazırlayıcı özelliklere sahip olma nitelikleridir.

Mesleki eğitim planlaması yapılırken, mesleki eğitimin ömür boyu devam eden bir sürekliliğe sahip olduğu, yetişkinlerin teknolojideki gelişmeler karşısında yeni meslekler öğrenmek zorunda kaldıkları dikkate alınarak çok boyutlu yapılmalıdır (Yazgeç, 2008).

1.2. DÜNYA'DA MESLEKİ EĞİTİM

Dünya'da Mesleki eğitim milattan önce 2000'li yıllara dayanmaktadır. M.Ö. 1810-1750 Hammurabi döneminde mesleki eğitim çıraklık eğitimi şeklinde yapılmaktaydı ve çıraklık eğitimi ile meslek sahipliği toplum tarafından takdir edilen bir durumdu. Eski Mısır'da ise çıraklık eğitimi iki aşamadan oluşmaktaydı. Çıraklık eğitiminin ilk aşaması

okulda okuma ve yazma eğitimleri ile ikinci aşaması ise iş yerinde tecrübe kazanılması şeklinde yapılmaktaydı. Bu şekilde çıkarlık eğitim biçimi mısırdan sonra Filistin ve Yunan medeniyetlerinde de devam etmiştir.

Günümüzde mesleki eğitimin daha gelişmiş modelleri uygulansa da temel çıkarlık eğitim anlayışı devam etmektedir. Meslek sahibi sanatkârlar aynı zaman da ülkelerinin gelişmişlik düzeylerini de etkilemişlerdir. Örneğin hükümdar Pericles döneminde, sanatkârların ödedikleri vergiler sayesinde eski Yunan gelişmiş ekonomisi ile altın çağını yaşamıştır (Berk, 2012:3).

Sanayi devrimi ile buhar gücünün kullanımı sayesinde makineleşme hızla artmış, fabrikalaşma giderek yaygınlaşmıştır. Üretim şeklindeki değişiklikler sosyal yapı, üretim biçimi gibi geniş bir alanı etkilediği gibi mesleki eğitimi de etkilemiştir. Geleneksel el sanatı mesleklerindeki usta çırak ilişkisi, yerini daha modern eğitim anlayışlarına bırakmıştır.

Çağın gerekliliklerine uygun olarak mesleki eğitimi verimli kullanan ülkeler ekonomilerini geliştirmiş ve diğer ülkelere göre avantaj sağlamışlardır. Bunun örneklerinden biri 1870'lerde İngiltere'de görülmüştür. İngiltere'de mesleki eğitimin başarılı bir örneği kumaş sanayisinde sergilemiştir. Mesleki anlamda uzmanlaşmış kişilere işe alım, tecrübesiz işçilerin eğitilmesi ve denetlenmesi sorumluluğu verilerek, kumaş sektöründe yüksek düzeyde verimli iş gücü üretilmesi sağlanmıştır. İngiltere meslek eğitim sayesinde pamuk sanayisinde o zaman hiçbir ülkenin yakalayamadığı bir gelişim süreci yaşamıştır.

Mesleki eğitim günümüzde değişikliklere uğrasada çıkarlık temelli eğitim sistemi hala devam etmektedir ve mesleki eğitimin temelini oluşturmaktadır.

Dünya genelinde mesleki eğitim, teknik eğitim, meslekî ve teknik eğitim ve uygulama, kariyer ve teknik eğitim olarak adlandırılan mesleki eğitim ülkelerin olanakları, nüfusları, yönetim şekli, ekonomik ve hizmet sektörlerinin durumu, gelenek ve görenekleri gibi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir (Orhaner, Hussein,2007:201).

Mesleki eğitimde köklü mesleki eğitim sistemlerine sahip gelişmiş ülkeler farklı modeller uygulamaktadırlar.

1.2.1. Almanya’da Mesleki Eğitim

Almanya’da mesleki eğitimin sorumluluğu, yapısı ve yönetimi eyaletlere aittir. Kamu, işletme ve pazar arasındaki güçlü bağ ülkenin etkili bir mesleki eğitime sahip olmasına olanak tanımıştır (Bolat, 2016).

Mesleki eğitimde genel akademik dersler ve meslekî derslerin bir arada verildiği ikili (dual) sistem uygulanmaktadır. İkili Mesleki Eğitim Modelinde mesleki eğitim programı işveren, devlet ve sendikalar tarafından belirlenmektedir. Bu modelde birincil eğitim yeri işletmelerdir. Öğrencilere haftada bir ya da iki gün okullarda teorik eğitim alırken, kalan günler işletmelerde pratik eğitim almaktadır (Ayeni, 2015: 103; Greinert, 2004: 22).

Mesleki eğitim kurumları devlet tarafından finanse edilmekte ve işletmelerin mesleki eğitim için katlandığı masraflar vergiden düşülmektedir. Ayrıca işletmeler mesleki eğitim öğrencilerine stajları boyunca iş yerlerinde çalıştıkları süre karşılığında ücret vermektedirler (Wollschlager ve Guggenheim, 2004: 9).

1.2.2. Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) Mesleki Eğitim

Amerika Birleşik Devletlerinde kariyer ve teknik eğitim olarak ifade edilen mesleki eğitim K12 olarak ifade edilir. Mesleki eğitim ilköğretim ve ortaöğretim basamaklarında gerçekleştirilir. Merkezi bir eğitim bakanlığının olmaması dolayısıyla sorumluluk eyaletlere bırakılmıştır ve okul türleri, eğitim yapısı eyaletler arası farklılık göstermektedir.

ABD’de meslekî eğitimin misyonu “mesleğin ve işlerin nitelikli bir şekilde yapılması için eğitimi dönüştürmek ve eğitimin standardını yükseltmek” olarak tanımlanmıştır (UNESCO, 2015).

Amerika’da 1994’de kabul edilen Okuldan İşe Fırsatlar Yasası (School-to-Work Opportunities Act) ile iş gücü ve insan kaynağı ihtiyaçları dikkate alınarak mesleki eğitimlerinin ve işbaşı eğitimlerinin kalitelerinin arttırılması hedeflenmiştir (Kreysing, 2001). Ülkede mesleki eğitim liselerde, iki ve dört yıllık kolejlerde verilmekte ve eyaletler arası koşullar farklılık gösterse de mesleki eğitimini tamamlayan öğrencilere akademik

eğitim hakkı verilmektedir. Ancak öğrencilerin mesleki eğitim için yeterli olanaklara sahip olmaması ve temel bilişsel beceriler açısından OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) ortalamalarından çok düşük seviyede olması okul terki oranlarını arttırmaktadır (Kuzcera ve Field, 2013; Kreysing, 2001: 27).

1.2.3. Çin Halk Cumhuriyeti'nde Mesleki Eğitim

Ekonomik anlamda hızla büyüyen ve nitelikli iş gücüne ihtiyaç duyan Çin Halk Cumhuriyetinde hayati önem arz eden mesleki eğitim için 2000'li yılların başlarında stratejik plan oluşturmuştur. Bu plan doğrultusunda mevcut üniversitelerin yaklaşık yarısının uygulamalı bilim üniversitelerine dönüştürülmesi kararlaştırılmış ve meslekî eğitim kurumlarının yurtdışı meslekî eğitim kurumları ile iş birlikleri teşvik edilmiştir. Ayrıca, bu planlama ile meslekî eğitim almak isteyen öğrenciler Merkezi Üniversite Giriş Sınavının (College Entrance Examination) yanında ikinci bir merkezi sınava daha girecektir (Litao, 2016).

Çin'de meslekî eğitim verecek öğretmenler daha çok sektörde çalışanlar arasından seçilmektedir. Ayrıca, öğretmenler yılda bir aydan az olmamak kaydıyla işbaşı eğitim veren kurumlarda çalışmak zorundadır. Ülkenin endüstriyel açıdan gelişmiş doğu bölgelerindeki meslek okulları öğrencilerine işbaşı eğitim ve bunun yanında çeşitli zengin imkânlar sunmakta iken iç kısımlardaki meslek okullarında bu imkânlar sunulamamaktadır (Han ve Singh, 2004).

Çin'de mesleki alt ortaöğretim, mesleki üst ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde olmak üzere üç seviyede verilmekte olup, mesleki eğitim ortaöğretim düzeyinde başlamaktadır. Genellikle ekonomik anlamda daha az gelişmiş kırsal bölgelerde bulunan mesleki alt ortaöğretim, ortaöğretim düzeyinde verilen mesleki eğitimi ifade etmektedir ve temel anlamda mesleki bilgiye ve beceriye sahip işçi, köylü ve çalışan yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu okullarda verilen muhasebe eğitimi üç veya dört yıl sürmektedir.

Liselerde verilen üst ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitim ise iki ile dört yıl sürebilmektedir ve bu okullardan mezun olan öğrenciler üretim, hizmet, teknoloji ve yönetimde önemli pozisyonlarda çalışma imkânı bulmaktadırlar.

Üniversitelerde ise yükseköğretim düzeyinde mesleki eğitim verilmektedir. Bu mesleki eğitim kurumlarına hem normal lise mezunları hem de meslek lisesi mezunları başvurabilmektedirler.

1.2.4. Finlandiya’da Mesleki Eğitim

Finlandiya’da mesleki eğitim dokuz yıl zorunlu eğitimden sonra başlamaktadır. Genel lise ve meslek lisesi olmak üzere iki alternatifleri bulunan (Koukku vd., 2012) öğrenciler, bu iki tür liseden herhangi birini seçip üç yıl eğitim alabilir ya da her iki okul türünden eş zamanlı eğitim almayı tercih ederek dört yıl eğitim alırlar (UNESCO, 2013).

Meslekî eğitiminin verildiği alanlar iletişim, ulaşım, doğa bilimleri ve sosyal çalışmalar, sosyal hizmetler, kültür çalışmaları, beşeri ve eğitim bilimleri, yiyecek hizmetleri, doğal kaynaklar ve çevre, teknoloji, işletme ve yönetim, sağlık ve spor, turizm olarak sınıflandırılmıştır (Finlandiya Ulusal Eğitim Kurulu, 2008).

1.2.5. Avusturya’ da Mesleki Eğitim

Avusturya’da meslekî eğitimde ikili sistem uygulanmaktadır. Ortaöğretimde akademik eğitim ve meslekî eğitim veren kurumlar vardır ve mesleki eğitimi seçen öğrenciler seçtikleri alana göre iki yıl ile dört yıl arasında eğitim almaktadırlar. Avusturya’da iki tür mesleki eğitim veren kurum vardır.

Bunlardan biri Berufsbildende Mittlere Schulen (BMS) denilen kurumlardır. Burada öğrenciler BMS’de 3-4 yıl eğitim almaktadırlar ve mezunların büyük kısmı doğrudan özel sektör tarafından istihdam edilirler. Öğrencilerin bu kurumlardan eğitim almaları için tercih etmeleri yeterlidir.

Diğer mesleki eğitim veren kurum ise Berufsbildende Höhere Schulen (BHS) denilen eğitim kurumlarıdır. BMS’de verilen eğitimden daha nitelikli eğitim verilen BHS’de eğitimler 4-5 yıl sürmekte ve bu kurumlardan mezun olan öğrencilere iki sertifika verilmektedir. Bu sertifikalardan biri meslekî yeterlilik sertifikası diğeri yükseköğretime geçiş yapabilme yeterliliğini gösterdiklerine ilişkin bir sertifikadır. Bu kurumlarda mesleki eğitim almak isteyen öğrencilerin akademik başarıları yüksek olmalı ve genel beceri testinden başarılı olmaları gerekmektedir (OECD, 2017). İki mesleki eğitim

kurumundan da mezun olan öğrencilerin farklı sektörlerde staj ve işbaşı eğitim oranlarının yüksek olması mezunların istihdam olanaklarını arttırmaktadır. Avusturya’da ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin mesleki eğitimi tercih etme oranları OECD ortalaması olan % 46 oranının bir hayli üstünde ve % 70 oranlarındadır (Lukas, 2013: 302; OECD, 2017).

1.2.6. Avustralya’ da Mesleki Eğitim

Avustralya’da meslekî eğitim Meslekî ve İleri Eğitim Enstitülerinde (Technical and Further Education Institution) yapılmaktadır. Federal yapıda olan ülke, mesleki eğitime merkeziyetçi yaklaşmaktadır (Bolat, 2016). Mesleki eğitimde stajyerlik eğitimi bir ile iki yıl arasında, çıraklık eğitimi ise üç ile dört yıl arasında sürmektedir. Mesleki eğitim genel olarak lise sonrasında verilmekte olup, ancak 10. 11. ve 12. sınıf düzeylerinde bazı liselerde de yapılabilmektedir. Öğrenciler mesleki eğitim süresince yaptıkları hizmet ve işlerden ücret almaktadırlar (Hoeckel and Schwartz, 2010). Meslekî eğitim esnek bir yapıya sahiptir ve öğrenciler 11 ile 64 arası farklı yaş gruplarından oluşabilmektedir. Mesleki eğitim basit mesleki modüller, formal sınıf eğitimleri ve uzaktan eğitimler şeklinde gerçekleştirilir (Hoeckel vd., 2008).

Avustralya’da meslekî eğitim çoğunlukla sektör uzmanları tarafından oluşturulur ve devletin rolü tavsiye ve onaylama ile sınırlıdır (Ayeti, 2015:104). Ayrıca Avustralya’da görsel sanatlar, bilgi teknolojileri, bağcılık, su ürünleri, aşçılık, müzik vb. alanlarda hem üniversiteler hem de meslekî okullar mezuniyet derecesi verebilmektedir ve bu da üniversiteler ile meslekî kurumlar arasındaki farkları azaltmaktadır.

1.2.7. Japonya’ da Mesleki Eğitim

Üretim ve ihracat odaklı bir sanayi anlayışına sahip olan Japonya’da mesleki eğitimin önündeki en büyük engel, mesleki eğitime olan geleneksel bakış açısıdır. Bundan dolayı, ülkede mesleki eğitim genelde sosyo ekonomik durumu ve akademik başarısı düşük düzeyde olan öğrenciler tarafından tercih edilmektedir. Veliler mesleki eğitimden ziyade akademik eğitime çocuklarını yönlendirmektedir (Tsukamoto, 2016).

Japonya’da mühendis ve teknik eleman yetiştiriciliği uzun yıllar boyunca üniversiteler tarafından yapılmış bu da meslek okullarını ikinci planda bırakmıştır.

Japonya’da meslekî eğitim ihtisas eğitim kolejleri, ortaokul mezunu öğrencilerin katıldığı teknik kolejler, yüksekokullar, çok yönlü okullar gibi kurumlar tarafından sosyal, beşeri bilimler, ev ekonomisi, öğretmen eğitimi gibi alanlarda verilmektedir (Bolat, 2016). Ayrıca özel sektörün ihtiyaç duyduğu donanımlarda birey yetiştirmek için yönetimin şirketlerde olduğu Nissan Teknik Koleji (Nissan Technical College) gibi enstitüler de kurulmaktadır (Sugama, 1995).

1.2.8. Malezya’ da Mesleki Eğitim

Asya bölgesinde en hızlı büyüyen ülkelerden olan Malezya’da meslekî eğitime 1890’lerden itibaren önem verilmiştir. Mesleki eğitimde amaç öğrencilerin işbaşında eğitim yaparak meslekî beceriler kazanması olarak tanımlanmıştır (Sauffie, 2015:86).

Meslekî ve teknik eğitimde ulusal meslekî beceri standartlarına göre bireyler sekiz grup beceri düzeyine göre sınıflandırılmaktadır. Birinci ve ikinci grup üretim ve operasyon yapılabilmektedir. Üçüncü ve dördüncü düzeylerde kontrolör ve üst denetçi olabilen bireyler, beş ve üzeri düzeylerde yönetici olabiliyorlar.

Malezya’da toplumun mesleki eğitimi akademik seviyesi düşük öğrencilerin tercih ettiği okullar şeklinde olumsuz algılaması ve öneminin işverenler tarafından yeterince algılanamaması gibi sebepler meslekî eğitimin gelişiminin en büyük engellerindendir.

Malezya’da meslekî eğitimle ilgili diğer bir sorun da standart bir yapıya sahip olmamasıdır. Devlet ve özel kuruluşlar farklı şekillerde ve farklı enstitülerde mesleki eğitim sunmaktadır. Bu da öğrenci ve velilerin tercihlerinde zorluk yaşamalarına sebep olabilmektedir (Affero ve Razali, 2013).

1.2.9. Fransa’da Mesleki Eğitim

Fransa’da ilk ve ortaokuldan oluşan, 15 yaşına kadar süren örgün eğitimden sonra mesleki eğitim başlar. Meslek eğitim almak isteyen öğrenciler mesleki yetiştirme, teknik

eğitim ve endüstriyel çıraklık şeklinde mesleki eğitimlerini alabilmektedirler. Mesleki yetiştirme çoğunlukla teknik kolejlerde verilen ve iki yıl süren mesleki eğitimidir.

Teknik programların süresi alanlara göre değişiklik gösterebilse de genelde üç yıldır ve öğrenciler bu programları bitirdiklerinde çalışma hayatına başlayabilmektedir. Çalışma hayatına başlayıp belirli süre deneyim kazanan kişiler bakanlığın yaptığı sınavdan sonra teknisyen diploması alabilmektedir. Teknisyen diploması ve 2 yıllık çalışma deneyimi ile öğrenciler kendi alanlarında bir üniversiteye gidebilmektedir.

Endüstriyel çıraklık ise öğrenciler mesleki rehberlik bürolarından seçecekleri meslekle ilgili bir belge alırlar. Öğrencilerin çıraklık eğitimi üç yıl sürmekte ve süreç sonunda öğrenciler isterlerse çalışma hayatlarına başlayabilmektedirler. Öğrenciler istemeleri halinde tüm mesleki eğitim süreçlerinin sonunda üniversite eğitimlerine de devam edebilirler (Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, 1999:48).

Ayrıca yirmi üzeri personel çalıştıran işletmeler, mesleki eğitim ve çıraklık vergisi adı altında çalışanlarına ödedikleri toplam brüt ücretin bir bölümünü devlete ödemek zorundadır ve kendilerinden istenen sayıda çırak çalıştırmak zorundadır, aksi durumda ödeyecekleri vergiler artmaktadır (Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı, 2012: 99).

1.2.10. İngiltere’ de Mesleki Eğitim

İngiltere’de tam zamanlı eğitim veren meslek okulları sayısı çok azdır. Mesleki eğitim genelde çalışma hayatı içinde yarı zamanlı programlarla yürütülmektedir. Gündüz alanı ile ilgili işyerinde çalışan öğrenci, akşam okulda eğitim alarak teknisyenlik belgesi almaktadır. Çıraklık eğitim süresi 16 yaşında başlar ve 18 yaşına kadar öğrenciler haftada sadece bir gün okulda eğitimlerini alırlar (Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, 1999:49).

1986’da İngiltere’de kurulan Ulusal Mesleki Yeterlilikler Kurumu işçi ve işveren temsilcilerinin işbirliği ile çalışmaktadır. Mesleki eğitimde verilen mesleki derslerin yeterlilik ve içerikleri ile sınavlarını bu kurum belirlemektedir. İngiltere’de mesleki eğitim iş bağlantılı eğitimidir ve bu eğitim okul ve işletmede yapılan eğitimleri kapsamaktadır (Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı, 2012:102).

1.3. TÜRKİYE’DE MESLEKİ EĞİTİM

Meslekî ve teknik eğitim 12. Yüzyıldan günümüze kadar ülkemizde farklı şekillerde gerçekleştirilmiştir. Mesleki eğitim, 12. Yüzyıldan 18. Yüzyıl sonuna kadar geleneksel yöntemlerle verilmiştir. Selçuklu döneminde “Ahilik” teşkilatı ile verilen mesleki eğitim, Osmanlı döneminde “Lonca” ve “Gedik” adlı esnaf ve sanatkar teşkilatları aracılığı ile verilmiştir. 18. Yüzyıldan itibaren ise modern anlamda eğitime geçilmiş ve ilk uygulamaları orduyu düzenlemek amacıyla başlatılmıştır.

1861’de Niş’te, 1864’te Rusçuk’ta ve Sofya’da açılan ıslahhanelerde çuhacılık, kunduracılık, terzilik ve külahçılık gibi mesleki eğitimler verilmiştir (Bolat, 2016). 1879’da İstanbul kız sanayi okulları açılmıştır (Tuna, 1973).

Mesleki eğitim 1927’de Millî Eğitim Bakanlığı’nın kapsamına alınmış, 1933’de bakanlık bünyesindeki Meslekî ve Teknik Tedrisat Umum Müdürlüğü tarafından yürütülmüştür. 1941’de ise Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuş ve kurum 1960 yılında Kız Teknik, Erkek Teknik ve Ticaret Öğrenimi Genel Müdürlüğü olarak yeniden yapılandırılmıştır. 1977’de çıraklık eğitimi meslekî eğitim bünyesine dâhil edilmiştir.

1986’da 3308 Sayılı Meslek Eğitimi Kanunu çıkarılmış ve temel mesleki eğitim örgün, yaygın ve çıraklık eğitimlerini de kapsayacak şekilde düzenlenmiştir (Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi (1), 2018: 15-17).

1.3.1. Ortaöğretim Kurumlarında Mesleki Eğitim

Meslekî eğitim örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki şekilde verilmektedir. Mesleki açık liseler örgün eğitim dışına çıkan ya da zorunlu öğrenim çağı sonrası meslek edinmek isteyen kişiler için kurulmuştur (Sözer, 2017).

Mesleki eğitim; Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde, Mesleki Eğitim Merkezlerinde, Çok Programlı Liselerde ve Meslekî Açık Öğretim Liselerinde verilmektedir. Bu liselerde genel ve mesleki bilgi dersleri bir arada okutulmakta ve öğrenciler son sınıfta pratik uygulama yapmak amacıyla staj yapmaktadırlar.

Meslek eğitim merkezlerinde ise öğrencilere kalfalık ve ustalık eğitimi verilir. Öğrenciler 11. sınıfı bitirince kalfalık belgelerini, 12. sınıfı bitirince ustalık belgelerini alırlar.

Ülkemizde tüm okul türlerindeki meslekî ve teknik eğitim, 2016 yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından sürdürülmektedir.

Tablo 1. Okul Türlerine Göre Öğrenci Sayıları

OKUL TÜRÜ	ÖĞRENCİ SAYISI
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	1.381.441
Mesleki Eğitim Merkezi	250.932
Mesleki Açık Öğretim Lisesi	72.558
Özel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	143.305
TOPLAM	1.848.236

Kaynak: MEB, Mesleki Eğitim Haritası. <http://meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr/ogrenci.php> (Erişim Tarihi: 28.11.2023)

2023 yılı itibari ile mesleki eğitim verilen tüm okul türlerindeki okullarda toplam 1.848.236 öğrenci eğitim almaktadır ve bu öğrencilerin 94.397 si (% 6.53) muhasebe ve finansman alanında eğitim görmektedir.

1.3.2. Önlisans Düzeyinde Mesleki Eğitim

Ortaöğretim sonrası orta kademe mesleki bilgiye sahip muhasebe elemanları yetiştirmek için Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından yapılandırılan Meslek Yüksek Okulları (MYO) Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programlarında önlisans muhasebe eğitimi verilmektedir. Bunun yanında; Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulları, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulları, Uygulamalı Sosyal Bilimler Yüksekokullarında da Muhasebe ve Finansal Yönetim programlarında muhasebe eğitimi verilmektedir.

1.3.3. Lisans Düzeyinde Mesleki Eğitim

İş piyasasının ihtiyaç duyduğu meslek elemanı daha çok ortaöğretim ve önlisans düzeyinde verilen mesleki eğitim ile karşılanmaktadır. Meslek eğitimin diğer basamağını

oluşturan lisans düzeyindeki mesleki eğitim, akademik ve üst düzey mesleki eğitimi kapsamaktadır ve mesleki eğitimin akademik nitelik kazanmasını sağlamaktadır.

Lisans düzeyinde mesleki eğitim üniversite giriş sınavı ile elde edilebildiği gibi aynı zamanda meslek yüksekokulları mezunları da Dikey Geçiş Sınavı (DGS) ile alanları ile ilgili fakültelerin bölümlerine geçiş yapabilmektedirler. Ayrıca öğrenciler lisans düzeyi eğitimleri sonrası alanları ile ilgili yüksek lisans ve doktora eğitimlerine devam ederek mesleki eğitimlerini sürdürebilmektedirler.

Lisans düzeyinde yoğun olarak muhasebe eğitimi, İktisadi İdari Bilimler Fakülteleri, Uygulamalı Bilimler Fakülteleri, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakülteleri, Ticari Bilimler Fakülteleri, İşletme ve Ekonomi Fakültelerinde, İşletme, Muhasebe ve Finans Yönetimi programlarında verilmektedir.

1.3.4. Lisansüstü Düzeyde Mesleki Eğitimi

Lisansüstü muhasebe eğitimi, lisans eğitimi sonrası genellikle sosyal bilimler enstitülerine bağlı olarak “işletme” ve “muhasebe ve finansman” anabilim dallarında yüksek lisans ve doktora düzeyinde verilmekte olup, temel amacı bilgiye ulaşan, bilgiyi derleyen, yorumlayan ve değerlendiren, nitelikli insan gücü yetiştirmektir (<https://atauni.edu.tr/lisansustu>, Erişim Tarihi, 15.09.2022). Lisansüstü düzeyde eğitimlerin planlanması, etkin bir şekilde yürütülmesi, ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile paralellik göstermektedir (Alhas, 2006:28).

Lisansüstü muhasebe eğitiminde iki veya dört dönem ders aşaması ve ardından tez çalışması yürütmektedirler. Lisansüstü muhasebe eğitimi tezli ve tezsiz olarak yürütülmekte olup ardından doktora eğitimi gelmektedir. Doktora, eğitim seviyesinin en yükseğidir ve muhasebe bilimine katkı sağlayan çalışmaları içermektedir (Ezin vd. 2017:27). Bu düzeyde verilen muhasebe eğitimlerindeki dersler temel bilgilerden ziyade, ileri düzeyde akademik bilgileri içermektedir ve öğrencilerin muhasebe alanında uzman seviyesinde eğitim almaları sağlanmaktadır (Kutlu, 2010: 236).

Lisansüstü eğitimi alabilmek için Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından merkezi olarak yapılan Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavından (ALES) üniversitenin belirlediği asgari puanı almak gerekmektedir. Bunun

yanında yabancı dil şartı arayan üniversitelerde bulunmaktadır. Lisans not ortalamaları ise lisansüstü eğitime girişte önemli kriterlerden biridir. Üniversiteler sözü geçen puan türlerinin belirli yüzdelikleri alarak oluşturdukları sıralamalar ile öğrencileri programlara kabul etmektedirler. Bazı üniversiteler ise ek olarak ayrıca sözlü mülakat yapmaktadır.

1.4. MESLEKİ EĞİTİM MODELLERİ

Mesleki eğitim ülkelerin sosyal, ekonomik, siyasi şartları, gelenek ve görenekleri gibi etkenlere bağlı olarak okul temelli, işyeri temelli, ikili ve modüler sistem şeklinde farklı eğitim modelleri kullanılmaktadır.

1.4.1. Okul Temelli Mesleki Eğitim Modeli

Bu sistemde mesleki eğitimin bütün teorik ve pratik süreçleri okullarda verilmektedir. Okul temelli mesleki eğitim modelinde öğrenciler teorik mesleki eğitimlerini okullarda meslek öğretmenleri vasıtası ile alırken pratik eğitimlerini de yine okullardaki atölyelerde almaktadır (Ergün, 2019:8).

1.4.2. İşyeri Temelli Mesleki Eğitim Modeli

İşyeri temelli mesleki eğitim sistemi, mesleki eğitim kurumlarının istenilen niteliklerde olmadığı yerlerde uygulanan ve öğrencilerin mesleki eğitimlerini, işyerinde usta öğreticilerin yanında çıraklık yaparak aldıkları sistemdir. Meslekle ilgili bilgiler işyerlerinde oluşturulan sınıflarda ya da okullarda verilir (Ergün, 2019:9).

1.4.3. İkili Sistem Mesleki Eğitim Modeli

Mesleki eğitimde yaygın olarak kullanılan ikili mesleki eğitim sisteminde meslek ile ilgili teorik eğitim, okullarda verilirken, uygulama eğitimleri ise işyerlerinde gerçekleştirilmektedir. Öğrenciler haftanın belli günlerinde okulda, kalan günlerinde ise işyerlerinde eğitim alırlar. Bu sistem, okul ve işyeri mesleki eğitimi için aynı değerdedir (Orhaner, Hussein,2007:201).

1.4.4. Modüler Sistem Mesleki Eğitim Modeli

Modül parçalı bir bütünün her bir parçasını ifade eder ve parçalar birleşerek bir bütünü oluşturur.

Modüler eğitim sisteminde kendi içinde bütünlüğü olan, bir sistem ile düzenlenmiş, öğrenciye alan yeterliliği kazandıran, bir öğrenme birimi olan modüller kullanılır. Sistem öğrenci merkezlidir ve esnek yapıya sahiptir. Modüllerden oluşan eğitim programında her ders (modül) ayrı ayrı değerlendirilir ve sertifikalandırılır. Her modül bir yeterlilik kazandırır (Ergün, 2019:10).

İKİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE YETKİNLİKLERİ

2.1. İŞ PİYASASININ TALEP ETTİĞİ YETKİNLİKLER

Giderek daha da küreselleşen dünyada, bilgi ve teknolojiye hızlı değişimler işletmeleri, rakipleri karşısında ayakta kalabilmek ve daha öne çıkmak için gerek insan, gerekse makine ve teçhizat konusunda kaliteli ve nitelikli olanını tercih etmeye zorlamaktadır. Bu da işverenlerin istihdam edecekleri meslek elemanlarının seçiminde belirli yetkinlikleri elde etmiş, gerekli bilgi ve donanıma sahip adaylara öncelik verdiği anlamına gelmektedir. İşletmeler meslek adaylarından hem bilgi düzeyinde, hem de yetenek düzeyinde çeşitli yetkinlere sahip olmalarını beklemektedir.

2.1.1. Ortaöğretim Kademelerinden Beklentiler

Ortaöğretim kademelerinden mezun öğrencilerin sahip olması gereken yetkinlikleri belirlemek için Şengel 2011 yılında bir gazetenin insan kaynakları eklerindeki iş ilanlarından meslek elemanı niteliklerini, Karasioğlu vd. 2018 yılında internet üzerindeki iş ilanlarını inceleyerek meslek elemanlarının niteliklerini, Ertaş ve Şimşek 2020 yılında yine internet üzerinden meslek elemanı ilanlarından meslek elemanlarının sahip olması gereken nitelikleri araştırmışlardır. Yapılan araştırmaların neticesinde ise aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

Bilgi düzeyinde;

Bilgi düzeyinde genel muhasebe, muhasebe süreçleri ve dönem sonu muhasebe işlemleri, mali tabloları düzenleyebilme (bilanço, gelir tablosu, mizan, vd.), muhasebe defterlerini düzenleyebilme (yevmiye defteri, defteri kebir, işletme defteri vb.), tek düzen hesap planı, e-beyanname, e-defter, e-fatura, e-bildirge, e-arşiv, beyanname, mal ve hizmet alımlarına ilişkin bildirim formu (Form Ba) - mal ve hizmet satışlarına ilişkin bildirim formu (Form Bs) işlemleri, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) - vergi dairesi iş ve işlemleri, fatura ve fatura yerine geçen belge düzenleme, kıymetli evrak, personel özlük dosyası ve ücret bordrosu işlemleri, cari, kasa, banka, stok, çek-senet iş ve işlemleri,

kayıttutma ve raporlama, muhasebe mevzuatı, temel düzeyde iş ve sosyal güvenlik mevzuatı, Türk ticaret kanunu (TTK) ve vergi mevzuatı, iş sağlığı ve güvenliği, gerekli evrakları toplama, dosyalama ve arşivleme, acil durum, araç, gereç ve donanım, muhasebe paket programı (Luca, Eta, Logo, Mikro, Zirve, vb.), ofis programları (Excel, Word, vb.) bilgilerini içermektedir.

Yetenek düzeyinde;

Yetkinlik düzeyinde gereken yetkinlikler ise yeniliklere ve gelişime açıklık, dikkatli ve analitik düşünebilme, insan ilişkilerinde güçlülük ve empati kurabilme, prezantabl ve düzgün diksiyon, takım çalışmasına yatkınlık, etkili iletişim, kendini iyi ifade etme, çözüm odaklılık, sorumluluk bilinci, disiplinli olmak, titizlik, planlama ve organizasyon, zaman yönetimi yeteneklerini kapsamaktadır.

2.1.2. Önlisans Kademelerinden Beklentiler

İş dünyasının önlisans kademelerinden mezun olan öğrencilerden beklentileri üzerine yapılmış olan araştırmalar incelendiğinde ortaöğretim kademelerinden mezun olan muhasebe meslek elemanlarının sahip olması gereken yeterliliklere ek olarak yüksekokul düzeyinde meslek mezunlarından ayrıca biraz daha uzmanlık gerektiren bilgiler istenmektedir (Alkan 2018; Özgüler 2017; Coşkun vd.; 2017; Yıldız 2017; Ertuğrul 2016; Yürekli 2015; Yıldız 2011; Demir 2012; Tugay 2014). Meslek elemanlarından beklenen bilgi ve yetenekler aşağıdaki gibidir;

Bilgi düzeyinde;

Bilgi düzeyinde muhasebe paket programı (Luca, Eta, Logo, Mikro, Zirve, vb.), ofis programları (Excel, Word, vd.), tek düzen hesap planı ve genel muhasebe, muhasebe süreçleri ve dönem sonu muhasebe işlemleri, mali tabloları düzenleyebilme (bilanço, gelir tablosu, mizan vd.), muhasebe defterlerini düzenleyebilme (yevmiye defteri, defteri kebir, işletme defteri vb.), E-Beyanname, E-Defter, E-Fatura, E-Bildirge, E-Arşiv bilgisi, beyanname, Form Ba-Form Bs işlemleri, SGK - vergi dairesi iş ve işlemleri, fatura ve fatura yerine geçen belge düzenleme, kıymetli evrak, personel özlük dosyası ve ücret bordrosu işlemleri, cari, kasa, banka, stok, çek-senet iş ve işlemleri, kayıt tutma ve raporlama, muhasebe mevzuatı bilgi, İş ve Sosyal Güvenlik Mevzuatı, Türk Ticaret

Kanunu ve vergi mevzuatı, şirketler muhasebesi, maliyet muhasebesi, iş ve sosyal güvenlik hukuku, dış ticaret muhasebesi, mali tablolar analizi, muhasebe denetimi, finansal yönetim, vergi hukuku ve vergi muhasebesi, pazar araştırması, pazarlama ve satış, iş sağlığı ve güvenliği, gerekli evrakları toplama, dosyalama ve arşivleme, acil durum, araç, gereç ve donanım, yabancı dil bilgilerini içermektedir.

Yetenek düzeyinde;

Yetenek düzeyinde çalışan ve sorumluluk sahibi, dürüst ve ahlaklı, kendine güvenen, yeniliklere ve gelişime açıklık, dikkatli ve analitik düşünebilme, insan ilişkilerinde güçlülük ve empati kurabilme, prezantabl ve düzgün diksiyon, takım çalışmasına yatkınlık, etkili iletişim yeteneği, kendini iyi ifade etme becerisi, çözüm odaklılık, disiplinli olmak, titizlik, planlama ve organizasyon becerisi, zaman yönetimi yeteneklerini kapsamaktadır.

2.1.3. Lisans Kademelerinden Beklentiler

İş piyasasının lisans düzeyinde muhasebe mezunu meslek elemanlarından bekledikleri yetkinlikler hakkında yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde alt eğitim kademelerindeki mesleki yetkinliklere ek olarak artık daha özellikli konuların ağırlık kazandığı ve uzmanlık seviyesinin arttığı gözlemlenmektedir (Durak, 2011; Günay, 2016; Kara, 2019; Arsoy, 2014; Yıldız, 2011; Pratama, 2015; Yanto, 2018). Meslek elemanlarından beklenen bilgi ve yetenekler aşağıdaki gibidir:

Bilgi Düzeyinde;

Bilgi düzeyinde finansal muhasebe, maliyet muhasebesi, şirketler muhasebesi, yönetim muhasebesi, finansal tablolar analizi, Uluslararası Muhasebe Sistemi/Uluslararası Finansal Raporlama Sistemi (UMS/UFRS), Türkiye Muhasebe Sistemi / Türkiye Finansal Raporlama Sistemi (TMS/TFRS), beyannameler, ticari belge ve defterler, personel işlemleri, dönem sonu işlemleri, istatistik ve sayısal yöntemler, yönetim kontrol bilgileri, iş ve ticaret hukuku, vergi konuları ve yasal mevzuatlar, denetim, finansal yönetim, finansal piyasalar, makroekonomi, mikroekonomi, kurumsal yönetim ve karar verme, uluslararası ticaret, işletme bilgi sistemleri, sigorta hizmetleri, pazarlama, ulaştırma ve lojistik, yabancı dil, bilgi teknolojileri ile ilgili genel bilgi, bilgi

teknolojileri kullanıcısı, tasarımcısı ve yöneticisi olarak bilgi, bilgisayarlı muhasebe bilgilerini içermektedir.

Yetenek Düzeyinde;

Yetenek düzeyinde analitik ve eleştirel düşünme, yazılı ve sözel, resmi ve resmi olmayan iletişim, organizasyon, problem çözme, takım çalışması, karar verme ve insan kaynakları yönetebilme, sebep sonuç ilişkisi kurabilme, araştırmacı olma, inisiyatif alma, kendine güvenme, etkileme, kendi kendine öğrenme, kendini yönetme, mesleki şüphecilik, değişime ayak uydurma, liderlik, karar vermede mesleki etik, değer ve tutumlara uyma, güvenilirlik, sorumluluk, yasa ve yönetmeliklere uyma, zamanı yönetme yetenekleri kapsamaktadır.

2.2. MUHASEBEYE YÖN VEREN KURULUŞLAR VE BELİRLEDİĞİ YETKİNLİKLER

Bilgi ve teknolojilerdeki değişim ve küreselleşme çok uluslu işletmeler ve yatırımcılar ortaya çıkarmıştır. Sermayedeki uluslararası hareketler ve ülkelerin farklı muhasebe uygulamaları işletmelerin yapılarını karmaşık hale getirmiştir. Diğer taraftan bu karmaşa farklı ülkelerde yatırım yapmak isteyen yatırımcılar içinde zorluklar oluşturmuştur. İşletmelerin dili olan muhasebeyi küresel bir dil haline getirilmesi elzem hale gelmiş ve bu amaçla çeşitli uluslararası kurum ve kuruluşlar muhasebe meslek standartlarını oluşturarak bu sorunu çözmeye çalışmışlardır.

2.2.1. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC)

İş çevresinde meydana gelen büyük değişiklikler, muhasebe mesleğinin rolünün ve topluma katkısının yeniden ele alınmasına sebep olmuştur. Bu değişimin bir sonucu olarak beklentileri sürekli değişen mesleki şartlara uyum sağlanması amacıyla muhasebe meslek elemanlarının ve adaylarının sürekli eğitilerek, ihtiyaç duyulan yetkinliklerle donatılması ve geleceğe hazır hale getirilmesi gerekmektedir.

Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu 1977’de uyumlu standartlarla koordine edilmiş muhasebecilik mesleği oluşturmak amacıyla Newyork’ta kurulmuştur (Daştan, 2008: 64). IFAC muhasebe mesleğinin uluslararası alanda birincil sözcüsü niteliğindedir.

Ticaret, endüstri, kamu eğitimi ve kamu hizmetleri alanlarında yaklaşık 2,5 milyon meslek mensubunu temsil eden 129 ülkede 175'in üzerinde üyesi ve iştiraki bulunan IFAC'ın temel amacı, muhasebe mesleğinin küresel çapta uyumlaştırılması, geliştirilmesi ve genişletilmesidir. 1979 yılında Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD) ve 1995 yılında Türkiye Muhasebeciler Odaları Birliği (TÜRMOB) IFAC'a üye olmuşlardır (<https://www.tmud.org.tr>; www.turmob.org.tr, Erişim Tarihi: 14.05.2022). IFAC üyelerine sürekli mesleki gelişim imkânları sunmaktadır.

IFAC bünyesinde, finansal ve yönetim muhasebesi, eğitim, denetim, kamu sektörü, bilişim, etik ve uygunluk olmak üzere yedi komite bulundurmaktadır (Daştan, 2008: 64).

IFAC'a üye kuruluşların her birinden bir temsilci ile oluşturulan meclis yönetimi oluşturmaktadır. Kurumun üyelik yapısı ise tam, ortak ve iştirak üyelikleri olmak üzere üç çeşittir. Tam üyeliklerin (Full Members), IFAC'ın kurullarında ve komitelerinde üyelik, konsey toplantılarına katılma ve oy kullanma gibi hakları vardır. Tam üyelik için gerekli olan kriterlerin tamamını yerine getiremeyen üyelere ise ortak üyelik (Associate Members) verilmektedir. İştirak üyesi (Affiliate Members) ise muhasebe mesleği ile ilgi ve çıkar ilişkisi olan meslek mensubu gruplarını temsil eden uluslararası kuruluşlara açık olan bir üyelik çeşididir (Usta, 2007: 48).

IFAC'ın amacı, yüksek kaliteye sahip uluslararası alanda standartlar geliştirmek, geliştirdiği standartların uluslararası alanda kabulünü ve kullanılmasını sağlamak, üye mesleki kuruluşlarla ve diğer uluslararası örgütlerle işbirliği oluşturmak, muhasebe mesleğine uluslararası alanda sözcülük yaparak mesleğin dünya çapında kamu yararlılığını güçlendirmektir (Şahin, 2010:10)

IFAC'ın misyonu ise şöyle belirtilmiştir: (Belverd, 2010: 602)

1. Kamu çıkarlarına hizmet etmek için küresel çapta muhasebe mesleğini güçlendirmek ve küresel ekonomilerin güçlenmesine katkıda bulunmak,
2. Yüksek kalitede meslek standartlarının oluşmasını teşvik etmek,
3. Meslek standartlarının uluslararası alanda uyumunu kolaylaştırmak,
4. Kamu yararı ile alakalı konularda kamuya meslek mensuplarının sesini duyurmaktır.

1981 yılında IFAC ve Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC) bir anlaşma ile IASC'nin uluslararası muhasebe standartları hazırlamada tam yetkili olduğunu belirtmişlerdir. Anlaşma ile IFAC üyeleri aynı zamanda IASC'nin de üyeleri olmuşlardır. Ancak daha sonra vakıf IASC vakıf statüsüne geçtiği için Mayıs 2000'den sonra üyelikler sona ermiştir (Karabayır ve Ertugay, 2010: 195-196).

Kasım 2004'te IFAC 7 maddelik üyelik yükümlülük bildirimi'ni onaylamış ve üye kuruluşlardan finansal tablolarını IAS/IFRS ile tam uyumlu bir şekilde hazırlamalarını ve sunmalarını istemiştir (Çelik, 2013: 33).

2.2.2. Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC)

Muhasebe alanında küresel anlamda belirli standartların oluşturulması yönündeki tartışmalar neticesinde 1973 yılında ABD, İngiltere, Avustralya, Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, İrlanda'daki muhasebe meslek kuruluşlarının yaptığı anlaşmayla Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC) kurulmuştur. Merkezi Londra'da olan kuruluş muhasebe uygulamaları arasındaki farklılıkları azaltmak ve uyumu sağlamak amacıyla Uluslararası Muhasebe Standartlarını (International Accounting Standards – IAS) yayınlamış (Kocamaz, 2012: 109) ve bu görevi 1973-2000 yılları arasında yerine getirmiştir.

2000 yılından itibaren ise uluslararası muhasebe standartları yayınlama görevini kurum IASB'ye (Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu) devretmiştir (Çankaya ve Dinç, 2012: 83).

IASC daha sonra vakıf haline gelmiş ve IASB bu vakfa bağlı özerk bir kurum halini almıştır. IASC, uluslararası düzeyde uygulanabilir, karşılaştırılabilir, şeffaf ve nitelikli 41 standart hazırlamış, dünya piyasalarının hizmetine sunmuştur. IASC, uluslararası muhasebe standartlarının, dünya genelinde uygulanmasını amaçladığı için ve standartların basit ve anlaşılır düzenlemeleri yapmaktadır. Standartların uygulanmasında zorunluluk olmadığından ikna ve benimseme yolu izlenmektedir (Şahin, 2010: 7).

Uluslararası muhasebe standartları komitesinin amacı, finansal tabloların sunumunda izlenecek standartlarda kamuoyunun yararını gözetmek ve sunum ile ilgili

kurallar, standartlar ve prosedürler geliştirmek, bütünüleştirilmesi için çalışmak olarak belirlenmiştir (şenol, 2005: 10).

Uluslararası muhasebe standartları komitesinin kuruluş sözleşmesinde ana hedefleri şöyle açıklanmıştır (Yanık, 2006: 15):

- Kamu yararı gözeten, kaliteli, anlaşılır ve küresel çapta uygulanabilir nitelikte standartlar geliştirerek, finansal raporların kaliteli, karşılaştırılabilir, şeffaf olmasını sağlamak ve bütün kullanıcıların karar almasını kolaylaştırmak,
- Standartların kullanımını ve uygulanmasını teşvik etmek,
- Ulusal muhasebe standartları ile uluslararası muhasebe standartlarının birbirleri ile uyumunu sağlamaktır.

2.2.3. Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü (IOSCO)

1983 yılında kurulan Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü (IOSCO), dünya çapında 177 üyeye sahiptir. Türkiye’den Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) gibi ülkelerin sermaye piyasalarını düzenleyen kuruluşları tarafından oluşturulan kurum, uluslararası fon hareketlerindeki artış ile giderek artan bir güç olmuştur. Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü çalışmaları ile IASC’ye de destek olmaktadır (şahin, 2010: 11).

Sermaye piyasalarının küreselleşmesi ile farklı ülkelerin borsalarına kote olan şirket sayıları da giderek artmıştır. Uluslararası menkul kıymet işlemlerindeki bu gelişmeler doğrudusunda IOSCO muhasebe standartları oluşturma konusunda önemli bir konum elde etmiştir (Üstündağ, 2000: 51).

IOSCO’nun 1989 yılında, uluslararası halka arzlar üzerine hazırladığı raporda; ülkelerin farklı raporlama biçimlerinin, sınır ötesi menkul kıymet ihracında sorunlar oluşturduğu, ülkelerde uygulanan farklı finansal rapor biçimlerinin ülkeler arası karşılaştırmaları zorlaştırdığı, fon hareketlerini engellediği ifade edilmiştir. IOSCO uluslararası standartların oluşturulmasında IASB’nin çalışmalarını destekleme politikasını benimsemiştir (Usta, 2007: 40-41). 1993 yılında IASB ile ulusal ve uluslararası menkul kıymet ihracında işletmelerin finansal tablolarında uygulayacakları asgari standartlar üzerinde çalışmışlar ve 1995 yılında uluslararası menkul kıymet

ihracında uyulacak standartlar üzerinde anlaşmaya varmışlardır (Çelik, 2013: 31). 2000 yılında ise uluslararası menkul kıymet ihraçlarında kullanılmak üzere IASB'nin oluşturduğu temel standartlar setini onaylamıştır (İbiş ve Özkan, 2006: 31).

2.2.4. Avrupa Muhasebeciler Federasyonu (FEE)

1986 yılında Brüksel'de kurulan ve kar amacı olmayan Avrupa Muhasebeciler Federasyonu (FEE) uluslararası muhasebe ve denetim standartları düzeyinde, Avrupa Birliği ülkeleri muhasebe ve denetim uygulamalarında birlik oluşturmayı amaçlamaktadır (Daştan, 2008: 65). Avrupa muhasebe mesleğini temsil eden en üst kurum olan FEE Avrupa Birliği ülkelerinin muhasebe odalarını ve örgütlerini çatısı altında toplamıştır.

Federasyonun en üst karar organı genel kuruldur ve iki yılda bir toplanır. Konsey ise federasyonun üst yönetimini oluşturur. Konseyin kararlarını, başkan, başkan yardımcısı ve başkan vekilinden oluşan icra kurulu yerine getirir (Aydın, 2007: 71).

Federasyonun amaçları şunlardır (Karabınar, 2006: 147):

- Kamu yararını ön planda tutarak, Avrupa Birliği'nde muhasebe mesleğinin gelişmesini sağlamak,
- Avrupa'da finansal raporlama, denetim ve muhasebecilik konularındaki düzenleme ve uygulamaların dünyadaki gelişmelere paralel olmasını sağlamak,
- Mesleki örgütler arasındaki işbirliğini geliştirmek,
- Mesleği etkileyen gelişmeleri izlemek,
- Avrupa Birliği kurumlarında ve uluslararası düzeyde Avrupalı muhasebecileri temsil etmektir.

FEE bu amaçları doğrultusunda dünya çapındandaki muhasebe kuruluşları IFAC ve IASB ile yakın ilişki içerisinde. Kurum, sermaye piyasaları, şirketler hukuku, vergilendirme, sigortacılık, sermaye piyasaları, mesleğin yasal mevzuatları ve liberalleştirilmesi, denetim, ahlak, çevre sorunları gibi geniş bir konu yelpazesine sahiptir (Aydın, 2007: 72).

2.2.5. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB)

2001 yılından itibaren, daha önce Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi tarafından yürütülen, uluslararası muhasebe standartları oluşturma görevi, yaptırım gücü olmaması dolayısıyla, Uluslararası Muhasebe Standartları Kuruluna (IASB) devredilmiştir (TMSK Faaliyet Raporu, 2010: 13). Merkezi Londra'da olan kurulun bağımsız ve özerk bir yapısı vardır. Kurul muhasebe standartları hazırlama ve yayınlamada, genel bir kabul olarak tek otoritedir.

IASB'nin amacı şeffaf, anlaşılabilir, uygulanabilir, karşılaştırılabilir, yüksek kalitede genel amaçlı finansal tablolar için küresel anlamda standartlar geliştirmektir (Aydın, 2007: 68).

Farklı coğrafi bölgelerden 14 üyeden oluşan kurulun kararları, üyelerin en az 9'unun olumlu oyuyla alınmaktadır (TMSK Faaliyet Raporu, 2010: 14). Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun amaçları şunlardır (Çelik, 2013:25; TMSK Faaliyet Raporu, 2008:14).

- Kamu çıkarlarına uygun olarak, tüm kullanıcılar için, finansal tablolarda ve diğer raporlama araçlarında, şeffaf, karşılaştırılabilir, anlaşılabilir, uygulanabilir, yüksek kaliteye sahip, global çapta muhasebe standartları geliştirmek.
- Standartların uygulanmasını sağlamak.
- Küçük, orta ölçekli işletmelerin ve gelişen ekonomilerin gereksinimlerini dikkate almak.
- Ulusal muhasebe standartları ile uluslararası muhasebe standartlarının birbiri ile uyumunu sağlamak.
- Ulusal ve uluslararası finansal raporlama standartlarında birliktelik sağlamak.
- Uluslararası alanda kabul gören, yüksek kalitede meslek standartları üretmek ve bazı uluslararası muhasebe standartlarında düzenelemeler yapmaktır.

IASB'nin en önemli görevlerinden biri, standartlarda uygulama sorunları ile karşılaşıldığında veya güncelleme ihtiyacı doğduğunda, gerekli değişiklikleri yapmaktır (TMSK Faaliyet Raporu, 2010: 14). Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu

muhasabe standartlarının kalitesini yükselttikçe, finansal raporlama daha güvenilir olacak ve mesleğin kalitesi de gittikçe artacaktır (Soderstrom ve Sun, 2007: 688).

2.2.6. Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu (IAESB)

Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu (IAESB), dünya çapında muhasabe eğitim standartlarının geliştirilmesi için klavuzlar geliştirmektedir. Klavuzlarda eğitim, staj, mesleki yetkinliklerin sınanması ile ilgili akreditasyonlarının temel unsurları, meslek mensuplarının ihtiyaç duyduğu sürekli mesleki eğitim içeriklerini ve kapsamını konu edinilmektedir.

IFAC bünyesinde bağımsız bir kuruluş olarak faaliyetlerini sürdüren IAESB, Uluslararası Eğitim Standartları'nı (IES) çıkarmaktadır. Ayrıca üye kuruluşların standartları uygulamalarına yardımcı olmak amacıyla Uluslararası Eğitim Uygulama Bildirimleri (IEPS) bilgi raporlarını yayınlamaktadır (www.turmob.org.tr, Erişim Tarihi 18.05.2022).

Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu'nun amacı, aşağıdaki konularda kamu yararına hizmet etmektir (McPeak vd. 2012: 744),

1. Muhasebe Meslek elemanlarının eğitilmesinde, geliştirilmesinde ve değerlendirilmesinde yüksek kalite standartları oluşturmak,
2. Uluslararası Eğitim Standartlarının ülkelerce benimsenmesini ve uygulanmasını desteklemek,
3. Uluslararası Eğitim Standartlarının uygulamalarını ölçmek için eğitim ölçütleri geliştirmek,
4. Meslek elemanlarının eğitilmesi, gelişimi ve değerlendirilmesinde uluslararası çapta tartışmalar geliştirmektir.

Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu'nun vizyonu, uluslararası alanda meslek standartlarının benimsenmesi ve standartların uygulanmasıdır (Crawford vd., 2014: 70).

2.2.7. Amerika Muhasebeciler Enstitüsü (AICPA)

Amerikan Muhasebeciler Enstitüsü (The American Institute of CPA – AICPA) 431.000'den fazla üyesi ile 1887'den beri faaliyetini sürdüren ve muhasebe mesleğini temsil eden dünyanın en büyük derneklerindendir. Özel şirketler, kar amacı gütmeyen kuruluşlar, federal, eyalet ve yerel yönetimlere, mesleki ve ABD denetim standartlarını için etik standartlar belirleyen AICPA'nın üyeleri, iş ve sanayi, kamu yönetimi, eğitim ve danışmanlık dâhil birçok alanı temsil etmektedir. AICPA özel şirketlerin ve diğer hizmetlerin denetlenmesi için standartlar geliştirir, üyelerine eğitim için gerekli materyalleri sağlar, muhasebecilik sınavlarını yürütür, mesleğin teknik ve etik standartlarına uyumunu izler.

AICPA muhasebe meslek mensupları için üç temel yetkinlik kategorisi belirlemiştir. Bunlar, muhasebe yetkinlikleri, iş yetkinlikleri ve mesleki yetkinliklerdir (<https://www.aicpa.org>, Erişim Tarihi 14.05.2022).

Muhasebe Yetkinlikleri:

Muhasebe yetkinliği, işletmeye değer katan ve toplumsal kalkınmaya katkıda bulunan mesleğin teknik yetkinlikleridir. Bu yetkinlikler risk değerlendirmesi, analizi ve yönetimi, veri analizi ve yorumlama, raporlama, araştırma, sistemlerin ve süreçlerin yönetimi, teknoloji ve araçlardır.

İş Yetkinlikleri:

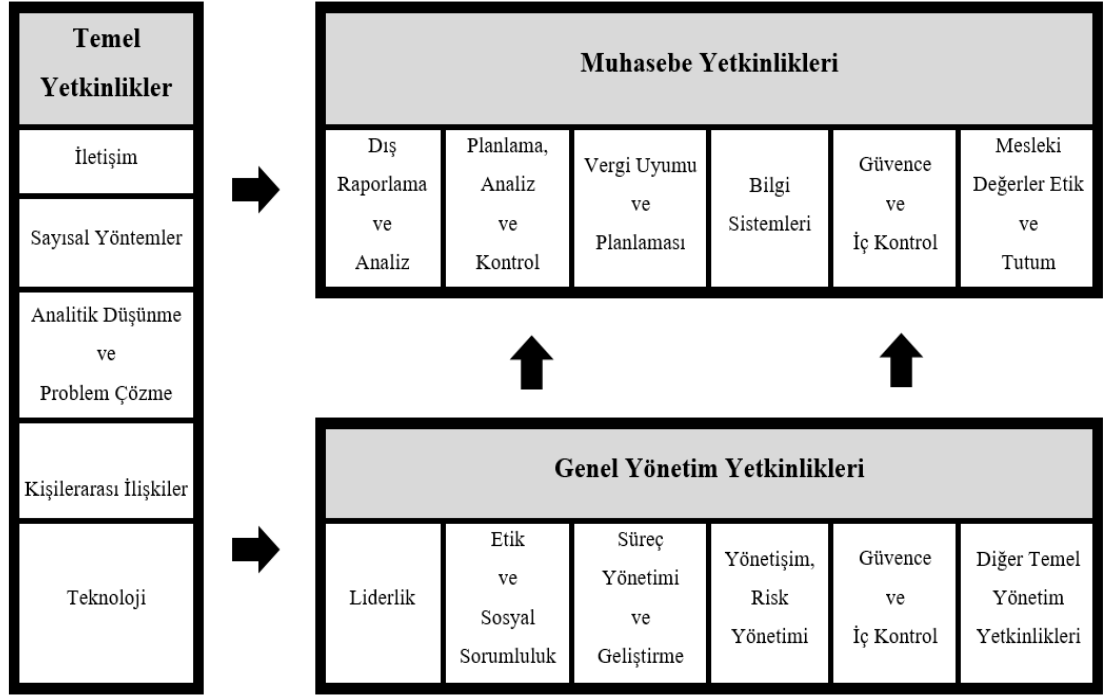
İş yetkinlikleri, muhasebe meslek elemanının çalıştığı geniş iş çevresi ile ilgilidir. Bunlar, stratejik perspektif, küresel ve sektörel perspektif, süreç ve kaynak yönetimi perspektifi, yönetim perspektifi, müşteri perspektifidir.

Mesleki Yetkinlikler:

Mesleki yetkinlikler muhasebe meslek elemanlarının beceri, tutum ve davranışlarıyla ilgilidir. Yetkinlikler etik davranışlar, profesyonel tutum, karar verme, işbirliği, liderlik, iletişim, proje yönetimidir.

2.2.8. Amerika Muhasebeciler Birliği (AAA)

1916 yılında kurulan Amerikan Muhasebe Birliği (The American Accounting Association – AAA) akademik dünyada en büyük muhasebe topluluğudur (<https://aaahq.org/>, Erişim Tarihi 16.05.2022). Muhasebe mesleği için yükseköğrenimin gelecekteki yapısını incelemek, öneriler geliştirmek için Amerikan Kamu Muhasebecileri Örgütü ile birlikte Pathways komisyonu (The Pathways Commission on Accounting Higher Education - PCAHE) oluşturuldu. Oluşturulan komisyon muhasebe yetkinliklerinin temel yetkinlikler, muhasebe yetkinlikleri ve genel yönetim yetkinlikleri olarak üç ana yetkinliğe ayırmıştır. Oluşturulan yetkinlik çerçevesi Şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1. Lawson vd, Yetkinlik Çerçevesi (**Kaynak:** (Lawson vd., 2014:299))

2.2.9. Kanada Muhasebeciler Birliği (CPA Canada)

Kanada Muhasebeciler Birliği (Chartered Professional Accountants of Canada - CPA Canada) ulusal ve uluslararası düzeyde yaklaşık 220.000 CPA'yı temsil eden dünyanın en büyük ulusal muhasebe kuruluşlarından biridir. Birliğin amacı, kamu

çıkarlarına en iyi şekilde hizmet etmek, kamu yararını korumak, yüksek kalitede mesleki eğitim sağlamaktır (<https://www.cpacanada.ca/>, Erişim Tarihi 17.05.2022).

Birlik bir mali müşavirde olması gereken yetkinlikleri teknik yetkinlikler ve etkinleştirici yetkinlikler diye iki gruba ayırmıştır (Yaşar, R. Şebnem, 2019: 89).

Teknik Yetkinlikler, finansal raporlama, strateji ve yönetim, yönetim muhasebesi, denetim ve güvence, finans ve vergilendirme konularını kapsamaktadır (CPA Canada, 2020).

Etkinleştirici yetkinlikler, mesleki ve etik davranış, problem çözme ve karar verme, iletişim, öz yönetim, takım çalışması ve liderlik konularını kapsamaktadır (CPA Canada, 2019).

Teknik Yetkinlikler:

Teknik yetkinlikler finansal raporlama, strateji ve yönetim, yönetim muhasebesi, planlama, bütçeleme ve tahmin, denetim ve güvence, finans ve vergilendirmeyi içermektedir.

Etkinleştirici Yetkinlikler:

Etkinleştirici yetkinlikler, mesleki ve etik davranış, problem çözme ve karar verme, iletişim, öz yönetim, takım çalışması ve liderlik yetkinliklerini içermektedir.

2.2.10. Avustralya Muhasebeciler Birliği (CPA Australia)

Avustralya Muhasebeciler Birliği (Chartered Professional Accountants of Australia - CPA Australia) 100'den fazla ülke ve bölgede 170.000 üzeri üyesi bulunan ve dünya çapında 19 ofis tarafından desteklenen bir kuruluştur. Üyelere yönelik eğitim, öğretim, teknik destek ve savunuculuk gibi temel hizmetleri yerine getirmektedir. Birliğin amacı, küresel muhasebe mesleğinin geleceğine öncülük etmek ve geleceğin yeteneklerine sahip meslek elemanlarını yetiştirmektir.

Birlik meslek elemanının sahip olması gereken becerileri, mesleki beceriler, entelektüel beceriler, teknik ve fonksiyonel beceriler, kişisel beceriler, organizasyon ve işletme yönetimi becerileri, kişilerarası ve iletişim becerileri olarak belirlemiştir (<https://www.cpaaustralia.com.au/> Erişim Tarihi 25.04.2022).

Mesleki Beceriler:

Meslek elemanının mesleğini icra ederken teknik becerilerini etkili bir şekilde uygulamasıdır.

Entelektüel Beceriler:

Meslek elemanının sorunları çözme, karar verme ve karmaşık durumlarda muhakeme yapma becerileridir. Gerekli entelektüel beceriler; kişilerden, basılı ve elektronik kaynaklardan bilgiyi bulma, elde etme, organize etme ve anlama becerisi, sorgulama, araştırma, mantıksal ve analitik düşünme kapasitesi, akıl yürütme gücü ve eleştirel analiz, bilinmeyen ortamlarda oluşan yapılandırılmamış sorunları belirleme ve çözme becerileridir.

Teknik ve Fonksiyonel Beceriler:

Genel becerilerin yanında muhasebeye özgü becerilerdir. Bunlar aritmetik (matematiksel ve istatistiksel uygulamalar) ve bilgi teknoloji yeterliliği, karar modelleme ve risk analizi, ölçüm, raporlama, yasal ve düzenleyici gerekliliklere uygunluk becerileridir.

Kişisel Beceriler:

Kişisel beceriler meslek elemanının tutum ve davranışı ile ilgili becerilerdir. Bunlar özyönetim, inisiyatif, etki ve kişisel öğrenme, kısıtlı kaynaklar içerisinde öncelikleri belirlemek, düzenlemek, değişimi öngörme ve adapte olma, karar vermede mesleki değerleri, etik ve tutumları dikkate alma ve mesleki şüphecilik becerileridir.

Organizasyon ve İşletme Yönetimi Becerisi:

Meslek elemanının kuruluşun günlük yönetim işlerinde daha aktif rol oynamasına etki eden becerilerdir. Bunlar, stratejik planlama, proje yönetimi, insan yönetimi, kaynak yönetimi, karar verme, görevleri organize etme, yetkilendirme, bireyleri motive etme ve geliştirme, liderlik, mesleki muhakeme vb. gibidir.

Kişilerarası ve İletişim Becerisi:

Meslek elemanının organizasyonun ortak faydası için başkaları ile birlikte çalışma, bilgi paylaşımı ve etkili karar vermesini sağlayan becerilerdir. Bu gruba giren beceriler

anlaşmazlıkları çözmek için takım halinde çalışmak, kültürel ve entelektüel farklılığı olan bireylerle etkileşimde bulunma, mesleki durumlarda kabul edilebilir çözümleri müzakere etme, kültürler arası ortamda etkili çalışma, resmi, gayri resmi, yazılı ve sözlü iletişim yoluyla görüşlerini etkin şekilde sunma, tartışma, rapor etme ve savunma, kültürel ve dil farklılıklarına duyarlılık da dâhil etkili bir şekilde dinleme ve okuma becerileridir.

Özetle, CPA Avustralya yetkinlik alanları muhasebe sistemleri ve süreçleri (finansal tabloların biçim ve işlevi ile finansal işlemlerin nasıl kaydedildiği), finansal muhasebe ve raporlama, denetim ve güvence, iş kanunu, ekonomi bilimi, finans ve finansal yönetim, yönetim muhasebesi, nicel yöntemler, vergilendirme, bilgi teknolojisi, etik konularını kapsamaktadır.

2.2.11. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB)

Türkiye’de serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavir odalarının üst çatısını oluşturan TÜRMOB meslek elemanı olmak isteyen adaylardan belirli yeterlilikler istemektedir. Bu yeterlilikleri elde eden adaylar meslek elemanı olmayı hak kazanırlar.

İşletme, iktisat, muhasebe, maliye, hukuk, kamu yönetimi, bankacılık, siyasal bilimler alanlarında lisans ve önlisans düzeyinde mezun olan öğrenciler, yükseköğretim kurumunca bunlara denk yabancı yükseköğretim kurumlarından en az lisans seviyesinde mezun olan öğrenciler veya diğer alanlardan lisans seviyesinde mezun olup bu alanlardan lisansüstü diploma alan meslek adayları Şekil 2’de belirtilen derslerden sınava girmektedirler. Belirtilen sınavdan başarılı olan adaylar staj yapmaya hak kazanırlar.

STAJA GİRİŞ SINAVI KONULARI ve SORU SAYILARI						
Sınav Konuları		Değerlendirme Oranı		Soru Sayısı		
Genel Kültür ve Yetenek		13,33%	20%	20		
	Türkçe			7		
	Matematik			8		
	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi			5		
Yabancı Dil		6,67%	20%	10		
	Almanca			10		
	Fransızca					
	İngilizce					
Alan Bilgisi		80%	80%	100		
Muhasebe ve Denetim				58		
	Finansal Muhasebe			26		
	Finansal Muhasebe					
	Muhasebe Bilgi Sistemi					
	Uluslararası Muhasebe					
	Kuruluşları					
	Türkiye Muhasebe					
	Standartları					
	Maliyet Muhasebesi			8		
	Mali Tablolar Analizi			8		
	Denetim			16		
Ekonomi ve Maliye				12		
	Ekonomi			6		
	Maliye			6		
Hukuk				30		
	Meslek Hukuku			6		
	Meslek Hukuku					
	Mesleki Değerler ve Etik					
	İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku			6		
	Vergi Hukuku			6		
	Ticaret Hukuku			6		
	Borçlar Hukuku			6		
Toplam Soru Sayısı				130		

Şekil 2. Staja Giriş Konuları ve Soru Sayıları (**Kaynak:**<http://www.tesmer.org.tr>, Erişim Tarihi 19.06.2023)

Şekil 2’de belirtilen konular adayların mesleki hayata başlangıçlarında bulundurmaları gereken yetkinliklerdir. Aday bu yetkinlikleri elde ettikten sonra staj süresi başlamakta ve bilgilerini pratiğe dökerken aynı zamanda mesleki belgesini almak için staj süresi sonunda istenen yetkinliklerini oluşturmaktadır.

Staj süresi sonunda adaylar; finansal muhasebe, maliyet muhasebesi, muhasebe denetimi, finansal tablolar analizi, ticaret hukuku, borçlar hukuku, iş hukuku, ilgili kamu kurum mevzuatları, vergi mevzuatı, meslek kanunu konularından tekrar sınava tabi

tutulmakta ve başarılı olan adaylar SMMM (Serbest Muhasebeci Mali Müşavir) belgelerine hak kazanmaktadırlar.

SMMM belgesine sahip meslek mensupları belirli yıl (asgari 10 yıl) mesleğini icra ettikten sonra dilerlerse ileri düzeyde finansal muhasebe, yönetim muhasebesi, finansal yönetim, denetim, meslek hukuku, raporlama, vergilendirme, dış ticaret ve kambiyo mevzuatı, sermaye piyasası mevzuatı konularını kapsayan sınava tabi tutulmakta ve başarılı olan adaylar YMM (Yeminli Mali Müşavir) belgesini almaktadır (<http://www.tesmer.org.tr>, Erişim Tarihi 19.06.2023).

2.2.12. Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK)

Eğitim ve istihdam arasında uyum sağlamak, nitelikli eleman yetiştirilmesi için paydaşlarla işbirliği içinde olarak meslek elemanlarının kalitelerini arttırmak, Türkiye Yeterlilik Sistemini geliştirmek gibi amaçlarla 2006 yılında faaliyetlerine başlayan Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) eğitim kurumlarının ve iş piyasasının öncelikli ihtiyaçlarını ve sektör komitelerinin önerilerini dikkate alarak belirlediği mesleklerin ulusal meslek standartlarını ve yeterliliklerini belirlemektedir.

MYK tarafından belirlenen Ulusal Meslek Standardı (UMS) bir mesleğin başarılı bir şekilde yapılabilmesi için gerekli mesleki bilgi, beceri, tutumların neler olduğunu gösteren asgari bir normdur.

MYK 2016 yılında ön muhasebe elemanları ve yardımcı muhasebe elemanları için meslek standartları yayınlamıştır.

Tablo 2. Ön Muhasebe Meslek Elemanının Yapacağı Görevler ve İşlemler

Görevler	İşlemler
İSG, çevre koruma ve kalite ile ilgili kuralları takip etmek	Kişisel güvenliği ve güvenli çalışma yöntemlerini takip etmek,
	Riskleri değerlendirme,
	Acil durum planlarını uygulama,
	Çevre koruma standartlarını ve metodlarını uygulamak,
	Yapmakta olduğu iş süreçlerinin iyileştirilmesine destek vermek,
	Süreçlerde ilgili mevzuatı uygulamaktır.

Tablo 2. (Devamı)

İş organizasyonu yapmak	İş planı yapmak, İş için gerekli malzemeleri hazırlamaktır.
Ön muhasebe raporlaması yapmak	Verileri muhasebe bilgi sistemine girmek ve güncellemesini yapmak, Ön muhasebeye ait raporları arşivlemektir.
Muhasebeye dayanak olacak belgeleri hazırlamak	Çek ve senet ön hazırlığı yapmak, Fatura, irsaliye ve sipariş belgesi hazırlamak, Fatura yerine geçen belgeleri hazırlamak, Çalışanların bordro ve bildirimlerinin düzenlenmesine katkı sağlamaktır.
Evrak ile ilgili işlemleri yürütmek	Muhasebeyle ilgili evrakı toplamak, Dosyalama yapmak, Dijital yedekleme yapmak, E-fatura işlemlerini yapmaktır.
Ön muhasebe ile ilgili hesapların takibini yapmak	Stok hesaplarını takip etmek, Kasa ve banka hesaplarını takip etmek, Cari hesapları takip etmek, Mesleki gelişimi konusunda bireysel çalışmalar yapmak, Mesleki konularda mevzuat değişikliklerini takip etmektir.

Kaynak: <https://www.myk.gov.tr>, (Erişim Tarihi 24.06.2022)

Tablo 3. Yardımcı Muhasebe Elemanının Yapacağı Görevler ve İşlemler.

Görevler	İşlemler
İSG, çevre koruma ve kalite ile ilgili kuralları takip etmek	Kişisel güvenlik kurallarına uymak, Güvenli çalışma yöntemlerini uygulamak, Riskleri değerlendirmek, Acil durum planlarını uygulamak, Çevre koruma standartlarını, metotlarını uygulamak, Yürüttüğü işlemlerin süreçlerini iyileştirilmesini desteklemek, Süreçlerle ilgili mevzuatı uygulamaktır.
İş organizasyonu yapmak	İş planı yapmak, İşte gerekli olan araç-gereçleri hazırlamaktır.
Muhasebe kayıtlarının yapılmasına katkı sağlamak	Tasdiki zorunlu defterleri hazırlamak, Muhasebe kayıtlarını hazırlamak, Finansal raporlamanın yapıldığı zamanlarda envanter işlemlerine katılım sağlamaktır.
Mali tabloların hazırlanmasına yönelik hazırlık çalışmalarını yürütmek	Mizan düzenlemesine hazırlık yapmaktır.

Tablo 3. (Devamı)

	Bilanço düzenlenmesine hazırlık yapmak,
	Gelir tablosu düzenlenmesine hazırlık yapmak,
	İşletme defteri hesap özeti düzenlenmesine katkı sağlamak,
	Serbest meslek erbabı kayıtlarını yapmaktır.
Maliyet muhasebesi işlemlerine katılmak	Mal ve hizmet maliyeti ile ilgili bilgileri meslek mensubuna sunmak üzere hazırlamak,
	Maliyet muhasebesi bilgilerini meslek mensubu için hazırlamaktır.
Vergi beyan ve bildirimlerine ilişkin ön hazırlık işlemlerini yürütmek	Yıllık gelir vergisi beyannamesi için ön hazırlık yapmak,
	Kurumlar vergisi beyannamesi için ön hazırlık yapmak,
	KDV beyannamesi için ön hazırlık yapmak,
	ÖTV beyannamesi için ön hazırlık yapmak,
	Muhtasar beyanname için ön hazırlık yapmak,
	Geçici vergi beyannamesi için ön hazırlık yapmak,
	Damga vergisi beyannamesi için ön hazırlık yapmak,
	Form Ba- Form Bs formları için ön hazırlık yapmak,
	Düzeltilme ve matrah farklarında bildirim için ön hazırlık yapmak,
	Elektronik defter işlemleri için ön hazırlık yapmak,
	Mevzuat gereği verilmesi gereken diğer beyan ve bildirimler için ön hazırlık yapmak,
	Vergi beyan ve bildirimleri hakkında ilgilileri bilgilendirmektir.
İş ve sosyal güvenlik beyan ve bildirimlerine ilişkin ön hazırlık işlemlerini yürütmek	İŞKUR, SGK bildirimleri için ön hazırlık yapmak,
	Ücret bordrosu düzenlemek,
	Personel özlük dosyası düzenlemektir.
Diğer beyan ve bildirimler için ön hazırlık işlemlerini yürütmek	Ticaret sicil işlemlerini yapmak,
	Meslek kuruluşu işlemlerini yapmak,
	Mevzuat gereği diğer beyan ve bildirim işlerini yapmaktır.
İşletmelerin kuruluş, genel kurul, değişiklik ve tasfiye işlemlerine katılmak	Kuruluş işlemlerine, şirket değişiklik işlemlerine katkıda bulunmak,
	Şirket ve ortaklıklarda kar dağıtımında katkıda bulunmak,
	Sermaye değişikliklerine katkıda bulunmak,
	Devir ve tasfiye işlemlerine katkıda bulunmaktır.
Evrak ve defterlerle ilgili işlemleri yürütmek	Dosyalama yapmak,
	Defter ve belgelerin saklanması katkıda bulunmaktır.
Mesleki gelişim faaliyetlerini yürütmek	Bireysel gelişim çalışmaları yapmak,
	Mesleki gelişim çalışmaları yapmak,
	Çalışanlara muhasebe konularında bilgilendirme yapmak,
	Meslekle ilgili mevzuat değişikliklerini takip etmektir.

Kaynak: <https://www.myk.gov.tr>, (Erişim Tarihi 24.06.2022)

Ön muhasebe elemanı ve yardımcı muhasebe elemanından beklenen bilgi, beceri, tutum ve davranışlar ise şöyledir:

Bilgi ve Beceriler:

Mesleğe ilişkin yasal düzenlemeler, araç, gereç ve donanım, mesleki terim, ofis programları, acil durum, dosyalama ve arşivleme, ekip çalışması, iş sağlığı ve güvenliği, kayıt tutma ve raporlama, sözlü ve yazılı iletişim, öğrenme ve öğrendiğini aktarma, işyeri çalışma prosedürleri bilgilerinin yanı sıra temel düzeyde genel muhasebe, bankacılık, kambiyo, iş ve sosyal güvenlik mevzuatı, kıymetli evrak, Türk ticaret kanunu, vergi mevzuatı, işletme bilgileridir.

Tutum ve Davranışlar:

Karar verme, zamanı etkili kullanma, planlı ve organize çalışma, çevreye karşı duyarlı olma, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatlarına uyma, deneyimlerini iş arkadaşlarına aktarabilme, ekip çalışması, görev ve sorumluluk bilinci, görevi ile ilgili yenilikleri takip etme, güvenli çalışma şartlarına uyma, insan ilişkileri, işyeri çalışma kurallarına uyma, işyeri hiyerarşisine dikkat etme, araç gereç ve malzemeyi doğru kullanma ve özen gösterme, işyerinde gerekli doğru bilgiyi zamanında doğru kişilere aktarma, verimli kaynak kullanımı, yeniliklere açık olma, meslek etiğine uyma, inisiyatif alma, çözüm odaklı olma, temiz ve düzenli olma, tehlike durumlarını dikkate alıp ilgililere bildirme tutum ve davranışlarıdır.

2.3. ULUSLARARASI MUHASEBE EĞİTİM STANDARTLARI

Muhasebe eğitiminin uluslararası alanda bir standardının olması, tekdüzeliğin sağlanması, farklılıklarının giderilmesi ve mesleğin kalitesinin artırılması amacıyla Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) bünyesindeki Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu (IAESB) tarafından uluslararası muhasebe eğitim standartları (IES) yayınlanmaktadır.

Sekiz standarttan oluşan uluslararası muhasebe eğitim standartlarının ilk dört standardı eğitim ile ilgili, 5-6-7. standartlar eğitim sonrası ile ilgili, 8. standart ise denetim ile ilgilidir (Sarı Özgün, 2019:1158).

Tablo 4. Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları (IES)

IES /1	Muhasebe Mesleği Eğitimine Giriş Gerekliklikleri
IES /2	İlk Mesleki Gelişim - Teknik Yetkinlik
IES /3	İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Beceriler
IES /4	İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Değerler, Etik ve Tutumlar
IES /5	İlk Mesleki Gelişim - Uygulama Deneyimi
IES /6	İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Yetkinliğin Değerlendirilmesi
IES /7	Sürekli Mesleki Eğitim
IES /8	Finansal Tabloların Denetiminden Sorumlu Katılım Ortakları İçin Mesleki Yetkinlik

Kaynak: <https://www.iaesb.org/iaesb/publications/2019-handbook-international-education-standards>
(Erişim Tarihi: 12.12.2023)

IFAC'ın muhasebe eğitiminin standartlaştırılmasına yönelik çalışmaları 1982 yılındaki Uluslararası Muhasebe Eğitim Kılavuzları (IAEG)'na kadar dayanmaktadır. Uluslararası Muhasebe Eğitim Kılavuzları sonrasında IES'ler ile değiştirilmiştir (Özdoğan ve Mollaoğulları, 2019: 1042). IAESB tarafından IES'lere yönelik 2001'in Kasım ayında başlayan çalışmalar ve 2003 yılından beri yayımlanmaya başlamıştır. Yayımlanan standartlar sürekli olarak güncellenmektedir (<https://www.iaesb.org/>, Erişim Tarihi: 12.12.2023). Uluslararası muhasebe eğitim standartlarının yürürlüğe giriş tarihleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 5. Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları IES Yürürlüğe Giriş Tarihleri

Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları	Yürürlüğe Giriş Tarihleri
IES 7 - Sürekli Mesleki Eğitim (Yeniden Düzenlenmiştir)	01.01.2014
IES 1 - Mesleki Eğitimine Giriş Gerekliklikleri (Revize)	01.07.2014
IES 2 - İlk Mesleki Gelişim - Teknik Yetkinlik (Revize)	01.07.2015
IES 3 - İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Beceriler (Revize)	01.07.2015
IES 4 - İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Değerler, Etik ve Tutumlar (Revize)	01.07.2015
IES 5 - İlk Mesleki Gelişim - Uygulama Deneyimi (Revize)	01.07.2015
IES 6 - İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Yetkinliğin Değerlendirilmesi (Revize)	01.07.2015
IES 8 - Mesleki Yetkinlik - Finansal Tabloların Denetiminden Sorumlu Katılım Ortakları İçin	01.07.2016

Kaynak: Türker ve diğ. (2016), "Uluslararası Eğitim Bildirileri El Kitabı", TÜRMÖB Yayınları, Sayı:482, s:51).

2.3.1. IES 1: Muhasebe Meslek Eğitime Giriş Gereklilikleri

Bu standart, muhasebe eğitime ve mesleki tecrübe programlarına giriş için gerekli olan şartları, eğitim düzeyini ve mesleki yeterlilik düzeyini belirlemeyi amaçlar. Adayların mesleki eğitime ve staja başlayabilmesi için gerekli eğitim seviyesini belirtir.

Ayrıca eğitim standartları profesyonel muhasebe eğitim programlarının sunulmasında işverenlere, eğitim kurumlarına, piyasa düzenleyicilere, hükümet yetkilileri ve diğer paydaşlara yardımcı olmaktadır. Yeterli donanımına sahip muhasebe meslek elemanı yetiştirilmesi için mevcut programlara giriş şartı olarak en azından bir lisans veya önlisans mezunu olma şartı aranmaktadır (Özbirecikli, 2007:77).

Türkiye’de muhasebe meslek mensuplarının mesleğe başlayabilmesi için işletme, iktisat, hukuk, muhasebe, kamu yönetimi, maliye, bankacılık, siyasal bilimler alanlarında en az lisans seviyesinde mezun olmak şartı aranması IES 1’in geçerli olduğunu göstermektedir (<https://www.mevzuat.gov.tr/>; Erişim Tarihi: 28.03.2023).

2.3.2. IES 2: İlk Mesleki Gelişim - Teknik Yetkinlikler

Teknik yetkinlik açısından standartta muhasebe eğitim programlarının mesleki bilgi içeriği belirtilir. Standart adayların teknik yetkinliklerini, öğrenme çıktılarını, yetkinlik alanlarını belirtir. Teknik yetkinlik; tanımlanan standart ile muhasebeci performansının uygunluğudur.

IFAC üye kuruluşlarının ilk mesleki gelişimin sonuna kadar elde etmeleri gereken teknik yetkinlik alanları ve belirtilen öğrenme çıktıları şunlardır (IFAC, 2019: 34-37):

Tablo 6. IES 2 Teknik Yetkinlik Alanları ve Öğrenme Çıktıları (Orta Seviye)

Yetkinlik alanı	Öğrenme çıktıları
Finansal Muhasebe ve Raporlama	- İşlemlerinde muhasebe ilkelerini uygular, - IFRS’leri (uluslararası finansal raporlama standartları) ve diğer ilgili standartları, işlemlere uygular, - Finansal raporların hazırlamak için kullanılan muhasebe politikalarının uygunluğunu değerlendirir, - Uluslararası finansal raporlama standartlarına ve diğer standartlara uygun finansal tablolar hazırlar, - Finansal tablo ve dipnotlarını yorumlayabilir, - Sürdürülebilirlik ve entegre raporları gibi finansal olmayan raporları yorumlayabilir,

Tablo 6. (Devamı)

Yönetim Muhasebesi	• Ürün maliyetleme, envanter yönetimi, varyans analizi, bütçeleme ve öngörü dâhil yönetim kararını destekleyen teknikler uygular, • Maliyet davranışı ve faktörlerini analiz edebilmek için uygun nicel teknikleri uygular, • Yönetimin karar vermesi için gerekli finansal ve finansal olmayan verileri ve bilgileri analiz eder, • Planlama, maliyet yönetimi, bütçeleme, kalite kontrolü, kıyaslama ve performans ölçümü gibi yönetimin karar vermesine yardımcı olan raporları hazırlar, • İş bölümlerinin ve ürünlerin performansını değerlendirir.
Finans ve Finansal Yönetim	• Kuruluş için finansman kaynakları karşılaştırabilir. • Kuruluşun nakit akışını analiz eder. İşletme sermayesi gereksinimlerini belirler. • Kuruluşun mevcut finansal durumunu çeşitli teknikleri kullanarak analiz edebilir. • Kuruluşun sermaye maliyetinin hesaplanmasında kullanılan bileşenlerin uygun olup olmadığını denetler. • Sermaye bütçeleme tekniklerini sermaye yatırım kararlarının değerlendirilmesinde uygular, • İş planlaması, yatırım kararları, uzun vadeli finansal yönetim için kullanılan gelir, varlık bazlı ve piyasa değerlendirme yaklaşımlarını açıklar.
Vergilendirme	• Vergilendirme uyumunu açıklar, • Beyanname gerekliliklerini açıklar, • Kişi ve kuruluşlar için direkt ve dolaylı vergileri hesaplar, • Basit uluslararası işlemlerde vergilendirme konularını bilir, • Vergi kaçakçılığı, vergi planlaması ve vergi kaçırmanın arasındaki farkları açıklar.
Denetim ve Güvence	• Finansal tabloların denetimlerinin hedef ve aşamaları bilir, • Finansal tabloların denetimi için ilgili standartları, yasaları ve düzenlemeleri uygular, • Finansal tablolardaki maddi hata risklerini, bunun denetim stratejisindeki etkilerini bilir, • Denetim sözleşmelerindeki niceliksel metotları uygular, • Sigorta sözleşmelerinin temel unsurlarını ve standartları açıklar.
Yönetişim, Risk Yönetimi ve İç Kontrol	• Sahiplerin, yatırımcıların ve yönetimden sorumlu olanların hak ve sorumlulukları da dâhil iyi yönetim ilkelerini açıklar, yönetim, açıklama ve şeffaflık gerekliliklerinde paydaşların rollerini açıklar, • Yönetimin bileşenlerini analiz edebilir, • Kuruluşun fırsatlarının ve risklerinin analizini yapabilir, • Finansal raporlamalarda iç kontrol unsurlarını analiz edebilir.

Tablo 6. (Devamı)

İş Hukuku ve Yönetmelikler	• Farklı işletme türlerinin ilgili yasa ve düzenlemelerini bilir, • Meslek mensuplarını ilgilendiren yasaları ve yönetmelikleri bilir.
Bilgi Teknolojisi	• Bilgi teknolojisinin yeterliliğini, uygulama kontrollerini bilir, • Bilgi teknolojisinin verilerin analizine ve karar vermeye nasıl katkıda bulunduğunu açıklar, • İş analitiği vasıtasıyla bilgi teknolojisini karar vermeyi desteklemek amacıyla kullanır.
İşletme ve Örgütsel Çevre	• Bir kuruluşun faaliyet gösterdiği ekonomik, politik, hukuki, sosyal, kültürel ve uluslararası güçler gibi ortamları açıklar, • Küresel çevrenin görünümünü analiz eder, • Küreselleşmenin özelliklerini tanımlar.
Ekonomi	• Mikroekonomi ve makroekonominin temel ilkeleri açıklar, • İş aktiviteleri üzerindeki Makroekonomik göstergelerin değişiminin etkisini açıklar, • Tam rekabet, monopolcü rekabet, monopol ve oligopol dâhil piyasa yapılarındaki değişik türleri açıklar.
İşletme Stratejisi ve Yönetim	• İşletmelerin yapılandırılabilceği ve tasarlanabilceği değişik yolları açıklar, • İşletme içerisindeki farklı türdeki işlevsel ve kurumsal alanların amaçlarını ve önemlerini açıklar, • Bir işletmenin stratejisini etkileyen iç ve dış etkenleri analiz eder, • Bir işletmenin stratejisini uygulamalarında kullanılabilecek süreçleri açıklar, • İşletmenin, ekiplerin ve bireylerin performansını arttırmak için örgütsel davranış teorilerinin nasıl kullanılabileceğini açıklar.

Kaynak: <https://www.iaesb.org/iaesb/publications/2019-handbook-international-education-standards>
(Erişim Tarihi: 12.12.2023)

Meslek mensuplarının teknik yeterliliğini ölçmek için çeşitli değerlendirme yöntemleri kullanılabilir. Değerlendirme yöntemlerinden uygun olanları şunlardır:

Kısa cevaplı yazılı sınavlar, objektif testler, vaka çalışmaları, yazılı denemeler, iş yeri değerlendirmeleri ve önceki öğrenmelerin değerlendirilmesi (IFAC, 2019: 40).

IFAC üye kuruluşları için ilk mesleki gelişimin bitimine kadar finansal muhasebe, finansal raporlama, finansal yönetim, yönetişim, risk yönetimi, yönetim muhasebesi, finans, ekonomi, iş hukuku, yönetmelikler, vergilendirme, denetim, işletme ve örgütsel çevre, işletme stratejileri ve yönetim, bilgi teknolojileri teknik yetkinlik çıktılarını elde etmeleri gerekir (IFAC, 2019: 34-37).

Bu standartta ele alınan temel bilgi muhasebe ve finans, organizasyon ve işletme, bilişim teknolojileri bilgileri alanlarını kapsamaktadır (Belverd, 2008: 73-74).

2.3.3. IES 3: İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Beceriler

Bu standart, profesyonel muhasebe mesleği için gerekli olan mesleki becerileri (entelektüel beceriler, kişisel, kişilerarası ve iletişim, örgütsel) açıklamaktadır.

IFAC üye kuruluşları için ilk mesleki gelişimin bitimine kadar elde etmeleri gereken mesleki beceri alanları ve öğrenme çıktıları şunlardır:

Tablo 7. IES 3 Mesleki Beceriler ve Öğrenme Çıktıları (Orta Seviye)

Yetkinlik Alanı	Öğrenme Çıktıları
Entelektüel Beceriler	- Bilgilerin araştırma, çeşitli kaynaklardan ve açılardan değerlendirmek, - İlgili tüm gerçek ve koşullara dayalı mantıklı sonuçlara varmak için mesleki yargıyı uygulamak, - Problemleri çözmek ve sonuca varmak için uzmana danışacağı uygun zamanı bilmek, - Sorunları çözmek için yenilikçi düşünce, muhakeme, eleştirel analiz yöntemlerini uygulamak, - Yapılandırılmamış çok yönlü problemlere çözüm önerileri sunmaktır.
Kişilerarası İletişim	- Kurumsal amaçlar için iş birliği ve ekip çalışması yapmak, - Resmi durumlarda, resmi olmayan durumlarda hem yazılı hem sözlü olarak sunum, tartışma ve raporlama zamanlarında açık ve sade iletişimde bulunmak, - Bütün iletişim durumlarında kültürel ve dil farklılıklarına farkındalık göstermek, - Aktif dinleme ve etkili görüşme tekniklerini uygulamak, - Çözüm ve uzlaşmalara varmak müzakere becerilerini kullanabilmek, - Çatışmaları minimize etmek veya çözümlmek, problemleri çözmek ve imkânları maksimize etmek için danışmanlık becerileri uygulamak, - Destek ve bağlılık sağlamak için başkalarına fikirler sunmak ve etkilemektir.
Kişisel	- Hayat boyu öğrenmeye bağlı olmak, - Tüm bilgileri sorgulayarak ve eleştirel olarak değerlendirerek mesleki şüpheciliği uygulamak, - Yüksek kişisel ifade standartları belirlemek ve yansıma ve başkalarından gelen geri bildirimler ile kişisel performansı izlemek, - Mesleki taahhütlere varmak için zamanı ve kaynakları yönetmek, - Zorlukları tahmin etmek ve potansiyel çözümler belirlemek, - Yeni fırsat durumlarında açık fikirli olmaktır.

Tablo 7. (Devamı)

Örgütsel	• Verilen görevleri zamanında ve belirlenmiş uygulamalara göre yerine getirmek, • Kendi çalışmalarını ve başkalarının çalışmanın örgütün kalite standartları ile uyumlu olup olmadığını gözden geçirme, • Yönetim becerilerini diğerlerini motive etmede kullanabilme, • Görevlendirme yetisini uygulayabilmek, • Başkalarını motive etmek, onları geliştirmek, insan yönetme becerilerini kullanmak, • Etkinlik ve verimliliği arttırmak ve karar almayı geliştirmek için uygun araç ve teknolojiyi kullanmaktır.
----------	---

Kaynak: <https://www.iaesb.org/iaesb/publications/2019-handbook-international-education-standards>
(Erişim Tarihi: 12.12.2023)

2.3.4. IES 4: İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Değerler, Etik ve Tutumlar

IES 4'ün amacı, muhasebe meslek mensubu adayının mesleki gelişim eğitimi sonunda muhasebe mesleğini icra ederken uyması gereken mesleki değerler, etik ve tutumları açıklamaktadır. Standart iş ahlakının 5 temel ilkesinden “Doğruluk, Nesnellik, Mesleki Yetkinlik ve Gerekli Özen, Gizlilik, Mesleki Davranışlardır.” söz eder (IES 4, md:4, 2019; Sarı Özgün, 2018: 47). Standart ülkelerin ulusal ve kültürel farklılıklarının olacağını dikkate alarak etik eğitim standardında bulunması gereken ortak noktaları belirtmiştir (Çubukçu, 2012: 105). Mesleki Değerler, Etik ve Davranışlar Standardı 2005 yılından bu yana yürürlükte.

Etik; doğru, yanlış, iyi, kötü, ahlaka uygun, ahlaka uygun olmayan gibi kavramları açıklayan, genel değerleri açıklayan ahlak felsefesidir. Mesleki anlamda etik; meslek mensuplarının, mesleki görevlerinde uymaları gereken ahlak kurallarıdır.

Muhasebe mesleğinde etik ise muhasebe meslek mensuplarının mesleklerini icra ederken kanunlara ve doğruluk, güvenilirlik, tarafsızlık, özen ve dürüstlük gibi toplumun değer yargılarına uymalarını gerektiren ahlak kurallardır (Buyruk Akbaba, 2018: 762-765; Özçelik ve Angı, 2017: 143).

Tablo 8. IES 4 Mesleki Değerler, Etik ve Tutumlar ve Öğrenme Çıktıları (Orta Seviye)

Yetkinlik Alanı	Öğrenme Çıktıları
Mesleki Şüphecilik ve Mesleki Yargı	- Finansal verileri ve diğer ilgili veriler değerlendirirken sorgulayıcı zihniyeti kullanmak, - İlgili tüm olgu ve gerçeklere dayalı mantıklı sonuçlara varmak için makul alternatifleri belirlemek ve değerlendirmek,
Etik İlkeler	- Etiğin doğasını açıklamak, - Etiğin ilke ve kural bazlı yaklaşımlarının avantajlarını ve dezavantajlarını açıklamak, - Etik konularını tanımlamak ve etik ilkelerine ne zaman başvuracağını belirlemek, - Alternatif eylem yollarını analiz etmek ve bunların etik sonuçlarını belirlemek, - Temel etik ilkeleri (dürüst ve tarafsız olmak, mesleki yeterlilik ve davranış, gizlilik, gerekli özen gibi) uygulamak ve buna uygun bir yaklaşım belirlemek, - İlgili etik gereklilikleri standartlara uygun olarak mesleki davranışa uygulamak,
Kamu Yararına Bağlılık	- Meslek içindeki ve sosyal sorumluluk kavramına ilişkin etiğin rolünü açıklamak, - İş ve iyi yönetim ile ilgili etiğin rolünü açıklamak, - Kanunlar, yönetmelikler ve kamu yararı arasındaki ilişki de dâhil etik ve hukuk arasındaki ilişkiyi analiz etmek, - Bireye, mesleğe ve halka karşı etik dışı davranışların sonuçlarını analiz etmektir.

Kaynak: <https://www.iaesb.org/iaesb/publications/2019-handbook-international-education-standards>
(Erişim Tarihi: 12.12.2023)

Türkiye’de Muhasebe mesleği ile ilgili TÜRMOB 18 Ekim 2001 tarihli ve 24557 sayılı Resmî Gazetede Mecburi Meslek Kararı’nı yayınlamış, SPK (Sermaye Piyasası Kurulu) ise meslek etiği kurallarını belirlemiştir.

TÜRMOB tarafından 1 Ocak 2011 tarihinden itibaren yürürlükte olan etik kurallar herkesin uyması gereken, bağımsız çalışan meslek elemanların uyması gereken, bağımlı çalışan meslek elemanlarının uyması gereken etik ilkeler olarak üç bölümden oluşmaktadır. Belirtilen etik ilkeler tarafsızlık, gizlilik, tarafsızlık, mesleki yeterlilik, özen, mesleki davranış, çıkar çatışması, bilginin hazırlanması, raporlama gibi ilkeleri kapsamaktadır. Bu da uluslararası etik düzenlemelerinin esas alındığını göstermektedir (Elmacı ve Tutkavul 2017:138).

MSUGT göre muhasebenin temel kavramlarından sosyal sorumluluk, tam açıklama, tarafsızlık ve belgelendirme, tutarlılık kavramları etikle ilgili düzenlemelerdir.

2.3.5. IES 5: İlk Mesleki Gelişim - Uygulama Deneyimi (Staj)

Bu standartta, muhasebe meslek adayının alması gereken uygulama deneyiminin önemi, staj için gerekli özellikler ve deneyim kazanmak için gerekli bilgiler yer almaktadır (Can ve Demirci, 2016: 321; Güney, 2017:246; Tosunoğlu vd., 2018: 180).

Uygulama Deneyimi Standardının (IES 5) amacı, meslek mensubu adayının kazandığı mesleki bilgiye pratik yapma tecrübesi kazandırmasıdır. IFAC üye birlikleri, girdi, çıktı ve karma temelli yaklaşımlardan birini kullanarak bu deneyimi ölçebilir.

Girdi temelli yaklaşımlarda genellikle ölçüm kolaylıkları ve doğrulama kolaylıkları sebebiyle mesleki tecrübe kazanımında harcanan zaman dikkate alınırken, çıktı temelli yaklaşımlarda, bir yeterlilik haritasına uygun olarak elde edilen çıktıların ölçülmesi gibi çıktı temelleri esas alınır. Karma temelli yaklaşımlarda iki yaklaşımın karması kullanılır.

IFAC'a göre mesleki eğitimde staj süresi mesleki yeterlilik sınavına kadar 3 yıldır. Fakat meslek adaylarının mezuniyet dereceleri lisans derecesinin üzerinde ise süre kısaltılabilir (IES 5, A12, 2019).

Türkiye'de staj süresi işletme, iktisat, muhasebe, maliye, hukuk, kamu yönetimi, bankacılık, siyasal bilimler alanlarında lisans ve önlisans düzeyinde mezun olan öğrenciler, Yükseköğretim Kurumunca bunlara denk yabancı yükseköğretim kurumlarından en az lisans seviyesinde mezun olan öğrenciler veya diğer alanlardan lisans seviyesinde mezun olup bu alanlardan lisansüstü diploma alan öğrenciler için 3 yıl, yüksek lisans mezunları için 2 yıl, doktora mezunları için ise 1,5 yıldır. Staj, zorunlu sebepler dışında kesintisiz olarak yapılmaktadır (<https://www.mevzuat.gov.tr/>: Erişim Tarihi: 28.03.2023).

Muhasebe meslek mensubu adaylar staja giriş sınavını kazandıktan sonra (aday bu sınavdan en az 60 puan almalıdır) staja başlayabilmektedirler. Staj Temel Eğitim ve Staj Merkezi (TESMER) tarafından hazırlanan program çerçevesinde fiilen tamamlanır. Staja başlama sınavından başarılı olan adaylar 3 yıl içinde stajlarına başlamak zorundadırlar.

Stajın amacı, mesleki disiplin, bilgi, deneyim ve yeterliliğe sahip olan meslek mensupları yetiştirmektir (<https://www.turmob.org.tr>: Erişim Tarihi: 28.04.2022).

2.3.6. IES 6: İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Yetkinliğin Değerlendirilmesi

IES 6 standardı staj sonrasında adayın eğitim programı süresince edindiği, mesleğe giriş için gerekli mesleki bilgi ve becerilerin yeterlilik ve yetkinliğinin değerlendirildiği ve mesleki rehberliğin yeterliliğinin ortaya konduğu standarttır. Meslek mensubu adayın kazandığı teorik ve pratik bilgilerin yeterlilikleri değerlendirilmektedir. Değerlendirme IES 2-3 ve 4 standartlarında kazanılan yeterliliklere göre yapılmaktadır. Standart, muhasebe personelinin mesleki yeterliliklerinin kazanılmasında eğitim ve deneyime önem verilmesi gerektiğini belirtmektedir (Güney, 2017:247; Tazegül ve Karabayır, 2015:6; Çavunt, 2016:40; IES 6, md:1-2, 2019).

IES 6'nın amacı, meslek adaylarının, profesyonel meslek elemanı olabilmeleri için gerekli mesleki yetkinliğe sahip olup olmadıklarını değerlendirmektir.

Sınavlar temel olarak yazılı şekilde IFAC ya da yetkilendirilmiş birim üyesi tarafından uygulanmaktadır. Temelde sınavlar yazılı yapılır, ancak sözlü sınav yöntemi de kullanılabilir. İleri düzeydeki entelektüel yeteneklerin ölçümünde ise olay analizi yöntemi kullanılmaktadır.

Türkiye'de sınavlar TESMER tarafından meslek mensubunun stajının sonunda yapılmaktadır. Sınavda başarılı olan adaylar mesleğe başlayabilmektedirler. TESMER tarafından yapılan sınav teorik bilgiye dayanmaktadır (Gökten ve Gökten, 2016:62).

Türkiye'de adaylar meslek mensubu olabilmek için finansal muhasebe, maliyet muhasebesi, finansal tablolar analizi, vergi mevzuatı, hukuk, muhasebe denetimi, meslek kanunu, sermaye piyasası mevzuatı derslerinden sınav olmaktadır (<https://www.tesmer.org.tr>, Erişim Tarihi 19.06.2023).

Sınavlardan adayın başarılı olması için her dersten 100 üzerinden en az 50, tüm sınav derslerinin ortalaması ise en az 60 olması gerekmektedir. Meslek adayları her dersten 3 yıl içerisinde en fazla 10 kez sınava girme hakkına sahiptir.

Ayrıca aday, staj yaparken staj yaptığı meslek elemanı tarafından her yıl 100 puan üzerinden değerlendirilir ve bu not en az 80 puan olmalıdır. 80 puanın altında not alınan yıl staj süresinde dikkate alınmaz. Verilen not adayın ayrı bir dersi gibi ortalamasına katılır.

2.3.7. IES 7: Sürekli Mesleki Eğitim

IES 7 sürekli mesleki eğitim standardı, muhasebe meslek mensuplarının müşterilere, işverenlere ve diğer paydaşlara yüksek kalitede hizmet sunarak mesleğe olan güveni güçlendirmek, gerekli mesleki yeterliliği geliştirmek ve sürdürmek için gereken sürekli mesleki gelişimi öngörmektedir.

IES 7'nin amacı, meslek mensuplarının, işverenlerinin, müşterilerinin ve diğer paydaşların ihtiyaçlarını karşılamak için kaliteli hizmet sunmak amacıyla ve kamu yararı için ilk mesleki gelişimin ardından sürekli mesleki eğitim uygulanarak muhasebe meslek mensuplarının yeterliliklerini geliştirmeleri ve sürdürmeleridir (IES 7, md:9, 2019).

Standart, muhasebe meslek mensuplarının meslek hayatları sürecince kendilerini geliştirmelerini ve meslekle ilgili yeniliklerden haberdar olmalarını amaçlar ve IFAC'a üye olan kuruluşlar için zorunludur.

IES 7'ye göre, IFAC'a üye kuruluşlardan aşağıdaki hususların yerine getirilmesi öngörülür (Şengel, 2010:84).

Meslek mensuplarının yaşam boyu öğrenme sürecini benimsemelerinin teşvik edilmesi, üye kurumların sürekli mesleki gelişim fırsatlarına ve kaynaklarına erişimlerinin kolaylaştırılması, kamu çıkarlarının korunması amacıyla üye kurumlara yararlanabileceği tarzda gerekli mesleki yeterliliği geliştirmek ve korumak üzere kullanılabilecek kıyasların tesis edilmesi, meslek mensuplarının mesleki yeterliliklerinin geliştirilmesi ve korunması süreçlerinin sürekli izlenilmesi ve gereken yaptırımların uygulanmasının temin edilmesidir.

TÜRMOB meslek mensubu olduktan sonra adaylara çeşitli eğitim, çalıştay ve sempozyumlar düzenleyerek meslek alanında yaşanan değişiklikler ve gelişmeleri

hakkında bilgi vermektedir (Güney, 2017:247). 3568 sayılı Kanunun 44'üncü maddesine göre adaylar bu eğitimlere katılmak zorundadır (Sarı Özgün, 2019:1170).

2.3.8. IES 8: Finansal Tabloların Denetiminden Sorumlu Katılım Ortakları İçin Mesleki Yetkinlikler

IES 8, muhasebe meslek mensuplarının mali tabloların denetlenmesinden sorumlu bir katılım ortağı rolünü yerine getirirken, geliştirmeleri ve korumaları gereken mesleki yeterlilikleri öngörmektedir. Standardın amacı, denetçilik için gerekli olan mesleki yeterliliklerin belirlenmesi, niteliklerin geliştirilmesi ve sürdürülmesi, kamunun çıkarlarının korunması, denetim kalitesinin ve güvenilirliğinin artırılmasıdır (IES 8, md:1,7, 2019).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUHASEBE YETKİNLİKLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

3.1. LİTERATÜR TARAMASI

Muhasebe yetkinlikleri ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde;

Palmer vd. (2004) Amerika Birleşik Devletleri’nde muhasebecilerin bilgi, beceri ve yetenekleri üzerine yaptığı çalışmalarında giriş seviyesindeki muhasebeciler için bilgi, beceri ve yeteneklerin: iletişim becerileri, kişilerarası beceriler, genel iş ve muhasebe bilgisi, problem çözme becerileri, bilgi teknolojileri ve bilgisayar kullanma becerileri, kişisel tutum ve yetenekler olduğunu ifade etmişlerdir.

Kavanagh ve Drennan (2007) Avusturalya’da işletme beklentilerine göre öğrencilerin nitelik ve beceri ihtiyaçları adlı çalışmalarında, öğrencilerin ve işverenlerin algı ve beklentilerini incelemişler, hem öğrencilerin hem de işverenlerin, temel mesleki beceri ve niteliklerin çoğunun üniversite muhasebe programlarında yeterince verilmediğini ifade ettiklerini belirtmişlerdir.

Özbirecikli (2007) “Ana Hatlarıyla IFAC Muhasebeci Eğitimi Standartları” adlı araştırmasında IFAC’ın muhasebe eğitim standartlarını ana hatları ile incelemiş ve bilgi vermiştir.

Saville (2007) muhasebeciler için uluslararası eğitim standartları adlı çalışmasında muhasebe eğitiminden beklenen esas amacın topluma fayda sağlayacak muhasebe elemanı yetiştirmek olduğunu, bu yüzden uluslararası muhasebe eğitim standartlarının muhasebe eğitiminde dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.

Zaif ve Ayanoğlu (2007) çalışmasında Türkiye’deki vakıf ve devlet üniversiteleri İİBF İşletme bölümleri ders programlarının muhasebe derslerine yeterli düzeyde yer verip vermediği araştırılmış ve ders programlarının yeterli düzeyde muhasebe derslerini karşılamadığını belirlemiştir. Muhasebe eğitiminin kalitesinin artırılması için ayrıca muhasebe finansman bölümlerinin açılmasının gerektiğini belirtmiştir.

Erol ve Erkan (2008) muhasebe lisans öğrencilerinin başarılarını etkileyen etmenler üzerine Çanakkale 18 Mart Üniversitesi'nde yaptığı araştırmalarında, bölüme istekli olarak gelinmesinin, iş bulma kaygısının olmamasının, öğretim elemanlarının derslerdeki tutum ve davranışlarının öğrenci başarısını etkilediği sonucuna varmıştır.

Uyar (2008) Akdeniz Üniversitesi'nde yapmış olduğu çalışmada muhasebe eğitimi ile uluslararası muhasebe eğitimi standartları karşılaştırılmış ve bilgi teknolojileri konusunda derslerin yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Eastman ve Hazera (2009) Meksika ile Amerika'daki muhasebe eğitimi karşılaştırdığı çalışmalarında muhasebe eğitiminin Meksika ve Amerika arasında farklılık gösterdiğini ve muhasebe eğitiminde bir standardın oluşturulması gerektiğinin ifade etmiştir.

Gücenme Gençoğlu (2009) "Türkiye'de Harf Devriminin Muhasebe Eğitimi ve Muhasebe Uygulamalarına Etkisi" adlı araştırmasında cumhuriyet öncesi ve sonrası muhasebe eğitimi hakkında bilgi verilmiştir.

Moehrle vd. (2009) akademik olarak verilen muhasebe derslerinin mesleki uygulamalar üzerindeki etkisi üzerine yaptığı çalışmada üniversitelerde verilen muhasebe derslerinin müfredatlarında standartların dikkate alınarak birtakım değişikliklerin yapılması gerekliliğini belirtmiştir.

Özbirecikli ve Pastacıgil (2009) "Türkiye'de Muhasebeci Eğitiminin Gelişim Süreci, IFAC Standartları ile Mukayeseli Bir İnceleme" adlı araştırmalarında Türkiye'deki muhasebe meslek eğitimi ile ilgili yasal düzenlemeler ile uluslararası muhasebe eğitim standartları karşılaştırılmış ve genel bilgiler verilmiştir.

Çelenk, Atmaca ve Horasan (2010) Marmara Üniversitesi'nde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe alanına bakış açılarına yönelik yaptıkları çalışmada öğrencilerinin muhasebeye olan yaklaşımlarını ve bu alanını seçme konusunda etkili olan etmenleri araştırmıştır.

Needles Jr (2010) yaptığı çalışmada, uluslararası düzeyde eğitim standartlarının durumu ve Japonya'nın uluslararası muhasebe eğitim standartları kapsamında vermeyi planladığı muhasebe eğitimi hakkında bilgi vermiştir.

Sugahara vd. (2010) öğrencilerin muhasebe alanındaki başlıca tercihleri ve bunun genel becerilere yönelik öz yeterliliklerine etkisi konusundaki çalışmalarında yükseköğretim kurumlarında verilen muhasebe eğitiminde bilgiye verilen ağırlık kadar yetenek ve tutuma da önem verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Şengel (2010) muhasebe eğitimi ile ilgili yaptığı çalışmasında, muhasebe mesleğinin gelişiminden, çağa uyum sağlayabilmek adına ilgili kurumların eksikliklerin giderilmesi için eğitim çalışmaları yaptığından bahsedilmiştir.

Karasioğlu ve Duman (2011) muhasebe eğitiminin kalitesi üzerine yaptığı araştırmalarında başarılı bir muhasebe eğitiminin yürütülebilmesinde teknoloji, yönetim, ekonomi, öğrenci, öğretim elemanı gibi faktörlerin etkin olduğunu belirtmiş, daha başarılı olabilmek için yapılması gerekenler hakkında bilgiler verilmiştir.

Herawati (2012) Endonezya'da uluslararası muhasebe eğitim standartları kapsamında yaptığı araştırmada, üniversitelerdeki muhasebe eğitiminin sosyal beceriler bakımından eksik kaldığı ve müfredatın güncellenmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Jackson ve Chapman (2012) Avustralya'da işletme mezunlarının yeterlilik profilleri ve bunların endüstri üzerindeki etkileri adlı çalışmasında mezunların yeterlilik profillerini oluşturmak için işverenlere anket uygulamış, gerekli bilişsel ve duygusal yeterlilikler hakkında bilgi vermiştir. Ayrıca İstenilen yeterlilik profillerinin demografik özelliklere veya çalışma alanlarına göre önemli ölçüde farklılık göstermediğini ifade etmiştir.

Kutluk vd. (2012) Türkiye'deki muhasebe meslek elemanlarının muhasebe eğitimine dair düşünceleri ile ilgili yaptıkları çalışmalarında üniversitede verilen muhasebe eğitiminin beklentileri karşılayamadıkları ifade edilmiştir.

Helliar (2013) muhasebe eğitiminin küresel çapta zorlukları ile ilgili yaptığı çalışmada, IFAC ve IAESB tarafından belirlenen eğitim standartlarının daha yapılandırmacı ve deneyimsel bir yaklaşımla tasarlanması ve eğitim programlarına entegre edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Kostadinovski vd. (2013) uluslararası muhasebe eğitim standartları ile ilgili yaptığı çalışmada standartların muhasebe eğitiminin geliştirilmesine ve güçlenmesine katkı sağladığını ifade etmiştir.

Sugahara ve Wilson (2013) İngilizce olarak yayınlanan 110 makale; araştırma stratejisi, araştırma yöntemi, veri toplama ve örneklem tasarımı açısından ele alınmış ve incelenen makalelerin çoğunluğunun IAES hakkında olumlu görüşlere sahip olduğu belirlenmiştir.

Watty vd. (2013) Sri Lanka'daki muhasebe eğitiminin iş dünyasının beklentilerini karşılayamadığını tespit etmiştir.

Akbulut, Pekkaya ve Aksakaloğlu (2014) Bursa ilinde meslek liselerinde verilen muhasebe eğitiminin meslek mensupları açısından muhasebe mesleğine uygun olup olmadıklarını araştırmış, meslek liselerinde verilen eğitimin yeterli ve yetersiz oldukları konuları belirlemişlerdir. Ayrıca muhasebe eğitiminde meslek elemanlarından daha fazla görüş alınması gerektiği ifade etmişlerdir.

Atmaca ve Coşgun (2014) Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, muhasebe ve vergi uygulamaları önlisans öğrencilerine yaptıkları çalışmalarında öğrencilerin muhasebe eğitimini seçmelerindeki en önemli nedenin mesleğin kendini sürekli güncellemesi ve hukuk ve maliye ile yakın ilişkisinin olması olduğu; öğrencilerin beklentilerinin ise saygınlık, farklı yetenekler elde etme, kişisel gelişim olduğu sonucuna varılmışlardır.

Crawford vd. (2014) IAESB'nin belirlediği muhasebe eğitim standartlarının algılanma düzeyleri ile ilgili 12 ülkede 21 IFAC üyesi kuruluş üzerinde yaptıkları araştırmalarında, kuruluşların IAES'e farklı derecelerde uyum gösterdiğini ancak uyum konusunda kuruluşların istekli olduklarını belirlemişlerdir.

Mandilas vd. (2014) Yunanistan'da muhasebe müfredatı ve pazar ihtiyaçları adlı çalışmasında, piyasanın ihtiyaçları ile akademik muhasebe/işletme müfredatı arasındaki uyumsuzlukları ele almış, bu konuda öğrenci, akademisyen ve işverenlerin farklı algılara sahip olduğunu ve muhasebe müfredatındaki gelişmeler için neler yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Poroy Arsoy, Bora ve Selimoğlu (2014) “Muhasebe Eğitimindeki Bilgi, Beceri ve Eğitim Tekniklerinin Gerekliklerine İlişkin Beklentiler: Türkiye’deki Akademisyenlere ve Meslek Mensuplarına Yönelik Bir Araştırma” adlı araştırmalarında hem içerik hem yöntem bakımından öğrencilere sunulan bilgi, beceri ve eğitim teknikleri hakkında tarafların farklı fikirlere sahip oldukları belirtilmiştir.

Aleqap vd. (2015) yaptıkları çalışmada Ürdün üniversitelerindeki muhasebe eğitimi müfredatlarının IAES 2 ile uyumlu olmadığını belirlemişlerdir.

Çavlak, H. (2015) “Türkiye'deki Devlet Üniversitelerinin Lisans Programlarındaki Muhasebe Standartları Eğitimi Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmasında muhasebe eğitimi veren devlet üniversitelerinin lisans programlarında muhasebe standartları eğitimine yeterli önemin verilmediğini belirlemiştir.

Gökçen vd. (2015) devlet üniversitelerindeki işletme bölümlerinin muhasebe derslerini ne düzeyde verdikleri ve verilen derslerin içeriklerinin TMS ve TFRS’ye uyumu araştırılmış, muhasebe derslerinde standartlara yeterince yer verilmediğini belirtmişlerdir.

Güney ve Dızman (2015) Erzincan ilinde muhasebe meslek elemanlarının işletmenin beklentilerini ne düzeyde karşıladıkları ile ilgili araştırmalarının sonucunda işletmelerin meslek elemanlarından genel olarak memnun oldukları sonucuna varmışlardır.

Kaya (2015) Kafkas Üniversitesi’nde uluslararası muhasebe eğitimi standartları ile verilen muhasebe eğitimini karşılaştırdığı çalışmasında, verilen muhasebe eğitiminin muhasebe öğrencilerin tatmin etmekten uzak olduğunu, mesleki yaşamlarında öğrencilere gerekli olacak bilgi ve becerileri kazandırmadığını belirtmiştir.

Zureigat (2015) Suudi Arabistan’da muhasebe mezunlarının yetkinlikleri ve işverenlerin ihtiyaçları üzerine yaptığı araştırmada, Suudi işverenlerin meslek mensuplarında eleştirel düşünme, problem çözme, sözlü ve yazılı iletişim, takım çalışması, iş etiği, zaman yönetimi, bilgisayar kullanma, planlama, müzakere, liderlik ve internet üzerinde araştırma becerilerinin önemli olduğunu belirttiklerini ifade etmiştir.

Can ve Demirci (2016) Sakarya Üniversitesi bünyesinde hukuk, iktisat, işletme ve siyasal bilimler bölümlerinde verilen derslerin muhasebe meslek elemanı olmak için yeterli olup olmadığını araştırdığı çalışmasında işletme bölümü hariç diğer alanlarda yeterli düzeyde muhasebe eğitiminin verilmediğini belirtmiştir.

Çavunt, H. (2016) Sakarya Üniversitesinde önlisans ve lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitimini uluslararası muhasebe eğitim standartları 2 ile karşılaştırdığı çalışmasında verilen derslerin belirtilen standarda uygun olduğunu belirtmiştir.

Frijat ve Shbeilat (2016) Ürdün üniversitelerinde uluslararası muhasebe eğitim standartları kapsamında ve akademisyenlerin görüşleri doğrultusunda teknik yetkinlikler ile muhasebe eğitim müfredatı karşılaştırılmış ve büyük oranda müfredat ile yetkinlikler arasında uyumsuzluk belirlemiştir.

Gökten ve Gökten (2016) Türkiye’deki standartlarla uluslararası muhasebe eğitim standartlarını karşılaştırdıkları çalışmanın sonucuna göre muhasebe eğitim standardı 3’ün geçerli olmadığını, 2 ve 6’nın kısmen geçerli olduğunu, diğer standartların ise geçerli olduğunu belirtmişlerdir.

Karcıoğlu ve Dizman (2016) tüm düzeylerde muhasebe eğitimini kalite standartları ile karşılaştırdıkları çalışmalarında kalite standartları açısından lisede verilen eğitimin yüksek yeterlilikte olduğunu, doktora düzeyinde verilen eğitimin düşük yeterlilikte olduğunu belirtmişlerdir.

Karcıoğlu, Ağırman ve Özcan (2016) tarafından Atatürk Üniversitesi önlisans ve lisans muhasebe öğrencilerinin başarılarını etkileyen faktörler üzerine yaptıkları araştırmada, cinsiyet ve kuşak farkının başarıyı etkilediğini, İİBF fakültesin öğrencilerinin diğer fakülte öğrencilerine göre daha başarılı olduklarını, meslek lisesinden mezun öğrencilerin diğer lise mezunu öğrencilere oranla başarılarının düşük olduğunu belirtmişlerdir.

Karlıkl (2016) ortaöğretim düzeyinde verilen muhasebe eğitimini sektör beklentileri açısından incelemiş ve muhasebe eğitiminin sektörün beklentilerini karşılamadığı sonucuna varmıştır.

Veneziani vd. (2016) yaptıkları çalışmada IAES kapsamında lisans derecelerinin istenen yetkinliklerin adaylara kazandırılması açısından yeterli olmadığını, fakat yüksek lisans derecelerinin lisans derecelerine oranla daha yeterli olduğunu belirlemişlerdir.

Chaffer ve Webb (2017) İngiltere’de muhasebe staj yerlerinde yetkinlik gelişiminin değerlendirilmesi üzerine yaptığı araştırmalarında, öğrencilerin işverenlerin beklediği genel becerilere sahip olmadıklarını belirtmişlerdir.

Çarıkçı (2017) Süleyman Demirel Üniversitesi muhasebe bölümünde okuyan öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik tutumları hakkında yaptığı çalışmada, öğrencilerin mesleğin cazibesinden dolayı muhasebe bölümünü tercih ettiklerini belirtmiştir.

Ezin vd. (2017) tarafından güneydoğu anadolu bölgesindeki önlisans ve lisans muhasebe eğitimlerini akademisyenlerin bakış açıları ile araştırılmış ve sınıfların kalabalık ve ders yükünün fazla olmasının akademisyenlerin motivasyonlarını düşürdüğünü, eğitim ortamlarının fiziksel koşullarının iyileştirilmesinde üniversiteler ile meslek odaları arasında işbirliğinin yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Güney (2017) uluslararası muhasebe eğitim standartları ile Türkiye’deki muhasebe eğitimini karşılaştırdığı araştırmasında, uluslararası muhasebe eğitim standartları 1, 4, 5, 7 ve 8’in karşılandığını belirtmiştir.

Zenuni ve Miti (2017) IFAC’ın Muhasebe Standartları ile AB düzenlemelerini karşılaştırılmış ve bazı farklılıklar belirlemiştir. Farklılıkların uyumlaştırılması için Arnavutluk yasalarında çeşitli değişiklikler tavsiye etmiştir.

Al Anbagi vd. (2018) Irak’ta yaptığı çalışmada Irak üniversitelerindeki muhasebe ve finansmanla ilgili alanların müfredatları ile uluslararası muhasebe eğitim standartlarının yüksek düzeyde uyumlu olduğunu ifade etmiştir.

İbadov (2018) araştırmasında Azerbaycan üniversitelerdeki muhasebe eğitimi ile işletme beklentilerini karşılaştırmış üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin işletme beklentilerini tam olarak karşılamadığını belirtmiştir.

Luciani ve Citro (2018) İtalya’da muhasebe meslek mensuplarının muhasebe eğitiminin kalitesi konusundaki görüşlerini belirlemeye yönelik yaptığı çalışmada

üniversitelerde verilen muhasebe eğitime ilişkin ders içeriklerinin meslek mensuplarının istediği ve IAESB gibi meslek kuruluşlarının belirlediği yetkinliklere uygun olmadığını belirlemiştir.

Tosunoğlu, Cengiz ve Anadolu (2018) muhasebe eğitimi ve uluslararası muhasebe eğitim standartlarını, muhasebe meslek mensupları ile akademisyenler açısından karşılaştırmış, akademisyenlerin teorik bilgi altyapısının olması gerektiğini, meslek mensuplarının ise pratik bilgilerin daha fazla olması gerektiğini ifade ettiklerini belirtmişlerdir.

Uzun (2018) Mersin’de meslek mensuplarının meslek liselerindeki muhasebe eğitime bakış açılarını incelemiş ve meslek mensuplarının muhasebe müfredatını yetersiz bulduklarını, öğrencilerin gerekli ön muhasebe iş ve işlemlerini yapamadığını, bilgisayar programlarını kullanamadıklarını, temel hukuk bilgisine sahip olmadıklarını ifade ettiklerini belirtmiştir.

Özdoğan (2019) devlet üniversitelerindeki muhasebe eğitimi uluslararası muhasebe eğitim standartları ile karşılaştırmış, devlet üniversitelerindeki muhasebe eğitiminin standartları tam olarak karşılayamadıklarını ifade etmiştir.

Taylaman (2019) lisans muhasebe eğitimi ile uluslararası muhasebe eğitim standartları 2’yi karşılaştırmış, devlet ve vakıf üniversitelerinin standartları karşılama düzeylerinin farklı olduklarını ifade etmiştir.

Yaşar (2019) tarafından yapılan çalışmada, muhasebe eğitiminin yaşanan hızlı değişim ve gelişmelerden etkilendiği ve işverenlerinin bu değişimlere ayak uyduran ve gerekli mesleki yeterliliğe sahip meslek elemanlarını tercih ettiklerini ve bu yetkinliklere dönük alt yapının oluşturulması gerektiğini belirtmiştir.

Yılmaz (2019) akademisyenler ve meslek mensupları ile muhasebe eğitiminin uluslararası muhasebe standartlarını karşılama seviyesi hakkında yaptığı araştırmada iki grubun benzer ve farklı görüşlerini belirtmiştir.

Kızıyalçın (2020) tarafından Türkiye’de 92 işletme bölümünün ders müfredatlarının uluslararası muhasebe eğitim standartlarına uygunluğu ile ilgili

araştırmasında işletme ve organizasyon yetkinliklerine en çok uyumun olduğunu, bilgi teknolojileri yetkinliklerine ise en az uyumun olduğunu belirtmiştir.

Maali vd. (2020) Ürdün üniversitelerindeki muhasebe müfredatının işverenlerin beklentilerini karşılayıp karşılamadıklarını araştırdıkları çalışmalarında, müfredat ve beklentiler arasında büyük açıkların olduğunu ve müfredatların beklenen yetkinlikleri karşılamaktan uzak kaldığını belirlemişlerdir.

Mahd ve Mardini (2020) Kuzey Afrika ve Ortadoğu üniversitelerinin muhasebe müfredatlarının uluslararası muhasebe eğitim standartlarına uygunluğu ile ilgili araştırmalarında müfredatın IES 2 ile uyumlu olmadığını ve yetersiz kaldığını belirtmişlerdir.

Mallak vd. (2020) Suudi Arabistan'da muhasebe eğitiminde genel beceriler üzerine yaptığı araştırmada öğrencilerin etik becerilerinin diğer becerilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu ancak genel muhasebe becerilerinin düşük olduğunu belirtmiştir. Ayrıca öğrencilere gelecekteki kariyerlerinde başarılı olmalarını sağlayacak genel becerileri kazanmalarını sağlamak için muhasebe eğitiminde iyileştirmelerin yapılabileceğini ifade etmiştir.

Teodor ve Radojko (2020) Bosna Hersek üniversitelerinin muhasebe müfredatları ile uluslararası muhasebe eğitim standartlarını karşılaştırmış, müfredatın IES 2 ile uyumlu olmadığını belirtmişlerdir.

Eren (2021) Konya'da IES 2 kapsamında muhasebe mesleği giriş eğitim şartlarını değerlendirmiş, standartlarda belirtilen yetkinliklerin en fazla işletme ve muhasebe finans yönetimi bölümlerinde verildiğini belirtmiştir.

Solak vd. (2021) Kırgızistan'daki üç üniversitenin müfredatlarının uluslararası muhasebe eğitim standartlarına uygunluğu ile ilgili araştırmasında Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi işletme bölümündeki ders müfredatının IES 2 ile yüksek derecede uyumlu olduğunu belirtmiştir.

Cantürk (2022) çalışmasında meslek liselerinde verilen muhasebe eğitiminin uluslararası standartlara ne derece yakın olduğunu, öğrenci ve öğretmen açısından bu standartlarda eğitim verilip verilmediğini tespit etmek amacı ile Gaziantep ilinde

öğretmen ve öğrenciler üzerinde araştırma yapmış ve standartların sınırlı da olsa verilen eğitime yansıdığı belirtmiştir.

Gül (2022) uluslararası muhasebe eğitim standartları ile Türkiye ve Amerika üniversitelerindeki muhasebe ve teknoloji derslerini karşılaştırdığı araştırmasında Türkiye’deki üniversitelerde verilen derslerin daha uyumlu olduklarını ifade etmiştir.

3.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu başlık altında araştırmanın amacı, kapsamı ve sınırlılıkları, araştırmanın hipotezleri, örnekleme, veri toplama araçları, modeli, verilerin analizi ve araştırmanın bulguları açıklanacaktır.

3.2.1. Araştırmanın Amacı

Ülkemizde muhasebe eğitimi ortaöğretim aşamasından itibaren başlamakta ve yükseköğretim ile devam etmektedir. Ortaöğretim düzeyinde meslek liselerinde, yükseköğretim düzeyinde ise önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora kademelerinde muhasebe eğitimi verilmektedir.

Muhasebe eğitimi ile ilgili küreselleşen dünyada bir standardın oluşmasını amaçlayan çeşitli kurumlar önemli çalışmalar yapmaktadır. Bu kurumlardan en önemlilerinden biri de (IFAC) Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu’dur. Muhasebeciler federasyonu muhasebe eğitim ile ilgili standartlar belirlemiştir.

Bu çalışmanın amacı, ülkemizde muhasebe eğitimi alan tüm eğitim kademelerindeki muhasebe meslek mensubu adayları olan öğrencilerin, uluslararası muhasebe eğitim standartlarının belirlediği yetkinlikleri hangi düzeyde edindiği ve öğrencilerin akademik öz yeterliliklerinin, muhasebe dersine karşı ilgilerinin ve akademik içsel motivasyonlarının muhasebe yetkinliklerini elde etmelerinde etkili olup olmadığını araştırmaktır.

Bu araştırmanın literatüre katkısı tüm eğitim kademelerinin (ortaöğretim, önlisans, lisans, lisansüstü) aynı anda araştırmaya dâhil edilmesi ve muhasebe eğitim yetkinliği olarak Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulunun (IASB) belirlemiş olduğu IES 2,

IES 3, IES 4 standartlarının beraber ölçülmesidir. Ayrıca öğrencilerin meslek standartlarını elde etme düzeyleri ölçülürken bireylerin akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine karşı ilgi ve akademik içsel motivasyon değişkenlerinin etkisi de araştırılmıştır.

3.2.2. Araştırmanın Kapsamı

Türkiye’de muhasebe eğitimi, ortaöğretim seviyesinde meslek liselerinde; yükseköğretim seviyesinde ise, önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde verilmektedir. Muhasebe eğitimi eğitim kademelerinin çeşitli bölüm ve alanlarında verilse de bazı alanlar hariç diğerlerinde kapsamlı bir eğitim verilmemektedir. Bu nedenle, araştırma muhasebe yetkinliklerinin genelini kapsayan, yoğun bir şekilde muhasebe eğitimi verilen alanları içermektedir. Ayrıca ortaöğretim, önlisans ve lisans eğitim kademelerinden beklenen mesleki yetkinliklerinin tamamını ilgili eğitim kademelerindeki son sınıf öğrencileri karşıladığından dolayı araştırmaya sadece son sınıf öğrencileri dâhil edilmiştir. Lisansüstü programlarda ise işletme anabilim dalının ders ve tez aşamasındaki öğrencilerinin tamamı araştırmaya dâhil edilmiştir. Dolayısı ile çalışmanın ana kütesini 2022-2023 akademik yılında Erzurum ilinde örgün eğitim gören ortaöğretim kurumlarında muhasebe ve finansman alanı son sınıf öğrencileri, önlisans programlarında muhasebe ve vergi uygulamaları alanı son sınıf öğrencileri, lisans programlarında işletme alanı son sınıf öğrencileri, lisansüstü programlarda ise işletme anabilim dalının öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın ana kütesini oluşturan eğitim kurumları şunlardır:

Tablo 9. Erzurum İlinde Muhasebe Eğitimi Veren Meslek Liseleri

Aşkale	Aşkale M.T.A.L
Horasan	Şehit Uğur Gülmez M.T.A.L
Narman	Narman M.T.A.L
Oltu	Oltu M.T.A.L
Pasinler	Hasankale M.T.A.L
Yakutiye	Yakutiye M.T.A.L

Kaynak: <http://mtegm.meb.gov.tr/kurumlar/?ara>, (Erişim Tarihi: 09.01.2022).

Tablo 10. Erzurum İlinde Muhasebe Eğitimi Veren Meslek Yüksek Okulları

Sosyal Bilimler M.Y.O.	Muhasebe ve Vergi Uygulamaları
------------------------	--------------------------------

Kaynak: <https://yokatlas.yok.gov.tr/onlisans-program.php?b=30040#>, (Erişim Tarihi: 09.01.2022).

Tablo 11. Erzurum İlinde İşletme Bölümleri İçeren Fakülteler

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Erzurum Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Kaynak: <https://yokatlas.yok.gov.tr/onlisans-program.php?b=30040#>, (Erişim Tarihi: 09.01.2022).

Araştırmanın yapıldığı dönemde ilgili eğitim kurumlarındaki son sınıf öğrencilerinin sayıları incelendiğinde, ortaöğretim kurumlarında 160 kişi, önlisans programlarında 164 kişi, lisans programlarında 103 kişi, lisansüstü eğitim programlarında (yüksek lisans, doktora) 80 kişi olmak üzere 507 kişiden oluşmaktadır. (<http://mtegm.meb.gov.tr>;<https://dokuman.osym.gov.tr>;<https://erzurum.edu.tr>;<https://atauni.edu.tr/sosyal-bilimler-enstitusu>;<https://erzurum.edu.tr/fakulte/sosyal-bilimler>;<https://birimler.atauni.edu.tr/>; Erişim Tarihi: 09.01.2022)

Çalışmada örneklem seçimi yapılmayıp ana kütlenin tamamına ulaşmak hedeflenmiştir. Verilerin toplanmasında birincil veri toplama yöntemlerinden olan anket yöntemi kullanılmıştır. Gönderilen anket formlarına 391 geri dönüş alınarak ana kütlenin yaklaşık % 77'sine ulaşılmıştır.

3.2.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma 2022–2023 eğitim ve öğretim yılı ile sınırlıdır.
- Araştırma akademik öz yeterlilik ölçeği, muhasebe dersi tutum ölçeği, akademik motivasyon ölçeği ve muhasebe yetkinlikleri ölçeği ve bu ölçekler aracılığı ile toplanan veriler ile sınırlıdır.
- Araştırma Erzurum il genelinde 391 muhasebe son sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
- Araştırma müfredatları yeterli bir biçimde muhasebe yetkinlikleri almaya elverişli ortaöğretim kademesinde muhasebe finansman, önlisans kademesinde muhasebe ve vergi uygulamaları, lisans ve lisansüstü kademelerinde ise işletme bölümleri ile sınırlıdır.

- Araştırmanın bulguları, bu araştırma için katılımcıların vermiş oldukları cevaplarla sınırlıdır.

3.2.4. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmada 9 hipotez geliştirilmiş ve test edilmiştir. Kurulan hipotezlerin ilk dördü öğrencilerin akademik içsel motivasyon, akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine ilgi ve muhasebe yetkinliklerini elde etme düzeylerinin, eğitim kademelerine göre farklılaşıp farklılaşmadıklarının belirlenmesine yöneliktir. Diğer hipotezler ise araştırmanın temel amacı olan muhasebe öğrencilerinin uluslararası muhasebe eğitim standartlarınca belirlenmiş mesleki yetkinlikleri elde etmelerinde, akademik öz yeterliliklerinin, akademik içsel motivasyonlarının, derse karşı ilgilerinin etkili olup olmadığının belirlenmesine yöneliktir.

Araştırma hipotezleri aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur;

H₁=Muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilik düzeyleri, eğitim kademelerine göre farklılaşmaktadır.

H₂=Muhasebe öğrencilerinin akademik içsel motivasyon düzeyleri, eğitim kademelerine göre farklılaşmaktadır.

H₃=Muhasebe öğrencilerinin muhasebe dersine ilgi düzeyleri, eğitim kademelerine göre farklılaşmaktadır.

H₄=Muhasebe öğrencilerinin muhasebe yetkinlikleri kazanım düzeyleri, eğitim kademelerine göre farklılaşmaktadır.

H₅=Ortaöğretim muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, muhasebe yetkinliklerini elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

H₆=Önlisans muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, muhasebe yetkinliklerini elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

H₇=Lisans muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, muhasebe yetkinliklerini elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

H₈=Lisansüstü muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, muhasebe yetkinliklerini elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

H₉=Tüm eğitim kademelerindeki muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, muhasebe yetkinliklerini elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

3.2.5. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Tez çalışmasında verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu, akademik öz yeterlilik ölçeği, muhasebe dersine ilgi ölçeği, akademik motivasyon ölçeği ve muhasebe yetkinlikleri ölçeği kullanılmıştır.

3.2.5.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda ankete katılan katılımcının cinsiyet ve eğitim durum bilgisine ulaşılmaya çalışılmıştır.

3.2.5.2. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği (AÖYÖ)

Çalışmada öğrencilerin akademik yeterliliklerini ölçmek için 1981’de Jerusalem ve Schwarzer tarafından geliştirilen, 2007’de Yılmaz, Gürçay ve Ekici tarafından Türkçeye uyarlanan 4’lü likert tipindeki, 7 maddeden oluşan akademik öz yeterlilik ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin bana tamamen uyuyor, bana uyuyor, bana çok az uyuyor, bana hiç uymuyor şeklinde maddeleri vardır. Orijinal ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik değeri 0.87’dir. Yılmaz, Gürçay ve Ekici (2007) tarafından yapılan uyarlamada ise ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0.79, KMO değeri 0.83, açıkladığı varyans %58.06 dır.

3.2.5.3. Akademik İçsel Motivasyon Ölçeği (AMÖ)

Öğrencilerin akademik içsel motivasyonlarını ölçmek için 1992’de Vallerand ve arkadaşları tarafından geliştirilen, 2012’de Karagüven tarafından Türkçeye uyarlanan 7’li likert tipindeki 28 maddeden oluşan akademik motivasyon ölçeğinin içsel motivasyon boyutları kullanılmıştır.

Akademik motivasyon ölçeği 3 içsel, 3 dışsal motivasyon, 1’de motivasyonsuzluk olmak üzere 7 boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin hiç uyuşmuyor, biraz uyuşuyor, orta derece uyuşuyor, oldukça uyuşuyor, tam uyuşuyor şeklinde maddeleri vardır. Karagüven tarafından Türkçeye uyarlanmış ölçeğin KMO değeri 0.883, Cronbach Alfa değeri 0.87, açıkladığı varyans % 58.06 dır. Araştırmada ölçeğin İçsel Motivasyon Bilme (İMBİ), İçsel Motivasyon Başarma (İMBA), İçsel Motivasyon Hareket (İMH) boyutları kullanılmıştır.

3.2.5.4. Muhasebe Dersine İlgili Ölçeği (MİÖ)

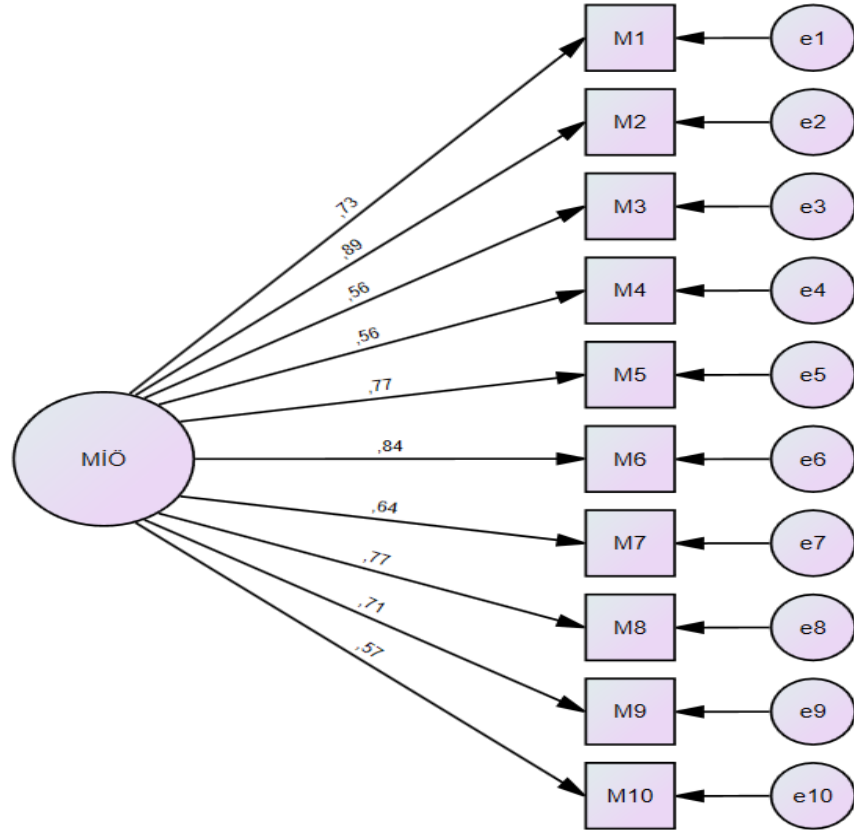
Araştırmada kullanılan muhasebe dersine ilgi ölçeği, Önal (2013) tarafından yapılan “ortaokul öğrencilerinin matematik tutumlarına yönelik ölçek geliştirme çalışması” adlı araştırmanın ilgi boyutundan uyarlanmıştır. 5’li likert tipindeki ölçek 10 maddeden oluşmakta ve hiç katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, tamamen katılıyorum şeklinde maddeleri vardır.

Ölçek ile ilgili güvenilirlik analizi yapılmış ve ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu belirlenmiştir ($\alpha=0.907>0.80$). Daha sonra ölçeğe açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizine göre muhasebe dersine ilgi ölçeğinin KMO “Örnekleme Yeterliliğinin Ölçümü Testi” değeri (KMO=0.933) ve Barlett küresellik testi değeri ($P=0.000<0.01$) anlamlı bulunmuştur. Ayrıca 10 maddeden oluşan ölçeğin tek faktörden oluştuğu ve toplam varyansın % 55.26’sını açıkladığı belirlenmiştir. Ölçeğe ait maddelerin faktör yüklerinin dağılımları şöyledir:

Tablo 12. Faktör Analizi Sonucu Maddelerin Faktör Yüğü Dağılımları

MADDELER	İLGİ
1. Muhasebe kolay bir derstir.	0.773
2. Muhasebe sıkıcı bir derstir.	0.885
3. Muhasebe dersini severim.	0.615
4. Muhasebe dersinde kendimi rahat hissederim.	0.612
5. Muhasebe problemleri çözmek beni mutlu eder.	0.802
6. Muhasebe dersini sevmem.	0.851
7. Muhasebe dersi insana yaratıcı düşünme yolları kazandırır.	0.694
8. Muhasebe problemleri çözmek kendime güvenimi artırır.	0.781
9. Muhasebe kavramlarını diğer derslerde kullanmaktan mutlu oluyorum.	0.740
10. Muhasebe bulmaca gibi, problemleri çözmekten hoşlanırım.	0.620

Açımlayıcı faktör analizi sonuçlarının uygun bulunması neticesinde ölçeğe Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır.

CMIN=69,467; DF=35; CMIN/DF=1,985; RMSEA=,064; CFI=,972; GFI=,946

Şekil 3. Muhasebe Dersine İlgili Ölçeği DFA Analizi Sonuçları

Tablo 13. Muhasebe Dersine İlgili Ölçeği Modele İlişkin Uyum İyiliği İndeksleri*

Uyum Ölçüleri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Önerilen Model
RMSEA	$0 < \text{RMSEA} < 0.05$	$0.05 \leq \text{RMSEA} \leq 0.10$	0.064
NFI	$0.95 \leq \text{NFI} \leq 1$	$0.90 \leq \text{NFI} \leq 0.95$	0.946
CFI	$0.97 \leq \text{CFI} \leq 1$	$0.95 \leq \text{CFI} \leq 0.97$	0.972
GFI	$0.95 \leq \text{GFI} \leq 1$	$0.90 \leq \text{GFI} \leq 0.95$	0.946
AGFI	$0.90 \leq \text{AGFI} \leq 1$	$0.85 \leq \text{AGFI} \leq 0.9$	0.914
χ^2/df	$0 < \chi^2/\text{df} < 3$	69.467/35	1.985

*Schermelleh-Engel ve Moosbrugger, (2003: 23-74).

Doğrulamalı faktör analizinde önerilen modelin ve analize alınan örneklemin istatistiksel olarak uygunluğunu test eden χ^2/df değeri 2.967 olarak bulunmuş ve bu sonuçta modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir ($0 < \chi^2/\text{df} < 3$).

Ayrıca hem örneklem büyüklüğünü hem demodeldeki karmaşıklığı dikkate alan IFI değeri $0.973 > 0.95$ olarak bulunmuş, bu da modelin iyi uyum sergilediğini göstermektedir (Şimşek, 2007).

Tablo 13'te verilen modele ilişkin uyum iyiliği indeksine göre RMSEA kabul edilebilir uyum, NFI kabul edilebilir uyum, CFI iyi uyum, GFI kabul edilebilir uyum ve AGFI iyi uyum sınırları içerisinde kalmıştır.

Bu durum, açıklayıcı faktör analizi sonucu elde edilen boyutların doğrulamalı faktör analizi sonucunda da doğrulandığı anlamına gelmektedir.

3.2.5.5. Muhasebe Yetkinlikleri Ölçeği (MYÖ)

Çalışmada yükseköğretim düzeyindeki katılımcıların muhasebe yetkinliklerini ölçmek amacıyla Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu tarafından belirlenen uluslararası muhasebe eğitim standartlarını kapsayan, Pratama (2015) ve Tosunoğlu vd. (2018)'den alınan 5'li likert tipi 54 maddeden oluşan muhasebe yetkinlikleri ölçeği kullanılmıştır. Ölçek teknik yetkinlikler, mesleki beceriler ve mesleki değerler, etik ve tutum olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Ölçeğin hiç katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, tamamen katılıyorum şeklinde maddeleri vardır. Ölçeğin Tosunoğlu tarafından yapılan araştırmada ölçeğin Cronbach

Alfa güvenilirlik değeri, teknik yetkinlikler için 0.978, mesleki beceriler için 0.989, mesleki değerler, etik ve tutum için 0.986 olarak bulunmuştur.

Ortaöğretim düzeyindeki katılımcıların muhasebe yetkinliklerini belirlemek için ise TÜRMOB ve MYK'nın belirlediği yetkinlikler ve konu ile ilgili yapılmış akademik çalışmalar neticesinde belirlenen yetkinlikler kullanılarak, uluslararası muhasebe eğitim standartları kapsamında mesleki yetkinlik ölçeği oluşturulmuştur. Ölçek teknik yetkinlikler, mesleki beceriler ve mesleki değerler, etik ve tutum olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. 5'li likert tipi ölçek 42 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin hiçkatılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, tamamen katılıyorum şeklinde maddeleri vardır.

3.2.6. Ölçeklerin Güvenilirlik Analizleri ve Normallik Testleri

Güvenilirlik, anket sorularının tutarlılığını ve homojenliğini ifade etmektedir. Güvenilirlik ölçülürken genellikle Cronbach Alfa (α) katsayısı tercih edilmektedir. Alfa (α) katsayısının sınıflandırılması şöyledir (Akgül, 2003):

- $0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değil.
- $0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük.
- $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir.
- $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirliktedir.

Araştırmada kullanılan akademik öz yeterlilik ölçeğinin cronbach alfa değeri 0.812, akademik içsel motivasyon ölçeğinin cronbach alfa değeri 0.885, muhasebe dersine ilgi ölçeğinin cronbach alfa değeri 0.907 olarak bulunmuştur. Muhasebe yetkinlikleri ölçeğinin cronbach alfa değerleri ise ortaöğretim düzeyi muhasebe mesleki yetkinlikleri ölçeği için, teknik yetkinlikler cronbach alfa değeri 0.913, mesleki beceriler cronbach alfa değeri 0.929, mesleki değerler, etik ve tutum cronbach alfa değeri 0.918 olarak bulunmuştur. Yükseköğretim düzeyi muhasebe mesleki yetkinlikleri ölçeği için, teknik yetkinlikler cronbach alfa değeri 0.936, mesleki beceriler cronbach alfa değeri 0.892, mesleki değerler, etik ve tutum cronbach alfa değeri 0.941 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, verilerin yüksek derecede güvenilirlik düzeyine sahip olduğunu göstermektedir.

Ölçeklere yapılan açımlayıcı faktör analizine göre akademik öz yeterlilik ölçeğinin KMO “Örnekleme Yeterliliğinin Ölçümü Testi” değeri 0.813 ve toplam varyansın % 59.26’sını açıkladığı, muhasebe dersine ilgi ölçeğinin KMO değeri 0.933 ve toplam varyansın % 55.26’sını açıkladığı, akademik içsel motivasyon ölçeğinin KMO değeri 0.895 ve toplam varyansın % 59.60’ını açıkladığı, yükseköğretim muhasebe mesleki yetkinlikler ölçeğinin KMO değeri 0.899 ve toplam varyansın % 65.26’sını açıkladığı, ortaöğretim muhasebe mesleki yetkinlikler ölçeğinin KMO değeri 0.973 ve toplam varyansın % 67.8’ ini açıkladığı belirlenmiştir.

Ayrıca istatistiksel analizlerde parametrik ya da parametrik olmayan hipotez testlerinin kullanılmasına karar vermek için verilerin normal dağılım gösterip göstermediklerine bakılmaktadır. Normallik testi için çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemlerden biri verilerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin incelenmesidir (Uysal, 2022: 222). Araştırmada kullanılan ölçeklerin çarpıklık ve basıklık değerleri şöyledir:

Tablo 14. Değişkenlere Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Değişkenler	Çarpıklık	Basıklık
Akademik Öz Yeterlilik	-0.491	-0.799
Muhasebe Dersine İlgi	-0.122	-1.292
Akademik İçsel Motivasyon	0.324	-0.990
Yükseköğretim Muhasebe Yetkinlikleri	-0.244	-0.510
Ortaöğretim Muhasebe Yetkinlikleri	-0.119	-0.803

İlgili literatürde bu değerlerin +/-1 değer aralığında olması (Büyüköztürk vd., 2012: 40), (Hair vd., 2013), +/-1,5 değer aralığında olması (Tabachnick ve Fidell, 2013: 79), +/- 2 değer aralığında olması (George ve Mallery,2010: 98-99) değişkenlerin normal dağılıma sahip olduğunu göstermektedir. Dolayısı ile yapılan analiz sonucunda verilerin normal dağılıma sahip olduğu belirlenmiş ve parametrik testlerin yapılmasına karar verilmiştir.

3.2.7. Araştırmanın Modeli

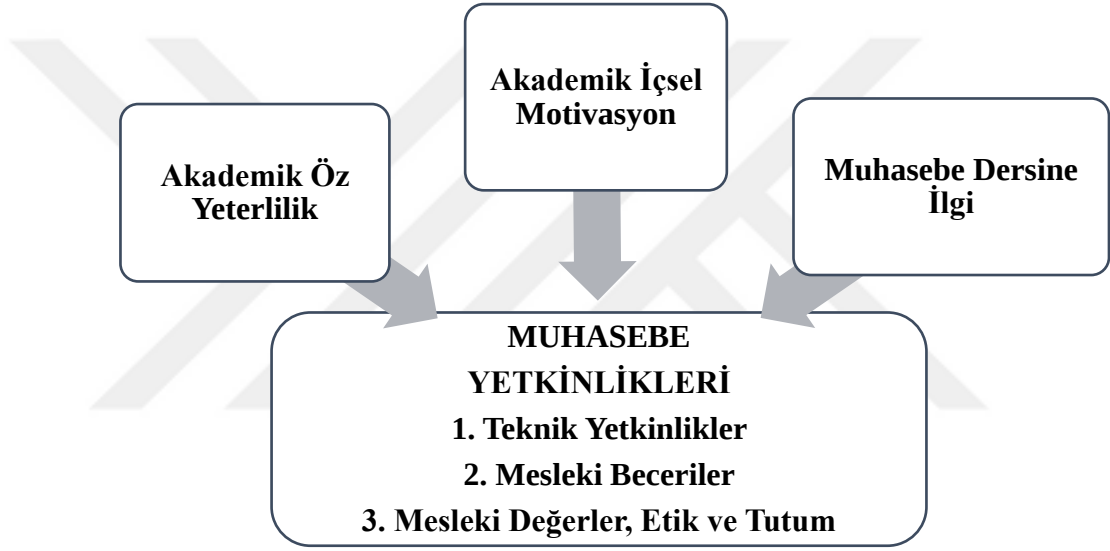
Muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgilerinin, mesleki yetkinlikleri elde etmeleri üzerine etkisinin

belirlenmesi amacıyla model oluşturulmuş ve model çoklu regresyon analizi ile test edilmiştir.

$$\text{Model: } \hat{Y}_{my} = \beta_0 + \beta_1 X_{a\ddot{o}y} + \beta_2 X_{mdi} + \beta_3 X_{aim}$$

Formül bağlamında; $\hat{Y}_{my}$ = Muhasebe Yetkinlikleri Bağımlı Değişkeni, $X_{a\ddot{o}y}$; Akademik Öz Yeterlilik Bağımsız Değişkeni, X_{mdi} ; Muhasebe Dersine İlgili Bağımsız Değişkeni, X_{aim} ; Akademik İçsel Motivasyon Bağımsız Değişkenidir. β_0 ise regresyon eğrisinin y eksenini kesim noktasıdır.

Oluşturulan model şöyledir:

Şekil 4. Regresyon Modeli

Kurulan çoklu regresyon modeli % 5 önem düzeyinde eğitim kademelerinin tamamı (ortaöğretim, önlisans, lisans, lisansüstü) için ve muhasebe yetkinliklerinin alt boyutlarının tamamı için (teknik yetkinlikler, mesleki beceriler, mesleki değerler, etik ve tutum) test edilmiştir.

3.2.8. Verilerin Toplanması

Çalışmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırmada uygulanacak ölçeklerin gerekli izinler alındıktan sonra veri toplama sürecine geçilmiştir. Veri toplama süreci, 2022-2023 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Ölçekler öğrencilere yüz

yüze, sosyal medya, telefon, mail yolu ile uygulanmıştır. Ölçekler uygulanmadan önce öğrencilerin izni alınmış, çalışmanın amacı, gizlilik durumu hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Uygulama yaklaşık olarak 20 dakika sürmektedir.

3.2.9. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerinin analizi için IBM SPSS paket programı kullanılmıştır. Analizlerde hata payı 0.05 olarak alınmıştır.

Program aracılığı ile anket yoluyla toplanan verilere ait frekans, yüzde, ortalama, standart sapma gibi betimsel istatistik yöntemler kullanılmıştır. Ayrıca verilerin analizinde, tekyönlü varyans testi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

3.3. BULGULAR

Araştırmaya katılan muhasebe öğrencilerine ait demografik veriler, değişkenlere ait bulgular, konu kapsamındaki diğer bulgular ve değerlendirmeler bu kısımda sunulmaktadır.

3.3.1. Betimsel İstatistikler

Araştırmaya katılan öğrencilerle ilgili betimsel istatistikler şöyledir:

Tablo 15. Muhasebe Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Ait Betimsel İstatistikler

		Ortaöğretim	Önlisans	Lisans	Lisansüstü	Toplam
Kız	n	55	58	48	22	183
	%	39.0%	53.7%	53.3%	42.3%	46,8%
Erkek	n	86	50	42	30	208
	%	61.0%	46.3%	46.7%	57.7%	53,2%
Toplam		141	108	90	52	391
		100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

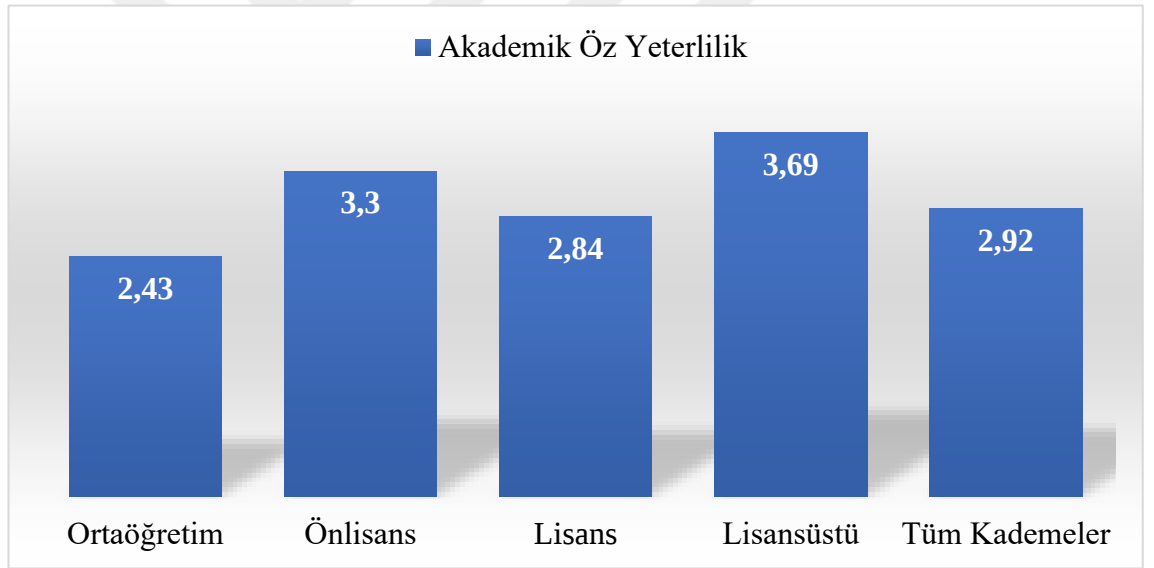
Araştırmaya ortaöğretim düzeyinde 141 kişi, önlisans düzeyinde 108 kişi, lisans düzeyinde 90 kişi, lisansüstü düzeyinde 52 kişi olmak üzere toplam 391 kişi katılmıştır. Katılanların % 46.8'i kız, % 53.2'si erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

3.3.2. Değişkenlere Ait İstatistikler

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitim kademelerine göre değişken ortalamaları şöyledir:

Tablo 16. Eğitim Kademelerine Göre Akademik Öz Yeterlilik Bağımsız Değişkenine Ait Ortalamalar.

Değişkenler	Eğitim Kademeleri	Ort.	S.S.
Akademik Öz Yeterlilik	Ortaöğretim	2.43	0.85
	Önlisans	3.30	0.80
	Lisans	2.84	1.03
	Lisansüstü	3.69	0.49
	Tüm Kademeler	2.92	1.00

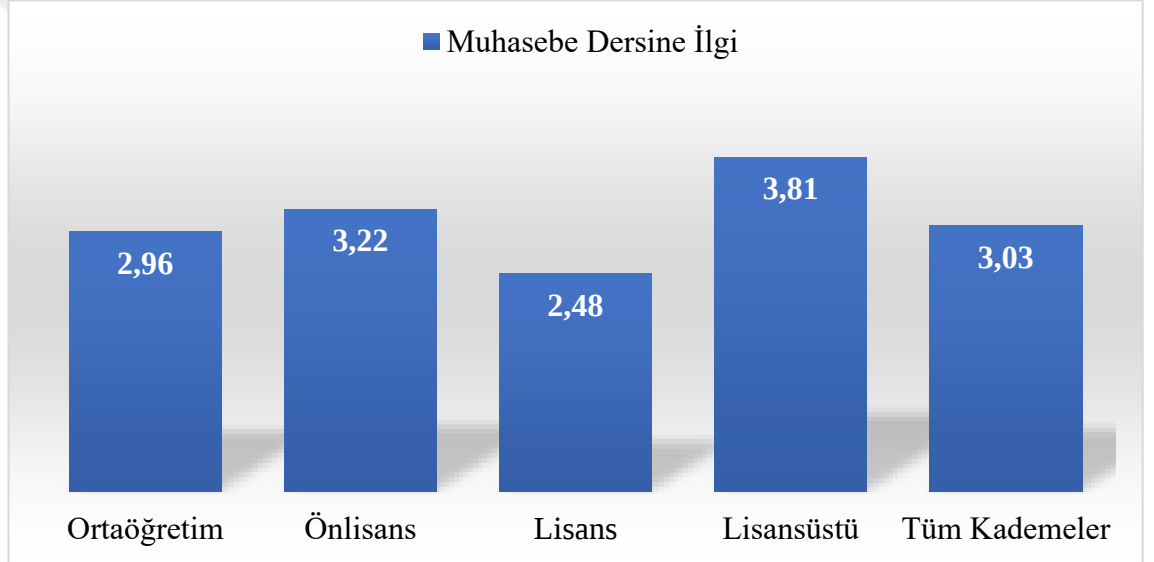
Şekil 5. Eğitim Kademelerine Göre Akademik Öz Yeterlilik Bağımsız Değişkenine Ait Ortalamalar.

4'lü likert tipindeki (bana hiç uymuyor, bana çok az uyuyor, bana uyuyor, bana tamamen uyuyor) akademik öz yeterlilik ölçeğinin ortalamaları incelendiğinde, lisansüstü muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilik ortalamalarının 3.69 ile en yüksek olduğu, ortaöğretim muhasebe öğrencilerinin ise akademik öz yeterlilik ortalamalarının 2.43 ile en düşük olduğu belirlenmiştir. Önlisans muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilik ortalamaları 3.30, lisans muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilik

ortalamları ise 2.84, tüm eğitim kademelerindeki muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilik ortalamaları ise 2.92 olarak belirlenmiştir.

Tablo 17. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Dersine İlgili Bağımsız Değişkenine Ait Ortalamalar.

Değişkenler	Eğitim Kademeleri	Ort.	S.S.
Muhasebe Dersine İlgili	Ortaöğretim	2.96	1.34
	Önlisans	3.22	1.15
	Lisans	2.48	1.40
	Lisansüstü	3.81	1.07
	Tüm Kademeler	3.03	1.33

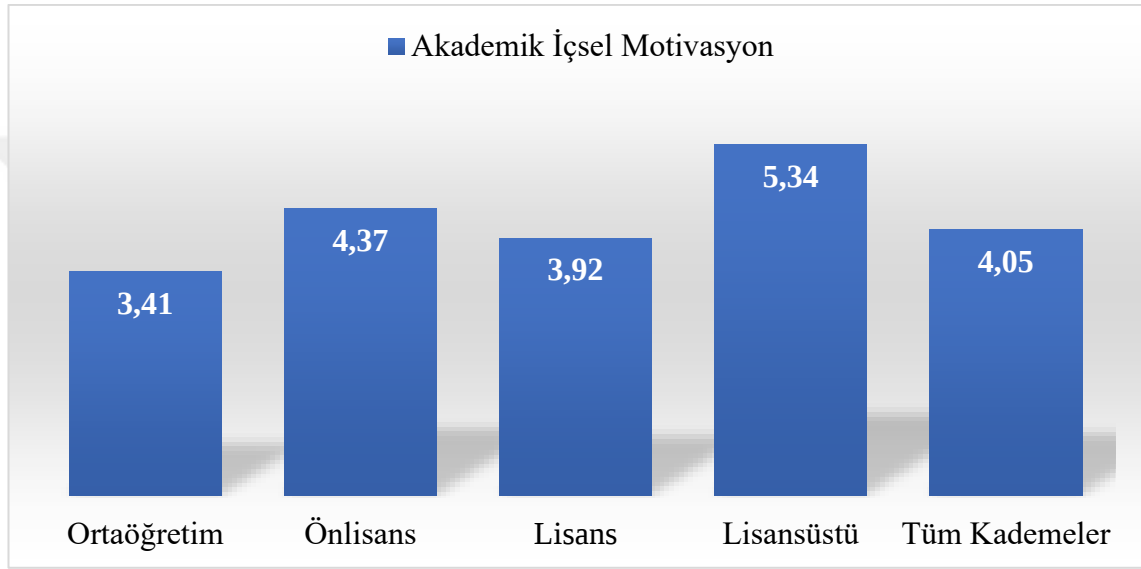

Şekil 6. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Dersine İlgili Bağımsız Değişkenine Ait Ortalamalar.

5’li likert tipindeki (Hiç Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Tamamen Katılıyorum) muhasebe dersine ilgi ölçeğinin ortalamaları incelendiğinde, lisansüstü muhasebe öğrencilerinin muhasebe dersine ilgi ortalamalarının 3.81 ile en yüksek olduğu, lisans muhasebe öğrencilerinin muhasebe dersine ilgi ortalamalarının ise 2.48 ile en düşük olduğu belirlenmiştir. Önlisans muhasebe öğrencilerinin muhasebe dersine ilgi ortalamaları 3.22, ortaöğretim muhasebe öğrencilerinin muhasebe dersine ilgi ortalamaları 2.96 ve tüm eğitim kademelerindeki muhasebe öğrencilerinin muhasebe dersine ilgi ortalamaları ise 3.03 olarak belirlenmiştir.

Tablo 18. Eğitim Kademelerine Göre Akademik İçsel Motivasyon Bağımsız Değişkenine Ait Ortalamalar.

Değişkenler	Eğitim Kademeleri	Ort.	S.S.
Akademik İçsel Motivasyon	Ortaöğretim	3.41	1.81
	Önlisans	4.37	1.65
	Lisans	3.92	1.98
	Lisansüstü	5.34	1.57
	Tüm Kademeler	4.05	1.89

Şekil 7. Eğitim Kademelerine Göre Akademik İçsel Motivasyon Bağımsız Değişkenine Ait Ortalamalar.

7’li likert tipindeki akademik içsel motivasyon ölçeğinin ortalamaları incelendiğinde, lisansüstü muhasebe öğrencilerinin akademik içsel motivasyon ortalamalarının 5.34 ile en yüksek olduğu, ortaöğretim muhasebe öğrencilerinin akademik içsel motivasyon ortalamalarının ise 3.41 ile en düşük olduğu belirlenmiştir. Önlisans muhasebe öğrencilerinin akademik içsel motivasyon ortalamaları 4.37, lisans muhasebe öğrencilerinin akademik içsel motivasyon ortalamaları 3.92 ve tüm eğitim kademelerindeki muhasebe öğrencilerinin akademik içsel motivasyon ortalamaları ise 4.05 olarak belirlenmiştir.

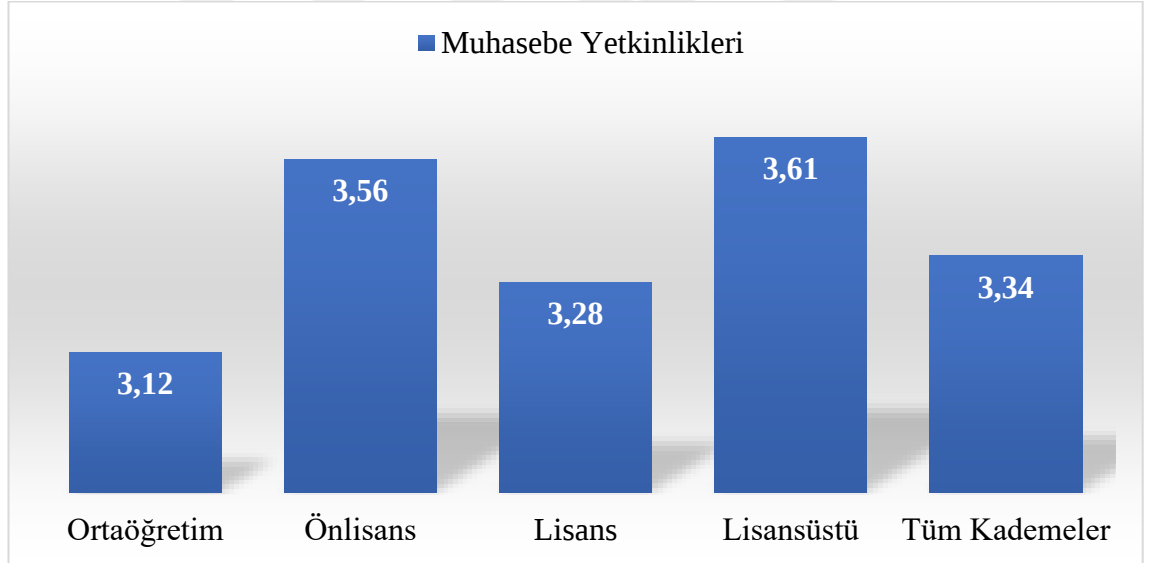
Ölçekte kullanılan bağımsız değişkenlerin ortalamaları incelendiğinde, tüm ölçeklerde en yüksek ortalama lisansüstü muhasebe öğrencilerine ait olduğu, akademik

öz yeterlilik ve akademik içsel motivasyon değişkeninde en düşük ortalama ortaöğretim muhasebe öğrencilerine ait olduğu ve muhasebe dersine ilgi ortalaması en düşük lisans muhasebe öğrencilerine ait olduğu görülmektedir. Ayrıca, önlisans muhasebe öğrencilerinin ortalamaları lisans muhasebe öğrencilerinin ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

3.3.3. Mesleki Yetkinlik Kazanım Düzeyi İstatistikleri

Tablo 19. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Değişkeninin Ortalamaları

Muhasebe Yetkinlikleri Ortalamaları	
Ortaöğretim	3.12
Önlisans	3.56
Lisans	3.28
Lisansüstü	3.61
Tüm Eğitim Kademeleri	3.34

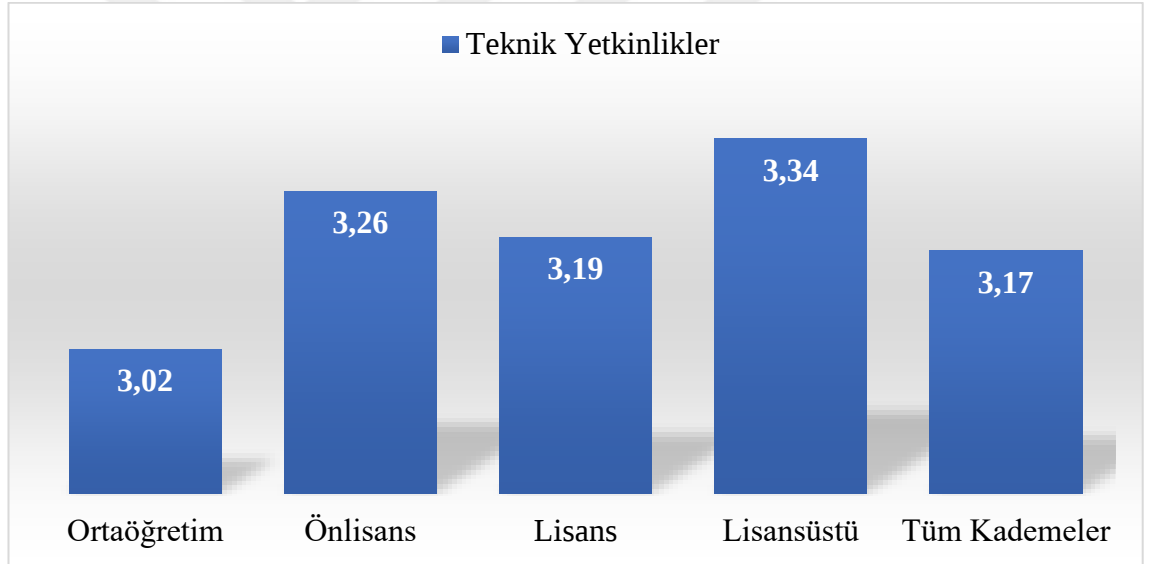
Şekil 8. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Değişkeninin Ortalamaları

5'li likert tipindeki (Hiç Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Tamamen Katılıyorum) muhasebe yetkinlikleri ölçeğinin ortalamaları incelendiğinde, lisansüstü muhasebe öğrencilerinin muhasebe yetkinlikleri ortalamalarının 3.61 ile en yüksek olduğu, ortaöğretim muhasebe öğrencilerinin muhasebe yetkinlikleri

ortalamlarının ise 3.12 ile en düşük olduğu belirlenmiştir. Önlisans muhasebe öğrencilerinin muhasebe yetkinlikleri ortalamaları 3.56, lisans muhasebe öğrencilerinin muhasebe yetkinlikleri ortalamaları 3.28, tüm eğitim kademelerindeki muhasebe öğrencilerinin muhasebe yetkinlikleri ortalamaları ise 3.34 olarak belirlenmiştir.

Tablo 20. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Değişkeninin Alt Boyutlarından Teknik Yetkinlik Değişkeninin Ortalamaları

Teknik Yetkinlikler Ortalamaları	
Ortaöğretim	3.02
Önlisans	3.26
Lisans	3.19
Lisansüstü	3.34
Tüm Eğitim Kademeleri	3.17

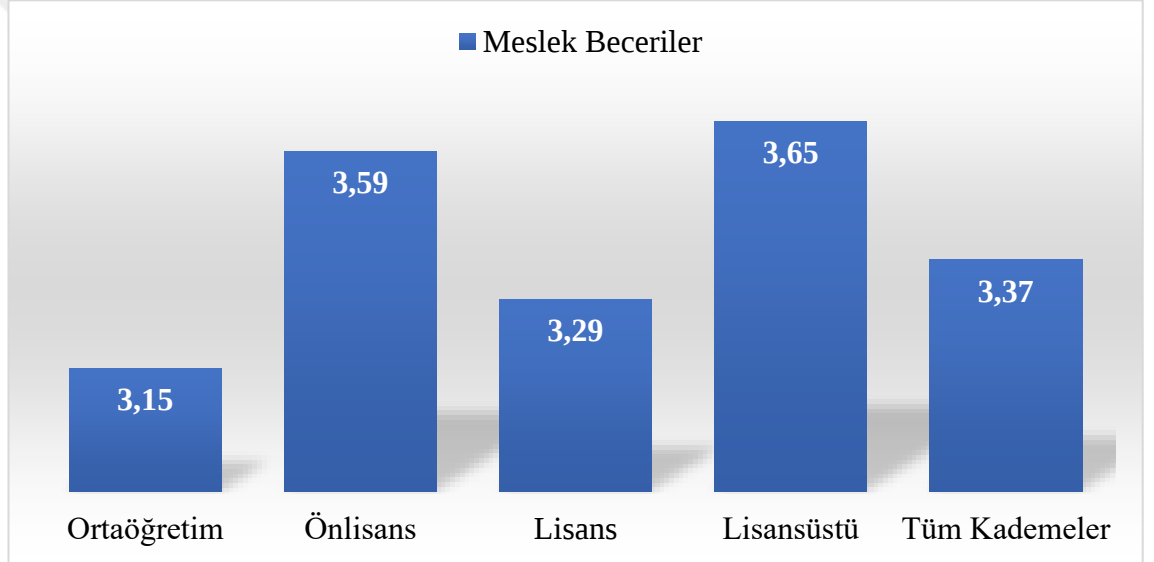
Şekil 9. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Değişkeninin Alt Boyutlarından Teknik Yetkinlik Değişkeninin Ortalamaları

5’li likert tipindeki (Hiç Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Tamamen Katılıyorum) teknik yetkinlikler ölçeğinin ortalamaları incelendiğinde, lisansüstü muhasebe öğrencilerinin teknik yetkinlikler ortalamalarının 3.34 ile en yüksek olduğu, ortaöğretim muhasebe öğrencilerinin teknik yetkinlikler ortalamalarının ise 3.02 ile en düşük olduğu belirlenmiştir. Önlisans muhasebe öğrencilerinin teknik yetkinlikler ortalamaları 3.26, lisans muhasebe öğrencilerinin teknik yetkinlikler ortalamaları 3.19 ve

tüm eğitim kademelerindeki muhasebe öğrencilerinin teknik yetkinlikler ortalamaları ise 3.17 olarak belirlenmiştir.

Tablo 21. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Değişkeninin Alt Boyutlarından Mesleki Beceriler Değişkeninin Ortalamaları

Mesleki Beceriler Ortalamaları	
Ortaöğretim	3.15
Önlisans	3.59
Lisans	3.29
Lisansüstü	3.65
Tüm Eğitim Kademeleri	3.37

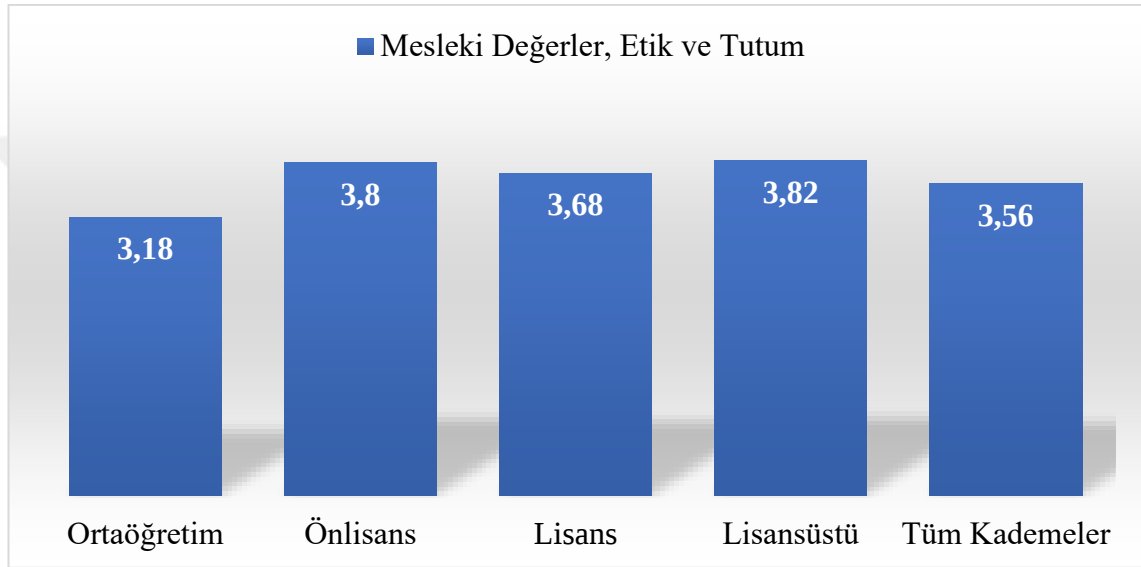

Şekil 10. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Değişkeninin Alt Boyutlarından Mesleki Beceriler Değişkeninin Ortalamaları

5’li likert tipindeki (Hiç Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Tamamen Katılıyorum) mesleki beceriler ölçeğinin ortalamaları incelendiğinde, lisansüstü muhasebe öğrencilerinin mesleki beceriler ortalamalarının 3.65 ile en yüksek olduğu, ortaöğretim muhasebe öğrencilerinin mesleki beceriler ortalamalarının ise 3.15 ile en düşük olduğu belirlenmiştir. Önlisans muhasebe öğrencilerinin mesleki beceriler ortalamaları 3.59, lisans muhasebe öğrencilerinin mesleki beceriler ortalamaları 3.29 ve tüm eğitim kademelerindeki muhasebe öğrencilerinin mesleki beceriler ortalamaları ise 3.37 olarak belirlenmiştir.

Tablo 22. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Değişkeninin Alt Boyutlarından Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Değişkeninin Ortalamaları

Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Ortalamaları	
Ortaöğretim	3.18
Önlisans	3.80
Lisans	3.68
Lisansüstü	3.82
Tüm Eğitim Kademeleri	3.56

Şekil 11. Eğitim Kademelerine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Değişkeninin Alt Boyutlarından Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Değişkeninin Ortalamaları

5’li likert tipindeki (hiç katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, tamamen katılıyorum) mesleki değerler, etik ve tutum ölçeğinin ortalamaları incelendiğinde, lisansüstü muhasebe öğrencilerinin mesleki değerler, etik ve tutum ortalamalarının 3.82 ile en yüksek olduğu, ortaöğretim muhasebe öğrencilerinin mesleki değerler, etik ve tutum ortalamalarının ise 3.18 ile en düşük olduğu belirlenmiştir. Önlisans muhasebe öğrencilerinin mesleki değerler, etik ve tutum ortalamaları 3.80, lisans muhasebe öğrencilerinin mesleki değerler, etik ve tutum ortalamaları 3.68 ve tüm eğitim kademelerindeki muhasebe öğrencilerinin mesleki değerler, etik ve tutum ortalamaları ise 3.56 olarak belirlenmiştir.

Bağımlı değişken ortalamaları incelendiğinde, en düşük ortalamalar ortaöğretim muhasebe öğrencilerine, en yüksek ortalamalar ise lisansüstü muhasebe öğrencilerine ait olduğu, değişkenler içinde en düşük ortalamalar teknik yetkinliklere en yüksek ortalamalar ise mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliğine ait olduğu ve önlisans muhasebe öğrencilerine ait ortalamaların lisans muhasebe öğrencilerinin ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Ortaöğretim öğrencilerinin teknik yetkinliklerinin ortalamaları Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23. Ortaöğretim Muhasebe Öğrencilerinin Teknik Yetkinlik Ortalamaları

		ORT.
1	Arşivleme ve dosyalama bilgisine sahibim.	3.28
2	İşletme defteri kayıtlarını yapabilirim.	3.27
3	Ticari belgeleri düzenleyebilirim (fatura, perakende satış fişi, irsaliye, gider pusulası, müstahsil makbuzu, dekontlar, vb.) .	3.25
4	Alış ve satış belgelerinin muhasebeleştirilmesini yapabilirim.	3.21
5	Yevmiye defteri kayıtlarını yapabilirim.	3.19
6	Stok, Kasa, banka, cari gibi ön muhasebe işlemleri hakkında yeterli bilgim var.	3.18
7	Bilgisayarda 10 parmak yazı yazabilirim.	3.16
8	Ofis programlarını (Excel, Word vb.) iyi düzeyde kullanabilirim.	3.15
9	Tek düzen hesap planına hâkimim.	3.14
10	Bilanço ve gelir tablosu düzenleyebilirim.	3.12
11	Çek, senet, bono, poliçe düzenleyebilirim. Bunların kayıtlarını yapabilirim.	3.11
12	Muhasebe paket programı (Logo, Luca, Eta, mikro vb.) kullanabilirim.	3.11
13	İş etiği bilgisine sahibim.	3.01
14	İş sağlığı ve güvenliği bilgisine sahibim.	2.97
15	KDV, Iskonto ve Faiz hesaplaması yapabilirim.	2.91
16	Dönem sonu muhasebe kayıtlarını yapabilirim.	2.81
17	Ücret bordrosu düzenleyebilirim.	2.85
18	Beyanname, Ba ve Bs formlarını düzenleyebilirim.	2.79
19	Vergi dairesi, SGK, ticaret sicili, belediye gibi kurumlara karşı yapılması gereken bildirimleri düzenleyebilirim.	2.68
20	Yasal mevzuatlar, iş kanunu, Türk ticaret kanunu gibi mevzuat ve kanun bilgisine sahibim.	2.68
21	E-beyanname, E-fatura, E-defter süreçlerine hâkimim.	2.59

Ortaöğretim öğrencilerinin teknik yetkinlikleri incelendiğinde, genel anlamda öğrencilerin arşivleme ve dosyalama, işletme defteri kayıt işlemleri, ticari belge düzenleme, alış ve satış faturalarını düzenleme, stok-kasa-banka-cari gibi ön muhasebe yetkinlikleri seviyelerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Buna karşın resmi kurum işlemleri, meslekleri ile ilgili kanunlar ve yasal mevzuatlar, elektronik olarak verilmesi gereken bildirimler ve 1. sınıf tacirlere ait iş ve işlemlerde daha düşük yetkinliklere sahip olduğu görülmektedir. Ortaöğretim öğrencilerinin mesleki becerilerinin ortalamaları Tablo 24’te verilmiştir.

Tablo 24. Ortaöğretim Muhasebe Öğrencilerinin Mesleki Beceri Yetkinliklerinin Ortalamaları

		ORT.
1	Sorumluluk sahibiyim.	3.28
2	Yeniliklere ve gelişime açık biriyim.	3.26
3	Disiplinliyim.	3.22
4	İnsan ilişkilerinde iyiyim. Kişilerle iyi iletişim kurarım.	3.21
5	Diksiyonu düzgün biriyim.	3.19
6	Dikkatli ve analitik düşünebilirim.	3.19
7	Planlama ve organizasyon becerisine sahibim.	3.19
8	Sonuç odaklı biriyim.	3.14
9	Araştırmacıyım.	3.13
10	Kendimi ifade edebilirim.	3.13
11	Takım halinde çalışma yeteneğine sahibim.	3.12
12	Bakımlı, düzenli ve özenli biriyim.	3.11
13	Çözüm odaklıyım.	3.10
14	Kendimi kontrol edebilirim.	3.06
15	Empati kuran biriyim.	3.06
16	Problem çözme yeteneğine sahibim.	3.03

Mesleki beceri yetkinlikleri 3 ortalamanın üzerinde olmakla beraber kısmen sorumluluk sahibi olma, yeniliklere ve değişime açık olma, disiplinli olmak, kişiler arası iletişim yetkinlikleri diğer yetkinliklere nazaran biraz daha ortalamaları fazladır. Ortaöğretim öğrencilerinin mesleki değerler, etik ve tutum ortalamaları Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25. Ortaöğretim Muhasebe Öğrencilerinin Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliklerinin Ortalamaları

	ORT.
1 Etik ilkeleri dâhilinde davranışa sahibim.	3.13
2 Kendi kendini geliştirme ve sürekli öğrenme davranışına sahibim.	3.13
3 Yasa ve yönetmeliklere saygılı olma davranışına sahibim.	3.12
4 Kamu yararı ve sosyal sorumluluk duyarlılığı davranışına sahibim.	3.11
5 Güvenilir, sorumlu, zamanında davranma davranışına sahibim.	3.11

Ortaöğretim muhasebe öğrencilerinin mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliklerinin ortalamaları ise birbirine çok yakındır.

Araştırmaya katılan yükseköğretim muhasebe öğrencilerinin muhasebe mesleki yetkinlikleri ise aşağıdaki gibidir;

Tablo 26. Yükseköğretim Muhasebe Öğrencilerinin Muhasebe Yetkinliklerinin Alt Boyutları Olan Teknik Yetkinlikler, Mesleki Beceriler, Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Ayrıntılı Ortalamaları

YETKİNLİKLER	ÖNL.	LİSANS	L.ÜSTÜ	GENEL
Teknik Yetkinlik				
Muhasebe Finans ve Diğer Bilimler	3.12	2.92	3.22	3.07
İş Aktiviteleri ve İşletme Yönetimi	3.34	3.27	3.37	3.32
Bilgi Teknolojileri	3.28	3.37	3.42	3.33
Mesleki Beceriler				
Entelektüel Yetenek	3.50	3.20	3.65	3.42
Teknik ve İşlevsel Yetenek	3.38	3.02	3.48	3.27
Kişisel Yetenekler	3.48	3.25	3.82	3.47
Kişilerarası İletişim Yetenekleri	3.73	3.35	3.76	3.60
Org. Yetenek ve İş Yön. Yeteneği	3.85	3.31	3.63	3.61
Mesleki Değerler, Etik ve Tutumlar				
Genel İlkeler	4.00	3.56	4.00	3.84
Ayrıntılı İlkeler	3.72	3.40	3.82	3.63

En düşük ortalamaya ait olan teknik yetkinliklerin alt başlıkları incelendiğinde, muhasebe finans ve diğer bilimlere ait yetkinliklerin en düşük ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bilgi teknolojileri yetkinliği ise diğer teknik yetkinliklere oranla en

yüksek ortalamaya, mesleki beceriler yetkinliği içinde teknik ve işlevsel yetkinliklerin en düşük ortalamaya sahip olduğu, muhasebe yetkinlikleri içinde en yüksek ortalama mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliğine, bunun içinde de en yüksek ortalama genel ilkelere ait olduğu görülmektedir.

3.3.4. Varyans Analizi Sonuçları

Öğrencilerin akademik içsel motivasyon, akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine ilgi ve muhasebe yetkinliklerini elde etme düzeylerinin, eğitim kademelerine göre farklılaşıp farklılaşmadıklarının belirlenmesi amacıyla oluşturulmuş 4 hipotez sırası ile tek yönlü varyans analizi yapılarak test edilmiştir. Yapılan analizlerin sonuçları şöyledir:

Tablo 27. Araştırmaya Katılan Öğrencilerinin Eğitim Kademelerine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Değişkenler		Kareler Toplamı	s.d.	Kareler Ortalaması	F	p
Akademik Öz Yeterlilik	G.A.	78.050	3	26.017	32.165	0.000
	G.İ.	313.023	387	0.809		
	Toplam	391.073	390			
Muhasebe Dersine İlgi	G.A.	62.226	3	20.742	12.789	0.000
	G.İ.	627.660	387	1.622		
	Toplam	689.886	390			
Akademik İçsel Motivasyon	G.A.	155.366	3	51.789	16.191	0.000
	G.İ.	1237.863	387	3.199		
	Toplam	1393.229	390			
Muhasebe Yetkinlikleri	G.A.	15.843	3	5.281	5.957	0.001
	G.İ.	343.056	387	0.886		
	Toplam	358.899	390			

(G.A.: Gruplar Arası, G.İ.:Grup İçi)

H₁=Muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilik düzeyleri, eğitim kademelerine göre farklılaşmaktadır.

Yapılan varyans analizi neticesinde, H₁ hipotezi kabul edilmiştir. Yani öğrencilerin akademik öz yeterlilik düzeylerinde eğitim kademelerine göre anlamlı fark belirlenmiştir [F=32.165; p=0.000<.05].

Farkın hangi gruplardan kaynaklandığının belirlenmesi için çoklu karşılaştırma testine başvurulmuştur. Homojenlik testi neticesinde varyansların homojen olmamasından dolayı ($p=0.000<0.05$) değişkenlere çoklu karşılaştırma testlerinden Games-Howell testi yapılmıştır.

Tablo 28. Akademik Öz Yeterlilik Değişkeni Games-Howell Çoklu Karşılaştırma Testi Tablosu

		Ort. Fark	Std. Hata	p
Ortaöğretim	Önlisans	-0.83685*	0.11922	0.000
	Lisans	-0.40211*	0.13019	0.013
	Lisansüstü	-1.25595*	0.09848	0.000
Önlisans	Ortaöğretim	0.83685*	0.11922	0.000
	Lisans	0.43474*	0.14458	0.013
	Lisansüstü	-0.41910*	0.11685	0.007
Lisans	Ortaöğretim	0.40211*	0.13019	0.013
	Önlisans	-0.43474*	0.14458	0.013
	Lisansüstü	-0.85384*	0.12802	0.000
Lisansüstü	Ortaöğretim	1.25595*	0.09848	0.000
	Önlisans	0.41910*	0.11685	0.007
	Lisans	0.85384*	0.12802	0.000

Yapılan Games-Howell çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre akademik öz yeterlilik değişkeninde tüm eğitim kademeleri arasında istatistiki olarak anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir ($p=<0,05$).

H₂=Muhasebe öğrencilerinin akademik içsel motivasyon düzeyleri, eğitim kademelerine göre farklılaşmaktadır.

Yapılan varyans analizi neticesinde, H₂ hipotezi kabul edilmiştir. Yani öğrencilerin akademik içsel motivasyon düzeylerinde eğitim kademelerine göre anlamlı fark belirlenmiştir [$F=16.191$; $p=0.000<0.05$].

Farkın hangi gruplardan kaynaklandığının belirlenmesi için çoklu karşılaştırma testine başvurulmuştur. Homojenlik testi neticesinde varyansların homojen olmasından dolayı ($p=0.056>0.05$) değişkenlere çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey testi yapılmıştır.

Tablo 29. Akademik İçsel Motivasyon Değişkeni Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi Tablosu

		Ort. Fark	Std. Hata	p
Ortaöğretim	Önlisans	-0.95607*	0.22870	0.000
	Lisans	-0.50892	0.24130	0.152
	Lisansüstü	-1.92063*	0.29017	0.000
Önlisans	Ortaöğretim	0.95607*	0.22870	0.000
	Lisans	0.44715	0.25526	0.298
	Lisansüstü	-0.96457*	0.30188	0.008
Lisans	Ortaöğretim	0.50892	0.24130	0.152
	Önlisans	-0.44715	0.25526	0.298
	Lisansüstü	-1.41171*	0.31153	0.000
Lisansüstü	Ortaöğretim	1.92063*	0.29017	0.000
	Önlisans	0.96457*	0.30188	0.008
	Lisans	1.41171*	0.31153	0.000

Yapılan Tukey çoklu karşılaştırmatesti sonucuna göre akademik içsel motivasyon değişkeninde ortaöğretim ile önlisans ($p=0.000<0.05$), ortaöğretim ile lisansüstü ($p=0.000<0.05$), önlisans ile lisansüstü ($p=0.008<0.05$), lisans ile lisansüstü ($p=0.000<0.05$) eğitim kademeleri arasında istatistiki olarak anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir.

H₃=Muhasebe öğrencilerinin muhasebe dersine ilgi düzeyleri, eğitim kademelerine göre farklılaşmaktadır.

Yapılan varyans analizi neticesinde, H₃ hipotezi kabul edilmiştir. Yani öğrencilerin muhasebe dersine ilgi düzeylerinde eğitim kademelerine göre anlamlı fark belirlenmiştir [$F=12.789$; $p=0.000<0.05$].

Farkın hangi gruplardan kaynaklandığının belirlenmesi için çoklu karşılaştırma çoklu karşılaştırma testine başvurulmuştur. Homojenlik testi neticesinde varyansların homojen olmamasından dolayı ($p=0.001<0.05$) değişkenlere çoklu karşılaştırma testlerinden Games-Howell testi yapılmıştır.

Tablo 30. Muhasebe Dersine Karşı İlgili Değişkeni Games-Howell Çoklu Karşılaştırma Testi Tablosu

		Ort. Fark	Std. Hata	p
Ortaöğretim	Önlisans	-0.23292	0.15863	0.458
	Lisans	0.47444	0.18574	0.055
	Lisansüstü	-0.85436*	0.18630	0.000
Önlisans	Ortaöğretim	0.23292	0.15863	0.458
	Lisans	0.70736*	0.18500	0.001
	Lisansüstü	-0.62144*	0.18556	0.006
Lisans	Ortaöğretim	-0.47444	0.18574	0.055
	Önlisans	-0.70736*	0.18500	0.001
	Lisansüstü	-1.32880*	0.20921	0.000
Lisansüstü	Ortaöğretim	0.85436*	0.18630	0.000
	Önlisans	0.62144*	0.18556	0.006
	Lisans	1.32880*	0.20921	0.000

Yapılan Games-Howell çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre muhasebe dersine ilgi değişkeninde, ortaöğretim ile lisansüstü ($p=0.00<0.05$), önlisans ile lisans ($p=0.001<0.05$), önlisans ile lisansüstü ($p=0.006<0.05$), lisans ile lisansüstü ($p=0.000<0.05$) eğitim kademeleri arasında istatistiki olarak anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir.

H₄=Muhasebe öğrencilerinin muhasebe yetkinlikleri kazanım düzeyleri, eğitim kademelerine göre farklılaşmaktadır.

Yapılan varyans analizi neticesinde, H₄ hipotezi kabul edilmiştir. Yani öğrencilerin muhasebe yetkinlikleri kazanım düzeylerinde eğitim kademelerine göre anlamlı fark belirlenmiştir [$F=5.957$; $p=0.000<0.05$].

Farkın hangi gruplardan kaynaklandığının belirlenmesi için çoklu karşılaştırma testine başvurulmuştur. Homojenlik testi neticesinde varyansların homojen olmamasından dolayı ($p=0.000<0.05$) değişkenlere çoklu karşılaştırma testlerinden Games-Howell testi yapılmıştır.

Tablo 31. Muhasebe Yetkinlik Değişkeni Games-Howell Çoklu Karşılaştırma Testi Tablosu

		Ort. Fark	Std. Hata	p
Ortaöğretim	Önlisans	-0.48616*	3	0.003
	Lisans	0.43496*	387	0.645
	Lisansüstü	0.27689*	390	0.002
Önlisans	Ortaöğretim	-0.05120	3	0.003
	Lisans	0.15807	387	0.045
	Lisansüstü	-0.27689*	390	0.957
Lisans	Ortaöğretim	-0.32809*	3	0.645
	Önlisans	0.48616*	387	0.045
	Lisansüstü	0.05120	390	0.023
Lisansüstü	Ortaöğretim	0.32809*	3	0.002
	Önlisans	-0.48616*	387	0.957
	Lisans	0.43496*	390	0.023

Yapılan Games-Howell çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre muhasebe mesleki yetkinlik değişkeninde, ortaöğretim ile önlisans ($p=0.003<0.05$), ortaöğretim ile lisansüstü ($p=0.002<0.05$), önlisans ile lisans ($p=0.045<0.05$), lisans ile lisansüstü ($p=0.023<0.05$) eğitim kademeleri arasında istatistiki olarak anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir.

3.3.5. Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Regresyon analizi bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler aralarındaki ilişkinin matematiksel ifadesidir. Bağımlı değişken genellikle ‘y’ ile bağımsız değişkenler ise ‘x’ ile gösterilir.

Akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine karşı ilgi ve akademik içsel motivasyon değişkenlerinin muhasebe mesleki yetkinliklerinin öğrenciler tarafından elde edilmesinde ne düzeyde etkili olduğu ile ilgili kurulan model ve oluşturulan hipotezler ($H_5-H_6-H_7-H_8-H_9$) sırası ile her eğitim kademesi için çoklu regresyon analizi yapılarak test edilmiştir. Çoklu regresyon analizi yapılabilmesi için ön koşullar kontrol edilmiştir.

3.3.5.1.Ortaöğretim Muhasebe Öğrencileri Regresyon Analizi Sonuçları

H₅=Ortaöğretim muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, muhasebe yetkinliklerini elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Hipotez muhasebe yetkinliklerinin alt boyutları olan teknik yetkinlikler, mesleki beceriler ve mesleki değerler, etik ve tutum alt boyutları için ayrıca test edilmiştir.

Öncelikle değişkenler arası korelasyon katsayılarına bakılmıştır. Korelasyon değişkenler arası ilişkiyi göstermektedir. Korelasyon katsayıları +1 ile -1 değerlerini alır. Değerler -1 e yaklaştıkça değişkenler arasında negatif doğrusal bir ilişkinin güçlülüğünü, +1 e yaklaştıkça pozitif doğrusal bir ilişkinin güçlülüğünü, 0 ise değişkenler arası bir ilişkinin olmadığını gösterir. Korelasyon katsayısı için genellikler aşağıdaki ilişkiler kabul edilir (Güngör, 2013).

- 0.0 ile 0.25 Çok zayıf veya ihmal edilebilir bir ilişki
- 0.25 ile 0.5 Zayıf, düşük ilişki
- 0.5 ile 0.7 Orta derecede ilişki
- 0.7 ile 0.9 Güçlü, yüksek ilişki
- 0.9 ile 1.0 Çok yüksek ilişki

Muhasebe yetkinlikleri bağımlı değişkeni ile akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon bağımsız değişkenleri arasındaki korelasyonlar şöyledir:

Tablo 32. Muhasebe Yetkinlikleri İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Muhasebe Yetkinlikleri	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgi	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.509**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgi	r	0.671**	0.527**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.693**	0.672**	0.743**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

**. Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır. (2-tailed).

Akademik öz yeterlilik ile muhasebe yetkinlikleri kazanım düzeyleri arasında ($r=0.509$; $p<0.01$), muhasebe dersine ilgi ile muhasebe yetkinlikleri kazanım düzeyleri ($r=0.671$; $p<0.01$) ve akademik öz yeterlilik ($r=0.527$; $p<0.01$) arasında, akademik içsel motivasyon ile muhasebe yetkinlikleri kazanımları ($r=0.693$; $p<0.01$) ve akademik öz yeterlilik ($r=0.672$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.743$; $p<0.01$) yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 33. Bağımsız Değişkenler Çoklu Bağlantı Tablosu

Değişkenler	Tolerans Değerleri	VIF Değerleri	CI Değeri
Sabit			1
Akademik Öz Yeterlilik	0.547	1.829	5.599
Muhasebe Dersine İlgi	0.447	2.237	8.008
Akademik İçsel Motivasyon	0.340	2.945	10.568

Değişkenlerin arasındaki korelasyonların 0.80 üzeri olmaması, varyans büyütme faktör (VIF) değerlerinin 10'dan düşük olması, tolerans değerlerinin 0.20 den yüksek olması ve condition index (CI) değerinin 30'dan küçük olması bağımsız değişkenler arasında benzeşikliğin bulunmadığını göstermektedir (Akdi, 2011: 494; Tatlıdil ve Ortunç, 2011: 35; Gujarati, 2004: 362–363).

Tablo 34. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	120.098	3	40.033	52.928	0.000 ^b
Artık	103.621	137	0.756		
Toplam	223.720	140			
a. Bağımlı Değişken: Muhasebe Yetkinlikleri					
b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon					

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p= 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 35. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r²	Düzeltilmiş r²	Tahminin Standart Hatası
0.733 ^a	0.537	0.527	0.86969
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Muhasebe Yetkinlikleri			

Araştırmanın bir diğer tanımlayıcı modeli 'r' ve 'r²' değeridir. r değerinin 0.733 olduğu görülmektedir. r değerinin 0'a yakın olması korelasyonlar arasındaki ilişkinin zayıf, 1'e yakın olması güçlü olduğunu göstermektedir. Modeldeki 'r' değeri araştırma verilerinin arasında çok yüksek korelasyon olduğunu göstermektedir. r² değeri ise araştırma modelinin güvenilirliğini göstermektedir. Bu gösterge de 'r' değerinde olduğu gibi 0'a yakın olması modelin güvenilirliğinin düşük olduğunu ve 1'e yakın olması güvenilirlik oranının yüksek olduğunu gösterir. Araştırmadaki r² değeri (0.527) modelin güvenilir olduğunu göstermektedir. Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 52.7'si (r²_{düzeltilmiş} = 0.527) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F(3.137) = 52.928, p < 0.000^b$ bulunmuştur.

Tablo 36. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	0.944	0.237		3.984	0.000	
Akademik Öz Yeterlilik	0.091	0.116	0.061	0.781	0.436	0.067
Muhasebe Dersine İlgi	0.337	0.085	0.345	3.969	0.000	0.321
Akademik İçsel Motivasyon	0.281	0.071	0.395	3.962	0.000	0.321

Akademiköz yeterlilik bağımsız değişkeni ile muhasebe yetkinlikleri bağımlı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\beta=0.061, t(137) = 0.781, p>0.05, pr^2=0.004$). Muhasebe dersine karşı ilgi bağımsız değişkeni ile muhasebe yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.345, t(137)=7.858, p<0.05, pr^2=0.103$). Muhasebe dersine karşı ilgideki 1 puanlık artış mesleki yetkinliği 0.337 puan arttırmaktadır. Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile muhasebe yetkinlikleri bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur

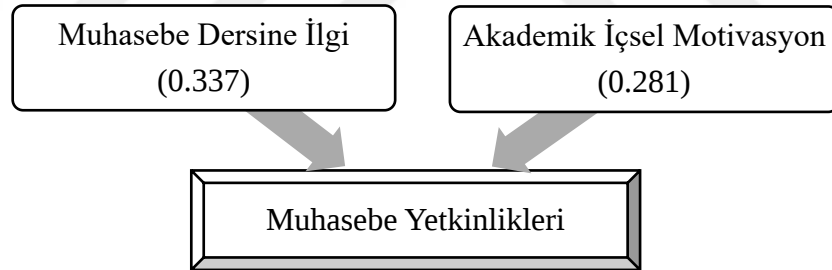
($\beta=0.395$, $t(137)=3.962$, $p<0.05$, $pr^2=0.103$). Akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış mesleki yetkinliği 0.281 puan arttırmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{myo\ddot{o}} = \beta_0 + \beta_1 X_{a\ddot{o}y} + \beta_2 X_{mdi} + \beta_3 X_{aim}$$

Ortaöğretim Muhasebe Yetkinlikler Ortalaması = $0.944 + 0.091 * \text{Akademik Öz Yeterlilik} + 0.337 * \text{Muhasebe Dersine İlgi} + 0.281 * \text{Akademik İçsel Motivasyon}$

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde H_5 hipotezi test edildiğinde akademik öz yeterlilik değişkeninin ortaöğretim düzeyinde muhasebe yetkinliklerinin elde edilmesinde etkili olmadığı, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon değişkenlerinin ise pozitif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 12’de $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde ortaöğretim öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 12. Ortaöğretim Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.1.1. Teknik Yetkinliklere İlişkin Bulgular

H_{5a} =Ortaöğretim muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, teknik yetkinlikleri elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Tablo 37. Teknik Yetkinlikler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Teknik Yetkinlikler	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgisi	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.501**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgisi	r	0.638**	0.527**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.664**	0.672**	0.743**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

Akademik öz yeterlilik ile teknik yetkinliklerin kazanım düzeyleri arasında ($r=0.501$; $p<0.01$), muhasebe dersine ilgi ile teknik yetkinliklerin kazanım düzeyleri ($r=0.638$; $p<0.01$) ve akademik öz yeterlilik ($r=0.527$; $p<0.01$) arasında, akademik içsel motivasyon ile teknik yetkinliklerin kazanım düzeyleri ($r=0.664$; $p<0.01$) ve akademik öz yeterlilik ($r=0.672$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.743$; $p<0.01$) yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 38. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	104.616	3	34.871	44.161	0.000 ^b
Artık	108.176	137	0.790		
Toplam	212.791	140			
a. Bağımlı Değişken: Teknik Yetkinlikler					
b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgisi, Akademik İçsel Motivasyon					

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p= 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 39. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r²	Düzeltilmiş r²	Tahminin Standart Hatası
0.701 ^a	0.492	0.480	0.88861
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Teknik Yetkinlikler			

Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 48'inin ($r^2_{\text{düzeltilmiş}} = 0.480$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F(3, 137) = 44.161$, $p < 0.000$ bulunmuştur.

Tablo 40. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	0.958	0.242		3.955	0.000	
Akademik Öz Yeterlilik	0.118	0.118	0.082	1.000	0.319	0.085
Muhasebe Dersine İlgi	0.302	0.087	0.317	3.480	0.001	0.285
Akademik İçsel Motivasyon	0.259	0.072	0.374	3.573	0.000	0.292

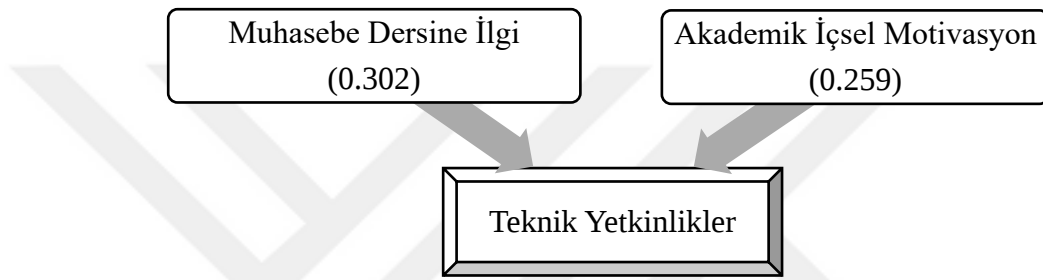
Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile teknik yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\beta = 0.082$, $t(137) = 1$, $p > 0.05$, $pr^2 = 0.007$). Muhasebe dersine karşı ilgi bağımsız değişkeni ile teknik yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta = 0.317$, $t(137) = 3.480$, $p < 0.05$, $pr^2 = 0.081$). Muhasebe dersine karşı ilgideki 1 puanlık artış teknik yetkinlik kazanım düzeyini 0.302 puan arttırmaktadır. Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile teknik yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta = 0.374$, $t(137) = 3.573$, $p < 0.05$, $pr^2 = 0.085$). Akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış teknik yetkinlik kazanım düzeyini 0.259 puan arttırmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{tyo} = \beta_0 + \beta_1 X_{aoy} + \beta_2 X_{mdi} + \beta_3 X_{aim}$$

Ortaöğretim Teknik Yetkinlikler Ortalaması = $0.958 + 0.118 * \text{Akademik Öz Yeterlilik} + 0.302 * \text{Muhasebe Dersine İlgi} + 0.259 * \text{Akademik İçsel Motivasyon}$

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde H_{5a} hipotezi test edildiğinde akademik öz yeterlilik değişkeninin ortaöğretim düzeyinde teknik yetkinliklerin elde edilmesinde etkili olmadığı, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon değişkenlerinin ise pozitif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 13'te $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde ortaöğretim öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 13. Ortaöğretim Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p < 0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Teknik Yetkinlikler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.1.2. Mesleki Becerilere İlişkin Bulgular

H_{5b} =Ortaöğretim muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, mesleki becerileri elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Tablo 41. Mesleki Beceriler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Mesleki Beceriler	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgi	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.519**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgi	r	0.673**	0.527**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.694**	0.672**	0.743**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

Akademik öz yeterlilik ile mesleki beceriler kazanım düzeyleri arasında ($r=0.519$; $p<0.01$), muhasebe dersine ilgi ile mesleki beceriler kazanım düzeyleri ($r=0.673$; $p<0.01$) ve akademik öz yeterlilik ($r=0.527$; $p<0.01$) arasında, akademik içsel motivasyon ile mesleki beceriler kazanım düzeyleri ($r=0.694$; $p<0.01$) ve akademik öz yeterlilik ($r=0.672$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.743$; $p<0.01$) yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 42. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	127.909	3	42.636	53.600	0.000 ^b
Artık	108.976	137	0.795		
Toplam	236.885	140			
a. Bağımlı Değişken: Mesleki Beceriler					
b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon					

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p= 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 43. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r ²	Düzeltilmiş r ²	Tahminin Standart Hatası
0.735 ^a	0.540	0.530	0.89188
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Mesleki Beceriler			

Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 53'ünün ($r^2_{\text{düzeltilmiş}} = 0.530$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F=(3, 137) = 53.600$, $p<0.000$ bulunmuştur.

Tablo 44. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	0.875	0.243		3.600	0.000	
Akademik Öz Yeterlilik	0.120	0.119	0.079	1.008	0.315	0.086
Muhasebe Dersine İlgi	0.347	0.087	0.346	3.991	0.000	0.323
Akademik İçsel Motivasyon	0.280	0.073	0.384	3.860	0.000	0.313

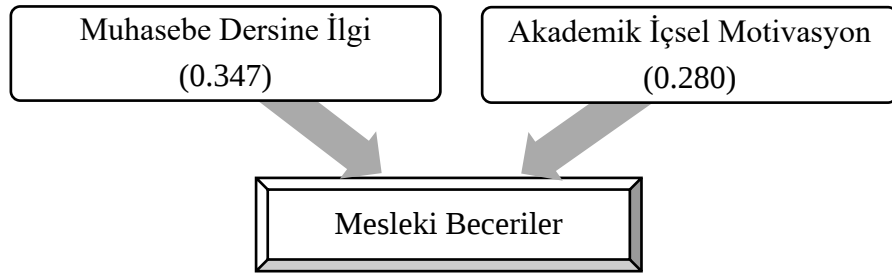
Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile mesleki beceriler bağımlı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\beta=0.079$, $t(137) = 1.008$, $p>0.05$, $pr^2=0.007$). Muhasebe dersine karşı ilgi bağımsız değişkeni ile mesleki beceriler bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.346$, $t(137)=3.991$, $p<0.05$, $pr^2=0.104$). Muhasebe dersine karşı ilgideki 1 puanlık artış mesleki becerileri 0.347 puan arttırmaktadır. Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile mesleki beceriler bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.374$, $t(137)=3.860$, $p<0.05$, $pr^2=0.097$). Akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış mesleki becerileri 0.280 puan arttırmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{mbo} = \beta_0 + \beta_1 X_{a\ddot{o}y} + \beta_2 X_{mdi} + \beta_3 X_{aim}$$

Ortaöğretim Mesleki Beceriler Ortalaması = $0.875 + 0.120 * \text{Akademik Öz Yeterlilik} + 0.347 * \text{Muhasebe Dersine İlgi} + 0.280 * \text{Akademik İçsel Motivasyon}$

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde H_{5b} hipotezi test edildiğinde akademik öz yeterlilik değişkeninin ortaöğretim düzeyinde mesleki beceriler yetkinliklerinin elde edilmesinde etkili olmadığı, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon değişkenlerinin ise pozitif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 14'te $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde ortaöğretim öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 14. Ortaöğretim Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p < 0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Beceriler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.1.3. Mesleki Değerler, Etik ve Tutuma İlişkin Bulgular

H_{5c} =Ortaöğretim muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliklerini elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Tablo 45. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Mesleki Değerler, Etik ve Tutum	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgi	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.476**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgi	r	0.659**	0.527**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.676**	0.672**	0.743**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

Akademik öz yeterlilik ile mesleki değerler, etik ve tutum yetkinlikleri kazanım düzeyleri arasında ($r=0.476$; $p<0.01$) düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişki, muhasebe dersine ilgi ile mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği kazanım düzeyleri ($r=0.659$; $p<0.01$) ve akademik öz yeterlilik ($r=0.527$; $p<0.01$) arasında, akademik içsel motivasyon ile mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği kazanımları ($r=0.676$; $p<0.01$) ve akademik öz yeterlilik ($r=0.672$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki, akademik

işsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.743$; $p<0.01$) yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 46. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	128.919	3	42.973	47.956	0.000 ^b
Artık	122.766	137	0.896		
Toplam	251.686	140			
a. Bağımlı Değişken: Mesleki Değerler, Etik ve Tutum					
b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İşsel Motivasyon					

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p= 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 47. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r ²	Düzeltilmiş r ²	Tahminin Standart Hatası
0.716 ^a	0.512	0.502	0.94662
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İşsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği			

Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 50'sinin ($r^2_{\text{düzeltilmiş}} = 0.502$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F(3, 137) = 47.956$, $p<0.000$ bulunmuştur.

Tablo 48. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	1.000	0.258		3.875	0.000	
Akademik Öz Yeterlilik	0.033	0.126	0.021	0.264	0.792	0.023
Muhasebe Dersine İlgi	0.361	0.092	0.349	3.912	0.000	0.317
Akademik İşsel Motivasyon	0.303	0.077	0.402	3.929	0.000	0.318

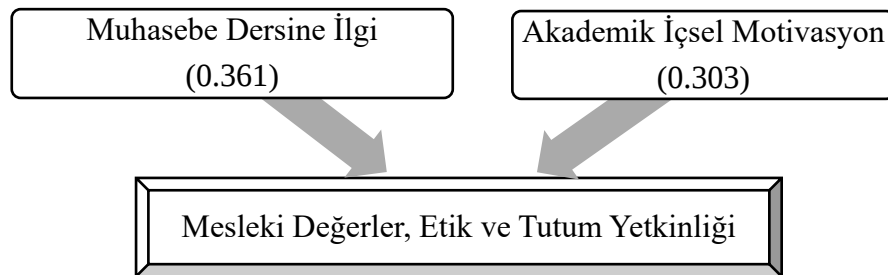
Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği bağımlı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\beta=0.021$, $t(137) = 0.264$, $p>0.05$, $pr^2=0.000$). Muhasebe dersine karşı ilgi bağımsız değişkeni ile mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.349$, $t(137)=3.912$, $p<0.05$, $pr^2=0.100$). Muhasebe dersine karşı ilgideki 1 puanlık artış mesleki becerileri 0.361 puan arttırmaktadır. Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.402$, $t(137)=3.929$, $p<0.05$, $pr^2=0.100$). Akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği 0.303 puan arttırmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{mdeto\ddot{o}} = \beta_0 + \beta_1 X_{a\ddot{o}y} + \beta_2 X_{mdi} + \beta_3 X_{aim}$$

Ortaöğretim Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği Ortalaması = $1 + 0.033 * \text{Akademik Öz Yeterlilik} + 0.361 * \text{Muhasebe Dersine İlgi} + 0.303 * \text{Akademik İçsel Motivasyon}$

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde H_{5c} hipotezi test edildiğinde akademik öz yeterlilik değişkeninin ortaöğretim düzeyinde mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliklerinin elde edilmesinde etkili olmadığı, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon değişkenlerinin ise pozitif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 15'te $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde ortaöğretim öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 15. Ortaöğretim Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.2. Önlisans Muhasebe Öğrencileri Regresyon Analizi Sonuçları

H₆=Önlisans muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, muhasebe yetkinliklerini elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Hipotez muhasebe yetkinliklerinin alt boyutları olan teknik yetkinlikler, mesleki beceriler ve mesleki değerler, etik ve tutum alt boyutları için ayrıca test edilmiştir.

Muhasebe yetkinlikleri bağımlı değişkeni ile akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon bağımsız değişkenleri arasındaki korelasyonlar şöyledir:

Tablo 49. Muhasebe Yetkinlikleri İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Muhasebe Yetkinlikleri	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgi	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.615**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgi	r	0.719**	0.463**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.809**	0.569**	0.550**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

**. Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır. (2-tailed).

Akademik öz yeterlilik ve muhasebe yetkinlikleri kazanım düzeyleri arasında ($r=0.615$; $p<0.01$) orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve muhasebe yetkinlikleri kazanım düzeyleri ($r=0.671$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve akademik öz yeterlilik ($r=0.463$; $p<0.01$) arasında düşük düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe yetkinlikleri kazanımları ($r=0.809$; $p<0.01$) arasında yüksek düzeyde, akademik içsel motivasyon ve akademik öz yeterlilik ($r=0.569$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.550$; $p<0.01$) orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 50. Bağımsız Değişkenler Çoklu Bağlantı Tablosu

Değişkenler	Tolerans Değerleri	VIF Değerleri	CI Değeri
Sabit			1
Akademik Öz Yeterlilik	0.644	1.552	7.183
Muhasebe Dersine İlgi	0.664	1.506	8.046
Akademik İçsel Motivasyon	0.572	1.749	11.308

Değişkenlerin arasındaki korelasyonların 0.80 üzeri olmaması, varyans büyütme faktör (VIF) değerlerinin 10'dan düşük olması, tolerans değerlerinin 0.20 den yüksek olması ve condition index (CI) değerinin 30'dan küçük olması bağımsız değişkenler arasında benzeşikliğin bulunmadığını göstermektedir (Akdi, 2011: 494; Tatlıdil ve Ortunç, 2011: 35; Gujarati, 2004: 362–363).

Tablo 51. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	37.587	3	12.529	120.599	0.000 ^b
Artık	10.804	104	0.104		
Toplam	48.391	107			

a. Bağımlı Değişken: Muhasebe Yetkinlikleri

b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p = 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 52. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r ²	Düzeltilmiş r ²	Tahminin Standart Hatası
0.881 ^a	0.777	0.770	0.32232

a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon

b. Bağımlı Değişken: Muhasebe Yetkinlikleri

Modeldeki ‘r’ değeri (0.881) araştırma verileri arasında çok yüksek korelasyon olduğunu, r^2 değeri ise (0.777) güvenilir olduğunu göstermektedir. Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 77’sinin ($r^2_{\text{düzeltilmiş}} = 0.770$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F=(3.104) = 120.599, p<0.001$ bulunmuştur.

Tablo 53. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	1.649	0.124		13.350	0.000	
Akademik Öz Yeterlilik	0.114	0.044	0.149	2.584	0.011	0.246
Muhasebe Dersine İlgisi	0.201	0.032	0.361	6.355	0.000	0.529
Akademik İçsel Motivasyon	0.206	0.024	0.525	8.571	0.000	0.643

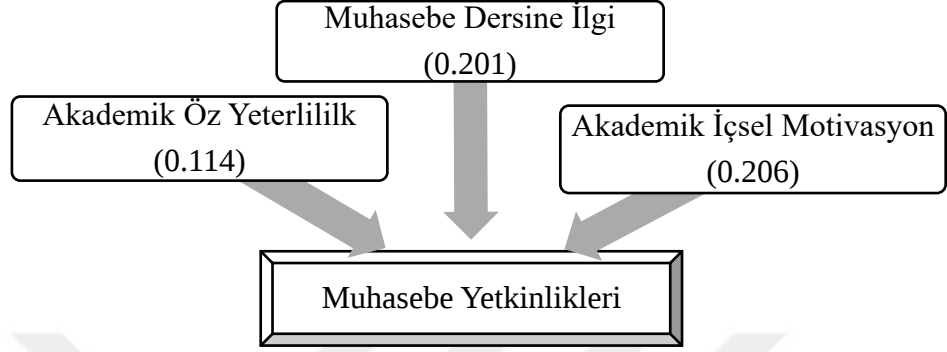
Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile muhasebe yetkinlikleri bağımlı değişkeni arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.149, t(104) = 2.584, p<0.05, pr^2=0.060$). Akademik öz yeterlilik değişkeninde 1 puanlık artış mesleki yetkinliği 0.114 puan arttırmaktadır. Muhasebe dersine ilgi bağımsız değişkeni ile muhasebe yetkinlikleri bağımlı değişkeni arasında olumlu ve anlamlı ve bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.361, t(104)=6.355, p<0.05, pr^2=0.280$). Muhasebe dersine ilgideki 1 puanlık artış mesleki yetkinliği 0.201 puan arttırmaktadır. Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile muhasebe yetkinlikleri bağımlı değişkeni arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.525, t(104)=8.571, p<0.001, pr^2=0.414$). Akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış mesleki yetkinliği 0.206 puan arttırmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{\text{myönlans}} = \beta_0 + \beta_1 X_{\text{aöy}} + \beta_2 X_{\text{mdi}} + \beta_3 X_{\text{aim}}$$

Önlisans Muhasebe Yetkinlikler Ortalaması = $1.649 + 0.114 * \text{Akademik Öz Yeterlilik} + 0.201 * \text{Muhasebe Dersine İlgisi} + 0.206 * \text{Akademik İçsel Motivasyon}$

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p<0.05$ anlamlılık düzeyinde H_6 hipotezi test edildiğinde önlisans öğrencilerinin muhasebe yetkinliklerinin elde edilmesinde akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon değişkenlerinin pozitif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 16’da $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde önlisans öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 16. Önlisans Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0,05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.2.1. Teknik Yetkinliklere İlişkin Bulgular

H_{6a} =Önlisans muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, teknik yetkinlikleri elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Tablo 54. Teknik Yetkinlikler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Teknik Yetkinlikler	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgili	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.534**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgili	r	0.583**	0.463**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.678**	0.569**	0.550**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

Akademik öz yeterlilik ve teknik yetkinlikler kazanım düzeyleri arasında ($r=0.534$; $p<0.01$) orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve teknik yetkinlikler kazanım düzeyleri ($r=0.583$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve akademik öz yeterlilik

($r=0.463$; $p<0.01$) arasında düşük düzeyde, akademik içsel motivasyon ve teknik yetkinlikler kazanım düzeyleri ($r=0.678$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve akademik öz yeterlilik ($r=0.569$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.550$; $p<0.01$) orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 55. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	31.422	3	10.474	40.546	0.000 ^b
Artık	26.866	104	0.258		
Toplam	58.289	107			
a. Bağımlı Değişken: Teknik Yetkinlikler					
b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon					

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p= 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 56. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r ²	Düzeltilmiş r ²	Tahminin Standart Hatası
0.734 ^a	0.539	0.526	0.50826
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Teknik Yetkinlikler			

Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 52.6'sının ($r^2_{\text{düzeltilmiş}} = 0.526$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F=(3, 104) = 40.546$, $p<0.000$ bulunmuştur.

Tablo 57. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	1.480	0.195		7.602	0.000	
Akademik Öz Yeterlilik	0.134	0.069	0.161	1.939	0.055	0.187
Muhasebe Dersine İlgi	0.162	0.050	0.266	3.255	0.002	0.304
Akademik İçsel Motivasyon	0.189	0.038	0.440	4.998	0.000	0.440

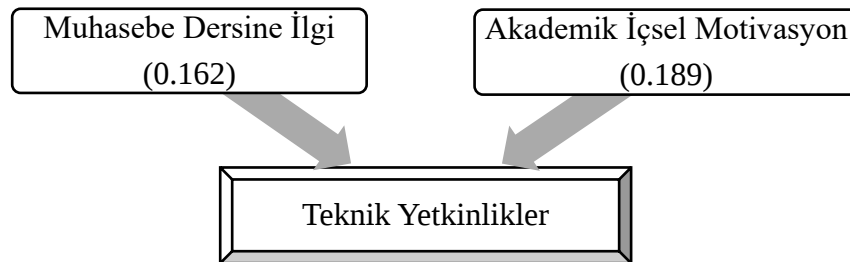
Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile teknik yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\beta=0.161$, $t(104) = 1.939$, $p>0.05$, $pr^2=0.034$). Muhasebe dersine ilgi bağımsız değişkeni ile teknik yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.266$, $t(104)=3.255$, $p<0.05$, $pr^2=0.092$). Muhasebe dersine ilgideki 1 puanlık artış teknik yetkinlik kazanım düzeyini 0.162 puan arttırmaktadır. Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile teknik yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.440$, $t(104)=4.998$, $p<0.05$, $pr^2=0.194$). Akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış teknik yetkinlik kazanım düzeyini 0.189 puan arttırmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{\text{työnlens}} = \beta_0 + \beta_1 X_{\text{aöy}} + \beta_2 X_{\text{mdi}} + \beta_3 X_{\text{aim}}$$

Önlisans Teknik Yetkinlikler Ortalaması = $1.480 + 0.134 * \text{Akademik Öz Yeterlilik} + 0.162 * \text{Muhasebe Dersine İlgi} + 0.189 * \text{Akademik İçsel Motivasyon}$

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde H_{6a} hipotezi test edildiğinde akademik öz yeterlilik değişkeninin önlisans düzeyinde teknik yetkinliklerin elde edilmesinde etkili olmadığı, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon değişkenlerinin ise pozitif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 17’de $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde önlisans öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 17. Önlisans Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Teknik Yetkinlikler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.2.2. Mesleki Becerilere İlişkin Bulgular

H_{6b}=Önlisans muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, mesleki becerileri elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Tablo 58. Mesleki Beceriler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Mesleki Beceriler	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgisi	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.537**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgisi	r	0.665**	0.463**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.827**	0.569**	0.550**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

Akademik öz yeterlilik ve mesleki beceriler kazanım düzeyleri arasında ($r=0.537$; $p<0.01$) orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve mesleki beceriler kazanım düzeyleri ($r=0.665$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve akademik öz yeterlilik ($r=0.463$; $p<0.01$) arasında düşük düzeyde, akademik içsel motivasyon ve mesleki beceriler kazanım düzeyleri ($r=0.827$; $p<0.01$) arasında yüksek düzeyde, akademik içsel motivasyon ve akademik öz yeterlilik ($r=0.569$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.550$; $p<0.01$) orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 59. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	39.472	3	13.157	102.487	0.000 ^b
Artık	13.352	104	0.128		
Toplam	52.824	107			
a. Bağımlı Değişken: Mesleki Beceriler					
b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgisi, Akademik İçsel Motivasyon					

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p= 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 60. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r ²	Düzeltilmiş r ²	Tahminin Standart Hatası
0.864 ^a	0.747	0.740	0.35830
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Mesleki Beceriler			

Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 74'ünün ($r^2_{\text{düzeltilmiş}} = 0.740$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F(3, 104) = 53.600$, $p < 0.000$ bulunmuştur.

Tablo 61. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	1.802	0.137		13.122	0.000	
Akademik Öz Yeterlilik	0.027	0.049	0.034	0.556	0.579	0.054
Muhasebe Dersine İlgi	0.171	0.035	0.294	4.854	0.000	0.430
Akademik İçsel Motivasyon	0.264	0.027	0.646	9.901	0.000	0.697

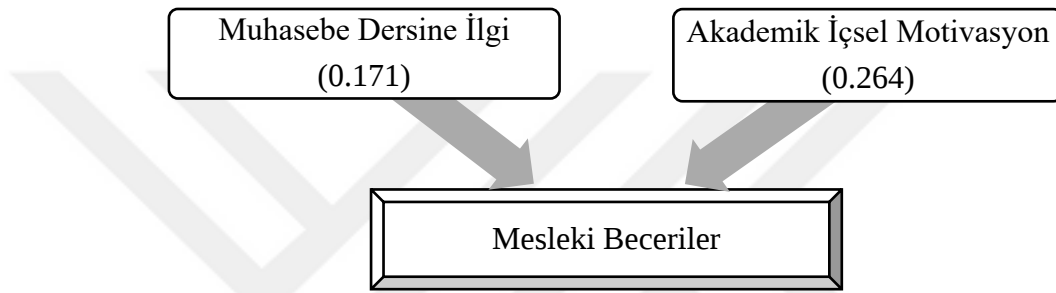
Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile mesleki beceriler bağımlı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\beta=0.034$, $t(104) = 0.556$, $p > 0.05$, $pr^2=0.002$). Muhasebe dersine karşı ilgi bağımsız değişkeni ile mesleki beceriler bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.294$, $t(104)=4.854$, $p < 0.05$, $pr^2=0.185$). Muhasebe dersine ilgideki 1 puanlık artış mesleki becerileri 0.171 puan arttırmaktadır. Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile mesleki beceriler bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.646$, $t(104)=9.901$, $p < 0.05$, $pr^2=0.486$). Akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış mesleki becerileri 0.264 puan arttırmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{\text{mbönlens}} = \beta_0 + \beta_1 X_{\text{aöy}} + \beta_2 X_{\text{mdi}} + \beta_3 X_{\text{aim}}$$

Önlisans Mesleki Beceriler Ortalaması = $1.802 + 0.027 * \text{Akademik Öz Yeterlilik} + 0.171 * \text{Muhasebe Dersine İlgi} + 0.264 * \text{Akademik İçsel Motivasyon}$

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde H_{6b} hipotezi test edildiğinde akademik öz yeterlilik değişkeninin önlisans düzeyinde mesleki beceriler yetkinliklerinin elde edilmesinde etkili olmadığı, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon değişkenlerinin ise pozitif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 18’de $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde önlisans öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 18. Önlisans Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p < 0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Beceriler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.2.3. Mesleki Değerler, Etik ve Tutuma İlişkin Bulgular

H_{6c} =Önlisans muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliklerini elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Tablo 62. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Mesleki Değerler, Etik ve Tutum	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgi	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.603**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgi	r	0.712**	0.463**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.707**	0.569**	0.550**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

Akademik öz yeterlilik ve mesleki beceriler kazanım düzeyleri arasında ($r=0.603$; $p<0.01$) orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve mesleki beceriler kazanım düzeyleri ($r=0.712$; $p<0.01$) arasında yüksek düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve akademik öz yeterlilik ($r=0.463$; $p<0.01$) arasında düşük düzeyde, akademik içsel motivasyon ve mesleki beceriler kazanım düzeyleri ($r=0.707$; $p<0.01$) arasında yüksek düzeyde, akademik içsel motivasyon ve akademik öz yeterlilik ($r=0.569$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.550$; $p<0.01$) orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 63. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	43.909	3	14.636	72.371	0.000 ^b
Artık	21.033	104	0.202		
Toplam	64.941	107			
a. Bağımlı Değişken: Mesleki Değerler, Etik ve Tutum					
b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon					

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p= 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 64. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r ²	Düzeltilmiş r ²	Tahminin Standart Hatası
0.822 ^a	0.676	0.667	0.44971
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği			

Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 66.7'sinin ($r^2_{\text{düzeltilmiş}} = 0.667$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F(3, 104) = 72.371$, $p<0.000$ bulunmuştur.

Tablo 65. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	1.664	0.172		9.659	0.000	
Akademik Öz Yeterlilik	0.179	0.061	0.203	2.923	0.004	0.276
Muhasebe Dersine İlgisi	0.270	0.044	0.419	6.118	0.000	0.514
Akademik İçsel Motivasyon	0.164	0.034	0.361	4.893	0.000	0.433

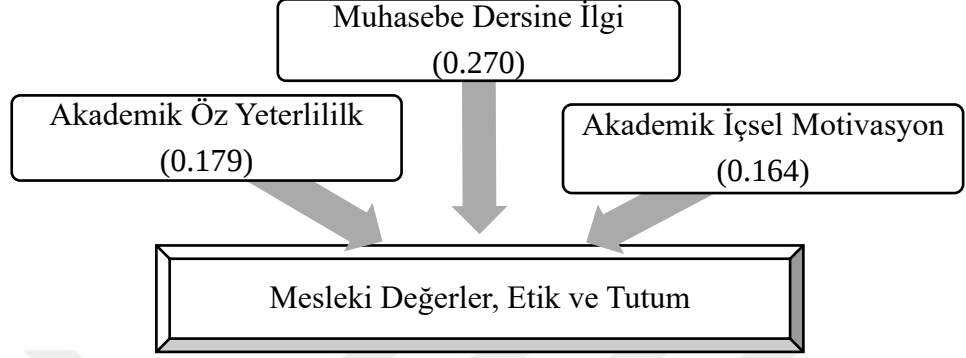
Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.203$, t (104) = 2.923, $p<0.05$, $pr^2=0.076$). Akademik öz yeterlilikteki 1 puanlık artış mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliğini 0.179 puan arttırmaktadır. Muhasebe dersine karşı ilgi bağımsız değişkeni ile mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.419$, t (104)=6.118, $p<0.05$, $pr^2=0.264$). Muhasebe dersine karşı ilgideki 1 puanlık artış mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliğini 0.270 puan arttırmaktadır. Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.361$, t (104)=4.893, $p<0.05$, $pr^2=0.187$). Akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliğini 0.164 puan arttırmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{\text{önlisans}} = \beta_0 + \beta_1 X_{\text{öy}} + \beta_2 X_{\text{mdi}} + \beta_3 X_{\text{aim}}$$

Önlisans Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği Ortalaması = 1.664 + 0.179 * Akademik Öz Yeterlilik + 0.270 * Muhasebe Dersine İlgisi + 0.164 * Akademik İçsel Motivasyon

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde H_{6c} hipotezi test edildiğinde akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon değişkeninin önlisans düzeyinde mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliklerinin elde edilmesinde pozitif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 19'da $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde önlisans öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 19. Önlisans Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.3. Lisans Muhasebe Öğrencileri Regresyon Analizi Sonuçları

H_7 =Lisans muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, muhasebe yetkinliklerini elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Hipotez muhasebe yetkinliklerinin alt boyutları olan teknik yetkinlikler, mesleki beceriler ve mesleki değerler, etik ve tutum alt boyutları için ayrıca test edilmiştir.

Muhasebe yetkinlikleri bağımlı değişkeni ile akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon bağımsız değişkenleri arasındaki korelasyonlar şöyledir:

Tablo 66. Muhasebe Yetkinlikleri İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Muhasebe Yetkinlikleri	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgili	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.718**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgili	r	0.666**	0.690**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.769**	0.682**	0.706**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

** . Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır. (2-tailed).

Akademik öz yeterlilik ve muhasebe yetkinlikleri kazanım düzeyleri arasında ($r=0.718$; $p<0.01$) yüksek düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve muhasebe yetkinlikleri kazanım düzeyleri ($r=0.666$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve akademik öz yeterlilik ($r=0.690$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe yetkinlikleri kazanımları ($r=0.769$; $p<0.01$) arasında yüksek düzeyde, akademik içsel motivasyon ve akademik öz yeterlilik ($r=0.682$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.706$; $p<0.01$) yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 67. Bağımsız Değişkenler Çoklu Bağlantı Tablosu

Değişkenler	Tolerans Değerleri	VIF Değerleri	CI Değeri
Sabit			1
Akademik Öz Yeterlilik	0.449	2.229	5.223
Muhasebe Dersine İlgili	0.420	2.380	7.709
Akademik İçsel Motivasyon	0.429	2.331	9.926

Tablo 35 incelendiğinde değişkenlerin arasındaki korelasyonların 0.80 üzeri olmaması, varyans büyütme faktör (VIF) değerlerinin 10'dan düşük olması, tolerans değerlerinin 0.20 den yüksek olması ve condition index (CI) değerinin 30'dan küçük olması bağımsız değişkenler arasında benzeşikliğin bulunmadığını göstermektedir (Akdi, 2011: 494; Tatlıdil ve Ortunç, 2011: 35; Gujarati, 2004: 362–363).

Tablo 68. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	36.618	3	12.206	57.459	0.000 ^b
Artık	18.269	86	0.212		
Toplam	54.887	89			
a. Bağımlı Değişken: Muhasebe Yetkinlikleri					
b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon					

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p = 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 69. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r ²	Düzeltilmiş r ²	Tahminin Standart Hatası
0.817 ^a	0.667	0.656	0.46090
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Muhasebe Yetkinlikleri			

Modeldeki ‘r’ değeri (0.817) araştırma verileri arasında çok yüksek korelasyon olduğunu, r² değeri ise (0.667) güvenilir olduğunu göstermektedir. Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 65.6’sının (r²_{düzeltilmiş} = 0.656) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F(3.86) = 57.459, p < 0.001$ bulunmuştur.

Tablo 70. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	1.698	0.144		11.832	0.000	
Akademik Öz Yeterlilik	0.242	0.071	0.318	3.425	0.001	0.346
Muhasebe Dersine İlgi	0.063	0.054	0.112	1.167	0.246	0.125
Akademik İçsel Motivasyon	0.188	0.038	0.473	4.983	0.000	0.473

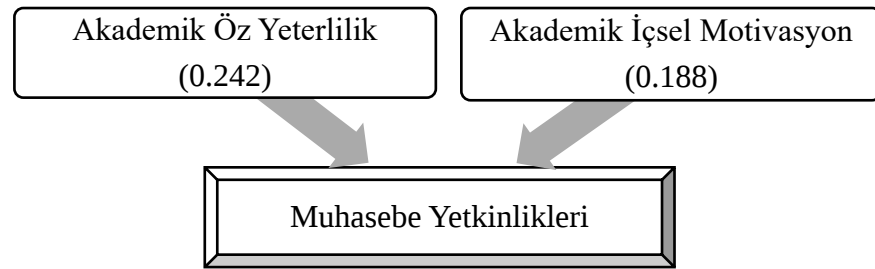
Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile muhasebe yetkinlikleri bağımlı değişkeni arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.318$, $t(86) = 3.425$, $p<0.05$, $pr^2=0.120$). Akademik öz yeterlilik değişkeninde 1 puanlık artış mesleki yetkinliği 0.242 puan arttırmaktadır. Muhasebe dersine ilgi bağımsız değişkeni ile muhasebe yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında bir ilişki bulunmamıştır ($\beta=0.112$, $t(86)=1.167$, $p>0.05$, $pr^2=0.015$). Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile muhasebe yetkinlikleri bağımlı değişkeni arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.473$, $t(86) = 4.983$, $p<0.001$, $pr^2=0.224$). Akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış mesleki yetkinliği 0.188 puan arttırmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{mylsns} = \beta_0 + \beta_1 X_{aöy} + \beta_2 X_{mdi} + \beta_3 X_{aim}$$

Lisans Muhasebe Yetkinlikler Ortalaması = $1.698 + 0.242 * \text{Akademik Öz Yeterlilik} + 0.063 * \text{Muhasebe Dersine İlgi} + 0.188 * \text{Akademik İçsel Motivasyon}$

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p<0.05$ anlamlılık düzeyinde H_7 hipotezi test edildiğinde lisans öğrencilerinin mesleki becerileri elde etmelerinde muhasebe dersine ilgi değişkeninin etkili olmadığı, akademik öz yeterlilik ve akademik içsel motivasyon değişkenlerinin pozitif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 20’de $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde lisans öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 20. Lisans Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0,05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.3.1. Teknik Yetkinliklere İlişkin Bulgular

H_{7a}=Lisans muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, teknik yetkinlikleri elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Tablo 71. Teknik Yetkinlikler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Teknik Yetkinlikler	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgisi	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.624**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgisi	r	0.580**	0.690**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.698**	0.682**	0.706**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

Akademik öz yeterlilik ve teknik yetkinlikler kazanım düzeyleri arasında ($r=0.624$; $p<0.01$) orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve teknik yetkinlikler kazanım düzeyleri ($r=0.580$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve akademik öz yeterlilik ($r=0.690$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve teknik yetkinlikler kazanım düzeyleri ($r=0.698$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve akademik öz yeterlilik ($r=0.682$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.706$; $p<0.01$) yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 72. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	28.824	3	9.608	32.372	0.000 ^b
Artık	25.525	86	0.297		
Toplam	54.349	89			
a. Bağımlı Değişken: Teknik Yetkinlikler					
b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgisi, Akademik İçsel Motivasyon					

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p= 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 73. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r ²	Düzeltilmiş r ²	Tahminin Standart Hatası
0.728 ^a	0.530	0.514	0.54480
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Teknik Yetkinlikler			

Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 51.4'ünün ($r^2_{\text{düzeltilmiş}} = 0.514$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F(3, 86) = 32.372$, $p < 0.000$ bulunmuştur.

Tablo 74. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	1.812	0.170		10.682	0.000	
Akademik Öz Yeterlilik	0.190	0.084	0.250	2.270	0.026	0.187
Muhasebe Dersine İlgi	0.039	0.064	0.070	0.613	0.541	0.304
Akademik İçsel Motivasyon	0.189	0.045	0.478	4.234	0.000	0.440

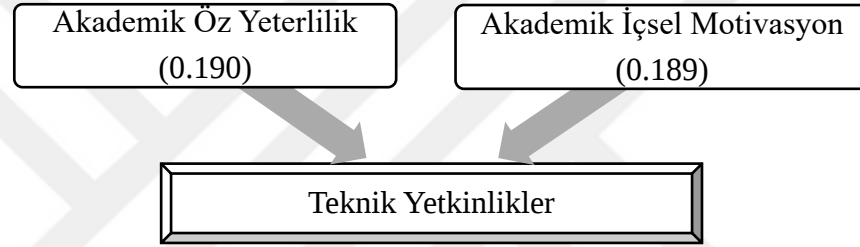
Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile teknik yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında olumlu ve anlamlı ilişki bulunmuştur ($\beta=0.250$, $t(86) = 2.270$, $p < 0.05$, $pr^2=0.035$). Akademik öz yeterlilikteki 1 puanlık artış teknik yetkinlik kazanım düzeyini 0.190 puan arttırmaktadır. Muhasebe dersine ilgi bağımsız değişkeni ile teknik yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\beta=0.070$, $t(86)=0.613$, $p > 0.05$, $pr^2=0.092$). Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile teknik yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.478$, $t(86)=4.234$, $p < 0.05$, $pr^2=0.194$). Akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış teknik yetkinlik kazanım düzeyini 0.189 puan arttırmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{\text{tylsns}} = \beta_0 + \beta_1 X_{\text{aöy}} + \beta_2 X_{\text{mdi}} + \beta_3 X_{\text{aim}}$$

$$\text{Lisans Teknik Yetkinlikler Ortalaması} = 1.812 + 0.190 * \text{Akademik Öz Yeterlilik} + 0.039 * \text{Muhasebe Dersine İlgi} + 0.189 * \text{Akademik İçsel Motivasyon}$$

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde H_{6a} hipotezi test edildiğinde muhasebe dersine ilgi değişkeninin lisans düzeyinde teknik yetkinliklerin elde edilmesinde etkili olmadığı, akademik öz yeterlilik ve akademik içsel motivasyon değişkenlerinin ise pozitif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 21’de $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde lisans öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 21. Lisans Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p < 0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Teknik Yetkinlikler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.3.2. Mesleki Becerilere İlişkin Bulgular

H_{7b} =Lisans muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, mesleki becerileri elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Tablo 75. Mesleki Beceriler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Mesleki Beceriler	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgi	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.725**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgi	r	0.729**	0.690**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	

Akademik İçsel Motivasyon	r	0.785**	0.682**	0.706**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

Akademik öz yeterlilik vemesleki beceriler kazanım düzeyleri arasında ($r=0.725$; $p<0.01$) yüksek düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve mesleki beceriler kazanım düzeyleri ($r=0.729$; $p<0.01$) arasında yüksek düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve akademik öz yeterlilik ($r=0.690$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve mesleki beceriler kazanım düzeyleri ($r=0.785$; $p<0.01$) arasında yüksek düzeyde, akademik içsel motivasyon ve akademik öz yeterlilik ($r=0.682$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.750$; $p<0.01$) yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 76. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	55.811	3	18.604	69.429	0.000 ^b
Artık	23.044	86	0.268		
Toplam	78.854	89			
a. Bağımlı Değişken: Mesleki Beceriler					
b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon					

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p= 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 77. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r ²	Düzeltilmiş r ²	Tahminin Standart Hatası
0.841 ^a	0.708	0.698	0.51764
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Mesleki Beceriler			

Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 69.8'inin ($r^2_{\text{düzeltilmiş}} = 0.698$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F=(3, 86) = 69.429$, $p<0.000$ bulunmuştur.

Tablo 78. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	1.401	0.161		8.691	0.000	
Akademik Öz Yeterlilik	0.238	0.079	0.261	3.002	0.004	0.308
Muhasebe Dersine İlgi	0.161	0.060	0.240	2.666	0.009	0.276
Akademik İçsel Motivasyon	0.208	0.042	0.438	4.917	0.000	0.468

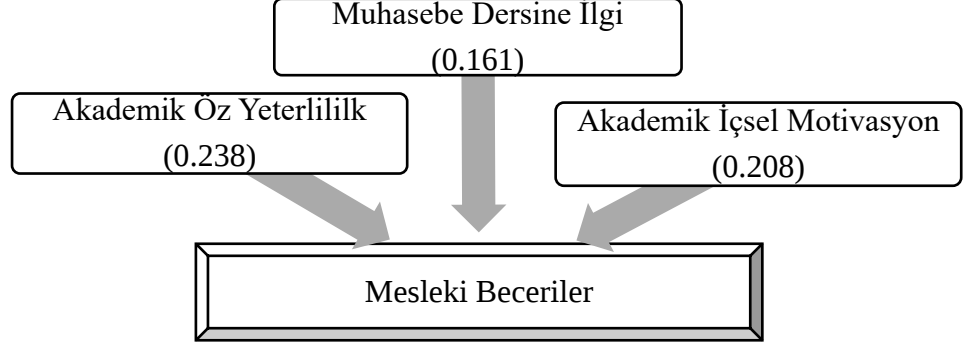
Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile mesleki beceriler bağımlı değişkeni arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.261$, $t(86) = 3.002$, $p<0.05$, $pr^2=0.095$). Akademik öz yeterlilikteki 1 puanlık artış mesleki becerileri 0.238 puan arttırmaktadır. Muhasebe dersine karşı ilgi bağımsız değişkeni ile mesleki beceriler bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.240$, $t(86)=2.666$, $p<0.05$, $pr^2=0.076$). Muhasebe dersine ilgideki 1 puanlık artış mesleki becerileri 0.161 puan arttırmaktadır. Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile mesleki beceriler bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.438$, $t(86)=4.917$, $p<0.05$, $pr^2=0.219$). Akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış mesleki becerileri 0.208 puan arttırmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{\text{mblsns}} = \beta_0 + \beta_1 X_{\text{aöy}} + \beta_2 X_{\text{mdi}} + \beta_3 X_{\text{aim}}$$

Lisans Mesleki Beceriler Ortalaması = $1.401 + 0.238 * \text{Akademik Öz Yeterlilik} + 0.161 * \text{Muhasebe Dersine İlgi} + 0.208 * \text{Akademik İçsel Motivasyon}$

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde H_0 hipotezi test edildiğinde akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon değişkenlerinin lisans düzeyinde mesleki beceriler yetkinliklerinin elde edilmesinde pozitif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 22’de $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde lisans öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 22. Lisans Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Beceriler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.3.3. Mesleki Değerler, Etik ve Tutuma İlişkin Bulgular

H_{7c} =Lisans muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliklerini elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Tablo 79. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Mesleki Değerler, Etik ve Tutum	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgi	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.723**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgi	r	0.741**	0.690**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.788**	0.682**	0.706**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

Akademik öz yeterlilik ve mesleki beceriler kazanım düzeyleri arasında ($r=0.723$; $p<0.01$) yüksek düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve mesleki beceriler kazanım düzeyleri ($r=0.741$; $p<0.01$) arasında yüksek düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve akademik öz yeterlilik ($r=0.690$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve mesleki beceriler kazanım düzeyleri ($r=0.788$; $p<0.01$) arasında yüksek düzeyde, akademik içsel

motivasyon ve akademik öz yeterlilik ($r=0.682$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.706$; $p<0.01$) yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 80. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	57.390	3	19.130	71.923	0.000 ^b
Artık	22.874	86	0.266		
Toplam	80.264	89			
a. Bağımlı Değişken: Mesleki Değerler, Etik ve Tutum					
b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon					

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p= 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 81. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r ²	Düzeltilmiş r ²	Tahminin Standart Hatası
0.846 ^a	0.715	0.705	0.51573
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği			

Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 70.5'inin ($r^2_{\text{düzeltilmiş}} = 0.705$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F=(3, 86) = 71.923$, $p<0.000$ bulunmuştur.

Tablo 82. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	1.782	0.161		11.093	0.000	
Akademik Öz Yeterlilik	0.224	0.079	0.243	2.831	0.006	0.292
Muhasebe Dersine İlgi	0.181	0.060	0.266	2.997	0.004	0.308
Akademik İçsel Motivasyon	0.208	0.042	0.434	4.939	0.000	0.470

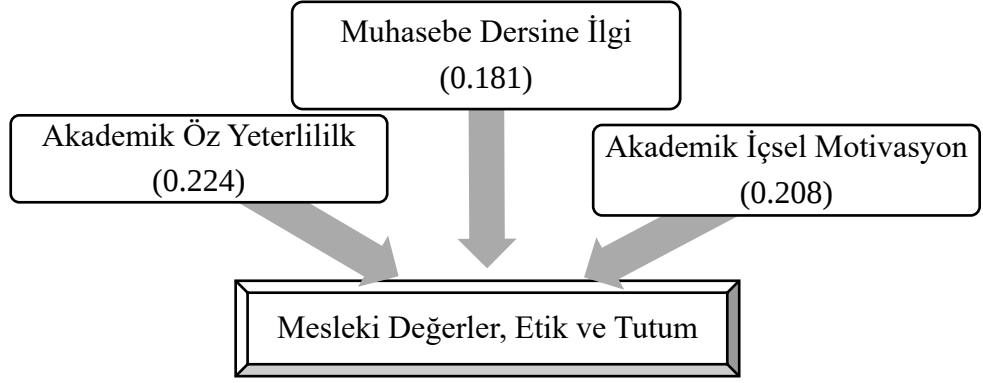
Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.243$, $t(86) = 2.831$, $p<0.05$, $pr^2=0.085$). Akademik öz yeterlilikteki 1 puanlık artış mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliğini 0.224 puan arttırmaktadır. Muhasebe dersine karşı ilgi bağımsız değişkeni ile mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.266$, $t(86)=2.997$, $p<0.05$, $pr^2=0.094$). Muhasebe dersine karşı ilgideki 1 puanlık artış mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliğini 0.181 puan arttırmaktadır. Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.434$, $t(86)=4.939$, $p<0.05$, $pr^2=0.221$). Akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliğini 0.208 puan arttırmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{mdetlsns} = \beta_0 + \beta_1 X_{aöy} + \beta_2 X_{mdi} + \beta_3 X_{aim}$$

Lisans Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği Ortalaması = $1.782 + 0.224 * \text{Akademik Öz Yeterlilik} + 0.181 * \text{Muhasebe Dersine İlgi} + 0.208 * \text{Akademik İçsel Motivasyon}$

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde H_{7c} hipotezi test edildiğinde akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon değişkenlerinin lisans düzeyinde mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliklerinin elde edilmesinde pozitif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 23'te $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde lisans öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 23. Lisans Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p < 0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.4. Lisansüstü Muhasebe Öğrencileri Regresyon Analizi Sonuçları

H_8 =Lisansüstü muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, muhasebe yetkinliklerini elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Hipotez muhasebe yetkinliklerinin alt boyutları olan teknik yetkinlikler, mesleki beceriler ve mesleki değerler, etik ve tutum alt boyutları için ayrıca test edilmiştir.

Muhasebe yetkinlikleri bağımlı değişkeni ile akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon bağımsız değişkenleri arasındaki korelasyonlar şöyledir:

Tablo 83. Muhasebe Yetkinlikleri İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Muhasebe Yetkinlikleri	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgi	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.766**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgi	r	0.797**	0.613**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.738**	0.473**	0.727**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

**. Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır. (2-tailed).

Akademik öz yeterlilik ve muhasebe yetkinlikleri kazanım düzeyleri arasında ($r=0.766$; $p<0.01$) yüksek düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve muhasebe yetkinlikleri kazanım düzeyleri ($r=0.797$; $p<0.01$) arasında yüksek düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve akademik öz yeterlilik ($r=0.613$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe yetkinlikleri kazanımları ($r=0.738$; $p<0.01$) arasında yüksek düzeyde, akademik içsel motivasyon ve akademik öz yeterlilik ($r=0.473$; $p<0.01$) arasında düşük düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.727$; $p<0.01$) yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 84. Bağımsız Değişkenler Çoklu Bağlantı Tablosu

Değişkenler	Tolerans Değerleri	VIF Değerleri	CI Değeri
Sabit			1
Akademik Öz Yeterlilik	0.623	1.606	9.485
Muhasebe Dersine İlgi	0.378	2.645	14.108
Akademik İçsel Motivasyon	0.470	2.127	18.483

Değişkenlerin arasındaki korelasyonların 0.80 üzeri olmaması, varyans büyütme faktör (VIF) değerlerinin 10'dan düşük olması, tolerans değerlerinin 0.20 den yüksek olması ve condition index (CI) değerinin 30'dan küçük olması bağımsız değişkenler arasında benzeşikliğin bulunmadığını göstermektedir (Akdi, 2011: 494; Tatlıdil ve Ortunç, 2011: 35; Gujarati, 2004: 362–363).

Tablo 85. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	12.846	3	4.282	65.379	0.000 ^b
Artık	3.144	48	0.065		
Toplam	15.989	51			

a. Bağımlı Değişken: Muhasebe Yetkinlikleri

b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p= 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 86. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r ²	Düzeltilmiş r ²	Tahminin Standart Hatası
0.896 ^a	0.803	0.791	0.25592
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Muhasebe Yetkinlikleri			

Modeldeki ‘r’ değeri (0.896) araştırma verileri arasında çok yüksek korelasyon olduğunu, r² değeri ise (0.803) güvenilir olduğunu göstermektedir. Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 79.1’inin (r²düzeltilmiş= 0.791) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F=(3.48) = 65.379, p<0.001$ bulunmuştur.

Tablo 87. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	0.960	0.210		4.571	0.000	
Akademik Öz Yeterlilik	0.373	0.070	0.431	5.311	0.000	0.608
Muhasebe Dersine İlgi	0.170	0.058	0.306	2.940	0.005	0.391
Akademik İçsel Motivasyon	0.119	0.036	0.311	3.336	0.002	0.434

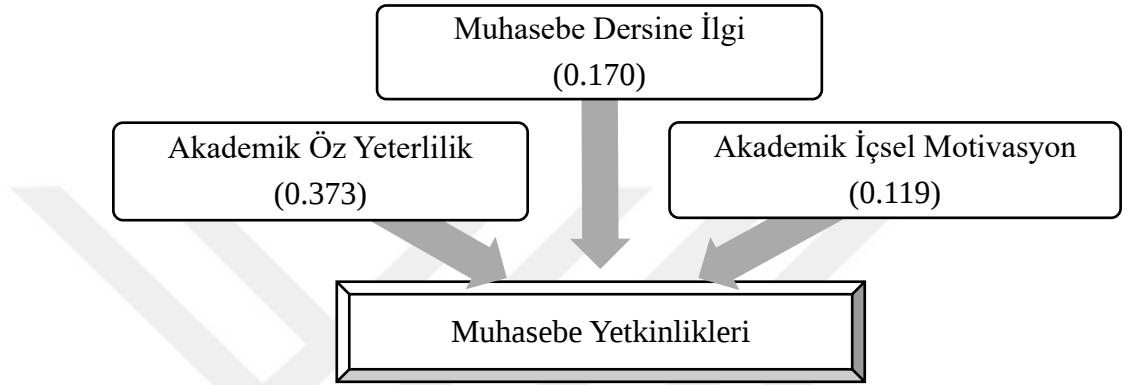
Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile muhasebe yetkinlikleri bağımlı değişkeni arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.431, t(48) = 5.311, p<0.05, pr^2=0.369$). Akademik öz yeterlilik değişkeninde 1 puanlık artış mesleki yetkinliği 0.373 puan arttırmaktadır. Muhasebe dersine ilgi bağımsız değişkeni ile muhasebe yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.306, t(48)=2.940, p<0.05, pr^2=0.153$). Muhasebe dersine ilgi değişkeninde 1 puanlık artış mesleki yetkinliği 0.170 puan arttırmaktadır. Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile muhasebe yetkinlikleri bağımlı değişkeni arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.311, t(48)=3.336, p<0.001, pr^2=0.188$). Akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış mesleki yetkinliği 0.119 puan arttırmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{\text{mylsüst}} = \beta_0 + \beta_1 X_{\text{aöy}} + \beta_2 X_{\text{mdi}} + \beta_3 X_{\text{aim}}$$

Lisansüstü Muhasebe Yetkinlikler Ortalaması = $0.960 + 0.373 * \text{Akademik Öz Yeterlilik} + 0.170 * \text{Muhasebe Dersine İlgi} + 0.119 * \text{Akademik İçsel Motivasyon}$

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde H_8 hipotezi test edildiğinde lisansüstü öğrencilerinin muhasebe yetkinliklerinin elde edilmesinde akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon değişkenlerinin pozitif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 24'te $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde lisansüstü öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 24. Lisansüstü Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p < 0,05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.4.1. Teknik Yetkinliklere İlişkin Bulgular

H_{8a} =Lisansüstü muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, teknik yetkinlikleri elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Tablo 88. Teknik Yetkinlikler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Teknik Yetkinlikler	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgi	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.681**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgi	r	0.722**	0.613**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.593**	0.473**	0.727**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

Akademik öz yeterlilik ve teknik yetkinlikler kazanım düzeyleri arasında ($r=0.681$; $p<0.01$) orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve teknik yetkinlikler kazanım düzeyleri ($r=0.722$; $p<0.01$) arasında yüksek düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve akademik öz yeterlilik ($r=0.613$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve teknik yetkinlikler kazanım düzeyleri ($r=0.593$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve akademik öz yeterlilik ($r=0.473$; $p<0.01$) arasında düşük düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.727$; $p<0.01$) yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 89. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	13.160	3	4.387	26.027	0.000 ^b
Artık	8.090	48	0.169		
Toplam	21.250	51			
a. Bağımlı Değişken: Teknik Yetkinlikler					
b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon					

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p= 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 90. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r ²	Düzeltilmiş r ²	Tahminin Standart Hatası
0.787 ^a	0.619	0.595	0.54480
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Teknik Yetkinlikler			

Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 59.5'inin ($r^2_{\text{düzeltilmiş}} = 0.595$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F=(3, 48) = 26.027$, $p<0.000$ bulunmuştur.

Tablo 91. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	0.702	0.337		2.084	0.043	
Akademik Öz Yeterlilik	0.375	0.113	0.376	3.330	0.002	0.433
Muhasebe Dersine İlgisi	0.258	0.093	0.403	2.781	0.008	0.372
Akademik İçsel Motivasyon	0.054	0.057	0.122	0.942	0.351	0.135

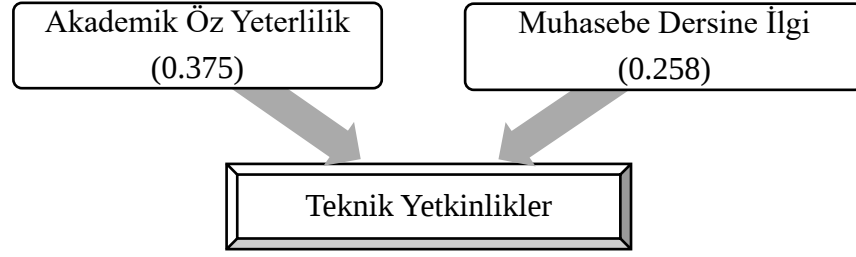
Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile teknik yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında olumlu ve anlamlı ilişki bulunmuştur ($\beta=0.376$, $t(48) = 3.330$, $p<0.05$, $pr^2=0.187$). Akademik öz yeterlilikteki 1 puanlık artış teknik yetkinlik kazanım düzeyini 0.375 puan arttırmaktadır. Muhasebe dersine ilgi bağımsız değişkeni ile teknik yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.403$, $t(48)=2.781$, $p<0.05$, $pr^2=0.138$). Muhasebe dersine ilgideki 1 puanlık artış teknik yetkinlik kazanım düzeyini 0.258 puan arttırmaktadır. Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile teknik yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\beta=0.122$, $t(48)=0.942$, $p>0.05$, $pr^2=0.018$). Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{\text{tylsnsüst}} = \beta_0 + \beta_1 X_{\text{aöy}} + \beta_2 X_{\text{mdi}} + \beta_3 X_{\text{aim}}$$

Lisansüstü Teknik Yetkinlikler Ortalaması = $0.702 + 0.375 * \text{Akademik Öz Yeterlilik} + 0.258 * \text{Muhasebe Dersine İlgisi} + 0.054 * \text{Akademik İçsel Motivasyon}$

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde H_{8a} hipotezi test edildiğinde akademik içsel motivasyon değişkeninin lisansüstü düzeyinde teknik yetkinliklerin elde edilmesinde etkili olmadığı, akademik öz yeterlilik ve muhasebe dersine ilgi değişkenlerinin ise pozitif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 25'te $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde lisansüstü öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 25. Lisansüstü Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p < 0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Teknik Yetkinlikler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.4.2. Mesleki Becerilere İlişkin Bulgular

H_{8b} =Lisansüstü muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, mesleki becerileri elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Tablo 92. Mesleki Beceriler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Mesleki Beceriler	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgi	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.700**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgi	r	0.728**	0.613**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.639**	0.473**	0.727**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

Akademik öz yeterlilik ve mesleki beceriler kazanım düzeyleri arasında ($r=0.700$; $p<0.01$) yüksek düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve mesleki beceriler kazanım düzeyleri ($r=0.728$; $p<0.01$) arasında yüksek düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve akademik öz yeterlilik ($r=0.613$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve mesleki beceriler kazanım düzeyleri ($r=0.639$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve akademik öz yeterlilik ($r=0.473$; $p<0.01$) arasında düşük düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.727$; $p<0.01$) yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 93. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	11.054	3	3.685	30.252	0.000 ^b
Artık	5.846	48	0.122		
Toplam	16.900	51			
a. Bağımlı Değişken: Mesleki Beceriler					
b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon					

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p = 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 94. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r ²	Düzeltilmiş r ²	Tahminin Standart Hatası
0.809	0.654	0.632	0.34899
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Mesleki Beceriler			

Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 63.2'sinin ($r^2_{\text{düzeltilmiş}} = 0.632$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F=(3, 48) = 30.252$, $p < 0.000$ bulunmuştur.

Tablo 95. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	1.196	0.286		4.177	0.000	
Akademik Öz Yeterlilik	0.353	0.096	0.398	3.695	0.001	0.471
Muhasebe Dersine İlgi	0.190	0.079	0.333	2.412	0.020	0.329
Akademik İçsel Motivasyon	0.082	0.049	0.208	1.683	0.099	0.236

Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile mesleki beceriler bağımlı değişkeni arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.398$, $t(48) = 3.695$, $p < 0.05$, $pr^2=0.221$). Akademik öz yeterlilikteki 1 puanlık artış mesleki becerileri 0.353 puan

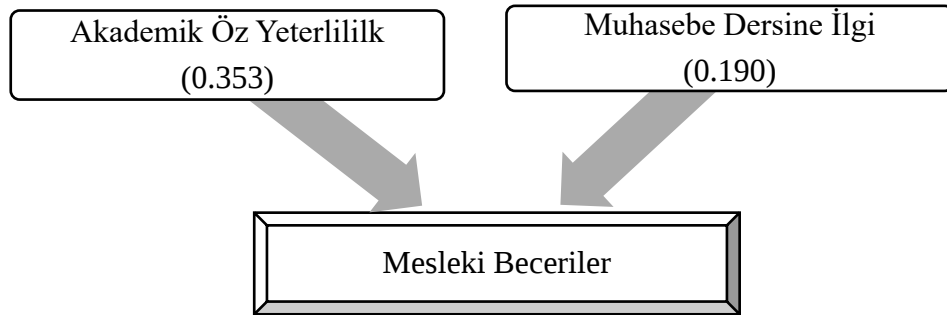
arttırmaktadır. Muhasebe dersine karşı ilgi bağımsız değişkeni ile mesleki beceriler bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.333$, $t(86)=2.412$, $p<0.05$, $pr^2=0.108$). Muhasebe dersine ilgideki 1 puanlık artış mesleki becerileri 0.190 puan arttırmaktadır. Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile mesleki beceriler bağımlı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\beta=0.208$, $t(48)=1.683$, $p>0.05$, $pr^2=0.055$). Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{\text{mblsüst}} = \beta_0 + \beta_1 X_{\text{aöy}} + \beta_2 X_{\text{mdi}} + \beta_3 X_{\text{aim}}$$

Lisansüstü Mesleki Beceriler Ortalaması = $1.196 + 0.353 * \text{Akademik Öz Yeterlilik} + 0.190 * \text{Muhasebe Dersine İlgi} + 0.082 * \text{Akademik İçsel Motivasyon}$

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde H_{8b} hipotezi test edildiğinde akademik öz yeterlilik ve muhasebe dersine ilgi değişkenlerinin lisansüstü düzeyinde mesleki beceriler yetkinliklerinin elde edilmesinde etkili olduğu, akademik içsel motivasyon değişkeninin ise etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 26'da $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde lisansüstü öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 26. Lisansüstü Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Beceriler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.4.3. Mesleki Değerler, Etik ve Tutuma İlişkin Bulgular

H_{8c}=Lisansüstü muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliklerini elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Tablo 96. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Mesleki Değerler, Etik ve Tutum	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgisi	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.655**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgisi	r	0.668**	0.613**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.721**	0.473**	0.727**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

Akademik öz yeterlilik ve mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği kazanım düzeyleri arasında ($r=0.655$; $p<0.01$) orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği kazanım düzeyleri ($r=0.668$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve akademik öz yeterlilik ($r=0.613$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği kazanım düzeyleri ($r=0.721$; $p<0.01$) arasında yüksek düzeyde, akademik içsel motivasyon ve akademik öz yeterlilik ($r=0.473$; $p<0.01$) arasında düşük düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.727$; $p<0.01$) yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 97. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	15.227	3	5.076	29.634	0.000 ^b
Artık	8.221	48	0.171		
Toplam	23.448	51			
a. Bağımlı Değişken: Mesleki Değerler, Etik ve Tutum					
b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgisi, Akademik İçsel Motivasyon					

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p = 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 98. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r ²	Düzeltilmiş r ²	Tahminin Standart Hatası
0.806 ^a	0.649	0.627	0.41386
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgisi, Akademik İçsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği			

Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 62.7'sinin ($r^2_{\text{düzeltilmiş}} = 0.627$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F(3, 48) = 29.634$, $p < 0.000$ bulunmuştur.

Tablo 99. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	0.982	0.340		2.892	0.006	
Akademik Öz Yeterlilik	0.389	0.113	0.372	3.433	0.001	0.444
Muhasebe Dersine İlgisi	0.062	0.093	0.092	0.662	0.511	0.095
Akademik İçsel Motivasyon	0.221	0.058	0.478	3.834	0.000	0.484

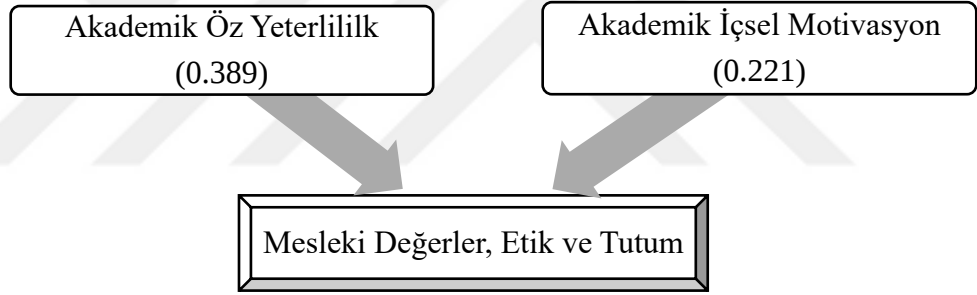
Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta = 0.372$, $t(48) = 3.433$, $p < 0.05$, $pr^2 = 0.197$). Akademik öz yeterlilikteki 1 puanlık artış mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliğini 0.389 puan arttırmaktadır. Muhasebe dersine karşı ilgi bağımsız değişkeni ile mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği bağımlı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\beta = 0.092$, $t(48) = 0.662$, $p > 0.05$, $pr^2 = 0.009$). Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta = 0.478$, $t(48) = 3.834$, $p < 0.05$, $pr^2 = 0.234$). Akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliğini 0.221 puan arttırmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{\text{mdetlsnsüst}} = \beta_0 + \beta_1 X_{\text{aöy}} + \beta_2 X_{\text{mdi}} + \beta_3 X_{\text{aim}}$$

Lisansüstü Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği Ortalaması = 0.982 + 0.389 * Akademik Öz Yeterlilik + 0.062 * Muhasebe Dersine İlgi + 0.221 * Akademik İçsel Motivasyon

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde H_{8c} hipotezi test edildiğinde akademik öz yeterlilik ve akademik içsel motivasyon değişkenlerinin lisansüstü düzeyinde mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliklerinin elde edilmesinde pozitif yönde etkili olduğu, muhasebe dersine ilgi değişkeninin ise etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 27’de $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde lisansüstü öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 27. Lisansüstü Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p < 0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.5. Tüm Eğitim Kademeleri Muhasebe Öğrencileri Regresyon Analizi Sonuçları

H_9 =Tüm eğitim kademelerindeki muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, muhasebe yetkinliklerini elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Hipotez muhasebe yetkinliklerinin alt boyutları olan teknik yetkinlikler, mesleki beceriler ve mesleki değerler, etik ve tutum alt boyutları için ayrıca test edilmiştir.

Muhasebe yetkinlikleri bağımlı değişkeni ile akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon bağımsız değişkenleri arasındaki korelasyonlar şöyledir:

Tablo 100. Muhasebe Yetkinlikleri İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Muhasebe Yetkinlikleri	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgi	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.576**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgi	r	0.681**	0.573**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.702**	0.685**	0.673**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

** . Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır. (2-tailed).

Akademik öz yeterlilik ve muhasebe yetkinlikleri kazanım düzeyleri arasında ($r=0.576$; $p<0.01$) orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve muhasebe yetkinlikleri kazanım düzeyleri ($r=0.681$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve akademik öz yeterlilik ($r=0.573$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe yetkinlikleri kazanımları ($r=0.702$; $p<0.01$) arasında yüksek düzeyde, akademik içsel motivasyon ve akademik öz yeterlilik ($r=0.685$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.673$; $p<0.01$) orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 101. Bağımsız Değişkenler Çoklu Bağlantı Tablosu

Değişkenler	Tolerans Değerleri	VIF Değerleri	CI Değeri
Sabit			1
Akademik Öz Yeterlilik	0.508	1.967	6.110
Muhasebe Dersine İlgi	0.523	1.911	8.005
Akademik İçsel Motivasyon	0.414	2.418	10.346

Değişkenlerin arasındaki korelasyonların 0.80 üzeri olmaması, varyans büyütme faktör (VIF) değerlerinin 10'dan düşük olması, tolerans değerlerinin 0.20 den yüksek olması ve condition index (CI) değerinin 30'dan küçük olması bağımsız değişkenler

arasında benzeşikliğin bulunmadığını göstermektedir (Akdi, 2011: 494; Tatlıdil ve Ortunç, 2011: 35; Gujarati, 2004: 362–363).

Tablo 102. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	207.249	3	69.083	176.295	0.000 ^b
Artık	151.650	387	0.392		
Toplam	358.899	390			
a. Bağımlı Değişken: Muhasebe Yetkinlikleri					
b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon					

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p = 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 103. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r ²	Düzeltilmiş r ²	Tahminin Standart Hatası
0.760 ^a	0.577	0.574	0.62599
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Muhasebe Yetkinlikleri			

Modeldeki ‘r’ değeri (0.760) araştırma verileri arasında çok yüksek korelasyon olduğunu, r² değeri ise (0.577) güvenilir olduğunu göstermektedir. Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 57.4’ünün (r²_{düzeltilmiş} = 0.574) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F = (3.387) = 176.295$, $p < 0.001^b$ bulunmuştur.

Tablo 104. Muhasebe Yetkinlikleri ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	1.461	0.102		14.341	0.000	
Akademik Öz Yeterlilik	0.103	0.045	0.105	2.265	0.024	0.114
Muhasebe Dersine İlgi	0.258	0.033	0.359	7.858	0.000	0.371
Akademik İçsel Motivasyon	0.198	0.026	0.388	7.560	0.000	0.359

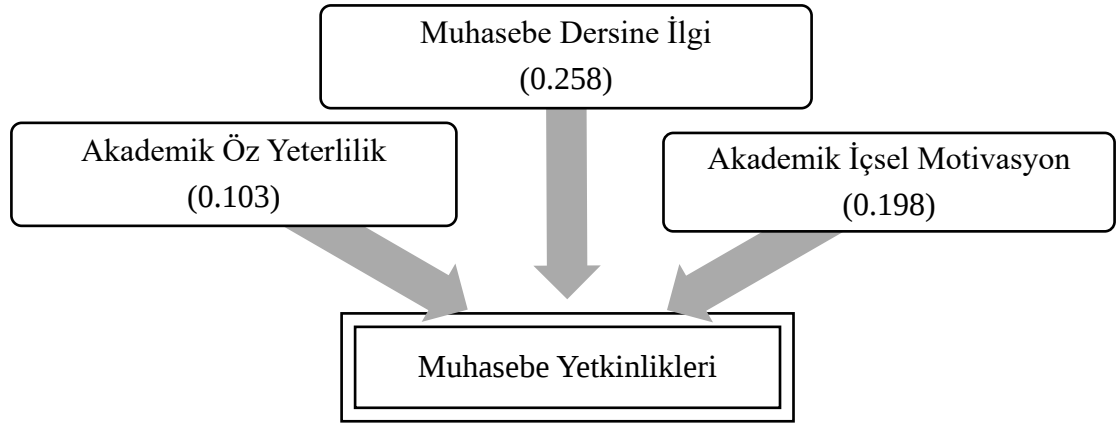
Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile muhasebe yetkinlikleri bağımlı değişkeni arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.105$, $t(387) = 2.265$, $p<0.05$, $pr^2=0.012$). Akademik öz yeterlilikteki 1 puanlık artış mesleki yetkinliği 0.103 puan arttırmaktadır. Muhasebe dersine karşı ilgi bağımsız değişkeni ile muhasebe yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.359$, $t(387)=7.858$, $p<0.05$, $pr^2=0.138$). Muhasebe dersine karşı ilgideki 1 puanlık artış mesleki yetkinliği 0.258 puan arttırmaktadır. Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile muhasebe yetkinlikleri bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.388$, $t(387)=7.560$, $p<0.05$, $pr^2=0.129$). Akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış mesleki yetkinliği 0.198 puan arttırmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{mytüm} = \beta_0 + \beta_1 X_{aöy} + \beta_2 X_{mdi} + \beta_3 X_{aim}$$

Tüm Eğitim Kademeleri Muhasebe Yetkinlikler Ortalaması = $1.461 + 0.103 * \text{Akademik Öz Yeterlilik} + 0.258 * \text{Muhasebe Dersine İlgi} + 0.198 * \text{Akademik İçsel Motivasyon}$

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p<0.05$ anlamlılık düzeyinde H_0 hipotezi test edildiğinde tüm eğitim kademelerindeki öğrencilerinin muhasebe yetkinliklerini elde etmelerinde akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon değişkenlerinin pozitif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 28’de $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde tüm eğitim kademeleri muhasebe öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 28. Tüm Eğitim Kademelerindeki Muhasebe Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p < 0,05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Muhasebe Yetkinlikleri Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.5.1. Teknik Yetkinliklere İlişkin Bulgular

H_{9a} = Tüm eğitim kademeleri muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, teknik yetkinlikleri elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Tablo 105. Teknik Yetkinlikler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Teknik Yetkinlikler	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgi	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.518**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgi	r	0.614**	0.573**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.653**	0.685**	0.673**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

Akademik öz yeterlilik ve teknik yetkinlikler kazanım düzeyleri arasında ($r=0.518$; $p < 0.01$) orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve teknik yetkinlikler kazanım düzeyleri ($r=0.614$; $p < 0.01$) arasında orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve akademik öz yeterlilik ($r=0.573$; $p < 0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve teknik yetkinlikler kazanım düzeyleri ($r=0.653$; $p < 0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve

akademik öz yeterlilik ($r=0.685$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.673$; $p<0.01$) orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 106. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	170.711	3	56.904	121.314	0.000 ^b
Artık	181.526	387	0.469		
Toplam	352.236	390			
a. Bağımlı Değişken: Teknik Yetkinlikler					
b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon					

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p= 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 107. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r ²	Düzeltilmiş r ²	Tahminin Standart Hatası
0.696 ^a	0.485	0.481	0.54480
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Teknik Yetkinlikler			

Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 48.1'inin ($r^2_{\text{düzeltilmiş}} = 0.481$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F=(3, 387) = 121.314$, $p<0.000$ bulunmuştur.

Tablo 108. Teknik Yetkinlikler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	1.501	0.111		13.460	0.000	
Akademik Öz Yeterlilik	0.066	0.050	0.068	1.336	0.182	0.068
Muhasebe Dersine İlgi	0.217	0.036	0.305	6.045	0.000	0.294
Akademik İçsel Motivasyon	0.202	0.029	0.401	7.068	0.000	0.338

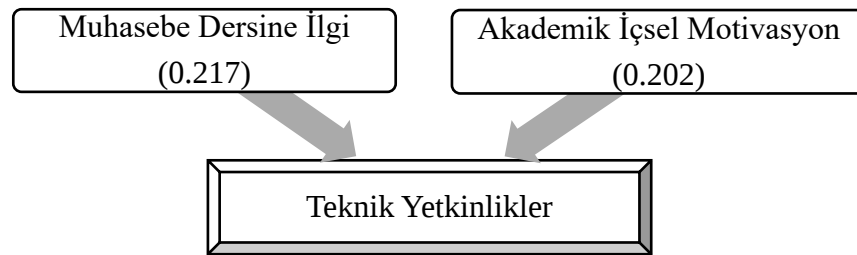
Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile teknik yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($\beta=0.068$, $t(387) = 1.336$, $p>0.05$, $pr^2=0.004$). Muhasebe dersine ilgi bağımsız değişkeni ile teknik yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.305$, $t(387)=6.045$, $p<0.05$, $pr^2=0.086$). Muhasebe dersine ilgideki 1 puanlık artış teknik yetkinlik kazanım düzeyini 0.217 puan arttırmaktadır. Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile teknik yetkinlikler bağımlı değişkeni arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.401$, $t(387)=7.068$, $p<0.05$, $pr^2=0.114$). Akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış teknik yetkinlik kazanım düzeyini 0.202 puan arttırmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{\text{tytüm}} = \beta_0 + \beta_1 X_{aöy} + \beta_2 X_{mdi} + \beta_3 X_{aim}$$

Tüm Eğitim Kademeleri Teknik Yetkinlikler Ortalaması = $1.501 + 0.066 * \text{Akademik Öz Yeterlilik} + 0.217 * \text{Muhasebe Dersine İlgi} + 0.202 * \text{Akademik İçsel Motivasyon}$

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde H_{9a} hipotezi test edildiğinde akademik öz yeterlilik değişkeninin tüm eğitim kademeleri düzeyinde teknik yetkinliklerin elde edilmesinde etkili olmadığı, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon değişkenlerinin ise pozitif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 29'da $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde tüm eğitim kademeleri muhasebe öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 29. Tüm Eğitim Kademeleri Muhasebe Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p<0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Teknik Yetkinlikler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.5.2. Mesleki Becerilere İlişkin Bulgular

H_{9b} = Tüm eğitim kademeleri muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, mesleki becerileri elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Tablo 109. Mesleki Beceriler İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Mesleki Beceriler	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgisi	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.577**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgisi	r	0.687**	0.573**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.728**	0.685**	0.673**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

Akademik öz yeterlilik ve mesleki beceriler kazanım düzeyleri arasında ($r=0.577$; $p<0.01$) orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve mesleki beceriler kazanım düzeyleri ($r=0.687$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve akademik öz yeterlilik ($r=0.573$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve mesleki beceriler kazanım düzeyleri ($r=0.728$; $p<0.01$) arasında yüksek düzeyde, akademik içsel motivasyon ve akademik öz yeterlilik ($r=0.685$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.673$; $p<0.01$) orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 110. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	242.797	3	80.932	196.939	0.000 ^b
Artık	159.038	387	0.411		
Toplam	401.835	390			
a. Bağımlı Değişken: Mesleki Beceriler					
b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgisi, Akademik İçsel Motivasyon					

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p= 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 111. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r ²	Düzeltilmiş r ²	Tahminin Standart Hatası
0.777 ^a	0.604	0.601	0.64105
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgisi, Akademik İçsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Mesleki Beceriler			

Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 60.1'inin ($r^2_{\text{düzeltilmiş}} = 0.601$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F(3, 387) = 196.939$, $p < 0.000$ bulunmuştur.

Tablo 112. Mesleki Beceriler ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	1.382	0.104		13.247	0.000	
Akademik Öz Yeterlilik	0.077	0.046	0.075	1.670	0.096	0.085
Muhasebe Dersine İlgisi	0.262	0.034	0.344	7.788	0.000	0.368
Akademik İçsel Motivasyon	0.240	0.027	0.445	8.957	0.000	0.414

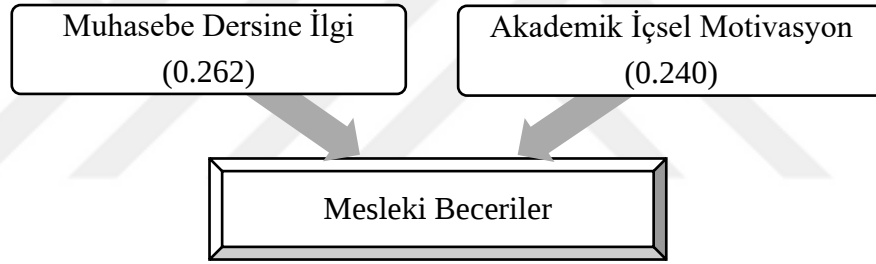
Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile mesleki beceriler bağımlı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\beta=0.075$, $t(387) = 1.670$, $p > 0.05$, $pr^2=0.007$). Muhasebe dersine karşı ilgi bağımsız değişkeni ile mesleki beceriler bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.344$, $t(387)=7.788$, $p < 0.05$, $pr^2=0.135$). Muhasebe dersine ilgideki 1 puanlık artış mesleki becerileri 0.262 puan arttırmaktadır. Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile mesleki beceriler bağımlı değişkeni arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.445$, $t(387)=8.957$, $p < 0.05$, $pr^2=0.055$). Akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış mesleki becerileri 0.240 puan arttırmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{mbtüm} = \beta_0 + \beta_1 X_{aöy} + \beta_2 X_{mdi} + \beta_3 X_{aim}$$

Tüm Eğitim Kademeleri Mesleki Beceriler Ortalaması = $1.382 + 0.077 * \text{Akademik Öz Yeterlilik} + 0.262 * \text{Muhasebe Dersine İlgi} + 0.240 * \text{Akademik İçsel Motivasyon}$

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde H_{9b} hipotezi test edildiğinde akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi değişkenlerinin tüm eğitim kademeleri düzeyinde mesleki beceriler yetkinliklerinin elde edilmesinde pozitif yönde etkili olduğu akademik öz yeterlilik değişkeninin ise etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 30'da $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde tüm eğitim kademeleri muhasebe öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 30. Tüm Eğitim Kademeleri Muhasebe Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p < 0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Beceriler Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

3.3.5.5.3. Mesleki Değerler, Etik ve Tutuma İlişkin Bulgular

H_{9c} = Tüm eğitim kademeleri muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri, mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliklerini elde etmelerini pozitif yönde etkilemektedir.

Tablo 113. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Tablosu

Değişkenler		Mesleki Değerler, Etik ve Tutum	Akademik Öz Yeterlilik	Muhasebe Dersine İlgisi	Akademik İçsel Motivasyon
Akademik Öz Yeterlilik	r	0.585**	1		
	p	0.000	0.000		
Muhasebe Dersine İlgisi	r	0.663**	0.573**	1	
	p	0.000	0.000	0.000	
Akademik İçsel Motivasyon	r	0.710**	0.685**	0.673**	1
	p	0.000	0.000	0.000	0.000

Akademik öz yeterlilik ve mesleki beceriler kazanım düzeyleri arasında ($r=0.585$; $p<0.01$) orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve mesleki değerler, etik ve tutum kazanım düzeyleri ($r=0.663$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, muhasebe dersine ilgi ve akademik öz yeterlilik ($r=0.573$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve mesleki değerler, etik ve tutum kazanım düzeyleri ($r=0.710$; $p<0.01$) arasında yüksek düzeyde, akademik içsel motivasyon ve akademik öz yeterlilik ($r=0.685$; $p<0.01$) arasında orta düzeyde, akademik içsel motivasyon ve muhasebe dersine ilgi arasında ($r=0.673$; $p<0.01$) orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 114. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Varyans Analizi Sonuçları

	Kareler Toplamı	(Serbestlik Derecesi) df	Kareler Toplamı	F	p
Regresyon	259.557	3	86.519	173.444	0.000 ^b
Artık	193.047	387	0.499		
Toplam	452.605	390			
a. Bağımlı Değişken: Mesleki Değerler, Etik ve Tutum					
b. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgisi, Akademik İçsel Motivasyon					

Yapılan varyans analizi neticesinde ($p= 0.000^b < 0.05$) modelin anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 115. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği İle Bağımsız Değişkenler Arasındaki Model Özeti

r	r ²	Düzeltilmiş r ²	Tahminin Standart Hatası
0.757 ^a	0.573	0.570	0.70628
a. Tahmin ediciler: (Sabit), Akademik Öz Yeterlilik, Muhasebe Dersine İlgi, Akademik İçsel Motivasyon			
b. Bağımlı Değişken: Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği			

Analiz sonucunda bağımlı değişkenin % 57'sinin ($r^2_{\text{düzeltilmiş}} = 0.570$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı anlamlı bir regresyon modeli $F(3, 387) = 173.444$, $p < 0.000$ bulunmuştur.

Tablo 116. Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	Kısmi Korelasyon
(Sabit)	1.447	0.115		12.589	0.000	
Akademik Öz Yeterlilik	0.132	0.051	0.120	2.581	0.010	0.444
Muhasebe Dersine İlgi	0.253	0.037	0.314	6.842	0.000	0.095
Akademik İçsel Motivasyon	0.238	0.029	0.416	8.056	0.000	0.484

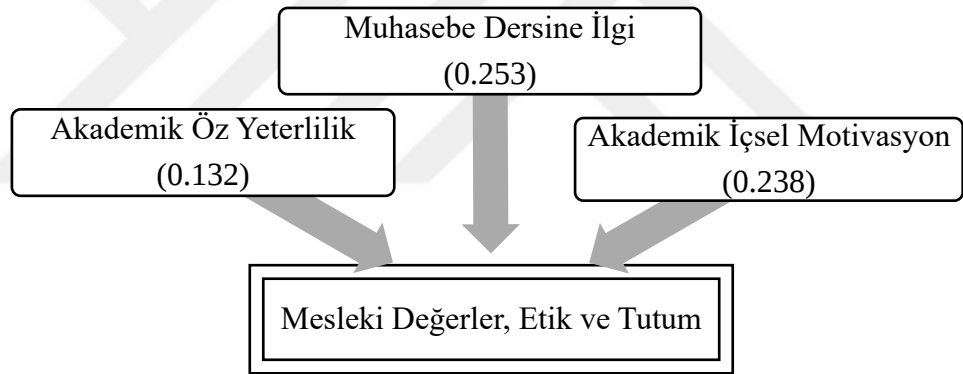
Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkeni ile mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.120$, $t(387) = 2.581$, $p < 0.05$, $pr^2=0.197$). Akademik öz yeterlilikteki 1 puanlık artış mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliğini 0.132 puan arttırmaktadır. Muhasebe dersine karşı ilgi bağımsız değişkeni ile mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.314$, $t(387)=6.842$, $p < 0.05$, $pr^2=0.009$). Muhasebe dersine ilgideki 1 puanlık artış mesleki becerileri 0.253 puan arttırmaktadır. Akademik içsel motivasyon bağımsız değişkeni ile mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliği bağımlı değişkeni arasında olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta=0.416$, $t(387)=8.056$, $p < 0.05$, $pr^2=0.234$). Akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliğini 0.238 puan arttırmaktadır. Yapılan regresyon analizi sonucu oluşturulan regresyon denklemi ise şöyledir;

$$\hat{Y}_{mdettüm} = \beta_0 + \beta_1 X_{aöy} + \beta_2 X_{mdi} + \beta_3 X_{aim}$$

Tüm Eğitim Kademeleri Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği Ortalaması =
 1.447 + 0.132 * Akademik Öz Yeterlilik + 0.253 * Muhasebe Dersine İlgi + 0.238 *
 Akademik İçsel Motivasyon

Sonuç olarak, yapılan regresyon analizleri neticesinde, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde H_{9c} hipotezi test edildiğinde akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine ilgi ve akademik içsel motivasyon değişkeninin tüm eğitim kademeleri düzeyinde mesleki değerler, etik ve tutum yetkinliklerinin elde edilmesinde pozitif yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 31’de $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde tüm eğitim kademeleri muhasebe öğrencilerine ait bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler tarafından etkilenme oranlarının özeti verilmiştir.

Şekil 31. Tüm Eğitim Kademeleri Muhasebe Öğrencilerine Ait Bağımsız Değişkenlerin $p < 0.05$ Anlamlılık Düzeyine Göre Mesleki Değerler, Etik ve Tutum Yetkinliği Bağımlı Değişkenini β Değerleri İle İfade Edilen Etkileme Güçleri

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Son yıllarda iletişim, ulaşım, üretim ve bilgi teknolojilerinin gelişmesi ile küreselleşme giderek hızlanmış ve ülkeler arası siyasal ve ekonomik sınırlar önemini yitirmiştir. Artık ülkeler daha da birbirine yaklaşmış ve dünya küresel bir ekonomi haline gelmiştir. Bu gelişmeler paralelinde ülkeler ekonomik yarıştan pay kapmak için ihracat oranlarını arttırmaya çalışmakta ve ekonomik yapılarını da buna göre planlamaktadırlar. Ayrıca teknolojik, siyasi ve ticari gelişmeler işletmeleri de değişmeye zorlamış, basit yapılarını kompleks hale getirmiş ve onları çokuluslu işletmeler haline dönüştürmüştür. Küreselleşmenin sonucu olarak işletmelerin birbirleri ile iletişim kurmaları için ortak bir dil ihtiyacı doğmuştur. Bu ortak dilde tüm dünyada kabul edilen muhasebe standartlarıdır. Standartlar aracılığı ile işletmeler birbirleri ile iletişim kurabilmekte ve mukayese edilebilmektedir. Gerek makro düzeyde devletlerin, gerekse mikro düzeyde işletmelerin diğer devlet ve işletmelere avantaj sağlamaları, işletmelerin iletişim dili olan muhasebe standartlarına uyma yetenekleri ile doğru orantılıdır. Bu amaçla muhasebe eğitiminin uluslararası alanda bir standardının olması, tekdüzeliğin sağlanması, farklılıkların giderilmesi ve mesleğin kalitesinin artırılması amacıyla Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu bünyesindeki Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu tarafından uluslararası eğitim standartları oluşturulmuştur.

Diğer taraftan, uluslararası meslek kurumlarının belirlediği bu standartları uygulayacak gelecekteki meslek elemanı adayları olan öğrencilerin, muhasebe standartları kapsamındaki mesleki yetkinliklere sahip olmaları hem onların istihdamları açısından avantaj sağlaması, hem de mesleğin kalitesini artırması açısından son derece önemlidir. Ayrıca yapılan araştırmalar, öğrencilerin akademik içsel motivasyonlarının, akademik öz yeterliliklerinin ve derslere karşı tutumlarının gerekli kazanımları almalarında etkili olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın amacı, örgün eğitimde muhasebe eğitimi verilen ortaöğretim, önlisans, lisans ve lisansüstü eğitim kademelerindeki muhasebe öğrencilerinin uluslararası muhasebe eğitim standartları kapsamında belirlenmiş mesleki yetkinlikleri ne düzeyde elde ettiklerinin, öğrencilerin akademik öz yeterliliklerinin, muhasebe dersine ilgilerinin ve akademik içsel motivasyonlarının belirlenen yetkinliklerin elde edilmesini

etkileyip etkilemediğini incelemektir. Ayrıca, öğrencilerin akademik içsel motivasyon, akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine ilgi ve muhasebe yetkinliklerini elde etme düzeylerinin, eğitim kademelerine göre farklılaşıp farklılaşmadıklarının incelenmesi de yan amacdır.

Bu amaç doğrultusunda, anket oluşturulmuş ve çalışmanın ana kütlesini oluşturan Erzurum ilinde eğitim gören tüm eğitim kademelerindeki muhasebe son sınıf öğrencilerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Anketlere 391 adet geri dönüş olmuş ve elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Program vasıtası ile frekans, yüzde, ortalama gibi betimleyici istatistiklerin yanı sıra, tek yönlü varyans analizi ve çoklu regresyon analizleri yapılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerle ilgili demografik bilgiler şöyledir:

- Araştırmaya katılanların % 46.8'i kız, % 53.2'si erkek öğrencilerden oluşmaktadır.
- Araştırmaya katılanların 141'i ortaöğretim, 108'i önlisans, 90'ı lisans, 52'si lisansüstü muhasebe öğrencilerden oluşmaktadır. Katılımcı sayıları mevcut öğrenci sayıları ile orantılıdır.

Değişkenler ile ilgili aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Akademik öz yeterlilik bulguları:

- En yüksek akademik öz yeterlilik ortalamaları lisansüstü muhasebe öğrencilerine aitken, en düşük ortalamalar ortaöğretim muhasebe öğrencilerine aittir. Önlisans muhasebe öğrencilerinin ortalamaları lisansüstü öğrencilerinin ortalamalarına yakın ve lisans muhasebe öğrencilerinden yüksektir.

Muhasebe dersine ilgi bulguları:

- Muhasebe dersine ilgi değişkeninde en düşük ortalama lisans muhasebe öğrencilerin aitken en yüksek ortalama lisansüstü muhasebe öğrencilerine aittir. Lisansüstü muhasebe öğrencilerinden sonra en yüksek ortalama önlisans öğrencilerine aittir. Lisansüstü muhasebe öğrencilerini lisans öğrencileri takip etmektedir.

Akademik içsel motivasyon bulguları:

- Akademik içsel motivasyon ortalamalarında en düşük ortalama ortaöğretim muhasebe öğrencilerine ait iken, bunu sırası ile lisans, önlisans ve lisansüstü muhasebe öğrencileri takip etmektedir.

Muhasebe mesleki yetkinlikler ile ilgili bulgular:

- Muhasebe yetkinliklerinde en düşük ortalamaya ortaöğretim muhasebe öğrencileri sahip iken, en yüksek ortalamaya lisansüstü muhasebe öğrencileri sahiptir. Önlisans öğrencilerin ortalamaları ise lisans öğrencilerinin ortalamalarından yüksektir.
- Mesleki yetkinliklerin alt boyutu olan teknik yetkinlikler, mesleki beceriler, mesleki değerler, etik ve tutum yetkinlikleri incelendiğinde, bu değişkenlerde de en düşük ortalama ortaöğretim muhasebe öğrencilerine, en yüksek ortalamaya lisansüstü muhasebe öğrencilerine aittir. Önlisans muhasebe öğrencilerinin ortalamaları lisans muhasebe öğrencilerinin ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Mesleki yetkinliklerin alt boyutları incelendiğinde, genel olarak teknik yetkinlik kazanımlarının diğer mesleki kazanımlara göre en düşük seviyede olduğu görülmüştür. Teknik yetkinlikleri mesleki beceriler takip ederken, en yüksek ortalamalar mesleki değerler, etik ve tutum kazanımlarına ait olduğu görülmüştür. Genel olarak mesleki yetkinlikler incelendiğinde, tüm eğitim kademelerindeki öğrencilerin teknik yetkinlik ortalamalarının 3'e yakın olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, öğrencilerin gerekli teknik yetkinlikleri ve mesleki becerilere alamadıkları söylenebilir.
- Bağımsız ve bağımlı değişkenlerin ortalamaları incelendiğinde, ortaöğretim muhasebe öğrencilerinin ortalamaları genel anlamda en düşük ortalamaya sahip olduğu ve lisansüstü muhasebe öğrencilerinin ise en yüksek ortalamalara sahip olduğu görülmüştür. Bu sonucun hem eğitim seviyelerinden hem de öğrenme istekliliklerinden kaynaklandığı söylenebilir. Diğer taraftan, önlisans kademesindeki muhasebe öğrencilerinin lisans kademesindeki muhasebe öğrencilerinden daha yüksek ortalamalara sahip oldukları görülmüştür. Önlisans muhasebe öğrencileri genel olarak ortaöğretim muhasebe eğitimi almış öğrencilerden oluşmakta ve ortaöğretim düzeyinde alınan mesleki

eğitimin önlisans muhasebe öğrencileri için bir avantaja dönüştüğü söylenebilir. Ayrıca, Covid süresince ve akabinde ülkemizin yaşadığı büyük Maraş depremi felaketi nedeni ile bir süre eğitimlerin uzaktan yapılması genel olarak mesleki yetkinlik ortalamalarını düşürmüş ve yükseköğretim kademesinde uzaktan eğitime maruz kalan lisans öğrencilerinin ortalamalarını diğer kademelere göre daha aşağı düşürdüğü söylenebilir.

Öğrencilerin akademik içsel motivasyon, akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine ilgi ve muhasebe yetkinliklerini elde etme düzeylerinin, eğitim kademelerine göre farklılaşıp farklılaşmadıklarının belirlenmesine ilişkin tek yönlü varyans analizi yapılmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilik düzeyleri eğitim kademelerine göre farklılaşmaktadır. Akademik öz yeterlilik değişkeninde ortaöğretim ile önlisans, ortaöğretim ile lisansüstü, önlisans ile lisans, önlisans ile lisansüstü, lisans ile lisansüstü eğitim kademeleri arasında istatistiki olarak anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir.
- Muhasebe öğrencilerinin muhasebe dersine ilgi düzeyleri eğitim kademelerine göre farklılaşmaktadır. Muhasebe dersine ilgi değişkeninde ortaöğretim ile lisans, ortaöğretim ile lisansüstü, önlisans ile lisans, önlisans ile lisansüstü, lisans ile lisansüstü eğitim kademeleri arasında istatistiki olarak anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir.
- Muhasebe öğrencilerinin akademik içsel motivasyon düzeyleri eğitim kademelerine göre farklılaşmaktadır. Akademik içsel motivasyon değişkeninde ortaöğretim ile önlisans, ortaöğretim ile lisansüstü, önlisans ile lisansüstü, lisans ile lisansüstü eğitim kademeleri arasında istatistiki olarak anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir.
- Muhasebe öğrencilerinin muhasebe yetkinlikleri kazanım düzeyleri eğitim kademelerine göre farklılaşmaktadır. Muhasebe mesleki yetkinlikleri değişkeninde ortaöğretim ile önlisans, ortaöğretim ile lisansüstü eğitim kademeleri arasında istatistiki olarak anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Mesleki yetkinliklerin alt boyutları incelendiğinde, muhasebe öğrencilerinin eğitim kademeleri ile muhasebe yetkinlikleri alt boyutu olan teknik yetkinlikler

değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Muhasebe öğrencilerinin eğitim kademeleri ile muhasebe yetkinlikleri alt boyutu olan mesleki beceriler değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Mesleki beceriler yetkinliği değişkeninde ortaöğretim ile önlisans, ortaöğretim ile lisansüstü, önlisans ile lisans, lisans ile lisansüstü eğitim kademeleri arasında istatistiki olarak anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Muhasebe öğrencilerinin eğitim kademeleri ile muhasebe yetkinlikleri alt boyutu olan mesleki değerler, etik ve tutum değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Mesleki değerler, etik ve tutum değişkeninde ortaöğretim ile önlisans, ortaöğretim ile lisansüstü, önlisans ile lisans, lisans ile lisansüstü eğitim kademeleri arasında istatistiki olarak anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir.

- Genel olarak, sonuçlardan öğrencilerin akademik içsel motivasyon, akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine ilgi ve muhasebe yetkinliklerini elde etme düzeylerinin eğitim kademelerine göre farklılaştığı belirlenmiştir.

Akademik öz yeterlilik, muhasebe dersine karşı ilgi ve akademik içsel motivasyon değişkenlerinin muhasebe mesleki yetkinliklerinin elde edilmesini etkileme düzeyini belirlemeyeyönelik kurulan model çoklu regresyon analizi ile test edilmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Ortaöğretim muhasebe öğrencilerinin muhasebe dersine karşı ilgileri ve akademik içsel motivasyonları, mesleki yetkinlik kazanımlarını pozitif yönde etkilemektedir. Kurulan model anlamlı çıkmıştır ve bağımlı değişkenin % 52.7'si bağımsız değişkenler tarafından açıklanmaktadır. Bu değişkenler ile muhasebe yetkinlikleri bağımlı değişkeni arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Muhasebe dersine karşı ilgideki 1 puanlık artış mesleki yetkinliği 0.337 puan, akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış ise 0.281 puan arttırmaktadır. Yetkinlikler alt boyutları ile ayrıntılı olarak incelendiğinde, teknik yetkinlikleri muhasebe dersine ilgi 0.302 puan, akademik içsel motivasyon 0.259 puan, mesleki becerileri muhasebe dersine ilgi 0.347 puan, akademik içsel motivasyon 0.280 puan, mesleki değerler, etik ve tutumu muhasebe dersine ilgi 0.361 puan ve akademik içsel motivasyon 0.303 puan pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir.

- Önlisans muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları, muhasebe dersine karşı ilgileri, mesleki yetkinlik kazanımlarını pozitif yönde etkilemektedir. Kurulan model anlamlı çıkmıştır ve bağımlı değişkenin % 77'si bağımsız değişkenler tarafından açıklanmaktadır. Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkenindeki 1 puanlık artış mesleki yetkinlik değişkenini 0.114 puan, muhasebe dersine karşı ilgideki 1 puanlık artış 0.201 puan, akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış ise 0.206 puan arttırmaktadır. Önlisans düzeyinde yetkinlikler alt boyutları ile ayrıntılı olarak incelendiğinde, teknik yetkinlikleri muhasebe dersine ilgi 0.162 puan, akademik içsel motivasyon 0.189 puan, mesleki becerileri muhasebe dersine ilgi 0.171 puan, akademik içsel motivasyon 0.264 puan, mesleki değerler, etik ve tutumu akademik öz yeterlilik 0.179 puan, muhasebe dersine ilgi 0.270 puan ve akademik içsel motivasyon 0.164 puan pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir.
- Lisans muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları mesleki yetkinlik kazanımlarını pozitif yönde etkilemektedir. Kurulan model anlamlı çıkmıştır ve bağımlı değişkenin % 65.6'sı bağımsız değişkenler tarafından açıklanmaktadır. Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkenindeki 1 puanlık artış mesleki yetkinlik değişkenini 0.242 puan, akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış ise 0.188 puan arttırmaktadır. Lisans düzeyinde yetkinlikler alt boyutları ile ayrıntılı olarak incelendiğinde, teknik yetkinlikleri akademik öz yeterlilik 0.190 puan, akademik içsel motivasyon 0.189 puan, mesleki becerileri akademik öz yeterlilik 0.238 puan, muhasebe dersine ilgi 0.161 puan, akademik içsel motivasyon 0.208 puan, mesleki değerler, etik ve tutumu akademik öz yeterlilik 0.224 puan, muhasebe dersine ilgi 0.181 puan ve akademik içsel motivasyon 0.208 puan pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir.
- Lisansüstü muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları ve muhasebe dersine karşı ilgileri mesleki yetkinlik kazanımlarını pozitif yönde etkilemektedir. Kurulan model anlamlı çıkmıştır ve bağımlı değişkenin % 79.1'i bağımsız değişkenler tarafından açıklanmaktadır. Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkenindeki 1 puanlık artış mesleki

yetkinlik değişkenini 0.373 puan, muhasebe dersine ilgideki 1 puanlık artış 0.170 puan ve akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış ise 0.119 puan arttırmaktadır. Lisansüstü düzeyinde yetkinlikler alt boyutları ile ayrıntılı olarak incelendiğinde, teknik yetkinlikleri akademik öz yeterlilik 0.375 puan, muhasebe dersine ilgi 0.258 puan, mesleki becerileri akademik öz yeterlilik 0.353 puan, muhasebe dersine ilgi 0.190 puan, mesleki değerler, etik ve tutumu akademik öz yeterlilik 0.389 puan ve akademik içsel motivasyon 0.221 puan pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir.

- Tüm eğitim kademeleri bir bütün olarak incelendiğinde ise, muhasebe öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, akademik içsel motivasyonları, muhasebe dersine karşı ilgileri mesleki yetkinlik kazanımlarını pozitif yönde etkilemektedir. Kurulan model anlamlı çıkmıştır ve bağımlı değişkenin % 57.4'ü bağımsız değişkenler tarafından açıklanmaktadır. Akademik öz yeterlilik bağımsız değişkenindeki 1 puanlık artış mesleki yetkinlik değişkenini 0.103 puan, muhasebe dersine karşı ilgideki 1 puanlık artış 0.170 puan ve akademik içsel motivasyondaki 1 puanlık artış ise 0.119 puan arttırmaktadır. Tüm eğitim kademeleri düzeyinde yetkinlikler alt boyutları ile ayrıntılı olarak incelendiğinde, teknik yetkinlikleri muhasebe dersine ilgi 0.217 puan, akademik içsel motivasyon 0.202 puan, mesleki becerileri muhasebe dersine ilgi 0.262 puan, akademik içsel motivasyon 0.240 puan, mesleki değerler, etik ve tutumu akademik öz yeterlilik 0.132 puan, muhasebe dersine ilgi 0.253 puan ve akademik içsel motivasyon 0.238 puan pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir.

Sonuç olarak, tüm eğitim kademelerindeki muhasebe öğrencilerinin sonuçları incelendiğinde, uluslararası muhasebe eğitim standartları kapsamındaki mesleki yetkinliklerin kazanımlarını en yüksek derecede lisansüstü öğrencilerinin elde ettikleri, bu eğitim kademesindeki öğrencileri sırası ile önlisans ve lisans eğitim kademelerindeki muhasebe öğrencilerinin takip ettikleri, ortaöğretim muhasebe öğrencilerinin ise en düşük düzeyde yetkinlikleri elde ettikleri belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre, eğitim seviyesi arttıkça öğrencilerin mesleki yetkinliklerinin arttığı söylenebilir.

Önlisans öğrencilerinin mesleki yetkinlik kazanım düzeylerinin lisans öğrencilerine göre daha yüksek olması, bu okulların ilgili meslek lisesinin devamı niteliğinde

düşünüldüğünde, meslek lisesi öğrencilerinin kendi alanlarında bir yükseköğretim programını seçmesinin mesleki yetkinlik açısından daha yüksek kazanımlar elde etmelerini sağladığı söylenebilir.

Ortaöğretim öğrencilerinin kazanım düzeylerinin en düşük düzeyde olması, genel olarak meslek lisesi öğrencilerinin hazır bulunuşluk düzeylerinin düşük olması, mesleki eğitime akademik başarısı düşük olan öğrencilerin diğer okul türlerine yerleşememesi neticesi zorunlu tercihlerinin ve mesleğe karşı ilgisizliklerinin sonucu olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin motivasyonları, derse ilgileri ve akademik öz yeterlilikleri kazanımları elde etmelerinde pozitif yönde etkilidir. Öğrenciler ne kadar iyi motive olurlarsa, derse karşı ilgisi ne kadar fazlaysa ve akademik öz yeterliği ne kadar yüksekse, kazanımları elde etmesi aynı kademedeki diğer arkadaşlarına göre daha yüksek olmaktadır.

Çalışma sonucu elde edilen bulgulara dayanarak muhasebe eğitim için şu önerilerde bulunulabilir:

- Mesleki eğitim bütçesi arttırılarak, eğitim kurumlarının fiziki alt yapılarının, donanımlarının güncellenmesi mesleki eğitime olumlu katkı sunabilir.
- Mesleki eğitim ile ilgili eğitim ve öğrenim materyallerinin, dijitalleştirilmesi ve daha görsel içeriklerle desteklenmesi, öğrencilere mesleki tecrübe kazandıracak sanal platformların oluşturulması, mesleki yetkinlik kazanım düzeylerini arttırabilir.
- Mesleki eğitim müfredatının iş piyasasına ve gelişen teknolojiye uyumlu bir hale getirilmesi muhasebe eğitiminin kalitesini ve meslek adaylarının istihdam olanaklarını arttırabilir.
- Ortaöğretim muhasebe öğrencilerine, yükseköğretim muhasebe bölümlerinin tercihi durumunda ek kontenjan, ek puan vb. gibi ayrıcalıklar verilerek muhasebe meslek liseleri teşvik edilebilir.
- Meslek liselerinin özendirilmesi ile bu liseleri akademik anlamda daha iyi ve daha istekli öğrencilerin tercihi sağlanarak ortaöğretim düzeyindeki

meslek mensubu adaylarının elde etmesi gereken kazanım düzeyleri arttırılabilir.

- Muhasebe mesleki eğitim tüm kademeleri ile bir bütün olarak düşünülüp, ortaöğretim ve yükseköğretim muhasebe eğitim müfredatı, birbirinin devamı niteliğinde uyumlaştırılması mesleki kaliteyi arttırabilir.
- Mesleki eğitime ortaöğretim kademesinden başlanılarak, bu öğrencilerin üst mesleki eğitim kademelerini de tamamlamaları desteklenerek, mesleki eğitim kademelerindeki öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerini arttırılabilir, bu da mesleki eğitimin kalitesini arttırarak mesleki uzmanlaşmaya olumlu katkı sağlayabilir.
- Üniversiteler ve iş dünyası arasında daha fazla işbirliği yapılarak, mesleki eğitim sürecinin koordineli olarak yürütülmesi ve iş dünyasının talep ettiği yetkinliklere uyumlu uygulama eğitimlerinin müfredatta daha fazla yer alması, meslek mezunlarına mezuniyet sonrası istihdam konusunda olumlu katkılar sağlayabilir.
- Üniversitelerin muhasebe ile ilgili kurum, kuruluş ve işletmeler ile işbirliği protokolleri yapması, üniversite ve iş dünyası arasındaki koordinasyonun artması mesleki eğitimin kalitesini arttırabilir.
- Tüm muhasebe eğitim kademelerinde teorik eğitimlerin yanında (staj gibi) pratik eğitimlerin arttırılması, meslek adayı öğrencilerin hem iş tecrübelerini hem de meslek kalitesini arttırabilir.
- Öğrencilerin akademik öz yeterliliklerinin, ilgilerinin ve motivasyonlarının arttırılması, mesleki yetkinlik kazanım düzeylerini arttırarak daha donanımlı meslek mensuplarının yetişmesine ve mesleğin profesyonellik seviyesinin artmasına katkı sağlayabilir.
- Mesleki eğitim ile ilgili tüm kurum ve kuruluşların, toplumdaki mesleki eğitime olan olumsuz algıyı tersine çevirecek yeni düzenlemeler yapması, mesleki eğitimin önemini ortaya koyan projeler üretmeleri, ailelerden

başlayarak tüm toplumu bilinçlendirmeleri, mesleki eğitimin kalitesinin artmasına yardımcı olabilir.

- Ortaöğretim düzeyinde meslek öğretmenlerini yetiştirecek öğretmen fakültelerinin tekrar açılması ve meslek lisesi öğretmenlerinin lisansüstü eğitim almalarını teşvik edecek düzenlemelerin yapılması, mesleki eğitimin kalitesini arttırabilir.

KAYNAKLAR

- AAA (The American Accounting Association), (<https://aaahq.org/>, Erişim Tarihi 16.05.2022)
- Affero, I., & Razali, H. (2013). *Issues and Challenges of Technical and Vocational Education & Training in Malaysia for Knowledge Worker Driven*. National Conference on Engineering Technology (NCET 2013).
- Akbulut, H., Pekkaya, M., Aksakaloğlu, H. (2014). “Meslek Mensuplarının Bakış Açısıyla Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi: Bursa İli Üzerine Bir Uygulama”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 73-91.
- Akdi, Y. (2011). *Matematiksel İstatistiğe Giriş*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akgül, A., Çevik, O. (2003). *İstatistiksel Analiz Teknikleri*. Ankara: Emek Ofset.
- Al Mallak, MA, Tan, LM ve Laswad, F. (2020), "Suudi Arabistan'da muhasebe eğitiminde genel beceriler: öğrencilerin algıları", *Asian Review of Accounting*, 28(3), 395-421.
- Al-Anbagi, Al-Azzawi, Al Obaidi, (2018) “Compliance With International Education Standards (IES 2) In Iraq Towards The Adoption Of International Accounting Standards”, *Biblioteca Digital Repositorio Academico*, 34(86), 2456- 2469.
- Aleksander, D., Britton, A., ve Yorissen, A. (2010). *Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartları: Nəzəriyyədən Praktikaya*. (S. M. Səbzəliyev, Q. R. Rzayev, B. İ. Babayev, B. İ. Quliyev, N. M. İsmayılov, ve S. Ə. İbrahimova, Çev.), Bakı: İqtisad Universiteti Nəşriyyatı.
- Aleqap, Mahmoud Mohmad Ahmad – Nurannabı, Mohammad- ADEL Dalia (2015). “Mind the Gap: Accounting Information Systems Curricula Development in Compliance With IFAC Standards in a Developing Country”, *Journal of Education for Business*, 90(7), 349-358.
- Alhas, A. (2006). *Lisansüstü Eğitim Yapmakta Olan Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenlerinin Lisansüstü Eğitime Bakış Açıları (Ankara İli Örneği)*.

(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Alkan, G. (2015). “İşletmelerin Önlisans Muhasebe Eğitiminden Beklentileri: İzmir’de Bir Araştırma”. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 17 (1), 137-158.
- Alkan, G. (2018). “Meslek Yüksekokullarında İstihdam Odaklı Muhasebe Eğitimi”, *Journal Of Business In The Digital Age*, 1(1), 33-37
- Altıntaş, N. (2011). “Türkiye’de Muhasebe Hukukunun Çerçevesi”. *İ.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 175-188
- Altıntaş, T. (2011). “Uluslararası Muhasebe ve Türkiye’de Muhasebe Hukuku”. *İ.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 162-174.
- American Institute Certified Practising Accountant (AICPA), Professional skills competence areas, <https://www.aicpa.org/interestareas/accountingeducation/resources/accounting-core-competencies-functional.html>, (Erişim Tarihi: 14.05.2022)
- Ardahan, F. (2010). “Sektör Odaklı Mesleki Eğitim, Sektörün İşletmecilik Eğitiminden Beklentileri ve Antalya Örnek Uygulaması”. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 10 (20) , 55-76.
- Arslan, M. (2009). *Eğitimle İlgili Temel Kavramlar*. M. Arslan içinde, *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Arsoy, A. P., Bora, T. ve Selimoğlu, S., (2014). “Muhasebe Eğitimindeki Bilgi, Beceri ve Eğitim Tekniklerinin Gerekliliklerine İlişkin Beklentiler: Türkiye’deki Akademisyenlere ve Meslek Mensuplarına Yönelik Bir Araştırma”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(23), 121-136.
- Atatürk Üniversitesi (ATAUNİ), Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esasları, (<https://atauni.edu.tr/yuklemeler/40dfb1091413cf9046b8515f26228b22.pdf>, Erişim Tarihi: 06.08.2023)
- Atmaca, M. (2010). *Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına ve Vergi Yasalarına Göre Düzenlenen Temel Mali Tabloların Finansal Analiz Açısından*

Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi ve Türkiye Uygulaması. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Atmaca, M. ve Coşgun, N. (2014). “Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesine Bağlı Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Motivasyonlarının ve Beklentilerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 167-184.

Ayboğa, H. (2002). “Globalleşme Sürecinde Muhasebe Alanındaki Gelişmelere Ülkemizin Uyum”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (8), 39-55.

Aydın, A. (2014). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Aydın, S. (2007). *Muhasebe Eğitiminin İşletme Beklentilerini Karşılama Derecesinin Ölçülmesi ve Uluslararası Muhasebe eğitimi Standartlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ayeni, A. O. (2015). “World Wide Comparism of Technical and Vocational Education: Lessons for Nigerian Technical and Vocational Education Sector (I)”. *Journal of Education and Practice*, 6 (30), 103-110.

Aysan, Mustafa (1979). “Türkiye’de Muhasebe Eğitimi Nasıl Yapılmalıdır”, *Türkiye I. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, 20-21 Nisan 1979 Antalya, 250-284

Belverd, E., Needles Jr (2008). “International Education Standards (IES), Issues of Implementation A Report on the Third IAAER Globalization Roundtable”, *Accounting Education*, 17(1), 69-79, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09639280802095206>, (28.01.2020).

Belverd, E., Needles, Jr. (2010). “Accounting Education: The Impact of Globalization”, *Accounting Education*, 19(6), 601-605, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09639284.2010.501578>, (20.12.2019).

Bolat, Y. (2016). *Türkiye’de Meslekî ve Teknik Eğitimin Mevcut Durumu ve Farklı Ülkelerle Karşılaştırılması*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Boyd, F. B. (2002). "Motivation to Continue: Enhancing Literacy Learning for Struggling Readers and Writers". *Reading and Writing Quarterly: Overcoming Learning Difficulties*, 18, 257–277.
- Buyruk Akbaba, Ayşe Nur, (2018), "Muhasebede Etik, Mesleki Değerler, Etik Ve Tutum, IES 4 Kapsamında İnceleme", *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Özel Sayı 2018; 20, ös762- ös778
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri ve Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: Pegem A.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., Köklü, N. (2011). *Sosyal Bilimler için İstatistik* (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A. V. (2008). "Bir Ayetin Işığında İslam Dininin Muhasebeye Bakışı", *Akademik Bakış, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:15, Calalabat-Kırgızistan, 1-10.
- Can, A. V., Demirci, Ş. D. (2016). "Uluslararası Muhasebe Eğitim Standardı 2 Muhasebe Eğitim Programlarının İçeriğine Uyum: Sakarya Üniversitesi Örneği", *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi ICAFR 16 Özel Sayısı*, 319-338.
- Cantürk, M. (2022). *Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Açısından Değerlendirilmesi: Gaziantep İli Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Certified Practising Accountant Australia (CPAA). Professional skills competence areas. <https://www.cpaaustralia.com.au>, (Erişim Tarihi: 24.06.2020).
- Chaffer C., Webb J. (2017). "An Evaluation of Competency Development in Accounting Trainees". *Accounting Education*, 26(5–6), 431–458.
- Chaplin, S. (2017). Accounting Education and the Prerequisite Skills of Accounting Graduates: Are Accounting Firms' Moving the Boundaries?, *Australian Accounting Review*, 27 (1), 61-70.

- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education*. (Sixth Edition). London: Routledge.
- Coşkun, S., Kır, A., Coşkun, S. (2017). “İş Dünyasının Muhasebe Eğitiminden Beklentilerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, ICMEB17 Özel Sayısı, 330-341.
- CPA Canada (2019). “The Chartered Professional Accountant Competency Map” <https://www.cpacanada.ca/en/become-a-cpa/pathways-to-becoming-a-cpa/%20national-education-resources/the-cpa-competency-map>, Erişim Tarihi: 01.05.2020.
- CPA Canada (2020). “The CPA Competency Map: Qualifications for the Canadian CPA designation” <https://www.cpacanada.ca/en/become-a-cpa/pathways-to-becoming-a-cpa/national-education-resources/cpa-competency-map-tool>, Erişim Tarihi: 01.05.2020).
- CPA Kanada (Chartered Professional Accountants of Canada), (<https://www.cpacanada.ca/>, Erişim Tarihi 17.05.2022).
- Crawford, Louise – Hellier, Christine- Monk Elizabeth- Veneziani Monica (2014). “International Accounting Education Standards Board: Organizational legitimacy within the field of professional accountancy education”, *Accounting Forum*, 67-89.
- Çarıkçı, O. (2017). “Muhasebe Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Muhasebe Mesleğine Yönelik Tutumlarının Sektörde Çalışma Niyetine Etkisi”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (78), 221-238.
- Çavlak, H. (2015). “Türkiye'deki Devlet Üniversitelerinin Lisans Programlarındaki Muhasebe Standartları Eğitimi Üzerine Bir Araştırma”. *Öneri Dergisi*, 11(44), 121-145.
- Çavunt, H. (2016). *Lisans ve Önlisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Derslerinin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları-2 (UES-2) Kapsamında İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Çelenk, H., Atmaca, M. ve Horasan, E. (2010). “Marmara Üniversitesinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Alanına Bakış Açıklarına Yönelik Bir Araştırma”. *Marmara Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü*, 9(33), 159-171.
- Çelik, S. (2013). *Muhasebe Meslek Mensuplarının Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarına Bakış Açılarının Değerlendirilmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma: Niğde Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çemrek, N. (2017). *Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitiminin İncelenmesi: Muğla Meslek Liseleri Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çiftçi, Y. ve Çemrek, N. (2018). “Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi: Muğla İli’ndeki Meslek Liseleri Üzerine Bir Araştırma”. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 192-208.
- Çonkar, K., Uluşan, H. ve Öztürk, M. (2010). *Genel Muhasebe*. Ankara: Sözkese Matbaacılık.
- Çubukçu, S. (2012). “Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Komitesi Düzenlemeleri Çerçevesinde Etik Eğitime İlişkin Durum Analizi”. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 103-116.
- Çuhadaroğlu F. (1986). *Adolesanlarda Benlik Saygısı*. (Uzmanlık Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Çürük, T. ve Doğan, Z. (2001). “Muhasebe Eğitiminin İşletmelerin Taleplerini Karşılama Düzeyi: Türkiye Örneği”, *ODTÜ Gelişme Dergisi*, 28 (3-4), 281-310.
- Daştan, Abdülkerim (2005). *Bilgi ve Eğitim Teknolojilerinde Yaşanan Gelişmelerin Muhasebe Eğitime Etkisi: Türkiye Değerlendirmesi*. (Doktora Tezi), Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, B. (2012). “Muhasebeye Yön Veren Gelişmeler ve Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Eğitime Yansımaları”, *Journal of Research in Education and Teaching*, 1(4), 109-120.

- Demir, V. ve Bahadır, O. (2008). *SMMM Staja Başlama Sınavlarına Hazırlık İçin Muhasebe*. İstanbul: SMMM Odası Yayınları, Yayın No: 108.
- Dinç E., Atasel O.Y. (2016), “Türkiye’deki Muhasebe Anlayışının Gelişim Süreci ve Mevcut Duruman İncelenmesi”, *KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, yıl 6, sayı 12, 283-267.
- Durmuş, A. H., Aytulun, A. (2016). *Muhasebe Mesleğini İlgilendiren Ulusal ve Uluslararası Kuruluşlar, Risk Tabanlı Denetim ve Denetim Standartları*. Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği Yayın No: 11, Kasım 2016.
- Eastman, J. ve Hazera, A. (2009). “An Examination of Accounting Education in Mexico and the United States”. *University of Rhode Island*, 1-23.
- Ece, N. ve Topçu, N. (2018). “Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi ve Çanakkale 18 Mart Üniversitesinde Muhasebe Eğitimi Gören Önlisans Öğrencilerinin Sosyal Profilleri ve Mesleki Beklentilerinin İncelenmesi”, *Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi (MUFİDER)*, 1(2), 127-135.
- Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi (1), 2018, 15-17, <http://www.meb.gov.tr>, Erişim Tarihi: 18.03.2022.
- Ekşioğlu, E. (2017). “Dünya Ülkelerinde Meslekî Eğitim”. 4. *Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal ve Teknik Bilimler Kongresi (MESTEK)*, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 264-278.
- Elitaş, C., Elitaş, C., Üç, A. B. V. M., Büyüksalvarcı, A., vd. (2010). “Muhasebede Sınıflandırma: Kronolojik Bir İnceleme”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (2), 123-168.
- Eren, T. (2021). “Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları 2 Çerçevesinde Muhasebe Mesleğine Girişte Eğitim Şartının Değerlendirilmesi: Konya Örneği”, *Mali Çözüm Dergisi*, 31(164), 37-58.
- Erol, M. ve Erkan, G. (2008). “Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Başarılarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik BİGA İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde Bir Araştırma”, *KMU İİBF Dergisi*, 1(14), 284-301.

- Ertay, F.C., Şimşek, A. (2020) “Ortaöğretim Muhasebe Eğitiminde Uygulanan Meslek Derslerinin Sektör Beklentilerini Karşılama ve Öğrenim Düzeyi Üzerine Erzurum İlinde Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 86, 39-56.
- Ertuğrul, A. N. (2016). “İşletmelerin, Önlisans Muhasebe Bölümü Mezunlarından Beklentileri ve Ankara Organize Sanayi Bölgesi'nde Bir Araştırma”, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 133-147.
- Ertürk, S. (1994). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan A. Ş.
- Ezin, Y., Bilen, A., Aslan, R. ve Altundağ, S. (2017). “Üniversitelerde Muhasebe Öğretim Elemanlarının, Muhasebe Eğitimi Hakkındaki Görüşleri Üzerine Bir Araştırma: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Örneği”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 25-40.
- Fidan, N. (1996). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*. London: SAGE.
- Finlandiya Ulusal Eğitim Kurulu (2008). *Vocational Education and Training in Finland: Vocational Competence, Knowledge and Skills for Working Life and Further Studies*. National Research Report.
- Francisco, B., & Kelly, A. (2002). *Beyond Albrecht and Sack: A Comparison of Accounting Professionals and College Students*. Working paper.
- Freeman, C., Soete, L. (2001). *Yenilik İktisadi*. (Çev.: Prof. Dr. Ergun Türkcan), 5. b.s, Ankara: Tübitak Yayınları.
- Frijat, S. ve Shbeilat, M. K. (2016). “Jordanian Universities and Their role in the Trend Towards the Development of Technical Competence for Accounting Learning Outcomes in Line With IES”, *Accounting and Finance Research*, 5(2), 20-31.
- Geçit, Y. (2016). “Eğitimin Temel Kavramları”. A. R. Akdeniz, ve M. Küçük içinde, *Eğitim Bilimine Giriş* (s. 262). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Gençoğlu Ü., İşseveroğlu, G. (2010) “Türkiye’de Meslek Yüksekokullarındaki Eğitimin Muhasebe Mesleğine Katkısı Üzerine Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 47, 28-40.

- Gençtürk, M. (2006). “Alınan Eğitimin Meslek Yaşamındaki Yeterlilik Düzeyinin İşletmelerin Muhasebe–Finans Bölümünde Çalışanlar Üzerinde Tespitine Yönelik Bir Alan Çalışması: Isparta, Burdur, Denizli ve Antalya Organize Sanayi Bölgeleri Örneği”, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12)2, 55-82.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson
- Get Through Guides Ltd. (2010). *Muhasibat Uçotunun Esasları*. (H. International, Çev.) Bakı: İqtisad Universiteti Nəşriyyatı.
- Gottfried, A. W. (2001). “Continuity of Academic Intrinsic Motivation From Childhood Through Late Adolescence: A Longitudinal Study”. *Journal of Educational Psychology*, 93 (1), 3-13.
- Gökçen G., Ataman B., Cebeci Y., Cavlak H. (2015). “Türkiye’deki Devlet Üniversitelerinin Lisans Programlarındaki Muhasebe Standartları Eğitimi Üzerine Bir Araştırma”, *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 11(44), 121-145.
- Gökçen, G. (2012). “Uygulamacıların Muhasebe Eğitiminden Beklentileri”, Marmara Üniversitesi, *Muhasebe Araştırma ve Merkezi Muhasebe Finansman Dergisi*, İstanbul, 199, 8 http://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2012/10/9_meral_erol_fidan.pdf, Erişim Tarihi: 12.10.2021.
- Gökten, P. O., Gökten, S. (2016). “Uluslararası Eğitim Standartlarına Genel Bakış: Geçerliğinin Türkiye Açısından Değerlendirilmesi”, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), 49-66.
- Gölpek Karababa A., (2020). “Lisans Öğrencilerinin Muhasebe Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi”. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 10(1), 66-77. <https://doi.org/10.5961/jhes.2020.368>
- Görmüş, A.Ş. ve Bektaş, Ç. (2002). “Sektör temsilcilerinin Önlisans öğrencilerini algılamalarına yönelik bir araştırma”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 19-30.

- Greinert, W. D. (2004). *European Vocational Training 'Systems'-Some Thoughts On The Theoretical Context of Their Historical Development*. Vocational European Journal Training, No 32: 18-25.
- Gujarati, D.N. (2004) *Basic Econometrics*. Fourth Edition, New York: The McGraw–Hill Companies,
- Gücenme Gençoğlu, Ü. (2009). “Türkiye’de Harf Devriminin Muhasebe Eğitimi ve Muhasebe Uygulamalarına Etkisi”, *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi(AKAD)*, 1(1), 30-37.
- Gül, M. & Aksu, İ. (2022). “Türk ve Amerikan Üniversitelerinde Okutulan Muhasebe ve Teknoloji Derslerinin Uluslararası Muhasebe Eğitim Standardı (IES 2) Açısından Karşılaştırılması”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Önlisans Dergisi* 25. Yıl Özel Sayısı, 489-496.
- Günay D., Özer M. (2016). “Türkiye’de Meslek Yüksekokullarının 2000’li Yıllardaki Gelişimi ve Mevcut Zorluklar”. *Yükseköğretim ve BilimDergisi*, 6(1), 1-12.
- Güney S. ve Dızman Ş. (2015). “Muhasebe Meslek Mensuplarının İşletmelerin Beklentilerini Karşılama Düzeyi, -Erzincan İli Uygulaması-”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 315-340.
- Güney, Aysel (2017), “Muhasebe Eğitiminde Eğitim Standartlarının Önemi”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 241-248.
- Güvemli, O. (1995). *Türk Devletleri Muhasebe Tarihi*.1. Cilt, İstanbul: MÖDAV Yayın No:1.
- Güvemli, O. (2001). *Türk Devletleri Muhasebe Tarihi Cumhuriyet Dönemi XX. Yüzyıl*, İstanbul: Proje Danış A.Ş.
- Güvemli, O. (2016). “Türk Muhasebe Düşüncesinin Batılaşma Süreci (1839 – 2011)”. *Ordu Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Bülten*, 19 (46), 60-62.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2013). *Multivariate Data Analysis*: Pearson Education Limited.

- Han, J. & Singh, M. (2004). "Vocational Education in China". *VOCAL: The Australian Journal of Vocational Education and Training in Schools*, 5, 16-19.
- Helliar, C. (2013). "The Global Challenge for Accounting Education", *Accounting Education: an International Journal*, 22, 510-521
- Herawati, S. D. (2012). "Review of the Learning Method in the Accountancy Profession Education (APE) Programs and Connection to the Students Soft Skills Development", *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 57.
- Hoeckel, K., Field, S., Justesen, T. R., & Kim, M. (2008). *Learning for jobs OECD Reviews of Vocational Education and Training: Australia*. OECD Publishing.
- Hoeckel, K., & Schwartz, R. (2010). *Learning for Jobs OECD Reviews of Vocational Education and Training: Australia*. OECD Publishing.
- Horngren T Charles ve Sundem L. Gray (1982). *Introduction To Financial Accounting*, Thrid Edition, New Jersey: Prentice-Hall International Editions.
- <https://aaahq.org/>, Erişim Tarihi 16.05.2022
- IFAC (2003). International Education Standards for Professional Accountants, October 2003, <https://www.iaesb.org/standards-pronouncements>, (Erişim Tarihi: 12.12.2023).
- IFAC (2017). Handbook of International Education Pronouncements, January 2017, <https://www.iaesb.org/standards-pronouncements>, (Erişim Tarihi: 12.12.2023).
- IFAC (2019). Handbook of International Education Pronouncements, January 2019, <https://www.iaesb.org/standards-pronouncements>, (Erişim Tarihi: 12.12.2023).
- İbadov, E. (2018). *Üniversitelerdeki Muhasebe Eğitiminin İşletme Beklentilerini Karşılama Düzeyi Üzerine Bir Araştırma* (Doktora Tezi), Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İbiş, C. ve Özkan, S. (2006). "Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)'a Genel Bakış". *Mali Çözüm Dergisi*, (74), 25-43.

- Jackson D., Chapman E. (2012). “Empirically Derived Competency Profiles for Australian Business Graduates and Their Implications for Industry and Business Schools”. *The International Journal of Management Education*, 10(2), 112–128.
- Jerusalem, M. ve Schwarzer, R. (1981). “Fragebogen zur Erfassung von Selbstwirksamkeit”. R. Schwarzer (Editör). *Skalen zur Befindlichkeit und Persoenlichkeit* In. (Forschungsbericht No. 5). Berlin: Freie Universitaet, Institut fuer Psychologie.
- Kalmış H. ve Burcu Y. (2004) “Lisans Seviyesindeki Muhasebe Eğitiminin Mevcut Durumu ve Geliştirilmesi İçin Yapılması Gereken Geliştirmeler”, 23. *Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Bildirileri*, İstanbul Üniversitesi, Antalya, 19-23 Mayıs.
- Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK), (t.y.). Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu Tanıtımı, http://www.kgk.gov.tr/contents/files/Pdf/ KGK_Brosur.pdf (15.03.2021).
- Kara, S., (2019). “Küreselleşen Muhasebe Sürecinde Meslek Mensuplarının Üniversitelerdeki Muhasebe Eğitiminden Beklentileri Üzerine Bir Araştırma”. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, sayı 58, 139-156.
- Karabayır, M. E. & Ertugay E. (2010). “Kronik: Finansal Raporlama Standartlarının Dünü ve Bugünü”. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65 (4), 195-198.
- Karabınar, S. (2006). “Muhasebe İklimini Uluslararası Düzeyde Yönlendiren Kuruluşlar”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (31), 141-148.
- Karaca, N., Sürmeli, D. ve Hocaoglu, S. (2016). “Türkiye’deki Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Muhasebe Alanında Yaşanan Gelişmeler Işığında Değerlendirilmesi”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, ICAFR* 16, 270-281.
- Karagüven, M. H. (2012). “Akademik Motivasyon Ölçeğinin Türkçeye Adaptasyonu”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2599-2620.

- Karasioğlu, F. ve Duman, H. (2011). “Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Eğitimi ve Kalitesi Üzerine Bir Not”. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 165-180.
- Karasioğlu, F., Alagöz, A., Allahverdi M. (2018). “Türkiye’de Muhasebe Meslek Elemanı Niteliklerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma”. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi- IJEAS*, , 2018 (17. UİK Özel Sayısı), 19-40.
- Karcıoğlu, R. ve Dızman, Ş. (2016). “Türkiye’de Tms-Tfrs Kapsamında Verilen Muhasebe Eğitiminin Kalite Standartları Açısından Yeterliliği”. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 30 (4), 869-884.
- Karcıoğlu, R., Ağırman, E. ve Özcan, M. (2016). “Önlisans ve Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Başarılarına Etki Eden Faktörler: Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Üzerine Bir Araştırma”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4), 1535-1548.
- Karlıklı, M. (2016). *Ortaöğretim Kurumlarında Verilen Muhasebe Eğitiminin Muhasebecilik Mesleğine Uygunluğunun Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kavanagh M. H., Drennan L. (2008). “What Skills and Attributes Does an Accounting Graduate Need? Evidence From Student Perceptions and Employer Expectations”. *Accounting & Finance*, 48(2), 279–300.
- Kaya, Y. (2019). “Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartlarını Karşılama Düzeyine Yönelik Bir Araştırma”. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21(2), 482-507. <http://dx.doi.org/10.31460/mbdd.485946>.
- Kenar, N. (2009). “Yaygın Eğitim Kapsamında Mesleki Eğitim Sistemi”, *Mercek Dergisi*, 9-12.
- Kızıyalçın, D. Ali (2020), “Türkiye’deki Üniversitelerde Bulunan İşletme Bölümleri Ders Programlarının Uluslararası Muhasebe Eğitim Standardı IES2 Bağlamında

- İncelenmesi ve Uyumlaştırılması”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ocak/2020, (85), 129-152.
- Klomegah, R. Y. (2007). “Predictors of Academic Performance of University Students: An Application of the Goal Efficacy Model”. *College Student Journal*, 41(2), 407-415.
- Kocamaz, H. (2012). “Uluslararası Muhasebe Standartlarının Dünyada ve Türkiye’de Oluşum ve Gelişim Süreci”. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 105-120.
- Kostadinovski, A., Dimitrova, J. ve Svrtinov, V. G. (2013). “International Education Standards for Professional Accountants”. *Jubilee International Scientific Conference*, 2, 222-227.
- Koukku, A., Kyrö, M., Packalén, P., & Volmari, K. (2012). VET in Europe–Finland country report. CEDEFOP website: http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2012/2012_CR_FI.pdf.
- Kreysing, M. (2001). “Vocational Education in the United States: Reforms and Results”. *European Journal of Vocational Training*, 23, 27-35.
- Kuczera, M., & S. Field (2013). *A Skills Beyond School Review of the United States*. OECD Reviews of Vocational Education and Training, OECD Publishing.
- Kutlu, Hüseyin Ali (2010) “Muhasebe Eğitiminin, Nitelikli İşgücü Yetiştirme Açısından Değerlendirilmesi”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 46, 232-246
- Kutluk, F. A., Dönmez, A., Utku, B. D. ve Erdoğan, M. (2012). “Expectation of Accounting Professionals From Accounting Education: An Antalya Research”. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 62, 418-423.
- Lange, Paul De – Jackling, Beverley – Suwardy, Themin (2015), “Continuing Professional Development in the Accounting Profession: Practices and Perceptions from the Asia Pacific Region”, *Accounting Education*, 24(1), 41-56. <https://doi.org/10.1080/09639284.2014.1002800>, (22.01.2019).

- Lawson, Raef A. - Blocher, Edward J. - Brewer, Peter C. - Cokins, Gary - Sorensen, James E. - Stout, David E. - Sundem, Gary L. - Wolcott, Susan K. - Wouters, Marc J. F. (2014), "Focusing Accounting Curricula on Students' Long-Run Careers: Recommendations for an Integrated Competency-Based Framework for Accounting Education", *Issues in Accounting Education*, 29 (2), 295–317.
- Lazol, İ. (2010). *Genel Muhasebe*. Bursa: Ekin Yayinevi
- Litao, Z. (2016). *Vocational education in China*. Singapore: East Asian Institute, National University of Singapore.
- Liu, X., & Koirala, H. (2009). *The Effect of Mathematics Self-efficacy on Mathematics Achievement of High School Students. Paper Presented at the Annual Conference of the Northeastern Educational Research Association*, University of Connecticut, Connecticut.
- Luciani, Giovanna– Citro, Francesca (2018), "Accounting Education for Professional Accountants: Evidence from Italy", *International Journal of Business and Management*, 13(8), 1-15
- Lukas, G. (2013). *The Hybridization of Vocational Training and Higher Education in Austria, Germany, and Switzerland*. Opladen: Budrich UniPress Ltd.
- Maali, B., & Al-Attar, A. M. (2020). *Accounting Curricula in Universities and Market Needs: The Jordanian Case*. SAGE Open, 10(1).
- Mallak A. L. (2018). *Generic Skills in Accounting Education in Saudi Arabia* [Doctoral dissertation, Accountancy at Massey University].
- Mandilas A., Kourtidis D., Petasakis Y. (2014). "Accounting Curriculum and Market Needs". *Education+ Training*, 56(8/9), 776–794.
- Mays, A. B. (1957). *Mesleki Eğitimin Prensipleri ve Tatbikatı*. (Çev. İlhan Özdil ve Remzi Öncül). Ankara: Maarif Basımevi.
- Mcpeak, David– Pincus, Karen V.–Sundem, Gary L. (2012), "The International Accounting Education Standards Board: Influencing Global Accounting Education", *Accounting Education*, 27(1), 743-750.

- MEB (2012). *Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı*. Ankara: Başak Matbaacılık Tan. Hiz. Ltd. Şti.
- MEB, Mesleğim Hayatım. <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 06.02.2023)
- MEB, Mesleki Eğitim Haritası. <http://meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr/ogrenci.php> (Erişim Tarihi: 28.11.2023)
- Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK), Ulusal Meslek Standartları, https://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_meslek_std_taslak&view=taslak_listesi_yeni&msd=2, (Erişim Tarihi: 24.06.2022).
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, Okul-Alan-Dal, <https://mtegm.meb.gov.tr/kurumlar/?ara> (Erişim Tarihi: 05.01.2022)
- Moehrle, S., Anderson, K., Ayres, F., Bolt-Lee, C., Debreceeny, R., Dugan, M., Hogan, C., Maher, M. and Plummer, E. (2009). "The impact of academic accounting research on professional practice: an analysis by the AAA Research Impact Task Force", *Accounting Horizons*, 23(4), 411.
- Needles Jr, B. E. (2010). "Accounting Education: The Impact of Globalization", *Accounting Education*, 19(6), 601-605, DOI: 10.1080/09639284.2010.501578
- Norton, E. R. (1985). *Develop Local Plans for Vocational Education*. Columbus The Ohio State University.
- Nur Hafızah Mohd Sabri (2012). "The Importance of Leadership in Technical and Vocational Education for the World of Work". *International Journal of Science and Research (IJSR)*, India Online ISSN: 2319-7064.
- OECD (2010). *Learning for Jobs, OECD Reviews of Vocational Education and Training: Options for China*. OECD Publishing.
- OECD (2014). *OECD Reviews of Vocational Education and Training: Key Messages and Country Summaries*. OECD Publishing.
- OECD (2017). *Education Policy Outlook: Austria*. OECD Publishing.
- OECD (2018). *The Future of Education and Skills: Education 2030*. OECD Publishing.

- Orhaner, E., Hussein, A. (2007). *Ticaret ve Turizm Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Osama, Mah'd, Ghassan, Mardini (2020). *The Quality of Accounting Education And The Integration of The International Education Standards: Evidence From Middle Eastern and North African Countries*, Accounting Education, DOI: 10.1080/09639284.2020.1790020
- Öz, E. & Çevikcan, F. (2010). "Vergi Kanunlarıyla Getirilen Düzenlemelerin Muhasebe Uygulamalarına Etkisi", *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 113-128.
- Özbirecikli, M. ve Pastacıgil, A. (2009). "Türkiye'de Muhasebeci Eğitiminin Gelişim Süreci, IFAC Standartları ile Mukayeseli Bir İnceleme", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, S: 41, 82-96.
- Özbirecikli, Mehmet (2007), "Ana Hatlarıyla IFAC Muhasebeci Eğitimi Standartları", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 33, Ocak 2007, 73-80.
- Özçelik, H. ve Angı, G. G. (2017). "Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiği ve Etik İkilem Algıları: Antalya İli Örneği", *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 50.
- Özdoğan, B. & Mollaoğulları, BF (2019). "Devlet Üniversitelerinde Verilen Muhasebe Eğitimi İle Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Üzerine Mukayeseli Bir İnceleme: Ege Bölgesi Örneği". *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21 (4), 1037-106.
- Özgüler, D., Karataş, K.U, T., Özgüler, D. ve Ulaş, M. (2017). "Muhasebe ve Finans Sektörünün Önlisans Öğrencilerinden Beklentileri". *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. Cilt:6 Özel Sayı:1 Makale No: 16 ISSN: 2146-9199
- Özgüler, D., Koca, T., ve Özgüler,A.T. (2013). "Meslek Yüksekokullarında Eğitim Öğretim Süresinin İrdelenmesi". *Electronic Journal of Vocational Colleges*.(Özel Sayı), 40-43.
- Palmer K. N., Ziegenfuss D. E., Pinsker R. E. (2004). "International Knowledge, Skills, and Abilities of Auditors/Accountants: Evidence From Recent Competency Studies". *Managerial Auditing Journal*, 19(7), 889–896.

- Pathways Commission (2015). "In Pursuit of Accounting's Curricula of the Future".<http://commons.aaahq.org/posts/d4ca98263a> (Erişim Tarihi: 15.04.2020).
- Poroy Arsoy, A., Bora, T. ve Selimoğlu, S. (2014). "Muhasebe Eğitimindeki Bilgi, Beceri ve Eğitim Tekniklerinin Gerekliliklerine İlişkin Beklentiler: Türkiye'deki Akademisyenlere ve Meslek Mensuplarına Yönelik Bir Araştırma", *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(23), 121-136.
- Pratama, A. (2015). "Bridging The Gap Between Academicians and Practitioners On Accountant Competencies: An Analysis Of International Education Standards (IES) Implementation On Indonesia's Accounting Education", *Social and Behavioral Sciences*, 211(25), 19-26.
- Sarı Özgün, H. (2018). *Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Çerçevesinde Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Kullanımını Etkileyen Faktörler ve ADIM Üniversitelerinde Bir Uygulama*. (Doktora Tezi), Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarı Özgün, Hilal (2019), "Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları'nın Güncel Çevirisi ve Türkiye'de Durum", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(66), 1158-1174.
- Sarier, Y. (2016). "Türkiye'de Öğrencilerin Akademik Başarısını Etkileyen Faktörler", *Hacettepe University Journal of Education*, 31(1-1), 10.
- Sauffie, N. F. B. M. (2015). "Technical and Vocational Education Transformation in Malaysia: Shaping the Future Leaders". *Journal of Education and Practice*, 6 (22), 85-89.
- Saville, H. (2007). "International Education Standards for Professional Accountants (IES)", *Accounting Education*, 16 (1), 107-113.
- Schermelleh-Engel, K. ve Moosbrugger, H. (2003). "Evaluating the fit of Structural Equation Models: Tests of Significance and Descriptive Goodness-of-fit Measures". *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.

- Schwarzer, R., & Hallum, S. (2008). "Perceived Teacher Self-efficacy As a Predictor of Job Stress and Burnout: Mediation Analyses". *International Association of Applied Psychology, Applied Psychology: An International Review*, 57, 152–171
- Sevilengül, O. (1997). *Genel Muhasebe (Tekdüzen Muhasebe Sistemine Uyumlu)*, Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
- Sevilengül, O. (2003). *Tek Düzen Muhasebe Sistemi ile Uyumlu Genel Muhasebe*. 11. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Skaalvik, E. M., & Skaalvik, S. (2010). "Teacher Self-efficacy and Teacher Burnout: A Study of Relations". *Teaching and Teacher Education* 26, 1059-1069.
- Soderstrom, N.S. ve Sun, K.J. (2007). "IFRS Adaption and Accounting Quality: A Review". *European Accounting Review*, 16(4): 665-702.
- Solak, B., Faydalı, F., Ospankulova, A. (2021) "Kırgızistan' daki Üniversitelerde Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları 2 İle Uyumuna Yönelik Bir Araştırma", 8. *Uluslararası Muhasebe ve Finans Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı*, 4-7 Kasım 2021, Malatya 265-278.
- Sözer, Y. (2017). "Meslekî Açık Öğretim Lisesi Öğrencilerinin Örgün Eğitim Dışında Olma Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi". *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 493-507.
- Sugahara, S., Suzuki, K. ve Boland, G. (2010). "Students' Major Choice in Accounting and Its Effect on Their Self-Efficacy Towards Generic Skills: An Australian Study". *Asian Review of Accounting*. 18(2), 131-147.
- Sugahara, Satoshi– Wilson, Rachel (2013), "Discourse Surrounding the International Education Standards for Professional Accountants (IES): A Content Analysis Approach", *Accounting Education*, 22(3), 213-232. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09639284.2013.785860?scroll=top&needAccess=true> (23.02.2019).
- Sugama, T. (1995). *Vocational Training for School Leavers in Japan*, Tokyo: Japan Vocational Ability Development Centre.

- Sürmeli, F., Ö. Cemalcılar, Y. Benligiray (2002). *Genel Muhasebe*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Yayın No:718.
- Şahin, E. (2010). *Uluslararası Muhasebe Standartları Çerçevesinde Oluşturulan TMS-16, TMS-36, TMS-38 Muhasebe Standartlarının Tekdüzen Muhasebe Sistemi İle Karşılaştırılması ve Çorumda Bir Sanayi İşletmesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çorum: Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.
- Şengel, S. (2001). “Türkiye’de Muhasebe Meslek Elemanı Talebi Üzerine Bir Araştırma”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 167-180.
- Şengel, S. (2010). “Sürekli Muhasebe Eğitiminin Önemi ve Bir Değerlendirme”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, S.47, 81-94.
- Şenol, H. (2005). *Ulusal ve Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Varlıkların Değerlemesi, SM ve SMMM’lerin Uygulama Düzeylerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü (1989). Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 28.03.2023)
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2021). *Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı*. Ankara. 11 05, 2021 tarihinde <http://meslek.eba.gov.tr/upload/hdc/muhasebe.pdf>
- Tabachnick, B.G., Fidell, L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (6th Ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Tan, M. L. & Laswad, F. (2018). “Professional Skills Required of Accountants: What Do Job Advertisements Tell Us?”, *Accounting Education*, 403-432.
- Tatlıdil H. ve Ortunç B., (2011). “Kredi Temerrüt Swaplarının Fiyatlama Yöntemleri ve Fiyatlamayı Etkileyen Finansal Göstergelerin Regresyon ve Panel Veri Analizleri İle Belirlenmesi”, *Bankacılar Dergisi*, 77, 25-43.

- Taylaman, H. (2019). *Türkiye’de Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitiminin IES 2 Öğrenim Çıktılarını Karşılama Düzeyi: Bir Araştırma*. Burdur: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tazegül, A., Karabayır, M. E. (2015). “Muhasebe Eğitim Standartlarının Lisans Eğitiminde Gerçekleşme Durumu: “Öğrenci Kazanımları Değerlendirme Çalışması”, 34. *Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Antalya 2015, 1-22.
- Temel Eğitim ve Staj Merkezi (TESMER), *SMMM Stajına Giriş Sınavı Konuları ve Yüzdelik Dağılımları*, <http://www.tesmer.org.tr/post/119>, (Erişim Tarihi: 19.06.2023)
- Teodor, P., Radojko, L. (2020). “The Application Of International Education Standards In Theaccounting Education System In Bosnia And Herzegovina”, *Zbornik Radova Ekonomskog Fakulteta Brčko*, 14(1), 23-34.
- TMSK (Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu) Faaliyet Raporu (2008) <https://docplayer.biz.tr/1268154-Turkiye-muhasebe-standartlari-kurulu-faaliyet-raporu-2008-tmsk.html> Erişim tarihi: 13.02.2022
- TMSK (Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu) Faaliyet Raporu (2010) <https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2016Seti/TMS1.pdf> Erişim tarihi: 13.02.2023
- Tosunoğlu, B., Cengiz, S., Anadolu, Z. (2018). “Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kapsamında Muhasebe Eğitiminin Türkiye’deki Akademisyenler ve Muhasebe Meslek Mensupları Açısından İncelenmesi”, *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 179-192.
- Tsukamoto, K. (2016). *Vocational Education and Training (VET) in Japan*. Australian Government, Department of Education and Training.
- Tugay, O. ve Ömürbek, V. (2014). “Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Derslerinin Uygulamada Kullanılma Düzeyi ve Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma”, *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7 (3), 53-74.

- Tuna, O. (1973). *Türkiye’de Meslekî ve Teknik Eğitim*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Tursun, M. (2021). *Sistem Düşüncesine Dayalı Muhasebe Eğitiminin Öğrencilerin Öğrenme Yaklaşımları, Tutumları ve Akademik Başarılarına Etkisi*. (Doktora Tezi). Malatya: T.C. İnönü Üniversitesi.
- Türk Dil Kurumu (2021, 01 03). Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/>
- Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (1999). *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması*. İstanbul.
- Türker, M., İpek, T. ve Aysel, Ş. (2016). *Uluslararası Eğitim Bildirileri El Kitabı*. TÜRMOB Yayınları, Sayı: 482, Şubat
- Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD), Tarihçemiz, <https://www.tmud.org.tr/tr/hakkimizda/tarihce>, (Erişim Tarihi: 14.05.2022)
- TÜRMOB (1997). Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik Staj Yönetmeliği. https://www.turmob.org.tr/Arsiv/FCKEditor/userfiles/file/YONETMELIKLER-4ADET_ISLENMIS_16_5_2015/STAJ_YONET_ISLENMIS_HALI_18_05_2015.pdf. (Erişim Tarihi: 28.04.2022)
- TÜSİAD. (1999). *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması*. Yayın No: 252. İstanbul: Lebib Yalkın Yayınları.
- TÜSİAD. (2006). *Eğitim ve Sürdürülebilir Büyüme: Türkiye Deneyimi, Riskler ve Fırsatlar*. TÜSİAD Büyüme Stratejileri Dizisi No: 7. İstanbul: Lebib Yalkın Yayınları.
- UNESCO (2013). World TVET database: Finland. UNESCO-UNEVOC International Centre for Technical and Vocational Education and Training.
- UNESCO (2015). World TVET database: United States of America. UNESCO-UNEVOC International Centre for Technical and Vocational Education and Training.
- Usta, H. (2007). *Muhasebe Mesleği İle İlgili Uluslararası muhasebe Standartları ve Türkiye’deki Düzenlemeler İle Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Uyar, S. (2008). “Uluslararası Eğitim Standartları (IES) ve Akdeniz Bölgesi’nde Muhasebe Eğitimi”, *MÖDAV*, 2008, 1, 79-107.
- Uysal, İ. ve Kılıç, A. F. (2022). “Normal dağılım ikilemi”, *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 12(1), 220-248.
- Uzun, F. (2018). *Muhasebe Eğitimi ve Ara Eleman İstihdam Sorunu: Meslek Mensubunun Bakış Açısıyla Teknik Lise ve Anadolu Meslek Liseleri Üzerine Bir Değerlendirme*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ülkü, S. (2016). *Mesleki Eğitim Kursları Düzeyinde Muhasebe Eğitimi. A. Gökgöz içinde, Türkiye’de Muhasebe Eğitimi*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Ünal, G. F. - Helhel, Y. (2010). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Önlisans Öğrencilerinin Nitelikli Yetiştirilmesi Hakkında Görüş ve Beklentileri: Antalya İlinde Bir Araştırma”, *9. Ulusal İşletmecilik Kongresi*, 6-8 Mayıs, Zonguldak, 322-326.
- Ünal, M. K. (2012). “Akademik Motivasyon Ölçeğinin Türkçeye Adaptasyonu”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2599-2620.
- Üstündağ, S. (2000). “Muhasebe Standartları Oluşturma Süreci”. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, (1), 31-57.
- Vallerand, R. J., Blais, M. R., Brière, N. M., & Pelletier, L. G. (1989). “Construction et validation de l’Échelle de Motivation en Éducation (EME)”. *Revue Canadienne des Sciences du Comportement*, 21, 323–349.
- Vallerand, R. J., & Bissonnette, R. (1992). “Intrinsic, Extrinsic, and Amotivational Styles as Predictors of Behavior: A Prospective Study”. *Journal of Personality*, 60(3), 599-620.
- Vallerand, Robert J. & Pelletier, Luc, G. & Blais, Marc R. & Briere, Nathalie M. & Senecal, Caroline & Valleres Evelyne F. (1992). “The Academic Motivation Scale: A Measure Of Intrinsic, Extrinsic and Amotivation in Education”, *Educational and Psychological Measurement*, 52, 1003-1017.

- Veneziani, Monica – Teodori, Claudio– Bendotti, Giulia (2016),“The Role of University in the Education of Professional Accountants: Degree of IES 2 Application”, *Journal of Muhasebe ve Finansman Dergisi* – Ocak/2020 (85): 129-152 151
Modern Accounting and Auditing, March 2016, 12(3), 127-146
- Watty, Kim – Sugahara, Satoshi – Abayadeera, Nadana– Perera, Luckmika (2013). “Developing a Global Model of Accounting Education and Examining IES Compliance in Australia, Japan, and Sri Lanka”, *Accounting Education*, 22(5), 502-506. <https://doi.org/10.1080/09639284.2013.824199>, (21.02.2019).
- Wollschlager. N. ve Guggenheim, E. F. (2004). *A History of Vocational Education and Training in Europe-From Divergence to Convergence*. Vocational European Journal Training. (32): 1-17.
- Yanık, E.Y. (2006). *Ara Dönem Mali Raporlarda Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yanto, H., Fam, S. F., Jati, K. W. (2018). “Graduates’ Accounting Competencies in Global Business: Perceptions of Indonesian Practitioners and Academics”, *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 22(3), 1-17.
- Yardımcıoğlu, M. ve Büyükalvarcı, A. (2007). “Muhasebe Eğitiminde Meslek Yüksekokullarının Yeterliliği ve Tercih Edilme Sebepleri: Selçuk Üniversitesinde Bir Uygulama”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 36 (Ekim), 173-178.
- Yaşar, R. Şebnem (2019). “Kalıpların Dışına Çıkmak: Yetkinlik Odaklı Muhasebe Eğitimi”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*- Ocak, 81, 85-100.
- Yazgeç, S., (2008), Mesleki Eğitim Merkezi Metal Teknolojisi – Makine Teknolojisi Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilere, İşletmelerde Uygulanan Mesleki Eğitim (Pratik Eğitim) Çalışmalarının Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye,19-20.
- Yazıcı, H., Türkmen, B., Aydemir, Y. (2015). “Dünyada ve Türkiye’de Mesleki Eğitim ve Önemi”, *4th International Vocational Schools Symposium* – 11(4), 1630-1639.

- Yenilmez, K., ve Özabacı, N. Ş. (2003). “Yatılı Öğretmen Okulu Öğrencilerinin Matematik İle İlgili Tutumları ve Matematik Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma”. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 132–146.
- Yıldız, F. ve Durak, G. (2011). “Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminin Kırklareli Yöresi’nde Faaliyet Gösteren Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Beklentilerini Karşılama Düzeyinin İncelenmesi”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* , (49), 37-47.
- Yıldız, G. (2017). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Önlisans Muhasebe Programı Öğrencilerinden Beklentileri: Kayseri İlinde Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, sayı 73, 169-184.
- Yılmaz, A. (2019). *Türkiye’de Verilen Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarını Karşılama Düzeyi: Akademisyenler Ve Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi). Giresun: Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, M., Gürçay, D. ve Ekici, G. (2007). “Akademik Özyeterlilik Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 253-259.
- Yurt, E., Özaraç, E., Nur, B., (2015). “Akademik Motivasyon Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması”. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(3), 669-685.
- Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK), Önlisans ve Lisans Programları. <https://yokatlas.yok.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 09.01.2022).
- Yürekli, E. ve Gönen, S.(2015). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Nitelikli Meslek Mensubu Yetiştirilmesine Yönelik Önlisans Programından Beklentileri”, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(10), 301-316.
- Zaif, F., ve Ayanoğlu, Y. (2007). “Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye’de Bir İnceleme”. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 115-136.

Zenuni, B. R. ve Miti, M. U. (2017). “Compliance with International Education Standards of Accounting in European Union Countries, the Case of Albania as An Official Candidate for Accession to The EU”, *European Journal of Social Science Education and Research*, 4 (6).

Zureigat Q. (2015). “Accounting Graduates Skills and Employers’ Needs: The Saudi Case”. *Jordan Journal of Business Administration*, 11(1), 227–238.

EKLER

EK-1. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcı,

Cevaplamanızı rica ettiğimiz bu anketlere vereceğiniz yanıtlar kesinlikle hiç bir yerde paylaşılmayacak, yalnızca bilimsel bir araştırmada kullanılacaktır. Aşağıda sizlere yöneltilen ifadelere en uygun cevapları vermenizi rica ederim. Araştırmaya verdiğiniz katkıdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

- 1- Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek
- 2- Eğitim Durumunuz: ☐ lise ☐ Yüksek Okul ☐ Üniversite
☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora

Prof. Dr. Reşat KARCIOĞLU

Tez Danışmanı

Abdurrahim ŞİMŞEK

Atatürk Üniversitesi

Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı

Doktora Öğrencisi

EK-2. Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği

Lütfen aşağıdaki ifadelerden size en uygun olanı işaretleyiniz

1. Bana hiç uymuyor, 2. Bana çok az uyuyor, 3. Bana uyuyor, 4. Bana tamamen uyuyor

		1	2	3	4
1	Eğitim hayatımda her zaman yapılması gereken işleri başarabilecek durumdayım				
2	Yeterince hazırlandığım zaman sınavlarda daima yüksek başarı elde ederim				
3	İyi not almak için ne yapmam gerektiğini çok iyi biliyorum				
4	Bir yazılı sınav çok zor olsa bile, onu başaracağımı biliyorum				
5	Başarısız olacağım herhangi bir sınav düşünemiyorum				
6	Sınav ortamlarında rahat bir tavır sergilerim, çünkü zekâma güveniyorum				
7	Sınavlara hazırlanırken öğrenmem gereken konularla nasıl başa çıkınam gerektğini genellikle bilemem				

EK-3. Muhasebe Dersine İlgili Ölçeği

Lütfen aşağıdaki ifadelerden size en uygun olanı işaretleyiniz

1.Hiç Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsızım 4.Katılıyorum 5. Tamamen Katılıyorum

		1	2	3	4	5
1	Muhasebe kolay bir derstir.					
2	Muhasebe sıkıcı bir derstir.					
3	Muhasebe dersini severim.					
4	Muhasebe dersinde kendimi rahat hissedirim.					
5	Muhasebe problemleri çözmek beni mutlu eder.					
6	Muhasebe dersini sevmem.					
7	Muhasebe dersi insana yaratıcı düşünme yolları kazandırır.					
8	Muhasebe problemleri çözmek kendime güvenimi arttırır.					
9	Muhasebe kavramlarını diğer derslerde kullanmaktan mutlu oluyorum.					
10	Muhasebe bulmaca gibi, problemleri çözmekten hoşlanırım.					

EK-4. Akademik İçsel Motivasyon Ölçeği

Lütfen aşağıdaki ifadelerden size en uygun olanı işaretleyiniz

Hiç uyuşmuyor	Orta derecede uyuşuyor	Tam olarak uyuşuyor
1	2	3
4	5	6
7		

	NEDEN OKULA GİDİYORSUNUZ?	1	2	3	4	5	6	7
	Çünkü							
1	İleride yüksek ücretli bir iş bulabilmeme yardımcı olacağı için okula gidiyorum							
2	Yeni şeyler öğrenmek istediğim için okula gidiyorum							
3	İleride seçebileceğim liseye daha iyi hazırlanmamda bana yardımcı olacağı için okula gidiyorum							
4	Kendi düşüncelerimi başkalarıyla paylaşmak beni mutlu ettiği için okula gidiyorum							
5	Dürüst olmak gerekirse, bilmiyorum, aslında okulda boşa zaman harcıyormuşum gibi geliyor							
6	Çalışmalarımı (ödev, proje vb.) başarı ile tamamladığımda mutlu olduğum için okula gidiyorum							
7	Okulu bitirebileceğimi kendime kanıtlamak için okula gidiyorum							
8	Ailemin istediği iyi bir liseye gidebilmek için okula gidiyorum							

9	Daha önce hiç bilmediğim şeyleri keşfetmeyi sevdiğim için okula gidiyorum								
10	Gelecekte saygın bir liseye girebilmemi sağlayacağı için okula gidiyorum								
11	İlgi çekici metinler okumaktan zevk aldığım için okula gidiyorum								
12	İlk zamanlar okula gitmem için geçerli nedenlerim vardı; fakat şimdi devam edip etmeme konusunda kararsızım								
13	Kişisel hedeflerimi gerçekleştirerek başarılı olmak için okula gidiyorum								
14	Başarılı olduğumda kendimi önemli hissettiğim için okula gidiyorum								
15	İleride iyi bir hayat yaşamak istediğim için okula gidiyorum								
16	İlgimi çeken konularda bilgimi artırmak için okula gidiyorum								
17	Gelecekte, daha iyi bir meslek seçebilmemi sağlayacağı için okula gidiyorum								
18	Derslerde geçen konulara kendimi kaptırmaktan büyük keyif aldığım için okula gidiyorum								
19	Neden okula gittiğimi bilemiyorum, açıkçası çok da umurumda değil								
20	Derslerde zor olan etkinlikleri başarı ile yapabildiğimi görmek bana zevk verdiği için okula gidiyorum								
21	Kendime zeki olduğumu göstermek için okula gidiyorum								
22	Sınavlarda daha yüksek puanlar alabilmek için okula gidiyorum								
23	İlgimi çeken konularda beni sürekli öğrenmeye yönlendirdiği için okula gidiyorum								
24	Lise de daha başarılı olmamı sağlayacak bilgi ve becerilerimi geliştireceği için okula gidiyorum								
25	Birbirinden farklı ve ilginç konular öğrenirken hissettiğim büyük zevkten dolayı okula gidiyorum								
26	Bilmiyorum, zaten okulda ne yaptığımı bir türlü anlayamıyorum								
27	Derslerimde başarılı olmak, beni mutlu ettiği için okula gidiyorum								
28	Derslerimde başarılı olabileceğimi kendime göstermek için okula gidiyorum								

EK-5. Yükseköğretim Öğrencileri İçin Muhasebe Yetkinlikleri Ölçeği (MYÖ)

Lütfen aşağıdaki ifadelerden size en uygun olanı işaretleyiniz

1.Hiç Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsızım 4.Katılıyorum 5. Tamamen Katılıyorum

		Teknik Yetkinlikler	1	2	3	4	5
Muhasebe Finans ve Diğer Bilimler	1	Finansal muhasebe ve finansal raporlama bilgisine sahibim.					
	2	Yönetim muhasebesi ve yönetim kontrol bilgisine sahibim.					
	3	Vergilendirme kavramını biliyorum.					
	4	İş ve ticari hukuku bilgisine sahibim					
	5	Denetim kavramına hâkimim					
	6	Finans ve finansal yönetim konularına hâkimim					
	7	Etik ve mesleki değer kavramına hâkimim					
İş aktiviteleri ve İşletme Yönetimi	8	Ekonomi bilgisine sahibim.					
	9	İş çevresiyle ilgili bilgi sahibiyim					
	10	İş etiği bilgisine sahibim.					
	11	Finansal pazarlama bilgisine sahibim.					
	12	Sayısal yöntemler bilgisine sahibim.					
	13	Organizasyonel davranış bilgisine sahibim.					
	14	Stratejik yönetim ve karar verme bilgisine sahibim.					
	15	Pazarlama ile ilgili bilgi sahibiyim.					
	16	Uluslararası ticaret ve küreselleşme bilgilerine sahibim.					
	17	Kurumsal yönetim bilgisine sahibim.					
Bilgi Teknolojileri	18	Bilgi teknolojileri ile ilgili bilgi sahibiyim.					
	19	Bilgi teknolojileri kontrolü alanında yetkin bilgi sahibiyim.					
	20	Bilgi teknolojileri kullanıcıları olarak yetkin bilgi sahibiyim.					
	21	Bilgi teknolojilerinin yöneticisi ve tasarımcısı olarak yetkin bilgi sahibiyim.					
		Mesleki Beceriler					
Entelektüel Yetenek	22	Bir kişiden, yazılı ve elektronik ortamlardan bilgi toplama ve anlayabilme yeteneğine sahibim.					
	23	Araştırma, mantıksal düşünme, sebep sonuç analizi ve eleştirel analiz yeteneğine sahibiyim.					
	24	Oluşan problemleri çözme ve tanımlama yeteneğine sahibim.					
Teknik ve İşlevsel Yetenek	25	Matematiksel, istatistiksel ve bilgi teknolojileri uzmanlık yeteneklerine sahibim.					
	26	Karar modelleri analizi ve risk analiz yeteneklerine sahibim.					
	27	Ölçümleme yeteneğine sahibim.					
	28	Raporlama yeteneğine sahibim.					
	29	Yönetmelik ve kanunlara uyma becerisine sahibim.					
Kişisel	30	Öz yönetim yeteneğine sahibim.					

	31	İnisiyatif, etkileme yeteneği ve kendi kendine öğrenme yeteneklerine sahibim.					
	32	Sınırlı kaynakları seçme ve paylaşırma becerisi ve sınırlı sürede iş yönetme becerisine sahibim.					
	33	Tahmin etme ve değişikliklere adapte olma yeteneğine sahibim.					
	34	Mesleki değerleri, etikleri ve karar verme davranışlarını göz önünde bulundurma yeteneğine sahibim.					
	35	Mesleki kuşkuculuk yeteneğine sahibim.					
Kişilerarası İletişim Yetenekleri	36	Taraflarla iletişim içinde çalışarak problem çözme yeteneğine sahibim.					
	37	Takım halinde çalışma yeteneğine sahibim.					
	38	Farklı kültürdeki insanlarla etkileşim sağlayabilme yeteneğine sahibim.					
	39	Meslek içinde kabul edilebilir çözüm sağlama yeteneğine sahibim.					
	40	Çoklu kültürel bir çevrede etkili çalışma yeteneğine sahibim.					
	41	Yazılı veya sözlü resmi ve gayri resmi iletişimi sürdürme, raporlama tartışma ve sunma becerisine sahibim.					
	42	Farklı kültür ve dillerinde etkili yazma ve dinleme becerisine sahibim.					
Org. Yetenek ve	43	Stratejik planlama, proje yönetimi, insan kaynakları yönetimi ve karar verme yeteneklerine sahibim.					
	44	Görevleri organize etme ve devretme yeteneğine sahibim.					
	45	Liderlik yeteneğine sahibim.					
	46	Düşünce ve mesleki bilgelik yeteneğine sahibim.					
		Muhasebe Değerler, Etik ve Tutum					
Genel İlkeler	47	Kamu yararı ve sosyal sorumluluk duyarlılığı davranışına sahibim.					
	48	Kendi kendini geliştirme ve sürekli öğrenme davranışına sahibim.					
	49	Güvenilir, sorumlu, zamanında davranma ve yasa, yönetmeliklere saygılı olma davranışına sahibim.					
Ayrıntılı İlkeler	50	Etik ilkeler dâhilinde davranma becerisine sahibim.					
	51	Yönetmeliklerin ayrıntılarındaki farklılıkların etiksel çerçevede ele alınması davranışına sahibim.					
	52	Teknik standartlara uyumlu davranma ve mesleki davranış edinme becerisine sahibim.					
	53	Mesleğin sosyal sorumluluğu ve etiği dâhilinde davranma becerisine sahibim.					
	54	İş aktivitelerindeki etik ve iyi yönetim davranışı edinme becerisine sahibim.					

EK-6. Ortaöğretim Öğrencileri İçin Muhasebe Yetkinlikleri Ölçeği (MYÖ)

Lütfen aşağıdaki ifadelerden size en uygun olanı işaretleyiniz

1.Hiç Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsızım 4.Katılıyorum 5. Tamamen Katılıyorum

	Teknik Yetkinlikler	1	2	3	4	5
1	İşletme defteri kayıtlarını yapabilirim					
2	Yevmiye defteri kayıtlarını yapabilirim					
3	Tek düzen hesap planına hâkimim					
4	Dönem sonu muhasebe kayıtlarını yapabilirim.					
5	Beyanname, Ba ve Bs formlarını düzenleyebilirim.					
6	Alış ve satış belgelerinin muhasebeleştirilmesini yapabilirim.					
7	Stok, Kasa, banka, carigibi ön muhasebe işlemleri hakkında yeterli bilgim var					
8	Çek, senet, bono, poliçe düzenleyebilirim. Bunların kayıtlarını yapabilirim.					
9	Ücret bordrosu düzenleyebilirim					
10	Ticari belgeleri düzenleyebilirim (fatura, perakende satış fişi, irsaliye, gider pusulası, müstahsil makbuzu, dekontlar, vb.)					
11	Bilanço ve gelir tablosu düzenleyebilirim.					
12	Vergi dairesi, SGK, ticaret sicili, belediye gibi kurumlara karşı yapılması gereken bildirimleri düzenleyebilirim					
13	Yasal mevzuatlar, iş kanunu, Türk ticaret kanunu gibi mevzuat ve kanun bilgisine sahibim.					
14	E-beyanname, E-fatura, E-defter süreçlerine hâkimim.					
15	KDV, Iskonto ve Faiz hesaplaması yapabilirim.					
16	Arşivleme ve dosyalama bilgisine sahibim					
17	İş etiği bilgisine sahibim.					
18	İş sağlığı ve güvenliği bilgisi					
19	Ofis programlarını (Excel, Word vb.) iyi düzeyde kullanabilirim					
20	Muhasebe paket programı (Logo, Luca, Eta, mikro vb.) kullanabilirim					
21	Bilgisayarda 10 parmak yazı yazabilirim.					
	Mesleki Beceriler					
22	Dikkatli ve analitik düşünebilirim.					
23	Planlama ve organizasyon becerisine sahibim					
24	Yeniliklere ve gelişime açık biriyim.					
25	Çözüm odaklıyım.					
26	Bakımlı, düzenli ve özenli biriyim.					
27	Disiplinliyim.					
28	Sorumluluk sahibiyim					
29	Diksiyonu düzgün biriyim.					
30	Kendimi kontrol edebilirim.					
31	Kendimi ifade edebilirim.					

32	İnsan ilişkilerinde iyimdir. Kişilerle iyi iletişim kurarım.						
33	Empati kuran biriyim.						
34	Takım halinde çalışma yeteneğine sahibim.						
35	Problem çözme yeteneğine sahibim.						
36	Araştırmacıyım.						
37	Sonuç odaklı biriyim.						
	Mesleki Değerler, Etik ve Tutum						
38	Kamu yararı ve sosyal sorumluluk duyarlılığı davranışına sahibim.						
39	Kendi kendini geliştirme ve sürekli öğrenme davranışına sahibim.						
40	Güvenilir, sorumlu, zamanında davranma davranışına sahibim.						
41	Etik ilkeleri dâhilinde davranışa sahibim.						
42	Yasa ve yönetmeliklere saygılı olma davranışına sahibim.						

EK-7. Etik Kurul Onay Belgesi

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı

Sayı : E.88656144-000-2300366029

ETİK KURUL ONAY BELGESİ

KARAR BİLGİLERİ	Oturum Sayısı : 21 Karar No : 270	Toplantı Tarihi: 14.11.2023
	Aşağıda bilgileri verilen proje ile ilgili çalışmanın, etik ilkeler açısından değerlendirilmesi isteği ile ilgili husus görüşüldü. Yapılan görüşmelerden sonra; söz konusu projeyle alakalı yapılacak çalışma için, araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak konuyla ilgili çalışmanın gerçekleştirilmesinde <i>bilim etiği yönünden sakınca bulunmadığına</i>, Etik Kurulu oy birliği ile karar vermiştir.	
PROJE - TEZ BİLGİLERİ	Proje- Tez Danışmanı : Prof.Dr. Reşat KARCIOĞLU Proje- Tez Yürütücüsü : Doktora Öğrencisi Abdurrahim ŞİMŞEK Proje -Tez Konusu: "MUHASEBE EĞİTİM KADEMELERİNİN YETKİNLİK HARİTASININ OLUŞTURULMASINA YÖNELİK BİR ÇALIŞMA"	
	SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU	
	Unvanı/Adı Soyadı	Görevi
	<i>Prof.Dr. Vedat KAYA</i>	<i>Etik Kurul Başkanı.</i>
	<i>Prof.Dr. Gökalp Nuri Selçuk</i>	<i>Etik Kurul Üyesi</i>
	<i>Prof.Dr. Dilaver DÜZGÜN</i>	<i>Etik Kurul Üyesi</i>
	<i>Prof.Dr. Ufuk ŞİMŞEK</i>	<i>Etik Kurul Üyesi</i>
	<i>Prof.Dr. Musa BİLGİZ</i>	<i>Etik Kurul Üyesi</i>
	<i>Prof.Dr. Adem YILMAZ</i>	<i>Etik Kurul Üyesi</i>
	<i>Prof.Dr. Muhammet Dursun KAYA</i>	<i>Etik Kurul Üyesi</i>

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: eec87dc7-a70e-493a-ab3b-bc062b23768c Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ataturk-universitesi-ebys>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	AbdurrahimŞİMŞEK
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lise Öğrenimi	
Lisans Öğrenimi	
Y. Lisans Öğrenimi	
Bildiği Yabancı Diller	
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurum	
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	04.03.2024